

วารสาร มนุษย์กับสังคม

JOURNAL OF MAN AND SOCIETY

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (ม.ค. 67 - มิ.ย. 67)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Faculty of Humanities and Social Sciences

Maharakham University

ISSN 3027-6829 (Online)

ISSN 3027-6780 (Print)

ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (ม.ค. 67 - มิ.ย. 67)

เจ้าของ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
วัตถุประสงค์: เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ใหม่ และส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิต รวมทั้งผู้สนใจได้เผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัย ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ปรึกษาวารสาร: คณะบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองคณบดีฝ่ายวิจัยและบัณฑิตศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ขอบเขตเนื้อหา บทความวิจัยและบทความวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่
อักษรศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ภาษาและภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์และ
ปรัชญาแห่งศาสตร์ความรู้ การพัฒนา และวัฒนธรรมศึกษา

กำหนดการออกเผยแพร่
วารสารมนุษย์กับสังคม ตีพิมพ์เผยแพร่ราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)
ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม

ทุกบทความที่ตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Reviewed)
ในสาขาวิชานั้นไม่น้อยกว่าสามท่าน ทศนะและความคิดเห็นของบทความในวารสารฉบับนี้
เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน ไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

ส่งบทความตีพิมพ์ได้ที่: <https://human.msu.ac.th/husocjournal>

ติดต่อกองบรรณาธิการวารสารมนุษย์กับสังคม

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150
อีเมล: husoc.msu.journal@msu.ac.th
โทร: 095-167-4698
เว็บไซต์: <https://human.msu.ac.th/husocjournal>

พิมพ์ทั้งหมด 50 เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

ISSN 3027-6829 (Online)

ISSN 3027-6780 (Print)

วารสารมนุษย์กับสังคม
Journal of Man and Society

พิมพ์ที่: บริษัท มาตา การพิมพ์ จำกัด

77/261 หมู่ 4 ตำบลบางคูรัด

อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 11110

คณะกรรมการกองบรรณาธิการ วารสารมนุษยกับสังคม

บรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ ดร.ภาคภูมิ ทรนภา

กองบรรณาธิการ (ภายนอก)

ศาสตราจารย์ ดร.บุษบา กนกศิลปธรรม	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศาสตราจารย์ ดร.ปรีศวรร ยืนแสน	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.กตัญญู แก้วหานาม	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษ ทองเลิศ	มหาวิทยาลัยรังสิต
รองศาสตราจารย์ ดร.จักรกริช สังขมณี	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ดารารัตน์ เมตตาริกานนท์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ธัญญา สังขพันธานนท์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.นันทนัย ประสานนาม	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญประภา ภัทรานุกรม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ปัญญาเมธิกุล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ รักขมณี	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ นันทจันทุล	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.อริญญา ศิริผล	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศิตถา บุญปรากร	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนพลักษ์ ชามะรัตน์	มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กองบรรณาธิการ (ภายใน)

รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลอง พันธุ์จันทร์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา วรรณกิตร์	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิริติ ธนะไชย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.หนึ่งฤทัย จันทคามิ	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อาจารย์ ดร.อภิราตี จันทร์แสง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยนต์ ทองสุขแก้ง, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์ สุขยิ่ง และอาจารย์ ดร.พิมพ์พร ภูครองเพชร

เลขานุการ

อาจารย์ ดร.มุจลินทร์ ลักษณะวงษ์

ผู้ช่วยเลขานุการ

นางสาวปภาวรินทร์ วรหิน

พิจารณาตรวจสอบภาษาอังกฤษ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์ สุขยิ่ง

พิจารณาตรวจสอบภาษาไทย

อาจารย์ ดร.มุจลินทร์ ลักษณะวงษ์ และนางสาวปภาวรินทร์ วรหิน

ออกแบบ/จัดรูปเล่ม/จัดพิมพ์

อาจารย์อิสเรศ สุขเสนี, นายอรรถสิทธิ์ ศรีรักษ์ และนางสาวปภาวรินทร์ วรหิน

ดูแล/พัฒนาเว็บไซต์ และระบบสารสนเทศ

อาจารย์พงษ์ศักดิ์ สังขมณี และนายอรรถสิทธิ์ ศรีรักษ์

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยกับสังคมเดินทางมาถึงปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย.67) แล้ว แต่ทางวารสารมนุษยกับสังคม ยังมีวัตถุประสงค์คงเดิมคือเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ใหม่ และส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา รวมทั้งผู้สนใจได้เผยแพร่ ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีขอบเขตเนื้อหาบทความวิจัยและบทความวิชาการ ที่นำเสนอในวารสารฉบับนี้ มีความหลากหลายของเนื้อหา ได้แก่ อักษรศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ภาษาและภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์และปรัชญาแห่งศาสตร์ความรู้ การพัฒนา และวัฒนธรรมศึกษา

วารสารมนุษยกับสังคมปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-มิ.ย.67) นี้ได้นำเสนอบทความของนักวิชาการ จากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ 9 บทความ ประกอบไปด้วยบทความวิจัย 8 บทความ และบทความ วิชาการ 1 บทความ ได้แก่ บทความเรื่องภูมิปัญญาการสอนบุตรตามพุทธีวิธีการสอนจาก เรื่องสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง(หน) ในบริบทสังคมศตวรรษที่ 21, เรื่องพิธีกรรมลงนางเทียม อำเภอนพพิตย จังหวัดหนองคาย: พลวัตและปฏิสัมพันธ์ของเทพ ผี และมนุษย์, เรื่องการใช้ การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารและการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถ ด้านการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5, เรื่องการศึกษาอัตลักษณ์ ของพระกะเทย: กรณีศึกษาจากพระกะเทยในจังหวัดเชียงรายการศึกษาบทบาทหน้าที่ ของประเพณียิงฟ้าขอฝน ตำบลห้วยแก้ว อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร, เรื่องการศึกษาพฤติกรรม การใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้คำหลายความหมายในภาษาไทยของนักศึกษาจีน ที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วงประเทศจีน, เรื่องการพัฒนาการอ่าน จับใจความสำคัญ โดยการใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษา ที่สองในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เรื่องการพัฒนาความสามารถด้านไวยากรณ์ภาษามลายู เรื่อง หน่วยคำเติม (affix) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยใช้หนังสือชุด ดิจิทัลการสร้างคำกริยา และบทความวิชาการเรื่อง แนวทางการบำบัดจิตใจช่วงโควิด 19: กรณีศึกษาสัญญาณความผิดปกติในนวนิยายเรื่อง พุทธศักราชข้อดงกับทรงจำของทรงจำ ของแมวกุหลาบดำ

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยกับสังคม ขอขอบคุณเจ้าของผลงานทุกบทความที่เชื่อมั่น ในวารสารฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า วารสารฉบับนี้จะเป็นเวทีทางวิชาการ ที่จะกระตุ้นความคิดและ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ทุกท่านไว้วางใจ

ภาคภูมิ ทรนภา
บรรณาธิการ

สารบัญ

บทความวิจัย

ภูมิปัญญาการสอนบุตรตามพุทธวิธีทางการสอนจากเรื่องสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง(หน) 7
ในบริบทสังคมศตวรรษที่ 21

ณัฐกฤตา นามมนตรี

พิธีกรรมลงนามเทียม อำเภอฟินพิสัย จังหวัดหนองคาย: พลวัตและปฏิสัมพันธ์ของเทพ 29
ผี และมนุษย์

วัฒนชัย แก้วพิมพา และ นิตยา วรรณกิตร์

การใช้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารและการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เพื่อพัฒนา 51
ความสามารถด้านการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ฐิติมา พระราช และ วรวิมล ตัญญ์วิสุทธิ

การศึกษาอัตลักษณ์ของพระกะเทย: กรณีศึกษาจากพระกะเทยในจังหวัดเชียงราย 93

ธนพล เดชอุปการ

การศึกษาทบทวนหน้าที่ของประเพณียิงฟ้าขอฝน ตำบลห้วยแก้ว อำเภอปงนาราง จังหวัดพิจิตร 121
บุษกร แก้วอ่ำ และ อาทิตยา พร้าเปรียง

การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้คำหลายความหมายในภาษาไทย 143
ของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วงประเทศจีน

สุณีย์ สีลาพรพินิจ, เพ็ญพิศุทธิ์ สีภาแก้ว, ประภัสสร นิกรสวัสดิ์ และ เชี่ยวหลิง หลาน

การพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักศึกษาจีน 165
ที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ชิน ยิ่ง เหมย, ปฎิพันธ์ อุทยานกุล และ อาภิสรา พลนรัตน์

การพัฒนาความสามารถด้านไวยากรณ์ภาษามลายู เรื่อง หน่วยคำเติม (affix) ของนักศึกษา 185
ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยใช้หนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา

อาลิยะห์ มะแซ, ฮัสบูลลอห์ นะดาราณิง และ การ์ตินี วาโด

บทความวิชาการ

แนวทางการบำบัดจิตใจช่วงโควิด 19: กรณีศึกษาสัญญาณความเป็นมนุษย์ในนวนิยาย 69
เรื่อง พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ

นิยา บิลยะแม และ มาโนช ดินลานสกุล

บทวิจารณ์หนังสือ François Mauriac Revisited ชุด Twayne's World Authors Series 199
ทีปรกร อยู่ยง



เนื้อหาจากปก: อิสเรศ สุขเสนี

กว่าสี่ร้อยปีก่อน อาณาจักรล้านช้างในยุคสมัยการปกครองของพระเจ้าโพธิ์ศาสดาทรงโปรดให้มีการยกเลิกพิธีบูชาหอผีหลวงที่สวดให้ราษฎรห่มมานับถือพระพุทธรูปอย่างจริงจังจึงมีการแพร่กระจายข่าวไปยังหัวเมืองต่าง ๆ พร้อมทั้งสั่งให้พระสงฆ์ได้เดินทางไปตามพื้นที่หมู่บ้านห่างไกลเพื่อเทศนาสั่งสอนให้ชาวบ้านเลิกฆ่าสัตว์เพื่อบูชาผีปีศาจ บ้านแสลงกา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย เป็นอีกพื้นที่ที่ยังคงมีการนับถือบูชาผีปีศาจ ฆ่าสัตว์ที่มีคุณเพื่อเซ่นสังเวยผีเจ้าบ้าน จนกระทั่งมีพระธุดงค์เดินทางมายังหมู่บ้าน เกลี่ยกล่อมให้ชาวบ้านยกเลิกการบูชาผีเจ้าบ้าน และได้ทำการอัญเชิญเหล่าภูตผีนั่นขึ้นมาสิงสถิตที่หินสีก้อนบนยอดเขาสูง พร้อมทั้งให้คำสัญญาต่อเหล่าภูตผีว่าจะเดินทางขึ้นมาทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ทุก ๆ 3 ปี “สองปีฮาม สามปีครอบ” หากผิดต่อคำสัญญาเหล่าภูตผีจะลงไปรบกวนชาวบ้านให้อยู่ไม่เป็นสุข เกิดเหตุภัยพิบัติ โรคระบาด พิษพันธุ์ธัญญาหารก็จะไม่สมบูรณ์ ในทุกสามปีชาวบ้านแสลงกาจึงเดินทางขึ้นเขาไปปักค้ำแรมในป่าลึกเพื่อทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ทุก 3 ปีอย่างไม่เคยขาด

ภูมิปัญญาการสอนบุตรตามพุทธรูขีทางการสอนจาก เรื่องสามกัฏ ฌบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ในบริบทสังคมศตวรรษที่ 21*

ณัฐกฤตา นามมนตรี

ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

E-mail: n.nutkitta@gmail.com

วันที่รับบทความ: 28 กุมภาพันธ์ 2566

วันแก้ไขบทความ: 1 มิถุนายน 2566

วันตอบรับบทความ: 9 มิถุนายน 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการสอนบุตรตามพุทธรูขีทางการสอนจากเรื่องสามกัฏ ฌบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ในบริบทสังคมศตวรรษที่ 21 โดยใช้แนวคิดเรื่องพุทธรูขีทางการสอนของ พระอัครเดช ญาณเดโช ข้อมูลที่ใช้ศึกษามาจากวรรณกรรมสามกัฏ ฌบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ผลการศึกษาพบว่า ภูมิปัญญาด้านกลวิธีการสอนบุตรตามวิธีพุทธรูขีทางการสอนจากเรื่องสามกัฏ ในบริบทสังคมศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) การใช้อุปกรณในการสอน 2) การลงโทษและให้รางวัล 3) การเปรียบเทียบกับข้ออุปมา 4) การทำเป็นตัวอย่าง 5) การสอนแบบเล่า เหตุการณ์ประกอบ 6) การเล่นเกม ภาษา เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่ 7) การใช้อุบายเลือกคน และการปฏิบัติรายบุคคล 8) การรู้จักจังหวะและโอกาส 9) การรู้จักความยืดหยุ่นและการใช้วิธีการ และ 10) การรู้จักกลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า จากที่กล่าวมา ล้วนแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวรรณคดีเรื่องสามกัฏ นอกจากจะได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรให้เป็นยอดของวรรณคดีประเภทนิทาน ที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังเป็นยอดด้านภาษาหรือมีสำนวนภาษาไพเราะ ลึกซึ้งกินใจ ในเรื่องสามกัฏยังมีภูมิปัญญาการสอนบุตร ให้แง่คิด คำคม คติเตือนใจ คุณธรรมแฝงอยู่ ถือเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าในการศึกษาที่สามารถประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงดูบุตรในบริบทสังคมศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: ภูมิปัญญาการสอนบุตร พุทธรูขีทางการสอน สามกัฏ ฌบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) บริบทสังคมศตวรรษที่ 21

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาในสามกัฏ (ฌบับเจ้าพระยาพระคลัง หน)

Wisdom of Parental Teaching toward Buddhist Teaching Methods from the Book of “The Three Kingdoms” By Chaophraya Phrakhleng (Hon) Version, in the 21st Century Context*

Nutkitta Nammontree

The Department of Thai and Oriental Languages,
Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University

E-mail: n.nutkitta@gmail.com

Received: February 28, 2023

Revised: June 1, 2023

Accepted: June 9, 2023

Abstract

This article explored the wisdom of parental teaching in relation to Buddhist Teaching methods from the book “The Three Kingdoms” through the Chaophraya Phrakhleng (Hon) version in the 21st century context. The content of Buddhist teaching methods from Phra Akradate Yanadesho was applied as a concept in the study. The data of the study were derived from the book ‘The Three Kingdoms’ through Chaophraya Phrakhleng (Hon) version. The finding revealed the wisdom of parental teaching toward Buddhist Teaching methods from the book “The Three Kingdoms” in the 21st century context; those were: 1) use of teaching material, 2) application of punishment and rewards, 3) use of metaphors for comparison, 4) serving as a role model, 5) story-telling through teaching, 6) playful use of language and words to convey meanings, 7) selective wording for choosing individuals and guiding personal practice, 8) recognition of timely opportunities, 9) adaptability in teaching methods, and 10) strategic problem-solving approaches. These findings highlight the value of “The Three Kingdoms” literature, praised as elite literature and a pleasant tale from the Royal Society of Literature. It was also the finest work through its language and literary styles. ‘The Three Kingdoms’ contains the wisdom of parental teaching toward viewpoints, epigrams, maxims, and hidden virtues, which becomes precious learning. This wisdom can properly be applied to parental teaching in the social context of the 21st century.

Keywords: wisdom of parent teaching, Buddhist Teaching methods, ‘The Three Kingdoms’ by Chaophraya Phrakhleng (Hon) version), 21st century context

* This article is a part of the research entitled Wisdom of “The Three Kingdoms” through Chaophraya Phrakhleng (Hon) Version

บทนำ

สามก๊ก หรือซานกั๋วเหยี่ยนอี้ เป็นวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์เรื่องยิ่งใหญ่ของจีนและเป็น 1 ใน 4 วรรณกรรมเอกของจีน อีกทั้งองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization) ได้ยกย่องวรรณกรรมเรื่องสามก๊กให้เป็นวรรณกรรมเอกของโลก วรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์เรื่องสามก๊กได้มีการตีพิมพ์เป็นภาษาต่าง ๆ มากกว่า 10 ภาษา และเป็นวรรณกรรมอมตะที่นิยมมาทุกยุคสมัยตราบจนถึงปัจจุบัน (Teerapong Sanguoyanyi, 2558)

ในหนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติม ชุดเพิ่มศักยภาพประวัติศาสตร์ เล่ม 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (บริษัทอักษรเจริญทัศน์) หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐานวรรณคดีวิจิตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กระทรวงศึกษาธิการ ใช้ชื่อตอนในบทเรียนว่า สามก๊ก ตอนกวนอูไปรับราชการกับโจโฉ (Teerapong Sanguoyanyi, 2558)

ผู้วิจัยสังเกตว่าในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย กระทรวงศึกษาธิการได้คัดเลือกนำเรื่องสามก๊กลงในหนังสือเรียน ดังปรากฏว่า กระทรวงศึกษาธิการได้บรรจุเรื่องสามก๊ก สำนวนฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ไว้ในบทเรียนวิชาภาษาไทยมาหลายรุ่น ทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา หรือระดับอุดมศึกษา นอกจากวรรณกรรมเรื่องสามก๊กจะเป็นยอดด้านภาษาแล้ว ยังมีแง่คิด คำคม คติเตือนใจ คุณธรรม แฝงอยู่ในตัววรรณกรรมนี้ ถือเป็นสิ่งที่มีคุณค่าควรการศึกษา

จากการสำรวจในเบื้องต้น พบว่ากระทรวงศึกษาธิการได้นำเรื่องสามก๊กฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ไว้ในหนังสือเรียนรายวิชาภาษาไทย ทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังเช่น มีการสอดแทรกเรื่องราวบางส่วนของลกเจ๊กจากสามก๊กที่สอดแทรกในหนังสือเรียนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งใช้ในการเรียนการสอนภาษาไทยระหว่างปี พ.ศ. 2521-2537 เขียนโดย รัชนิ ศรีไพวรรณ (ฮกหลง, 2565) ในระดับชั้นมัธยมศึกษา คือ หนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติม ชุดเพิ่มศักยภาพประวัติศาสตร์ เล่ม 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 บริษัทอักษรเจริญทัศน์ (Teerapong Sanguoyanyi, 2558) ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เรื่องสามก๊ก ตอนกวนอูไปรับราชการกับโจโฉ ปรากฏในหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้

พื้นฐาน วรรณคดีวิจักษ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กระทรวงศึกษาธิการ

พงษ์ ผาวิจิตร (2552) เสนอว่าในประวัติศาสตร์ได้กล่าวไว้ว่า ลักษณะ คนเก่งแต่ละยุคไม่เหมือนกัน ในสมัยโบราณคนเก่งคือนักรบ ในยุคของอุตสาหกรรมเฟื่องฟู คนเก่งคือคนสร้างสิ่งใหม่ หรืออาชีพวิศวกร ในอนาคตคนเก่งเปลี่ยนสภาพไปตามสภาพ สังคมและเทคโนโลยี ในชีวิตจริงคนเราต้องเกี่ยวข้องกับศาสตร์หลากหลายชนิดมากกว่าหนึ่ง สาขา ในหลักสูตรการเรียนจึงบรรจุวิชาที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ด้านเพื่อให้เกิดการประยุกต์ใช้ สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า พ่อแม่ในศตวรรษที่ 21 ทำได้ดีที่สุด คือ การเตรียมความพร้อม ให้ลูกกับการเรียนรู้ และเผชิญกับทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อที่ว่าไม่ว่าเขาจะเจอเรื่องอะไร ในอนาคต ก็สามารถรับมือได้อย่างทันทั่วทั้งที่ พร้อมเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่าง เต็มประสิทธิภาพที่สุด (MamaExpert Team, 2566)

หลักการสอนตามพุทธวิธีทางการสอนนั้น พระณัฏฐ ธมฺมทินโน และ พระมหา ดาวสยาม วชิรปญฺโญ (2563) กล่าวว่า พุทธวิธีทางการสอนนี้ วัตถุประสงค์ที่จะกล่าวถึง ความยิ่งใหญ่และพระปรีชาสามารถของพระพุทธเจ้าในด้านการสอนที่ปราชญ์ได้ขนานนาม ถวายและพุทธศาสนิกชนนิยมกล่าวเรียกเสมอคือคำว่า พระบรมศาสดาหรือพระบรมครู ท่านได้นำมาสรุปแสดงให้เห็นรูปลักษณะทั่วไปคือ คุณสมบัติผู้สอน หลักทั่วไปในการสอน สีลาการสอน วิธีสอนแบบต่าง ๆ กลวิธีและอุบายประกอบการสอน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ล้วนแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวรรณคดีเรื่อง สามก๊ก นอกจากจะได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรให้เป็นยอดของวรรณคดีประเภท นิทาน นอกจากสามก๊กจะเป็นยอดด้านภาษาแล้ว ยังมีแง่คิด คำคม คติเตือนใจ คุณธรรม แฝงอยู่ในตัววรรณกรรมนี้ ถือเป็นเรื่องที่ทรงคุณค่าในการศึกษา สอดคล้องกับ บุรชัย ศิริมหาสาคร กล่าวคำนิยมในสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) (2555: 19) ว่า สามก๊ก มิใช่วรรณกรรมที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินหรือมีสำนวนภาษาไพเราะลึกลับซึ่งกินใจ เท่านั้น แต่ยังมีเนื้อหาสาระที่สามารถประยุกต์ใช้ในกิจการต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น ยุทธวิธี ทางทหาร กลยุทธ์ในการค้า การบริหารจัดการ และคุณธรรม จริยธรรมแห่งความเป็น มนุษย์ในอุดมคติ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภูมิปัญญาการสอนบุตรตามพุทธวิธีทาง การสอนจากเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ในบริบทสังคมศตวรรษที่ 21 เพื่อศึกษาภูมิปัญญาจากการสอนในด้านต่าง ๆ จะทำให้ผู้วิจัยทราบถึงภูมิปัญญาที่ปรากฏ อยู่ในยุคสมัยของเรื่องนี้ นอกจากนี้เป็นการส่งเสริมเผยแพร่ภูมิปัญญาเหล่านั้นให้สืบทอด ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาภูมิปัญญาการสอนบุตรตามพุทธวิธีทางการสอนจากเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ในบริบทสังคมศตวรรษที่ 21

คำถามการวิจัย

ภูมิปัญญาการสอนบุตรตามพุทธวิธีทางการสอนจากเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ในบริบทสังคมศตวรรษที่ 21 มีลักษณะการสอนในรูปแบบใดบ้าง

ขอบเขตการวิจัย

วรรณกรรมเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน)

วิธีดำเนินการวิจัย

มีวิธีการและขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสำรวจค้นคว้าวิทยานิพนธ์ งานวิจัย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแนวคิดเรื่องภูมิปัญญาการสอนบุตรและเอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับสามก๊กที่เกี่ยวข้อง สามารถสังเคราะห์และจำแนกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องในประเด็น ดังต่อไปนี้

1.1 กรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

1.1.1 แนวคิดเรื่องภูมิปัญญาการสอนบุตร

1.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาการสอนบุตร

1.2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสามก๊ก

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากภูมิปัญญาการสอนบุตรตามพุทธวิธีทางการสอนจากเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ในบริบทสังคมศตวรรษที่ 21 ตามจุดมุ่งหมายของวิจัย โดยใช้ระเบียบวิธีเชิงคุณภาพ ด้วยแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับเนื้อหาในภูมิปัญญาการสอนบุตรตามวิธีพุทธวิธีทางการสอนจากเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ในบริบทสังคมศตวรรษที่ 21

ส่วนที่ 1 ภูมิปัญญาการสอนบุตรตามพุทธวิธีทางการสอนจากเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ในบริบทสังคมศตวรรษที่ 21

3. ขั้่นนำเสนอผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยโดยการเรียบเรียงผลการวิจัย สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบภูมิปัญญาการสอนบุตรตามพุทธวิธีทางการสอนจากเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ในบริบทสังคมศตวรรษที่ 21

ผลการวิจัย

ภูมิปัญญาการสอนบุตรตามพุทธวิธีทางการสอนจากเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ในบริบทสังคมศตวรรษที่ 21

ปณณพ พิมพวรรณ (2554) กล่าวว่า การเลี้ยงดูลูกยุคไซเบอร์ที่คุณพ่อคุณแม่ต่างมีบทบาทสำคัญในการเป็นแบบอย่างที่ดี พร้อมทั้งหลักการพัฒนาอารมณ์ ความคิด และจิตใจของลูกให้สัมพันธ์สอดคล้องต่อการตอบสนองสิ่งรอบตัว การให้ความสำคัญในการมอบความรักและความอบอุ่นเพื่อเป็นเกราะคุ้มกันลูกน้อยจากภัยรอบตัว และเรียนรู้สารพัดวิธีตอบสนองลูกน้อยในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน รวมทั้งกิจกรรมตัวอย่างสำหรับครอบครัวในการส่งเสริมศักยภาพการตัดสินใจของลูก สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นแนวทางสำคัญที่จะทำให้คุณพ่อคุณแม่มีลูกน้อยก้าวสู่การเติบโตสมวัย และเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต รู้ทันตัวเอง รู้ทันโลกไซเบอร์

วิธีการสอนบุตรมีหลากหลายวิธี แต่วิธีหนึ่งที่ดีถือว่าเป็นวิธีการสอนของพระพุทธเจ้า แต่แต่ละครั้งจะดำเนินไปจนถึงผลสำเร็จ ดังที่ พระอัครเดช ญาณเตโช (2566) กล่าวว่า ภารกิจหลักของการศึกษา คือ การฝึกอบรมบุคคลให้พัฒนาปัญญาให้เกิดความรู้ความเข้าใจในข้อเท็จจริงและสภาวะของสิ่งทั้งหลาย มีจิตใจเป็นอิสระ มีสุขภาพจิตสมบูรณ์และประโยชน์ต่อผู้อื่น คือ สามารถช่วยสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่ชนทั้งหลายที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคมได้

จากข้อมูลที่ศึกษาพบว่า ในวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก มีภูมิปัญญาการสอนบุตรตามพุทธวิธีทางการสอนจากเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ในบริบทสังคมศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้

1. การใช้อุปกรณ์ในการสอน
2. การลงโทษและให้รางวัล
3. การเปรียบเทียบกับอุปมา

4. การทำเป็นตัวอย่าง
 5. การสอนแบบการเล่าเหตุการณ์ประกอบ
 6. การเล่นเกม เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่
 7. การใช้อุบายเลือกคนและการปฏิบัติรายบุคคล
 8. การรู้จักจังหวะและโอกาส
 9. การรู้จักความยืดหยุ่นและการใช้วิธีการ
 10. การรู้จักกลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า
- แต่ละลักษณะมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การใช้อุปกรณ์ในการสอน

พระอัครเดช ญาณเตโช (2566) กล่าวว่า ในสมัยพุทธกาล หากจะใช้อุปกรณ์บ้าง ก็ต้องอาศัยวัตถุสิ่งของที่มีในธรรมชาติ หรือเครื่องใช้ที่มีผู้คนใช้อยู่

ตัวอย่าง: ขงเบ้งสอนเกียงฮุย (ลูกศิษย์เอก) สอนโดยใช้ตำราและประสบการณ์ตรง

แฮหัวป้าเห็นฮุยเอียนขับม้าออกมาทักท้วง
ถอยกลับมา ณ ค่าย ฮุยเอียนขับม้าตามไปทางประมาณ
สองร้อยเส้น ครั้นไม่ทันแล้วก็กลับมาบอกแก่ขงเบ้งให้แจ้ง
ขงเบ้งจึงให้ฮุยเอียนไปรักษาหน้าที่อยู่ดั่งเก่า แล้วขงเบ้งก็พา
เกียงฮุยเข้ามาที่ข้างในแล้วว่า ตัวเราตั้งใจจะบำรุงพระมหา
กษัตริย์ก็ไม่สมความคิด เพราะชีวิตเราจะตายอยู่แล้ว แต่เรามี
วิชาความรู้และตำราซึ่งได้เรียนมา คิดเป็นอักษรสิบหมื่นสี่พัน
ร้อยสิบสองตัว คิดเป็นความเยี่สิบสี่ข้อ การพิชัยสงครามและ
ตำราดุ๊กขุนณัฏฐ์ต่ำอยู่ในนั้นสิ้น เราพิเคราะห์ดูไม่เห็นผู้ใด
ซึ่งจะมีความอดสาหะเรียนตำราทั้งนี้ได้ เห็นแต่ท่านผู้เดียว
มีสติปัญญาสัตย์ซื่อ ทั้งประกอบด้วยความเพียรเป็นอันมาก
ควรจะรักษาตำราและเรียนให้ชำนาญไว้ได้ เกียงฮุยได้ฟัง
ดังนั้นก็รีบตำราทั้งนั้นไว้แล้วก็ร้องไห้

หมายเหตุ. จาก “ขงเบ้งสั่งการก่อนตาย” โดย ชวัญ พูลเพิ่ม, ใน *เจ้าพระยาพระคลัง (หน)* (น. 1,333), 2555. สำนักพิมพ์แสงดาว.

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าขงเบ้งได้อบรมสั่งสอนเกียงฮุยไว้ก่อนจะเสียชีวิต ในที่นี้ เกียงฮุยคือลูกศิษย์เอกของขงเบ้ง โดยขงเบ้งสอนให้เกียงฮุยมีความอดสาหะตั้งใจพากเพียร ใช้สติปัญญาความเฉลียวฉลาดในการเรียนรู้ตำราที่ขงเบ้งเขียนและตั้งใจมอบให้เกียงฮุยไว้ศึกษา เพื่อหวังให้เกียงฮุยกอบกู้ราชวงศ์อันรวบรวมอาณาจักรเป็นหนึ่งเดียว

ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าเป็นลักษณะการสอนบุตรแบบใช้อุปกรณ์ในการสอน ในที่นี้คือ สอนโดยใช้ตำราและประสบการณ์ตรงในการสอน บทบาทของขงเบ้งในที่นี้คือเสมือนเป็นบิดาที่อบรมสั่งสอนบุตร ในที่นี้คือ ที่ให้เกียงอุยเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ โดยขงเบ้งทำหน้าที่เป็นผู้สอน ดังที่ ปณณพร พิมพวรรณ (2554) กล่าวว่า การที่ลูกได้รับการอบรมสั่งสอนจากพ่อและแม่ทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนการได้เห็นแนวการปฏิบัติของพ่อแม่แล้ว ลูกย่อมรับมาปฏิบัติตามที่ในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้นหากต้องการให้ลูกเติบโตอย่างไร ก็ต้องอบรมสั่งสอนให้เป็นแบบอย่างนั้นด้วยตัวของพ่อและแม่เอง

2. การลงโทษและให้รางวัล

พระอัครเดช ญาณเตโช (2566) กล่าวว่า สำหรับผู้สอนทั่วไปอาจต้องคิดคำนึงว่าการลงโทษควรมีหรือไม่ เพียงใด และอย่างไร แต่ที่ผู้สอนสอนคนได้สำเร็จผลโดยไม่ต้องอาญาโทษเลย ย่อมเชื่อว่าเป็นผู้มีความสามารถในการสอนมากที่สุด ตัวอย่าง: ตอนที่มารดาของซีซีถูกคนแรกของเธอไปเคาะประตูเสียใจที่รู้ว่าซีซีเสียรู้แผนการของโจโฉ กล่าวคือ ซีซีกลับบ้านเพื่อมาหามารดา ทั้งนี้มารดาของซีซีล่วงรู้ถึงแผนกลองของโจโฉที่ต้องการตัวของซีซีมาเป็นพรรคพวก

ฝ่ายมารดาครั้นเห็นซีซีมาก็ตกใจ จึงถามว่า เหตุใดจึงมาดังนี้ ซีซีได้ฟังมารดาถามดังนั้นจึงเล่าความซึ่งอยู่กับเล่าปี่จนกลับมาให้มารดาฟังทุกประการ มารดาได้ฟังดังนั้นก็โกรธ เอามือตบแก้มแล้วก็ด่าว่า อ้ายจัญไรโฉด เขลาหาปัญญามีได้ ธรรมนิยมมีหรือเกิดมาเป็นขามมีได้ พินิจพิเคราะห์ ได้แต่หนังสือแล้วก็เชื่อฟังเอา เสียแรงที่ยาว เรียนวิชามาแต่น้อยค้มใหญ่คิดว่าจะดีเทียมคน มีรู้เลยว่า จะกลับซำร้ายไปอีก กูจะไปอยู่ให้คนเห็นหน้าก็จะพลอยอาย ด้วย ด่าดังนั้นแล้วก็ลุกเข้าไปผูกคอตายเสียในห้อง ซีซีหอบก้มหน้าอยู่หาทันทรู้ไม่ คนใช้จึงวิ่งออกไปบอกซีซีว่า มารดาท่านเข้าไปผูกคอตาย ซีซีตกใจจึงเข้าไปจะแก้มารดาก็มีทันพอขาดใจตายซีซีก็ร้องไห้สลดอยู่ ครั้นซีซีฟื้นขึ้นแล้วก็จัดแจงการศพซึ่งจะฝังมารดา

หมายเหตุ. จาก “โจโฉคิดอุบายลวงเอาซีซีไปได้” โดย ชั่ว พูลเพิ่ม, ใน เจ้าพระยาพระคลัง (หน) (น. 540), 2555. สำนักพิมพ์แสงดาว.

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่ามารดาของซีซีถูกใจโจจับเป็นตัวประกัน ลงให้ซีซี ซึ่งขณะนั้นทำงานเป็นที่ปรึกษาหรือคุณซื้อให้แก่เล่าปี่กลับมาหามารดาและทำงาน รับใช้โจโน เพราะซีซีไม่รู้เท่าทันกลลวงของโจโน อีกทั้งมารดาของซีซีเป็นคนซื่อสัตย์ ใจคอ หนักแน่น ประรณานาที่จะให้ซีซีทำงานอยู่กับเล่าปี่ การกระทำอันรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของซีซี จึงเป็นเสมือนฆ่ามารดาเสียเอง กล่าวคือถ้าซีซีไม่หลงเชื่อและอยู่ทำงานให้แก่เล่าปี่ต่อไป มารดาของซีซีก็จะไม่เสียชีวิต

จะเห็นได้ว่าเป็นลักษณะการสอนบุตรแบบใช้การลงโทษ กล่าวคือ มารดา ของซีซีตำว่าบุตรชายต่าง ๆ นานา และลงโทษด้วยการฆ่าตัวตาย ดังที่ พุนสุช ช่วยทอง (2548) กล่าวว่า สมาชิกจะต้องเรียนรู้และปฏิบัติต่อกันในกรณีที่มีเหตุการณ์ที่ทำให้เกิด ความรู้สึกเสียใจของสมาชิกในครอบครัว โดยการกล่าวคำขอโทษ จะเป็นการเปิดประเด็น เปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายได้มีโอกาสปรับความรู้สึกให้เกิดความรู้สึกสบายใจขึ้น ควรกล่าว คำขอโทษที่น่าเสียง ท่าที ที่บ่งบอกว่ารู้สึกขอโทษจริง ๆ และผู้รับคำขอโทษสามารถสัมผัส ได้จนความรู้สึกบรรเทาเบาบางลง ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ดีในครอบครัวเพียบพร้อมไปด้วย ความรัก ความเข้าใจ การให้อภัย และรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย

3. การทำเป็นตัวอย่าง

พระอัครเดช ญาณเตโช (2566) กล่าวว่า วิธีสอนที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง ซึ่ง เป็น การสอนแบบไม่ต้องกล่าวสอนเป็นทำนอง สาสิตให้ดู

ตัวอย่าง: ตอนสุมาอี้แก่ล้งป่วยหนัก เพื่อให้โจของเชื่อว่าสุมาอี้ไม่มีพิษภัยต่อกษัตริย์หรือ คิดล้มล้างราชวงศ์

สุมาอี้เห็นดังนั้นจึงทำเป็นว่าอ้อ บัดนี้โปรดให้ท่าน
ไปเมืองเซียงจีหรือ ดีแล้วให้อูตส่าห์ทำราชการรักษาตัวอย่า
ประมาท แล้วเอามือชี้ที่ปาก หญิงคนใช้ก็เอาน้ำอาหารต้ม
มาให้ สุมาอี้กินเข้าไปแกล้งสะอึกให้น้ำข้าวไหลออกมา
หวังจะให้หลิซิ่นเห็นว่าป่วยหนัก แล้วว่าตัวเราทุกวันนี้ก็
ชรา ทั้งโรคก็กำเริบป่วยหนักจะตายวันนี้พรุ่งนี้ก็ไม่รู้เลย
อันสุมาสู่ สุมาเจียวบุตรเราทั้งสองคนเป็นคนโหดเขลาท่านจง
เอ็นดูสั่งสอนด้วย จงช่วยบอกโจของว่าเราขอฝากบุตรทั้งสอง
ด้วยเถิด แล้วเอนตัวนอนลงทำหอบขึ้นมา หลิซิ่นก็ลากลับ
ไปบอกโจของตามที่สุมาอี้ป่วยและว่ากล่าวนั้นทุกประการ

โจชองแจ่งดังนั้นก็ดีใจด้วยมีรักลสมูมาอี แล้วว่าถ้าอาย
คนนี้ตายแล้วเราก็จะสิ้นความวิตก ถึงจะทำการสิ่งใดก็ได้
สะดวก ฝ่ายลสมูมาก็ก็ลุกขึ้นว่าแก่บุตรทั้งสองว่า หลี่จินมาเห็น
บิดาป่วยอยู่แล้วก็จะกลับไปบอกโจชอง เห็นโจชองจะไม่
สงสัยเราแล้ว เราจะคิดอ่านเตรียมการไว้ให้พร้อม ถ้าโจชอง
ออกไปล่าเนื้อเมื่อใด เห็นได้ทีแล้วเราก็จะทำการ บุตรทั้งสอง
รับคำแล้วก็เตรียมการไว้

หมายเหตุ. จาก “โจชองพาพระเจ้าแผ่นดินออกเที่ยวป่า-ลสมูอัปัดประตุมือง” โดย ช้วย พูลเพิ่ม, ใน เจ้าพระยาพระคลัง (หน)
(น. 1362-1363), 2555. สำนักพิมพ์แสงดาว.

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าลสมูอู้ได้ใช้วิธีการสอนโดยทำเป็นตัวอย่างให้
ลสมูสู และลสมูเจียวเห็นตัวอย่างของลสมูอู้ในการเอาตัวรอดท่ามกลางสถานการณ์ไม่ได้
กล่าวคือ โจจินได้ส่งขุนนางชื่อหลี่จินมาสังเกตการณ์ที่บ้านพักของลสมูอู้ว่าลสมูอู้มีแผนการ
ที่จะล้มล้างราชวงศ์หรือไม่ประการใด ลสมูอู้รู้เท่าทันแผนการนี้ว่ามีผู้ระแวงสงสัยตนเอง
จึงแสร้งทำตัวให้ป่วยหนัก มีอาการหลงลืม ไม่มีพิษภัยที่จะทำร้ายหรือวางแผนก่อการใด
เมื่อฝ่ายโจจินหลงเชื่อ ลสมูอู้ใช้วิธีการเตรียมตัว เตรียมแผนการ เตรียมกำลังพล เมื่อพร้อม
ทุกอย่างลสมูอู้จึงเข้ายึดอำนาจไว้ได้หมดต่อไป

ลักษณะการสอนบุตรแบบทำเป็นตัวอย่างให้บุตรเห็น เมื่อบุตรเห็นว่าบิดา
และมารดาเป็นตัวอย่างที่ดีในการดำรงชีวิต แก่ไขสถานการณ์ปัญหาต่าง ๆ ได้แล้ว ก็
ยึดถือเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติในชีวิตต่อไป ถือว่าเป็นการเลี้ยงลูกให้ประสบ
ความสำเร็จ ดังที่ พงษ์ ภาวจิตร (2552) กล่าวว่า การเลี้ยงลูกให้ประสบความสำเร็จ
แต่ละวัยแต่ละยุคไม่เหมือนกัน พื้นฐานความสำเร็จ 2 ประการที่คนมักละเลยมองข้าม
ความสำคัญไป คือ 1) ความสำเร็จในการบริหารตนเอง ได้แก่ รักความเป็นธรรม
ความซื่อสัตย์ต่อตนเอง เป็นตัวของตัวเอง ทำอะไรด้วยความกระตือรือร้น เป็นผู้ตัดสินใจด้วย
หลักการ ทำสิ่งใดอย่างเต็มที่ เป็นต้น และ 2) ความสำเร็จในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

4. การเปรียบเทียบกับอุปมา

พระอัครเดช ญาณเตโช (พระอัครเดช ญาณเตโช, 2566) กล่าวว่า คำอุปมาช่วย
ให้เรื่องที่ลึกซึ้ง เข้าใจยาก ปรากฏความหมายเด่นชัดออกมาและเข้าใจง่ายขึ้น

ตัวอย่าง: ตอนที่นางงอก๊กได้ถือว่าขุนกวนเมื่อทราบว่าคุณกวนจะตีเมืองเกงจิ๋ว

ฝ่ายขุนกวนแจ้งว่าเล่าปี่ยกไปเมืองเสฉวน จึงให้หาขุนนางทั้งปวงเข้ามาปรึกษา โทะหยงจึงว่าซึ่งเล่าปี่ยกไปเมืองเสฉวนบัดนี้ก็เป็นทางแสนไกลได้ที่อยู่แล้ว ขอให้ท่านเกณฑ์ทหารยกสกัดตัดเมืองทางเมืองเสฉวนอย่าให้เล่าปี่กลับมาได้ แล้วจึงเกณฑ์กองทัพยกไปตีเมืองเกงจิ๋วเห็นจะได้ โดยง่าย ขุนกวนจึงว่าท่านคิดการทั้งนี้ชอบ พอนางงอก๊กได้เดินออกมาถึงหลังฉากได้ยินจึงร้องว่าผู้ใดคิดการดังนี้ปรารถนาจะให้เล่าปี่ฆ่าลูกสาวเราเสียหรือชอบให้ตัดศีรษะเสีย แล้วก็เดินสาวเท้าออกมานอกฉาก จึงว่าแก่ขุนกวนว่าน้องสาวเจ้าผู้เดียวเราสู้คุ้มต้องรักษามา ถนอมดั่งหนึ่งดวงชีวิต บัดนี้ก็ได้ยกให้เป็นภรรยาเล่าปี่แล้ว และเจ้าจะมาเชื่อย่อยคำคนทั้งปวงยุยงฉะนี้จะฆ่าน้องสาวหรือตัวเจ้าได้สมบัติของพี่เป็นใหญ่อยู่ในเมืองกังตั๋ง มีหัวเมืองขึ้นถึงแปดสิบเอ็ดยังไม่อึดใจหรือ จึงจะไปเอาเมืองเกงจิ๋วซึ่งเป็นสมบัติของผู้อื่นเล่า

ขุนกวนได้ฟังมารดาว่าก็คำนับรับคำว่าข้าพเจ้าผิดแล้ว ขอมารดาอดโทษเถิด แล้วก็ขับที่ปรึกษาทั้งปวงออกไปเสีย นางงอก๊กได้ก็กลับเข้ามา ขุนกวนนั่งอยู่แต่ผู้เดียวก็คิดว่า คราวนี้มิได้เมืองเกงจิ๋วแล้วที่ไหนไปเบื้องหน้าจะได้พอเดียวเจียวเข้ามาถึงจึงถามว่า เหตุใดวันนี้ท่านนั่งเป็นทุกข์อยู่ ขุนกวนจึงว่า ซึ่งเราเป็นทุกข์อยู่ทั้งนี้เพราะวิตกกังวลถึงความที่ว่ากันเมื่อตะกี้

หมายเหตุ: จาก “ขุนกวนไปรับนางซุนฮูอิน” โดย ช่วย พูลเพิ่ม, ใน *เจ้าพระยาพระคลัง (หน)* (น. 823), 2555. สำนักพิมพ์แสงดาว.

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่านางงอก๊กได้ซึ่งมีศักดิ์เป็นทั้งแม่เลี้ยงและน้าสาวของขุนกวนได้กล่าวตัดพ้อต่อว่าขุนกวนว่า การกระทำของขุนกวนนั้นเป็นการฆ่าน้องสาวของขุนกวนเอง กล่าวคือ ขุนกวนวางแผนจะไปชิงเมืองเกงจิ๋ว ซึ่งเป็นเมืองของเล่าปี่และนางซุนฮูอิน ซึ่งเป็นน้องสาวของขุนกวน

จะเห็นว่าลักษณะดังกล่าวเป็นการสอนโดยใช้การเปรียบเทียบกับอุปมาคือข้อความที่ว่า “น้องสาวเจ้าผู้เดียวเราสู้คุ้มต้องรักษามา ถนอมดั่งหนึ่งดวงชีวิต”

หมายความว่า นางงอกก็ได้อดทนตั้งครรภ์ต่อความยากลำบากต่าง ๆ ในการตั้งครรภ์ นี้องสาวคนเดียวของขุนกวนคือ นางซุนฮูหยิน ด้วยความรักและทะนุถนอมดังชีวิต คือ ทุกสิ่งทุกอย่างในชีวิตของงอกก็ได้อือนางซุนฮูหยินนั่นเอง สิ่งดังกล่าวเหล่านี้ทำให้ ขุนกวนเจ้าเมืองกังตั๋งได้มีโอกาสคิด วิเคราะห์ เข้าใจ และหาทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ต่อไป ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการเลี้ยงลูกในศตวรรษที่ 21 ที่กล่าวว่า สร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีด้วยการเลี้ยงลูกเชิงบวกด้วยการสอนลูกด้วยเหตุผล เปิดโอกาสให้ลูก รู้จักคิดวิเคราะห์ เข้าใจ แก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง ซึ่งช่วยพัฒนา “สมองส่วนคิด” ต่อยอดสู่ การเรียนรู้ การชู้ ต่าหนี ประชด หรือลงโทษให้หลาบจำ ทำให้ลูกรู้สึกไม่ปลอดภัย และ สมองไม่ได้รับการพัฒนา (MamaExpert Team, 2566)

5. การสอนแบบเล่าเหตุการณ์ประกอบ

พระอัครเดช ญาณเตโช (2566) กล่าวว่า วิธีนี้ช่วยให้เข้าใจความได้ง่ายและ ชัดเจน ช่วยให้จำแม่น เห็นจริง และเกิดความเพลิดเพลิน ทำให้การเรียนการสอนมีรสยั้งขึ้น ตัวอย่าง: นางงอกฮูหยิน มารดาของขุนกวนได้สั่งสอนขุนกวนไว้ก่อนเสียชีวิต

ถึงเดือนสิบสองข้างขึ้น นางงอกฮูหยินผู้เป็นมารดา
ขุนกวนเป็นโรคป่วยหนักลง จึงให้หาจียี้กับเตียวเจียวเข้ามา
แล้วสั่งว่า แต่ก่อนเราเป็นชาวเมืองต้องง้อบิดามารดาตาย
เป็นกำพร้า เลี้ยงกันอยู่แต่พี่น้องสามคนและมาได้ซุนเกี้ยน
เป็นสามีจนเกิดบุตรถึงสี่คน และเมื่อเราจะตั้งท้องซุนเช็ก
ผู้บุตรหัวปีนั้นเราฝันเห็นว่าดวงพระจันทร์อยู่ในครรภ์ และเมื่อ
ขุนกวนจะเข้าท้องนั้นฝันเห็นว่า ดวงพระอาทิตย์เข้าอยู่
ในท้อง หมอทำนายว่าบุตรท่านทั้งสองคนนี้นานไปจะได้
เป็นใหญ่ และซุนเช็กก็อายุน้อยถึงแก่ความตายก่อน
เมื่อใกล้จะตายก็มอบเมืองกังตั๋งไว้แก่ขุนกวนผู้น้องให้เป็น
เจ้าเมือง บัดนี้ตัวเราป่วยหนัก เห็นจะไม่คงชีวิตอยู่ จะลาท่าน
ทั้งสองแล้ว แม้ว่าเราหาบุญไม่ ท่านจงเอ็นดูช่วยอนุเคราะห์
สั่งสอนขุนกวนสืบไปโดยความชอบอย่าทิ้งเสีย แล้วนางงอ
ฮูหยินจึงสั่งแก่ขุนกวนว่า แม้สืบไปเมื่อหน้าเจ้าจะทำการ
สิ่งใดจงปรึกษาหารือด้วยจียี้และเตียวเจียวซึ่งเป็นผู้ใหญ่
ให้รู้จักผิดและชอบ อย่าถือทิฐิมานะ จงคารวะนับถือท่าน
ทั้งสองนี้เป็นอาจารย์ผู้ใหญ่ อย่าได้ทำการแต่อำเภอใจ อนึ่ง

นางงอกก็ไถ่เลี้ยงเราผู้เป็นแม่น้าของเจ้านั้น ถ้าแม่ตายแล้ว
ก็อย่าได้ละเมินเสีย จงตั้งใจอุปถัมภ์บำรุงปฏิบัติรักษาตัว
ของแม่ อนึ่งน้องหญิงซึ่งร่วมบิดาของเจ้านั้น จงตั้งใจเลี้ยง
รักษาไว้ให้โดยปรกติด้วย แม่จะให้สามีเจ้าจงพิเคราะห์ดู
ผู้ใดมีสติปัญญาจึงยกให้เป็นภรรยา ครั้นสั่งสอนขุนกวนแล้ว
นางงอฮุยนั้นก็สิ้นใจ ขุนกวนจึงแต่งการศพตามธรรมเนียม
แล้วให้ก่อกุฎีฝังไว้

หมายเหตุ. จาก “ขุนเชียงน้องขุนกวนถูกล่า” โดย ชัย พูลเพิ่ม, ใน เจ้าพระยาพระคลัง (หน) (น. 559-560), 2555. สำนักพิมพ์แสงดาว.

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่านางงอฮุยภรรยาของขุนเทียนมารดาของทั้งขุนเช็ก และขุนกวนได้สั่งสอนให้ขุนกวน ซึ่งได้ดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าเมืองกังตั้งต่อจากพี่ชายคือ ขุนเช็กและบิดาคือขุนเทียน นางงอฮุยสอนให้ขุนกวนมีลักษณะของผู้ปกครองที่ดี กล่าวคือ ในการทำสิ่งใดควรปรึกษาขุนนางผู้ใหญ่คือ จิวยี่และเตียวเจียว สอนให้รู้จัก ผิดชอบชั่วดี ไม่ให้มีทิฐิ ทำสิ่งใดอย่าทำตามใจตนเอง ให้เคารพนับถือนางงอกไว้ ซึ่งเป็น น้าสาว เป็นเสมือนกับมารดาของตนเอง และให้รักษาน้องสาวต่างมารดาที่เกิดจากน้าสาว ของตนเองให้มาก หากพบคนดีมีวิชาความรู้และสติปัญญา จงให้น้องสาวของตนเองนั้น แต่งงานกับคนที่คู่ควร

จะเห็นว่าลักษณะดังกล่าวเป็นการสอนโดยใช้การเล่าถึงเหตุการณ์ในอดีต ของนางงอฮุยเมื่อครั้งสมัยที่แต่งงานกับขุนเทียน มีบุตรชาย ต่อมานางงอฮุยเป็น หม้ายสามีเสียชีวิต นางงอฮุยต้องเลี้ยงดูและอบรมบุตรชายแต่เพียงลำพัง ต่อมาบุตร ชายทั้งสองคนของนางงอฮุยเติบโตใหญ่ขึ้นต่างได้เป็นผู้นำแห่งเมืองกังตั้ง นับว่าเป็น ภูมิปัญญาในการสอนบุตรที่มีการเตรียมความพร้อมให้แก่บุตรในการเรียนรู้ในโลกแห่ง ความเป็นจริง ทำให้บุตรเห็นถึงความยากลำบากของมารดา ทำให้บุตรรัก เคารพ และ ซาบซึ้งในพระคุณของมารดาที่ได้เลี้ยงดูบุตรให้เป็นผู้เป็นที่ดีของบ้านเมืองต่อไป สมดัง คำกล่าวที่ว่า (MamaExpert Team, 2566) พ่อแม่ในศตวรรษที่ 21 ทำได้ดีที่สุด คือ การเตรียมความพร้อมให้กับลูกในด้านการเรียนรู้และเผชิญกับทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อที่ว่าไม่ว่าเขาจะเจอเรื่องอะไรในอนาคตก็สามารถรับมือได้อย่างทันท่วงที พร้อมเรียนรู้ เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเต็มประสิทธิภาพที่สุด

6. การเล่นภาษา เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่

พระอัครเดช ญาณเตโช (2566) กล่าวว่า เป็นเรื่องของความสามารถในการใช้ภาษาผสมปฏิภาณ

ตัวอย่าง: ขงเบ้งแนะนำสั่งสอนเกียงฮุย (ลูกศิษย์เอก) ให้มาร่วมอยู่ในกองทัพของพระเจ้าเล่าปี่ด้วยกัน

ขงเบ้งเห็นดังนั้นก็ตกใจ ลงจากเกวียนวิ่งเข้ายึด
กระบี่ไว้แล้วว่า ตัวเรานี้แต่พระเจ้าเล่าปี่ยังไม่ชอบเลี้ยงเป็น
คนเชื่อใจอยู่นั้น เราก็จักคบเพื่อนแสวงหาวิชา ก็ได้เห็น
ผู้ใดที่มีสติปัญญาหลักแหลมเหมือนท่าน บัดนี้เรามาพบ
ท่านก็มีความยินดีนัก ท่านไปอยู่กับเราเถิดจะได้ช่วยกันคิด
อ่านทำการทำนุบำรุงแผ่นดินให้เป็นสุขสืบไป อย่าให้เสียที่ที่
ได้เรียนวิชาไว้

หมายเหตุ. จาก “เกียงฮุยคิดอุบายให้ขงเบ้งได้เมืองเทียนชุย” โดย ช้วย พูลเพิ่ม, ใน *เจ้าพระยาพระคลัง (หน)* (น. 1208), 2555. สำนักพิมพ์แสงดาว.

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าขงเบ้งได้แนะนำสั่งสอนเกียงฮุยในฐานะที่เกียงฮุยเป็นลูกศิษย์เอก ได้ชักชวนให้มาร่วมอยู่ในกองทัพของพระเจ้าเล่าปี่ด้วยกัน จะเห็นได้ว่ามีการใช้คำว่า ชอบเลี้ยงเป็นคนเชื่อใจ หมายความว่า พระเจ้าเล่าปี่ได้มาชักชวนขงเบ้งไว้เป็นกุนซือในสมัยที่ขงเบ้งทำนาอยู่ที่เมืองชงหยง พระเจ้าเล่าปี่ได้ถือความมานะ วิริยะ พากเพียรอุตสาหมาเชิญขงเบ้งให้เป็นที่ปรึกษาถึง 3 ครั้ง เพื่อหวังกอบกู้ราชวงศ์ฮั่นให้มีความอันหนึ่งอันเดียวและเข้มแข็งให้ได้กลับคืนมา ขณะนั้นขงเบ้งไม่ได้มีฐานะอันใดเลย ส่วนคำว่า แสวงหาวิชา หมายถึง เป็นผู้ที่มีการแสวงหาความรู้ใส่ตัวเองอย่างสม่ำเสมอ

7. การใช้อุบายเลือกคนและการปฏิบัติรายบุคคล

พระอัครเดช ญาณเตโช (2566) กล่าวว่า การเลือกคนเป็นอุบายสำคัญ พระพุทธเจ้าทรงดำเนินพุทธกิจด้วยพระพุทโธบายที่เรียกว่า การวางแผนที่ได้ผลยิ่ง ทรงพิจารณาว่าเมื่อจะเข้าไปประกาศพระศาสนาในถิ่นใดถิ่นหนึ่งควรไปโปรดใครก่อน

ตัวอย่าง: ตอนที่โจโฉจะเลือกบุตรสืบทอดราชสมบัติ

โจโฉนั้นมีบุตรสี่คน ชื่อโจผีคนหนึ่ง โจเจียง
คนหนึ่ง โจสิทคนหนึ่ง โจทิมคนหนึ่ง แต่โจสิทนั้นมีสติปัญญา

ทำโคลง โจโฉมีใจรักโจสิดกว่าบุตรทั้งสามคน แม้โจโฉจะไปทัพ
ครั้งใดถ้ามิได้เอาบุตรไปด้วย บุตรทั้งสี่คนนั้นออกไปตามส่ง
โจผีร้องให้ตามบิดา โจเจียง โจหิมนิ่งอยู่ แต่โจสิดนั้นถือพู่กัน
ทำโคลงสรรเสริญเกียรติยศบิดา แล้วให้พรต่าง ๆ เป็นอันมาก
โจโฉเห็นดังนั้นก็คิดว่า โจสิดมีสติปัญญาก็จริง
แต่น้ำใจกำเริบ โจสิดนั้นมีธำมรงค์เห็นจะทำการลี้กซึ่ง ขณะนั้น
โจโฉคิดว่าตัวภูกี่ชราแล้วจะตั้งโจผีหรือโจสิดแทนตัวสืบไป
แต่ยังหาตกลงไม่ จึงปรึกษากับขุนนางทั้งปวงว่า เราจะตั้ง
บุตรเราเป็นใหญ่แทนตัวสืบไป ท่านเห็นผู้ใดจะแทนตัวเรา
ได้บ้าง กาเซียงจึงว่าอันการชื่อนี้จะปรึกษานั้นไม่ควร ขอให้
ท่านพิเคราะห์ดูอย่างอ้วนเสี้ยวกับเล่าเปียวนั้นเถิด โจโฉได้
ฟังดังนั้น ก็คิดได้แล้วหว่าเราะจึงว่า ท่านว่านี่สมควรนักแล้ว
โจโฉก็ตั้งโจผีบุตรใหญ่นั้นเป็นกรมชั้นเรียกว่าซีจู้

หมายเหตุ. จาก “โจโฉตั้งทายาท-โจจูหลอกล่อโจโฉจนเจ็บ” โดย ชว่ย พูลเพิ่ม, ใน เจ้าพระยาพระคลัง (หน) (น. 927-928), 2555.
สำนักพิมพ์แสงดาว.

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าโจโฉมีบุตรชาย 4 คน คือ โจผี โจเจียง โจสิด และ
โจหิม โจโฉได้วิเคราะห์บุตรทั้ง 4 คนอย่างละเอียดว่า ตนเองจะตัดสินใจเลือกบุตรสืบทอด
ราชสมบัติแทนตนเองเป็นผู้ใด ตามความรู้สึกในใจของโจโฉนั้นโจโฉรักบุตรคนที่ 3 คือ
โจสิดมากที่สุด เนื่องจากเห็นว่าเป็นผู้มีสติปัญญาฉลาดหลักแหลมกว่าบุตรคนใด
จึงตัดสินใจจะเลือกให้สืบทอดราชบัลลังก์แทนตนเอง แต่ได้มีขุนนางทัดทานไว้
โดยกล่าวว่า ตามธรรมเนียมจะต้องยกราชสมบัติให้บุตรคนโต เพื่อไม่ให้มีปัญหาการแย่งชิง
ราชสมบัติกันเองระหว่างพี่น้องเครือญาติพร้อมกับยกตัวอย่างบุคคลที่ทำผิดกฎ ดังนั้น
โจโฉจึงตัดสินใจเลือกโจผี ซึ่งเป็นบุตรชายคนโตเป็นผู้สืบทอดราชสมบัติแทนตนเองต่อไป

จากลักษณะดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นการสอนแบบใช้อุบายเลือกคน และ
การปฏิบัติรายบุคคล กล่าวคือ เมื่อตั้งแต่เด็ก โจผี โจเจียง โจสิด และโจหิม เมื่อจะไปส่ง
โจโฉออกรบ โจผีร้องให้ตามโจโฉจะขอออกไปด้วย โจเจียง โจหิมนิ่งเฉย ส่วนโจสิดจับ
พู่กันมาเขียนกลอนสรรเสริญอวยชัยให้โจโฉ ซึ่งเป็นบิดามีชัยชนะในการรบทุกครั้ง ทำให้
โจโฉเกิดความรัก และเห็นว่าโจสิดมีสติปัญญาล้ำเลิศกว่าพี่น้องทั้งสามคน ถือว่าเป็นการใช้
อุบายเลือกคน เพื่อดูลักษณะนิสัยใจคอของคนอีกประการหนึ่ง ดังเช่น กัลป์หา ไขสิวสกุล
(2543) ทำวิจัยเรื่อง ผลการใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อบทบาทของบิดาในการส่งเสริม

พัฒนาการทางอารมณ์ และทางสติปัญญาแก่บุตรปฐมวัย อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี พบว่า การรณรงค์และส่งเสริมให้ความรู้แก่บิดา เพื่อบิดาจะได้รับการรับรู้เกี่ยวกับบทบาทการเป็นบิดา 6 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา การปกป้องคุ้มครองอันตราย และการเป็นแบบอย่างที่ดี

8. การรู้จักจังหวะและโอกาส

พระอัครเดช ญาณเตโช (2566) กล่าวว่า ผู้เรียนยังไม่พร้อมก็ต้องมีความอดทน ไม่ซึ่งหักหาญหรือดิ้นรนทำ แต่ต้องตื่นตัวอยู่เสมอเมื่อถึงจังหวะหรือเป็นโอกาส ตัวอย่าง: พระเจ้าเล่าปี (พี่ชายร่วมสาบานของกวนอู เตียวหุย เปรียบเสมือนบิดาอีกคนหนึ่ง ของกวนเป้ง เตียวเปา) สั่งสอนให้ทั้งกวนเป้ง เตียวเปารักใคร่กัน

พระเจ้าเล่าปีจึงว่ากับกวนหิน เตียวเปาว่า บิดา
ท่านทั้งสองมิใช่แค่เดียวกันก็จริง แต่รักใคร่กันเหมือนหนึ่ง
พี่น้องร่วมอุทร ท่านทั้งสองก็เหมือนพี่น้องกัน ชอบแต่จะ
พร้อมใจกันช่วยกันกำจัดศัตรูของบิดา ควรแล้วหรือจะมา
รบกันเองอีกเล่า แต่ต่อหน้าเรายังทำดังนี้ ถ้าลับหลังเราจะ
มิฆ่ากันเสียหรือ สองคนก็กราบลงรับสารภาพโทษ พระเจ้า
เล่าปีจึงถามว่าท่านทั้งสองใครแก่กว่ากัน เตียวเปาจึงทูลว่า
ข้าพเจ้าแก่กว่ากวนหินปีหนึ่ง พระเจ้าเล่าปีจึงให้กวนหิน
เรียกเตียวเปาว่าพี่ ให้สองคนสวสเป็นพี่น้องกันต่อหน้าพี่น้อง
พระเจ้าเล่าปีสั่งให้อบป็นเป็นทัพหน้า เตียวเปา กวนหินเป็น
ปีกซ้ายปีกขวา แล้วก็สั่งให้ยกทัพบุกทัพเรือไปเมืองกังต้ง

หมายเหตุ. จาก “พระเจ้าเล่าปียกทัพไปรบกับขุนกวน” โดย ช่วย พูลเพิ่ม, ใน เจ้าพระยาพระคลัง (หน) (น. 1,074), 2555. สำนักพิมพ์แสงดาว.

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าพระเจ้าเล่าปี (พี่ชายร่วมสาบานของกวนอู เตียวหุย เปรียบเสมือนบิดาอีกคนหนึ่งของกวนเป้ง เตียวเปา) สั่งสอนให้ทั้งกวนเป้ง เตียวเปารักใคร่กัน เนื่องจากทั้งกวนหิน และเตียวเปาต่างแย่งชิงกันจะออกไปรบเพื่อล้างแค้นแทนบิดาของตนเองที่ถูกกองกำลังทหารของขุนกวนฆ่า

การสอนในลักษณะดังกล่าวเป็นการสอนแบบรู้จักใช้จังหวะและโอกาส ในการสอน กล่าวคือ ในช่วงที่ทั้งเตียวเปาและกวนหินต่างทะเลาะและรบกันเองนั้น พระเจ้าเล่าปีได้ใช้จังหวะชุลมุนนี้ในการอบรมสั่งสอนให้ทั้งสองคนรักใคร่ปรองดองกันเสมือนพี่

และน้อง ดังเนกเช่นบิดาของทั้งสองคือ กวนอูและเตียวหุย ที่แม้มีไข้พี่น้องร่วมอุทรเดียวกัน แต่ต่างฝ่ายต่างรักใคร่กันดังพี่น้อง แสดงให้เห็นว่าในสังคมคนจีนและชาวตะวันออกเห็น ความสำคัญของความสัมพันธ์แบบพี่น้องและเครือญาติเป็นอย่างมาก ดังเช่น พุนสุข ช่วยทอง (2548) กล่าวว่า ครอบครัวในช่วงศตวรรษที่ 21 ทั้งบิดาและมารดามีความจำเป็น ที่จะต้องร่วมมือกันอบรมเลี้ยงดูบุตร เพื่อให้บุตรมีพัฒนาการทุกด้านอย่างปกติสมวัย การที่บิดาเข้ามามีส่วนร่วมในการเลี้ยงดูบุตรก่อให้เกิดความใกล้ชิดสนิทสนม ก่อให้เกิด การส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เช่น จากตัวอย่างข้างต้น มีการสอนให้ลูกมีสัมมาคารวะ เช่น รู้จักทำความเคารพ ขอบคุณ ขอโทษ ด้านเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น การทำตนเป็น ผู้ระมัดระวังในการใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ การแสดงความอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่เป็นตัวอย่าง แก่ลูก เป็นต้น

9. การรู้จักความยืดหยุ่นและการใช้วิธีการ

พระอัครเดช ญาณเตโช (2566) กล่าวว่า ถ้าผู้สอนสอนอย่างไม่มีอดตา ตัดค้นหา มานะ ทิฐิเสียได้ ก็จะมุ่งไปยังผลสำเร็จในการเรียนรู้เป็นสำคัญ สุดท้ายจะใช้กลวิธีใด ให้การยอมรับว่าเป็นผู้มีความสามารถในการสอนมากที่สุด ตัวอย่าง: ตอนที่ขงเบ้งปราบเบ้งเฮ็กและขงเบ้งได้รับชัยชนะทั้ง 7 ครั้ง แต่แต่ละครั้งขงเบ้งต้อง ปลดปล่อยเบ้งเฮ็กให้เป็นอิสระทุกครั้งไป ทั้งนี้ขงเบ้งต้องการให้เบ้งเฮ็กมีความซื่อสัตย์จงรักภักดี ไม่ต้องการบีบบังคับใช้อำนาจ

ปี่ฮุยนายทหารจึงว่าแก่ขงเบ้งว่า มหาอุปราช
มาทำการครั้งนี้ก็ลำบากไพร่พลนัก เบ้งเฮ็กจึงสมัคร
อ่อนน้อมด้วย ซึ่งมหาอุปราชจะให้แต่เบ้งเฮ็กอยู่รักษา
เมืองผู้เดียวนั้นเกลือกเบ้งเฮ็กกลับกลอก นานไปจะได้อ
ความเดือดร้อน ขอให้มหาอุปราชตั้งขุนนางไว้กำกับด้วย
ขงเบ้งจึงว่า ในเมืองเบ้งเฮ็กนี้ผิดเพศเราอยู่สาม
ประการ คือชาวเมืองนี้กินแต่เนื้อสัตว์ดิบนั้นประการหนึ่ง
และเรายกกองทัพมาครั้งนี้ก็ฆ่าพี่น้องชาวเมืองนี้เสียเป็น
อันมาก เห็นชาวเมืองจะมีใจเจ็บแค้นเราอยู่เป็นประการสอง
อนึ่งในเมืองนี้มีได้มีกฎหมายเป็นอย่างธรรมเนียมเหมือน
เมืองทั้งปวง ถ้าผู้ใดทำให้เจ้าเมืองโกรธแล้วก็ฆ่าเสียเป็นสาม
ประการ ครั้นเราจะให้ขุนนางและทหารทั้งปวงอยู่กำกับนั้น
เห็นขัดสน จะได้อความเดือดร้อนภายหลัง อนึ่งเบ้งเฮ็กก็สิ้น

ความคิดแพ้ฝีมือเรานักอยู่แล้ว เห็นจะไม่อาจคิดคัดต่อเรา
สืบไป

เบ้งเฮ็กและสมัครพรรคพวกทั้งปวงได้ฟังดังนั้น
ก็ชวนกันค้ำน้ำกราบขงเบ้งลงพร้อมกัน ต่างคนต่างลาไป
ที่อยู่ ชาวเมืองทั้งปวงจึงปลุกศาลเทพารักษ์ ทำรูปขงเบ้งไว้
จารึกชื่อว่าจู้สู แปลภาษาไทยว่า รูปบิดาชาวเมืองทั้งปวง
เบ้งเฮ็กก็จัดแจงหัวแหวนทองเงินและสิ่งของที่ตีมาให้ขงเบ้ง
เป็นอันมาก แล้วว่าตัวข้าพเจ้านี้เป็นข้าอยู่ในมหาอุปราช
แม้มหาอุปราชจะมีกิจธุระสิ่งใดก็ให้แต่ทหารเลวถือหนังสือ
มาถึงข้าพเจ้าเถิด ข้าพเจ้าจะปฏิบัติตามทุกประการ

หมายเหตุ. จาก “ขงเบ้งยกทัพกลับเมืองเสฉวน” โดย ชวป์ พูลเพิ่ม, ใน *เจ้าพระยาพระคลัง (หน)* (น. 1,180), 2555. สำนักพิมพ์แสงดาว.

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่าขงเบ้งปราบเบ้งเฮ็กและขงเบ้งได้รับชัยชนะทั้ง 7 ครั้ง
แต่ละครั้งขงเบ้งต้องปล่อยเบ้งเฮ็กให้เป็นอิสระทุกครั้งไป ทั้งนี้ขงเบ้งต้องการให้เบ้งเฮ็ก
มีความซื่อสัตย์จงรักภักดี ไม่ต้องการบีบบังคับใช้อำนาจ

ลักษณะดังกล่าวเป็นการสอนแบบรู้จักความยืดหยุ่นและการใช้วิธีการ
กล่าวคือ ขงเบ้งในที่นี้เปรียบเสมือนเป็นผู้สอนเบ้งเฮ็ก สอนอย่างไม่มีอคติ ตัดทอนตามสมควร
เสียได้ นั่นคือ ขงเบ้งสามารถบงชชนะและจับตัวขงเบ้งเฮ็กมาได้และปล่อยออกไปถึง 7 ครั้ง
7 ครา ในการรบครั้งสุดท้าย เบ้งเฮ็กแพ้อย่างใหญ่หลวง สูญเสียกำลังไพร่พล และเกือบจะ
เสียชีวิต ดังนั้นครั้งที่ 7 นี้ เบ้งเฮ็กจึงยอมสวามิภักดิ์พร้อมขอเป็นทาสรับใช้ขงเบ้งไปตลอด
และก็จะมุ่งไปยังผลสำเร็จ เบ้งเฮ็กและชาวเมืองทั้งปวงจึงปลุกศาลเทพารักษ์ ทำรูปขงเบ้ง
ไว้จารึกชื่อว่าจู้สู แปลภาษาไทยว่า “รูปบิดาชาวเมืองทั้งปวง” ให้เคารพนับถือขงเบ้งเป็น
บิดาของตน การกระทำดังกล่าวสอดคล้องกับการสอนและเลี้ยงดูบุตรในศตวรรษที่ 21
ของ ปิณพร พิมพ์วรรณ (2554) กล่าวว่า ข้อปฏิบัติในการเลี้ยงดูลูกยุคไซเบอร์ที่สำคัญ
เพื่อนำไปเป็นพื้นฐานในการเลี้ยงดูลูกคือ ฝึกวินัยและความรับผิดชอบตั้งแต่ลูกยังเล็กตาม
คติที่ว่า “ไม้อ่อนดัดง่าย ไม้แก่ดัดยาก” ควรระมัดระวังในเรื่องการบังคับลูก ต้องมีกลวิธี
ในการร่วมกำหนดกฎกติกาการทำกิจกรรมต่าง ๆ สอนให้ลูกมีระเบียบวินัยในตัวเองอย่าง
ไม่รู้สึกรัดอึด คุณพ่อและคุณแม่ยุคนี้ต้องฟังและพูดจาดี ๆ กับลูกให้มากที่สุด เพราะยุคนี้
ลูกสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากโลกภายนอกได้อย่างรวดเร็วและถูกโน้มน้าวได้ง่าย
ไม่แข็งแรงใช้ไม่ได้กับยุคนี้ จริงอยู่ที่โบราณท่านสอนว่า “รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี” เพราะอดีต
ผู้ใหญ่จะเป็นผู้ที่อาบน้ำร้อนมาก่อนย่อมรู้มากกว่า แต่ยุคไซเบอร์นั้นช่องทางการรับรู้ข้อมูล
ต่าง ๆ เปิดกว้างสำหรับเด็กมาก

10. การรู้จักกลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

พระอัครเดช ญาณโตโซ (2566) กล่าวว่า การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าย่อมอาศัย ปฏิภาณ คือ ความสามารถในการประยุกต์หลัก วิธีการ และกลวิธีต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสม เป็นเรื่องเฉพาะครั้งเฉพาะคราวไป

ตัวอย่าง: พระเจ้าเลापี่จะสวรรคต จึงได้สั่งสอนบุตรชายคือ เล่าเลียน ให้รักและเคารพ ขงเบ้งเสมือนบิดาแท้ ๆ

ฝ่ายขุนนางที่ปรึกษาได้เฝ้าพระเจ้าเลापี่ตรัส
ดังนั้น ต่างคนต่างร้องไห้ชวนกันกราบลงแล้วจึงทูลว่า
พระองค์อย่าวิตกกังวลเลย ข้าพเจ้าจะทำนุบำรุงพระราชบุตร
ต่อไปกว่าจะสิ้นชีวิต พระเจ้าเลापี่ได้ยินดังนั้นคิดอาลัยสงสาร
ข้าราชการทั้งปวงก็ร้องไห้จึงฉินไปยุดเอามือขงเบ้งแล้ว
กระซิบบอกความในใจให้ฟังว่า ปัญญาความคิดของท่าน
นี้ไม่มีใครเสมอแล้ว ดีกว่าโจผีสักร้อยละ ท่านดูแลแต่
การซึ่งจะบำรุงแผ่นดินให้เป็นสุขพอประมาณเถิด ถ้าเห็นลูก
เราไม่อยู่ในสัตย์ในธรรมทำผิดประเพณีไปไม่ฟังท่าน ก็ให้ท่าน
รักษาเมืองเสฉวนบำรุงแผ่นดินเองเถิด

ขงเบ้งได้ฟังพระเจ้าเลापี่ว่าดังนั้นตกใจตัวสั่น
ถอยลงมากกราบลงกับแผ่นดินจนหน้าตาแตกโลหิตไหล
แล้วทูลว่า ข้าพเจ้าคิดจะทำนุบำรุงบุตรพระองค์ไปกว่าจะตาย
อย่าได้คิดว่าข้าพเจ้าจะเบียดเบียนบุตรพระองค์เลย พระเจ้า
เลापี่เห็นขงเบ้งตกใจกราบลงจนหน้าตาแตกโลหิตไหลดังนั้น
จึงคิดว่าขงเบ้งนี้มีความสัตย์รักเราจริง จึงเชิญให้นางเง็ก
แล้วร้องเรียกเล่าเอง เล่าเสิร์ฟลูกทั้งสองคนเข้ามาลูบหลัง
ลูบหน้าแล้วว่า เจ้าค่อยอยู่ให้จงดีเถิด พ่อจะขอลาแล้ว
เจ้าพี่น้องทั้งสามคนจงค่อยเลี้ยงรักษา กัน ถ้าขัดสนสิ่งใด
ไม่รู้จงไต่ถามขงเบ้ง เจ้าจงรักขงเบ้ง เกรงขงเบ้งให้เหมือน
หนึ่งบิดา แล้วให้ลูกสองคนกราบขงเบ้ง ขงเบ้งเห็นพระเจ้า
เลापี่ให้ลูกสองคนกราบดังนั้น จึงว่าพระองค์อย่าวิตก
สงสัยเลย ข้าพเจ้าขอเป็นข้าทำนุบำรุงบุตรพระองค์ไปกว่า
จะสิ้นชีวิต

ฝ่ายอาเต๋ารู้ก็ร้องไห้ออกมารับพระศพพระบิดา
ถึงนอกเมือง ทำค่านับแล้วรับพระศพเข้าในเมือง เชิญขึ้นไว้
ในที่เสด็จออกตั้งเครื่องบูชาพระบิดาเช่นไหว้ตามประเพณี
กษัตริย์ แล้วขงเบ้งจึงส่งหนังสือพระเจ้าเล่าปี่ให้กับอาเต๋า
อาเต๋าได้รับหนังสือมาอ่านดูเป็นใจความว่า พระเจ้าเล่าปี่ผู้บิดา
ให้ไว้แก่เจ้าทั้งสามคน ด้วยบิดาไปทำการทั้งนี้ห้วงจะกำจัด
ศัตรูราชสมบัตินี้ จะบำรุงแผ่นดินพระเจ้าเหี้ยนเต้ให้เป็นสุขก็
ไม่ทันจะสำเร็จ กรรมมาถึงบิดาจะลาไปก่อนแล้ว เจ้าพี่น้อง
ทั้งสามคอยเลี้ยงรักษากันตามประเพณีผู้ใหญ่ผู้น้อยและ
อาเต๋าผู้พี่นั้นให้รักษาราชสมบัติต่อไป ถ้าขัดสนสิ่งใดจง
ไต่ถามขงเบ้ง ให้รักษขงเบ้งเหมือนบิดา อาเต๋าครั้นอ่านหนังสือ
แล้วพี่น้องสามคนกอดกันร้องไห้ ขงเบ้งจึงว่า ประเพณี
แผ่นดินจะให้ราชสมบัติว่างอยู่จนสามวันก็มิควร จึงเชิญ
อาเต๋าให้ว่าราชการแผ่นดิน ถวายราชสมบัติและเครื่อง
สำหรับกษัตริย์ ถวายพระนามเรียกว่า พระเจ้าเล่าเสี้ยน

หมายเหตุ. จาก “พระเจ้าเล่าปี่สิ้นพระชนม์-ขงเบ้งยกอาเต๋าขึ้นเป็นพระเจ้าเล่าเสี้ยน” โดย ชวัญ พูลเพิ่ม, ใน เจ้าพระยาพระคลัง (หน)
(น. 1,118-1,119), 2555. สำนักพิมพ์แสงดาว.

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าพระเจ้าเล่าปี่ใกล้จะสวรรคต จึงได้สั่งสอนบุตร
ชายคือ เล่าเสี้ยน ให้รักและเคารพขงเบ้งเหมือนบิดาแท้ ๆ

จากลักษณะดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นการสอนแบบรู้จักกลวิธีแก้ปัญหา
เฉพาะหน้า กล่าวคือ พระเจ้าเล่าปี่ล่วงรู้ว่าจะสวรรคต เกรงว่าอาเต๋าจะ
ได้รับอันตราย จึงให้อาเต๋าฝากตัวและเคารพรักษขงเบ้งเป็นเหมือนบิดาอีกคนหนึ่งต่อหน้า
พระเจ้าเล่าปี่ เพราะพระเจ้าเล่าปี่ทราบว่าขงเบ้งเป็นคนซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อพระเจ้าเล่าปี่
เป็นการสอนแบบการรู้จักกลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า กล่าวคือ พระเจ้าเล่าปี่สอนให้
อาเต๋าหรือภายหลังได้สถาปนาเป็นพระเจ้าเล่าเสี้ยนมีทักษะความรู้ในการแก้ปัญหา
เฉพาะหน้ายอมอาศัยปฏิภาณ คือ ความสามารถในการประยุกต์หลัก วิธีการ และกลวิธีต่าง ๆ
มาใช้ให้เหมาะสมเป็นเรื่องเฉพาะครั้งเฉพาะคราวไป ดังเช่น พุนสุข ช่วยทอง (2548)
กล่าวว่า พ่อสามารถเลี้ยงลูกให้มีคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยพ่อควรสอนให้ลูกได้
เรียนรู้ ซึมซับจริยธรรมจากสถานการณ์จริงในชีวิตประจำวัน หรือบางเรื่องที่ไม่สามารถ
อธิบายได้ก็พาไปให้เห็นของจริง

สรุปผลการวิจัย

จากที่กล่าวมาพบว่า ในวรรณกรรมเรื่องสามก๊ก มีภูมิปัญญาการสอนบุตรตามพุทธวิธีการสอนจากเรื่องสามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ในบริบทสังคมศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้ 1) การใช้อุปกรณ์ในการสอน 2) การลงโทษและให้รางวัล 3) การเปรียบเทียบกับอุปมา 4) การทำเป็นตัวอย่าง 5) การสอนแบบการเล่าเหตุการณ์ประกอบ 6) การเล่นเกม เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่ 7) การใช้อุปมาเลือกคนและการปฏิบัติรายบุคคล 8) การรู้จักจังหวะและโอกาส 9) การรู้จักความยืดหยุ่นและการใช้วิธีการ และ 10) การรู้จักกลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

จากที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของวรรณคดีเรื่องสามก๊ก นอกจากจะได้รับการยกย่องจากวรรณคดีสโมสรให้เป็นยอดของวรรณคดีประเภทนิทานที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังเป็นยอดด้านภาษาหรือมีสำนวนภาษาไพเราะลึกซึ้งกินใจ ในเรื่องสามก๊วยังมีภูมิปัญญาการสอนบุตรให้แง่คิด คำคม คติเตือนใจ คุณธรรมแฝงอยู่ ถือเป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าในการศึกษาที่สามารถประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงดูและบุตรในบริบทสังคมศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดีต่อไป สอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2560) กล่าวว่า สังคมไทยกำลังพูดถึงเรื่องการปฏิรูปการศึกษา ในขณะที่ภาครัฐกำลังขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศไทยแลนด์ 4.0 คือ การพัฒนาประเทศในศตวรรษที่ 21 ในสายตาของคนวงนอกตีความได้ว่าผลลัพธ์จากการปฏิรูปการศึกษารั้งนี้ น่าจะส่งผลกับเด็กไทยในอนาคต ที่จะมีสมรรถนะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ไทยแลนด์ 4.0 โดยมุ่งหวังที่จะให้เด็กไทยมีทั้งความรู้ โดยเฉพาะเป็นความรู้ขานอก เป็นความรู้ที่เอาไปใช้งานได้ คือ จะต้องใช้ความรู้เพื่อประโยชน์ในการทำงาน มีความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ และในเชิงสังคม เด็กไทยก็ต้องมีทักษะชีวิตเป็นคนดี

เอกสารอ้างอิง

- กัลปิงหา โขสิวกุล. (2543). ผลการใช้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมต่อบทบาทของบิดา ในการส่งเสริมพัฒนาการทางอารมณ์ และทางสติปัญญาแก่บุตรปฐมวัย อำเภอนองม่วง จังหวัดลพบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เจ้าพระยาพระคลัง (หน). (2555). สามก๊ก ฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) (พิมพ์ครั้งที่ 2). แสงดาว.
- ปณณพร พิมพ์วรรณ. (2554). สร้างลูกให้รู้ทันโลก. สำนักพิมพ์เบสบุ๊ค.

พงษ์ ผาวิจิตร. (2552). *ธุรกิจปั่นลูก ธุรกิจที่ย้อนกลับมาทำใหม่ไม่ได้ ถ้าไม่ทำตั้งแต่
วันนี้*. บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.

พระณัฐญ ธมฺมทินโน และ พระมหาดาวสยาม วชิรปณฺโญ. (2563). วิจารณ์หนังสือ:
Book Review “พุทธวิธีในการสอน” Buddhist Methods Of Teaching.
Journal of Modern Learning Development, 5(5), 348-355.

พระอัครเดช ญาณเตโช. (2566, 12 กุมภาพันธ์). *พุทธวิธีในการสอนของพระพุทธเจ้า*.
ฝ่ายบริการเผยแพร่ทางไกล สำนักการศึกษาต่อเนื่อง มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช. [https://www.stou.ac.th/study/sumrit/7-59\(500\)/
page1-7-59\(500\).html](https://www.stou.ac.th/study/sumrit/7-59(500)/page1-7-59(500).html)

พูนสุข ช่วยทอง. (2548). *ครอบครัวและคุณภาพเด็ก*. โรงพิมพ์วิบูลย์การปก.

วิจารณ์ พานิช. (2560). *ศาสตร์และศิลป์ของการสอน*. ภาพพิมพ์.

วีรสิษฐ์ วงษ์นุกูล. (2565, 13 มิถุนายน). *ลกเจ๊กจากหนังสือภาษาไทย*. สามก๊กวิกิ.
<http://www.samkokwiki.com>.

ฮกหลง. (2565, 2 มิถุนายน). *สามก๊กวิกิ สุดยอดวรรณกรรมสามก๊ก บทวิเคราะห์
ข้อมูลแผนที่ประวัติตัวละคร*. สามก๊กวิกิ. <http://www.samkokwiki.com>.

MamaExpert Team. (2566, 14 กุมภาพันธ์). *สุดยอดเคล็ดลับการเลี้ยงลูก
ในศตวรรษที่ 21*. MamaExpert. [http://www.mamaexpert.com/
posts/content-5080](http://www.mamaexpert.com/posts/content-5080).

Teerapong Sanguoyanyi. (2558, 15 ธันวาคม). *สามก๊กในบทเรียนวิชาภาษาไทย*.
[https://m.facebook.com/100001852568249/
albums/a.774346375970441/สามก๊กในบทเรียนวิชาภาษาไทย](https://m.facebook.com/100001852568249/albums/a.774346375970441/สามก๊กในบทเรียนวิชาภาษาไทย).

พิธีกรรมลงนางเทียม อำเภโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย: พลวัตและปฏิสัมพันธ์ของเทพ ผี และมนุษย์

วัฒนชัย แก้วพิมพา¹ และ นิตยา วรรณกิตร์²

ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}

E-mail: 63010110092@msu.ac.th¹, nitawan2010@hotmail.com²

วันที่รับบทความ: 1 ธันวาคม 2566

วันแก้ไขบทความ: 13 กุมภาพันธ์ 2567

วันที่รับบทความ: 22 กุมภาพันธ์ 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพิธีกรรมและพลวัตของพิธีกรรมลงนางเทียม ในพื้นที่ชุมชนบ้านจอมนาง ตำบลวัดหลวง อำเภโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย โดยใช้ข้อมูลลายลักษณ์และข้อมูลภาคสนามจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ การศึกษาพลวัตของพิธีกรรมลงนางเทียม อำเภโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ผู้ศึกษาพบว่า การประกอบพิธีลงนางเทียมมีจุดประสงค์เพื่อเป็นการบูชาสักการะเทพหรือผีมหีเหศักดิ์ผู้คุ้มครองเมือง และเพื่อเป็นการขอพรต่อเทพเพื่อบันดาลผลให้ชาวบ้านมีแต่ความสุข ปลอดภัยจากภัยพิบัติทั้งปวง และได้พบประเด็นที่น่าสนใจ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ปฏิสัมพันธ์ของเทพ ผี และมนุษย์ อันแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับเทพหรืออำนาจศักดิ์สิทธิ์ 2) การดำรงอัตลักษณ์ของพิธีกรรมท่ามกลางกระแสพลวัตของสังคมที่มุ่งเน้นให้เห็นพิธีกรรมลงนางเทียมที่มีการปรับตัวให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่ 3) การเปลี่ยนแปลงจากสังคมชาวบ้านสู่สังคมเมือง ผ่านการนำเสนอเมืองโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ที่มีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจด้วยทุนทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น และ 4) นางเทียมกับการดำรงสถานะของบุคคลศักดิ์สิทธิ์ ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคม ค่านิยม และวัฒนธรรมการประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมมิใช่เพียงแต่การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ของมนุษย์ที่ให้ความนอบน้อมต่ออำนาจศักดิ์สิทธิ์หรืออำนาจเหนือธรรมชาติเพียงเท่านั้น แต่ยังสะท้อนสังคมไทยที่ต้องมีการพึ่งพาธรรมชาติและวิถีคิดของคนในท้องถิ่นที่ผูกโยงความเชื่อกับวิถีชีวิตได้อย่างเหนียวแน่น

คำสำคัญ: พลวัตของพิธีกรรม พิธีกรรมลงนางเทียม ปฏิสัมพันธ์ของเทพ ผี และมนุษย์

Long Nang Theiym rituals in Phon Phisai District, Nong Khai Province: The dynamics and interactions of gods, spirits, and humans

Wattnachai Kamewpimpa¹ and Nittaya Wannakit²

The Department of Thai and Oriental Languages,

Faculty of Humanities and Social Sciences, Mahasarakham University^{1,2}

E-mail: 63010110092@msu.ac.th¹, nitawan2010@hotmail.com²

Received: December 1, 2023

Revised: February 13, 2024

Accepted: February 22, 2024

Abstract

This article aims to investigate the rituals and dynamics of the Long Nang Theiym rituals in the Ban Chom Nang community area, Wat Luang Subdistrict, Phon Phisai District, Nong Khai Province. The research utilizes documentary sources with empirical data collected from observations and interviews. The study focuses on the dynamics of the Long Nang Theiym rituals in Phon Phisai District, Nong Khai Province. The study found that these rituals serve to honor the protective deity or Mahesak ghost of the city and ask for divine blessings for the villagers' happiness and safety from disasters. Moreover, the research revealed four main points of interest: 1) The interactive relationship among gods, spirits, and humans demonstrating the connection between humans and divine powers; 2) the maintenance of the identity of the ritual amidst the dynamics of society, focusing on adapting the Long Nang Theiym rituals to modern society; 3) The transition from village to urban society facilitated by the economic development of Phon Phisai, Nong Khai Province, and its integration of local cultural capital; and 4) Nang Thiam and the preservation of the status of a sacred person under social change, emphasizing cultural values and traditions. Long Nang Theiym rituals are not only a symbolic expression of human submission to sacred or supernatural powers, but they also reflect Thai society's reliance on nature and local people's mindset, which is firmly connected to a belief that guides their way of life.

Keywords: Ritual dynamics, Long Nang Theiym rituals, Interaction of gods, spirits and humans

บทนำ

ธรรมชาติของมนุษย์มักจะตั้งคำถามกับสิ่งที่ไม่รู้และมีความพยายามหาคำตอบเพื่ออยู่ร่วมกับธรรมชาติให้ได้ ขณะเดียวกันด้วยความไม่รู้มนุษย์ก็ให้ความยำเกรงธรรมชาติ เนื่องจากมนุษย์มีความต้องการความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดังที่ ธีรช ปุณโณทก (2528) กล่าวถึงความเชื่อไว้ว่า ความเชื่อคือการยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์ การประกอบพิธีกรรมก็เป็นผลมาจากความเชื่อของมนุษย์ เช่น การบวงสรวงผี การบูชาต่อศาลมเหศักดิ์ เพื่อสร้างสัมพันธภาพต่ออำนาจเหนือธรรมชาติ โดยพิธีกรรมจะเป็นการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์และแตกต่างกันไปตามคตินิยมของคนในท้องถิ่น

นางเทียมเป็นผู้มีหน้าที่ติดต่อกับอำนาจลึกลับหรือสิ่งเหนือธรรมชาติ และจะมีการประกอบพิธีกรรมเพื่ออัญเชิญเทพหรือวิญญาณศักดิ์สิทธิ์มาเข้าร่างเพื่อประกอบกิจบางอย่าง เช่น การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ การทำนายโชคชะตา การทำนายอนาคต หรือการอธิบายสาเหตุของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต (ทิพย์วิมล บุชากุล, 2540) ความเชื่อเรื่องนางเทียมและพิธีกรรมลงนางเทียมมีความแพร่หลายเป็นอย่างยิ่งในภาคอีสาน เพราะชาวอีสานมีวัฒนธรรมในการนับถือผีมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะชาวอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย อันมีถิ่นฐานอยู่ลุ่มแม่น้ำโขงติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ได้รับการสืบทอดความเชื่อและพิธีกรรมอันเกี่ยวเนื่องกับนางเทียมมาอย่างยาวนาน ประกอบกับเป็นพื้นที่ที่มีความเชื่ออย่างหลากหลาย เช่น การนับถือพญานาค พระเกจิประจักษ์ อันทั้งเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชนอาศัยอยู่อย่างหลากหลายชาติพันธุ์ ในขณะที่เดียวกันสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชาวบ้านเข้าสู่สังคมเมืองที่ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการความรู้สมัยใหม่ และระบบเศรษฐกิจที่ผูกโยงกับความเชื่อ (บึงไฟ พญานาค) ได้เข้ามามีบทบาทกับคนในสังคมมากขึ้น ก่อให้เกิดพลวัตต่อค่านิยมและบทบาทของนางเทียมเป็นอย่างยิ่ง การศึกษาพิธีกรรมลงนางเทียมในพื้นที่อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย จะทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่สังคม ค่านิยม และเศรษฐกิจเข้ามามีบทบาทต่อพิธีกรรมและทำให้เราเห็นการปรับตัวของความเชื่อจากบรรพบุรุษสู่สังคมวิถีใหม่ได้อย่างชัดเจน

บทความนี้มุ่งอธิบายผลการศึกษาพลวัตของพิธีกรรมลงนางเทียมอำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย โดยมีประเด็นที่น่าสนใจคือ พลวัตและปฏิสัมพันธ์ของเทพ ผี และมนุษย์ ผ่านการประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมในพื้นที่อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย เพื่อให้ทราบถึงพลวัตของพิธีกรรมเก่าแก่ที่ต้องปรับตัวท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของอำนาจศักดิ์สิทธิ์

กับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ โดยได้นำผลการศึกษาจากงานวิจัยของ ทิพย์วิมล
บุชากุล (2540) ที่ได้ศึกษาพิธีกรรมลงนางเทียม อำเภอนพพิตสัย จังหวัดหนองคาย มาใช้
ในการเปรียบเทียบเพื่อทำให้ทราบถึงพลวัตและพิธีกรรมดั้งเดิมของการลงนางเทียม
ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นระยะเวลาารวม 26 ปี ในประเด็นดังกล่าวจะช่วยให้เรา
มองเห็นบทบาทของพิธีกรรมลงนางเทียมที่มีการเปลี่ยนผ่านจากยุคสมัยหนึ่งเข้าสู่
ยุคสมัยใหม่ และการปรับตัวอย่างเป็นพลวัตที่เทคโนโลยีและการพัฒนาทางสหวิทยาการ
ต่าง ๆ เข้ามาเปลี่ยนแปลงระบบความเชื่อความคิดของคนในท้องถิ่น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาพิธีกรรมและพลวัตของพิธีกรรมลงนางเทียม อำเภอนพพิตสัย
จังหวัดหนองคาย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาพิธีกรรมลงนางเทียม ผู้ศึกษาได้นำข้อมูลคติชนภาคสนามในพื้นที่
อำเภอนพพิตสัย จังหวัดหนองคาย โดยรวบรวมจากพื้นที่ศึกษาในช่วงเดือนตุลาคม
2565 - เดือนเมษายน 2566 อีกทั้งผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ดังนี้
1) พื้นที่ศึกษาจำนวน 1 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านจอมนาง บริเวณปากห้วยหลวง (ศาลหลักเมือง
ปากห้วยหลวง) และศาลหลักชุมชนไทพวน ช่างวัดจอมนาง อำเภอนพพิตสัย
จังหวัดหนองคาย และ 2) ผู้ให้ข้อมูล นางเทียมหรือร่างทรงที่เข้าร่วมพิธี จำนวน 10 คน
ประชาชนผู้เข้าร่วมพิธีลงนางเทียม จำนวน 8 คน ประชาชนชาวบ้านในพื้นที่ที่มีความรู้
ในพิธีกรรม จำนวน 5 คน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม
ลงนางเทียมในพื้นที่อื่น ๆ รวมถึงพิธีกรรมที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันจำนวน 6 เรื่อง ประกอบ
กับการเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่อำเภอนพพิตสัย จังหวัดหนองคาย อันเป็นพื้นที่ที่มี
ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมีการส่งเสริมเศรษฐกิจจากความเชื่อเรื่องพญานาค
แต่ในขณะเดียวกันผู้ศึกษาได้ตั้งข้อสังเกตว่าพิธีกรรมลงนางเทียม ซึ่งเป็นพิธีกรรมที่มีมา
ก่อนหน้าการส่งเสริมเศรษฐกิจจากความเชื่อเรื่องพญานาคจะมีการปรับตัวอย่างไร และ
จะปรับตัวในทิศทางใดพิธีกรรมจึงจะยังคงความศักดิ์สิทธิ์เอาไว้ได้ ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้ลงพื้นที่
เพื่อสัมภาษณ์ สังเกตแบบมีส่วนร่วมและสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อตั้งประเด็นคำถาม

เกี่ยวกับพิธีกรรม ความเชื่อ สภาพสังคม ประเพณีในท้องถิ่น การปฏิบัติตนของเหล่านางเทียมเพื่อหาข้อมูลบริบททางวัฒนธรรมของพื้นที่อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย โดยใช้เกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูล คือ 1) นางเทียมทุกคนที่เข้าร่วมพิธีกรรม จำนวน 10 คน ซึ่งในกลุ่มของนางเทียม ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อหาข้อมูลของพิธีกรรม และการปรับตัวของพิธีกรรม 2) ผู้เข้าร่วมพิธีกรรมที่มีความเชื่อเกี่ยวกับนางเทียมและมีส่วนร่วมในพิธีกรรม จำนวน 8 คน เพื่อหาข้อมูลด้านความเชื่ออันเนื่องมาจากนางเทียม 3) ปราชญ์ชาวบ้าน คนในท้องถิ่น รวมถึงผู้สูงอายุที่เคยเข้าร่วมพิธีกรรมลงนางเทียม จำนวน 5 คน โดยในกลุ่มนี้ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลในประเด็นบริบททางวัฒนธรรม ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 23 คน และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับกรอบแนวคิด เอกสารที่เกี่ยวข้อง และเรียบเรียงผลการศึกษาในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

แนวคิดทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษา “พลวัตของพิธีกรรมลงนางเทียม อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย” ผู้ศึกษาให้ความสำคัญในงานวิจัยของ ทิพย์วิมล บุญกุล (2540) ที่ได้ศึกษาพิธีลงนางเทียม อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ทั้งนี้พบว่าพิธีลงนางเทียมมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ องค์ประกอบบุคคล เวลา สถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ สิ่งเหล่านี้ชาวบ้านให้ความสำคัญและถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด โดยมีการจัดพิธีลงนางเทียมทุกปี ปีละ 2 ครั้ง คือในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 5 จัดที่ศาลเหนือบริเวณปากห้วยหลวง และในวันแรม 8 ค่ำ เดือน 5 จัดที่ศาลใต้บริเวณข้างวัดจอมนาง การจัดพิธีลงนางเทียมแต่ละครั้งมี 3 ขั้นตอน คือ พิธีสูตรขวัญ พิธีเลี้ยงผี และพิธีเบิกบ้าน พิธีลงนางเทียมนี้สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวอำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย

นอกจากนี้ผู้ศึกษาได้รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม โดยได้นำข้อมูล กาญจนา แก้วเทพ (2554) ในหนังสือ “สื่อพื้นบ้านในสายตานักนิเทศศาสตร์” โดยให้แนวคิดที่ว่าพิธีกรรมเป็นรูปแบบของการสื่อสารประเภทหนึ่ง ตามทัศนะของ E.W. Rothenbuhler ในหนังสือ Ritual Communication ที่มีองค์ประกอบของการสื่อสาร ได้แก่ ผู้ส่งสาร (Sender) สาร (Message) ช่องทางการสื่อสาร (Channel) ผู้รับสาร (Receiver) นอกจากนี้ กาญจนา แก้วเทพ (2554) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะย่อยที่สำคัญของพิธีกรรม คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม ระบบแบ่งงานกันทำ ช่วงเวลา/กาละ พื้นที่/สถานที่/เทศะ สิ่งของ/เครื่องเซ่นไหว้ในพิธีกรรม ขั้นตอนก่อนทำพิธีกรรม ขั้นตอนของการทำพิธีกรรม ขั้นตอนหลังพิธีกรรม รูปแบบเนื้อหา/คุณค่า/ความหมาย คุณลักษณะย่อยที่สำคัญของพิธีกรรม

ในช่วงต้น ผู้ศึกษาได้นำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาพิธีกรรมลงนางเทียมในปัจจุบัน ประกอบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพลวัตของความเชื่อและพิธีกรรมของ ทิพย์ธิดา ชุมชิต (2559) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อในพิธีกรรมการเหยาเลี้ยงผี ของชาวผู้ไท ตำบลกุดหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่พบประเด็น การเปลี่ยนแปลงความเชื่อในพิธีกรรม ทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเกิดจากปัจจัย ทั้งภายในและภายนอก ปัจจัยภายในที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดคือ ด้านคติ ความเชื่อ เนื่องจากสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ทำให้ความเชื่อมีการเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลไปยังค่านิยมสมัยใหม่ด้านประสบการณ์มีการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้รู้จักการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในสังคม นอกจากนี้ในด้านพลวัตของพิธีกรรมลงนางเทียม ผู้ศึกษาได้นำการศึกษาของ แจ็คสัน, ปีเตอร์ เอ (2566) ที่ได้ให้คำอธิบายกระบวนการสร้างความศักดิ์สิทธิ์สมัยใหม่ที่แตกต่างกัน โดยจะนำมาวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการกลายเป็นสมัยใหม่ของอำนาจรัฐ การค้าสื่อมวลชนและลัทธิพิธีแบบใหม่เพื่อให้เข้าใจภาพใหญ่ที่ห่อหุ้มกระบวนการทั้งหมดเอาไว้ ในประเด็นนี้ของพิธีกรรมผู้ศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนและการคงสถานะของพิธีกรรมท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกที่ระบบทุนนิยมเข้ามามีบทบาทกับความเชื่อ ผ่านการใช้ทุนทางวัฒนธรรมในพื้นที่มาใช้ในการวิเคราะห์พลวัตของพิธีกรรมลงนางเทียมในปัจจุบัน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพลวัตของพิธีกรรมลงนางเทียม อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาพิธีกรรมลงนางเทียม อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย 2) เพื่อศึกษาพลวัตของพิธีกรรมลงนางเทียม อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาคือ หมู่บ้านจอมนาง ตำบลวัดหลวง อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย เป็นการศึกษาคติชนภาคสนามตั้งแต่ตุลาคม พ.ศ. 2565 - เมษายน พ.ศ. 2566 โดยในบทนี้ผู้ศึกษาจะได้นำเสนอผลการศึกษา 2 ประเด็นตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น ดังนี้

1. พิธีกรรมลงนางเทียม อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

การประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมจะมีการจัดพิธีกรรม 2 ช่วง คือ ช่วงออกพรรษา พ.ศ. 2565 และการประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมช่วงสงกรานต์ พ.ศ. 2566 การประกอบพิธีกรรมในช่วงออกพรรษานั้นมีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน คือในทุกวันออกพรรษาหรือ 15 ค่ำเดือน 11 ของทุกปี เหล่านางเทียมจะมารวมตัวกันเพื่อประกอบพิธีกรรม

ลงนางเทียม และบวงสรวงองค์พญานาคแห่งเมืองปากห้วยหลวง การประกอบพิธีลงนางเทียมมีจุดประสงค์เพื่อเป็นการบูชาสักการะเทพหรือผีมหัศจรรย์ผู้คุ้มครองเมืองเพื่อให้บันดาลผลให้ชาวบ้าน และขอให้บ้านเมืองมีแต่ความสุข ปลอดภัยจากภัยพิบัติทั้งปวง การประกอบพิธีกรรมจะมีข้อกำหนดอย่างชัดเจนว่าต้องประกอบพิธีกรรมที่ศาลหลักเมืองปากห้วยหลวงเท่านั้น เพราะในบริเวณปากห้วยหลวงเป็นพื้นที่ทางสามแพร่งของแม่น้ำโขง เชื่อว่าจะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์สถิตอยู่เป็นจำนวนมากและเป็นทางเข้าเมืองบาดาลขององค์พญานาค โดยจะมีผู้ประกอบพิธีกรรม 2 คนคือ “พ่อจ้ำทอก” และ “พราหมณ์ภพ” เป็นผู้ดำเนินการประกอบพิธีกรรม ซึ่งพราหมณ์ภพจะเป็นผู้นำในการสู่ขวัญเจ้าแม่นางเทียม ส่วนพ่อจ้ำทอกจะเป็นผู้กำหนดเวลาในการประกอบพิธีกรรม เป็นผู้นำในแต่ละขั้นตอนของการประกอบพิธีกรรม การประกอบพิธีกรรมจะเริ่มขึ้นในช่วงเช้าของวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 โดยจะเริ่มจากนายอำเภอโพธิ์ชัยเดินทางมาถึงสถานที่ประกอบพิธีกรรม และจุดธูปเทียนบายศรีบูชาสักการะองค์พญานาคและศาลหลักเมือง เมื่อเสร็จพิธีจะถวายเครื่องบวงสรวง โดยจะนำบายศรี 5 ต้น ลอยไปตามแม่น้ำโขงเพื่อสักการะต่อองค์พญาพิสัยสัตตนาคราช จึงถือว่าเป็นอันเสร็จสิ้นพิธีกรรมการบวงสรวงศาลหลักเมืองและองค์พญาพิสัยสัตตนาคราช ส่วนเหล่านางเทียมจะเริ่มพิธีกรรมลงนางเทียม หลังจากเสร็จพิธีถวายเครื่องสักการะบูชาองค์พญาพิสัยสัตตนาคราชจนถึงเวลาประมาณ 12 นาฬิกา จึงเป็นอันเสร็จสิ้นพิธีกรรมลงนางเทียมและเหล่านางเทียมจะเดินทางกลับบ้าน ซึ่งจะมีพิธีลอยกองฮ่าง¹ ในวันถัดมา เพื่อเป็นการบอกกล่าวต่อองค์พญานาคผู้ปกป้องรักษาเมืองโพธิ์ชัย การลงนางเทียมในช่วงออกพรรษาจะเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบพิธีกรรมบวงสรวงศาลหลักเมือง และพิธีถวายเครื่องสักการะบูชาองค์พญาพิสัยนาคราชที่แสดงให้เห็นว่านางเทียมเป็นร่างทรงสามารถติดต่อสื่อสารกับเทพหรือผีมหัศจรรย์ผู้ปกป้องรักษาเมืองได้ โดยมีความเชื่อว่าหากบวงสรวงสักการะอย่างถูกต้องจะได้รับการคุ้มครองจากเจ้าเมืองปากห้วยหลวงให้เทศกาลสามารถจัดได้อย่างลุล่วงและทำให้มีการเกิดลูกไฟ (บั้งไฟพญานาค) ขึ้นเป็นจำนวนมาก

¹ พิธีลอยกองฮ่าง คือ การนำของใช้ในชีวิตประจำวันและเครื่องสักการะมาลอยในแม่น้ำโขงด้วยแพไม้ไผ่ประกอบด้วย 1) ผ้าถุง 3 ผืน 2) สับ 3 ผืน 3) ผ้าห่ม 1 ผืน 4) หมอน 1 ลูก 5) เทียนเงินเทียนทอง อย่างละ 1 คู่ 6) เทียนเงินเทียนทองเล่มละ 1 บาท 1 คู่ 7) เทียนเล็ก 1 ช่อ 8) ผลไม้ อันได้แก่ กัลยาดิบ 1 หวี สับปะรด มะพร้าว ส้มโอ อย่างละ 1 ลูก และ 9) อาหารคาวและอาหารหวาน 3 อย่าง

การประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมไหว้ครูและเบิกบ้าน² ช่วงสงกรานต์ พ.ศ. 2566 บริเวณศาลหลักเมืองปากห้วยหลวง (ศาลเหนือ) และบริเวณศาลหลักชุมชน ไทพวน (ศาลใต้) ช่างวัดจอมนาง หมู่บ้านจอมนาง อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย ผู้ศึกษาพบว่าจะมีลักษณะการประกอบพิธีกรรมที่คล้ายคลึงกัน และจะมีขั้นตอนที่มีความสำคัญของพิธีกรรมที่เหมือนกัน คือ การสู่ขวัญนางเทียม การเลี้ยงผี การพ่อน้ำนางเทียม การลอยแพผี การลงนางเทียม และการเบิกบ้าน ซึ่งการเบิกบ้านจะกระทำ 3 ปีต่อ 1 ครั้ง ขึ้นเตรียมงานจะมีคนในชุมชนมาช่วยจัดเตรียมอาหารและอุปกรณ์ประกอบพิธีกรรม ขึ้นประกอบพิธีกรรม ผู้ประกอบพิธีกรรมจะเป็นเหล่าเจ้าแม่นางเทียมที่มาร่วมตัวกันเพื่อประกอบพิธีกรรม โดยในขั้นตอนนี้จะใช้ร่างเทียมของญาพ้อคำเที่ยงเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการทำพิธีกรรมให้เป็นไปตามขั้นตอน

ภาพ 1

การพ่อนางเทียม



หมายเหตุ. จาก ผู้วิจัย, 2566

การประกอบพิธีกรรมใน 2 พื้นที่ดังกล่าว จะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันเล็กน้อย คือ วันที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม โดยมีความเชื่อว่าหากประกอบพิธีกรรม

² การเบิกบ้าน เป็นการปัดรังควานจากผีร้ายหรือสิ่งที่ไม่เป็นมงคลทั้งปวง โดยในขั้นตอนนี้นางเทียมจะเดินถือจ้าวรอบอาณาเขตศาลเหนือและศาลใต้เพื่อปัดเป่าสิ่งไม่ดีทั้งปวงและจะจัดพิธีเบิกบ้าน 3 ปี ต่อ 1 ครั้ง หรือในช่วงที่มีผู้คนเสียชีวิตในชุมชนเป็นจำนวนมาก

บริเวณศาลหลักเมืองปากห้วยหลวง (ศาลเหนือ) จะต้องประกอบพิธีกรรมโดยใช้ระยะเวลา 2 วัน 2 คืน หลังจากวันที่ 15 เมษายน และมีข้อกำหนดสำคัญคือห้ามตรงกับวันพระ ส่วนการประกอบพิธีกรรมบริเวณศาลหลักชุมชนไทพวน ข้างวัดจอมนาง (ศาลใต้) ต้องประกอบพิธีกรรมหลังจากเสร็จสิ้นจากศาลหลักเมืองปากห้วยหลวง (ศาลเหนือ) และใช้เวลาในการประกอบพิธีกรรม 1 วัน 1 คืน โดยมีหลักสำคัญคือ ต้องประกอบพิธีกรรมในวันพฤหัสบดีเท่านั้น และต้องไม่ตรงกับวันพระ บรรดาเจ้าแม่นางเทียมที่ประกอบพิธีกรรมใน 2 สถานที่ดังกล่าวจะเป็นเจ้าแม่นางเทียมกลุ่มเดียวกัน

2. พลวัตของพิธีกรรมลงนางเทียม อำเภอนโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย

พลวัตที่เกิดขึ้นกับพิธีกรรมลงนางเทียมของอำเภอนโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย ผู้ศึกษาได้จำแนกพลวัตของพิธีกรรมลงนางเทียมออกเป็น 2 ช่วง คือ 1) พิธีกรรมลงนางเทียมในช่วงปี พ.ศ. 2433-2545 หรือช่วงพิธีดั้งเดิม และ 2) พิธีกรรมลงนางเทียมในช่วงปี พ.ศ. 2545-2566 หรือช่วงการปรับเปลี่ยนรูปแบบ ดังนี้

2.1 พิธีกรรมลงนางเทียมในช่วงปี 2433-2545

ชาวบ้านอำเภอนโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย มีความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจของผีน้ำ เนื่องจากสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของอำเภอนโพนพิสัยติดกับลำน้ำโขง โดยเชื่อว่าผีน้ำจะคอยคุ้มครองและดูแลช่วยเหลือให้มีแต่ความสุข ปัดเป่าความทุกข์ร้อนออกไปจากชุมชน จึงได้มีการประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมทุกปีโดยมีคติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีดังกล่าว

ผู้ศึกษาได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการศึกษาของ ทิพย์วิมล บุญกุล (2540) พบว่า ชาวบ้านอำเภอนโพนพิสัยส่วนใหญ่มีความเชื่อเกี่ยวกับนางเทียมอย่างเหนียวแน่น ชาวบ้านทั่วไปให้การยอมรับและเชื่อมั่นเกี่ยวกับบุคคลผู้เป็นร่างนางเทียม ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะว่าวิญญาณที่เข้ามาสิงในร่างกายนางเทียมนั้นเป็นวิญญาณที่ได้รับความเคารพนับถือจากชาวบ้านมาก่อน ดังนั้นเมื่อวิญญาณดังกล่าวเข้าสิงร่างใดชาวบ้านจะให้ความเคารพนับถือและเชื่อฟังร่างของนางเทียม

นางเทียมถือเป็นบุคคลพิเศษที่ได้รับการเคารพ หากผู้ใดจะไปทำงานต่างประเทศ หรือสอบแข่งขันในการทำงานก็จะมาบอกกล่าวต่อนางเทียมให้ช่วยบนบานเทพผู้เป็นมเหศักดิ์หลักบ้าน และเมื่อสำเร็จผลตามความปรารถนาชาวบ้านก็จะนำค่าคายมาให้ โดยมีได้มีข้อกำหนดว่าต้องให้มากเท่าใดหรือให้น้อยเท่าใดตามจิตศรัทธา หากผู้คนมีอาการเจ็บป่วยนางเทียมก็จะเป็นผู้ไปรักษา แต่ไม่ได้มีการรักษาในลักษณะของการตำผีฟ้า เพราะนางเทียมเชื่อว่าผีฟ้าเป็นผีที่ไม่ดี หากผีฟ้าเข้าไกล้านางเทียมหรือนางเทียมรับรู้ว่ามีผีฟ้าก็จะจัดพิธีเพื่อขับไล่ออกไปจากเขตเมืองที่ตนรักษา หมุน จันทรเหลื่อง (การสื่อสาร

ส่วนบุคคล, 17 เมษายน 2566) จะเห็นได้ว่านางเทียมมีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของคนในชุมชน เช่น ปิดเป่าภัยพิบัติ รักษาโรค บันดาลความสำเร็จ ด้วยเหตุนี้ให้คนในชุมชนเคารพและเชื่อถือต่อนางเทียมเป็นอย่างมาก อีกทั้งนางเทียมยังมีข้อยึดถือและปฏิบัติหรือที่ชาวอีสานเรียกว่า “กะล่ำ” เพื่อให้ตนเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือในชุมชนจากการสัมภาษณ์ หนูนา พิทักษ์เขต (การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 เมษายน 2566) พบข้อกะล่ำของนางเทียม 5 ข้อ คือ

- 1) ทุกวันพระต้องแต่งขันค้ายบูชาหิ้งที่บ้านของตน
 - 2) ไม่กินอาหารในงานศพหรือชาวอีสานจะเรียกว่า “งันเฮือนดี”
 - 3) ไม่ลอดใต้แครือกกล้วย บันได และราวตากผ้า หากหลีกเลี่ยงไม่ได้ให้ใช้ผ้าคลุมศีรษะก่อนจึงจะสามารถลอดได้
 - 4) ไม่กินเนื้อสัตว์ต้องห้าม ได้แก่ เนื้อช้าง เนื้องู และเนื้อสุนัข
 - 5) วันพระต้องไม่หลับนอนกับสามีหรือภรรยา อันเนื่องมาจากมีความเชื่อว่าเทพที่มาเทียมร่างจะมาร่วมหลับนอนกับร่างเทียม
- ทั้งนี้ข้อกะล่ำที่ห้ามร่วมหลับนอนกับสามีหรือภรรยาในวันพระในปัจจุบันไม่ได้มีการปฏิบัติเหมือนอย่างในอดีต

2.2 พิธีกรรมลงนางเทียมในช่วงปี 2545-2566

พิธีกรรมลงนางเทียมเป็นพิธีกรรมที่สืบทอดมายาวนานตั้งแต่การก่อตั้งมณฑลอุดรธานี ราวปี พ.ศ. 2433 โดยตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาพิธีกรรมได้มีพลวัตของการประกอบพิธีกรรมคือ การเพิ่มวันประกอบพิธีกรรมในบางพื้นที่ ในอดีตไม่ได้มีการประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมในช่วงออกพรรษา หนูนา พิทักษ์เขต (การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 เมษายน 2566) แต่ในราวปี พ.ศ. 2545 หน่วยงานภาครัฐในจังหวัดได้เริ่มมีการจัดเทศกาลบั้งไฟพญานาคโลกขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในจังหวัดและหน่วยงานท้องถิ่น จึงได้มีนโยบายในการเชิญชวนนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชมเทศกาลบั้งไฟพญานาคในอำเภอโพนพิสัย ต่อมาจึงได้เริ่มมีการบวงสรวงพญานาคบริเวณศาลหลักเมืองปากห้วยหลวง และมีการเชิญนางเทียมมาประกอบพิธีกรรมเพื่อให้เกิดความสงบสุขร่มเย็นต่อนักท่องเที่ยวที่มายุ่งยวมเทศกาล ด้านเครื่องเซ่นไหว้ของพิธีกรรมก็มีการปรับเปลี่ยน คือ ในช่วงออกพรรษา เครื่องที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมและลักษณะพิธีจะถูกจัดขึ้นในลักษณะของพิธีพราหมณ์มากกว่าความเชื่อเรื่องผี พิธีกรรมลงนางเทียมในช่วงออกพรรษาเครื่องประกอบพิธีก็จะเน้นหนักไปที่การไหว้และบวงสรวงแบบพราหมณ์ สังเกตได้จากการนำเครื่องบวงสรวงธูปฟ้า 9 อย่าง ได้แก่ งาดำ งาขาว ลูกเดือย ถั่วเขียว ถั่วดำ ถั่วแดง

ถั่วลิสง ข้าวโพด และถั่วเลาะ ที่แฝงในนัยยะถึงความอุดมสมบูรณ์และไม่ปรากฏอาหารคาว เหล้า หรือเครื่องบวงสรวงตามชนบอีสาน คือ เหล้าไหไก่ตัวในช่วงการบวงสรวง

การประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมต้องอาศัยบุคคลที่มีความสำคัญ คือ พ่อชะจ้ำหรือชะจ้ำ โดยในปัจจุบันไม่มีผู้สืบทอดตำแหน่งชะจ้ำ จึงต้องปรับเปลี่ยนมาเป็น ร่างเทียมของญาพ่อคำเที่ยงในการควบคุมพิธีและดูแลพิธีกรรมลงนางเทียมตลอดระยะเวลา 2 วัน 2 คืน ในด้านผู้เข้าร่วมพิธีกรรมจะมีบทบาทคือเป็นผู้ดูแลเจ้าแม่นางเทียม เนื่องจาก เจ้าแม่นางเทียมเป็นหญิงสูงอายุจึงต้องมีผู้คอยดูแล อีกประการหนึ่งที่ผู้ศึกษาเห็นพลวัต ได้อย่างชัดเจนคือ บทบาทของนางเทียมที่ถูกปรับเปลี่ยนไปด้วยการเข้ามาของกระแสนิยม การบูชาพญานาคในปัจจุบันและการแพร่หลายของตำนานพระคู่บ้านคู่เมืองในพื้นที่ ใกล้เคียง ทำให้บทบาทในการบนบานของนางเทียมลดลงจากอดีตมาก และปัจจุบัน ความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์การแพทย์เข้ามามีส่วนในการเปลี่ยนแปลงความเชื่อดั้งเดิม ทำให้ประชาชนนิยมเดินทางไปรักษาที่โรงพยาบาลมากกว่า จึงทำให้นางเทียมไม่ได้มี บทบาทในการรักษาโรค และปรับเปลี่ยนเป็นการผูกแขนเรียกขวัญและอายุพรให้หายจาก อาการป่วย

ความเชื่อและความศรัทธาของคนในชุมชนถือเป็นสิ่งสำคัญในการธำรงและรักษา ประเพณีพิธีกรรมอันเก่าแก่นี้ไว้ ปัจจุบันผู้ศึกษาพบพลวัตคือความเชื่อและความศรัทธาต่อ องค์เจ้าแม่นางเทียมนั้นมีความลดลงด้วย ในชุมชนมีการนับถือศาสนาพุทธเป็นหลักและ คนรุ่นใหม่มองว่านางเทียมเป็นเรื่องที่มั่งงาย ไม่สมเหตุผล จึงถูกลดความสำคัญลง แต่นางเทียมยังคงอำนาจศักดิ์สิทธิ์ซึ่งไม่มีผู้ใดกล้าลบหลู่ถึงอำนาจนั้น โดยในปัจจุบัน การประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมมีหน่วยงานของรัฐบาลในท้องถิ่นเข้ามาเกี่ยวข้อง คือ ต้องมีการขออนุญาตในการประกอบพิธีกรรมลงนางเทียม และขออนุญาตในการเรียไร ของนางเทียม เพราะในขั้นตอนการเบิกบ้านนางเทียมจะต้องมีการเรียไรเงินในชุมชน เพื่อมาเป็นค่าใช้จ่ายในการประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมครั้งต่อไป

บทสรุปพลวัตของพิธีกรรมลงนางเทียม ผู้ศึกษาจะได้กล่าวถึงรายละเอียด ในการอภิปรายผลด้วย 4 ประเด็นเป็นลำดับถัดไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปฏิสัมพันธ์ของเทพ ผี และมนุษย์

ชุมชนบ้านจอมนางเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในตำบลจุมพล อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย เป็นชุมชนเก่าแก่ของจังหวัดหนองคาย โดยมีประวัติการก่อตั้ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2369 มีอาณาเขตเชื่อมโยงกับนครหลวงเวียงจันทน์ แขวงบริคำไซ สาธารณรัฐ

ประชาธิปไตยประชาชนลาว และเป็นชุมชนที่มีกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น ไทพวน ไทลาว ไท-ญวน และชาวไทยเชื้อสายจีน จึงเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและคติความเชื่อ โดยความเชื่อเรื่องนางเทียมเป็นความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลาวที่อาศัยอยู่ในอำเภอโพธิ์ชัย อันเป็นกลุ่มที่มีมากที่สุดและมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งลี้ลับ มีการยอมรับต่ออำนาจเหนือธรรมชาติ สังเกตได้จากการประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมที่มีชื่อเรียกเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นภาษาอีสานโบราณ เช่น ญาพ่อ ญาแม่ ปู่เจ้า แม่นาง โดยเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะมีถิ่นอาศัยอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ห้วย คลอง ดอน ภูเขา ที่เป็นการแสดงถึงความเชื่อของมนุษย์ว่าทุกสถานที่ต้องมีเทพคุ้มครองหรือดูแลการนับถือและยำเกรงธรรมชาติและ การพึ่งพาธรรมชาติของมนุษย์ จึงเป็นบ่อเกิดของพิธีกรรมลงนางเทียม อันมีจุดประสงค์คือให้เทพช่วยคุ้มครองเมืองให้รอดพ้นภัยพิบัติ คุ้มครองชาวเมืองให้ปลอดภัยจากการรังควานของผีร้ายหรือภูติแม่น้ำโขง นอกจากนี้ ในการประกอบพิธีกรรมมีขั้นตอนที่แฝงความเชื่อเรื่องความอุดมสมบูรณ์จากขั้นตอนการเสี่ยงทายจากคางไก่ โดยจะถอดกระดูกคางไก่ที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมออกมาเพื่อทำนายถึงฝนฟ้าและผลผลิตทางการเกษตรของคนในชุมชน อันแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของคนในชุมชนกับเทพผู้ปกป้องรักษาเมือง หรือชาวอำเภอโพธิ์ชัยเรียกว่า มเหศักดิ์หลักบ้าน ที่มีหน้าที่คุ้มครองชาวเมืองจากผีร้ายและบันดาลฟ้าฝนให้ตกถูกต้องตามฤดูกาล โดยเมื่อถึงเวลาจะต้องจัดพิธีลงนางเทียมเพื่อตอบแทนต่อมเหศักดิ์หลักบ้าน นางเทียมจึงเปรียบเสมือนร่างทรงเพื่อให้เทพมาสิงหรือเทียมร่าง

การศึกษาพฤติกรรมสัญลักษณ์ในการประกอบพิธีกรรมลงนางเทียม ผู้ศึกษาพบขั้นตอนการพ่อน้ำนางเทียมอันแสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ของเทพ ผี และมนุษย์ ได้อย่างชัดเจน คือ จ้าวอาวูธเป็นเครื่องแสดงถึงฐานะของเทพผู้มาเทียมร่างนางเทียมว่ามีฐานะเป็นนักรบหรือเป็นวีรบุรุษของเมืองที่ช่วยปกป้องรักษาบ้านเมือง โดยในพิธีกรรมลงนางเทียมเทพแต่ละองค์จะมีการใช้จ้าวอาวูธที่แตกต่างกันออกไป กนกอร สุขุมลพงษ์ (2551) ที่กล่าวถึงการพ่อน้ำหรือดาบอาวูธเพื่อเป็นการแสดงถึงการปิดป่าสิ่งอัปมงคล จ้าวหรือดาบเป็นอาวูธที่ใช้ในการป้องกันตัวของคนในอดีต การพ่อน้ำในพิธีกรรมจึงเป็นพฤติกรรมสัญลักษณ์ที่พบได้มากในพิธีกรรมโบราณ เพราะแสดงถึงการต่อสู้กับสิ่งชั่วร้าย โดยในที่นี้ผู้ศึกษามองว่าเป็นวิญญาณร้ายหรือผีร้ายที่จะเข้ามารบกวนในพิธีกรรม และในการศึกษาของ วดีพร จิตต์สถาพร (2549) ได้กล่าวถึงการพ่อนดาบอาวูธที่ปรากฏในพิธีกรรมรำผีมอญ ว่าดาบมีความหมายรวมไปถึงการฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ที่ช่วยในการต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต อันได้แก่ ภัยธรรมชาติ การประกอบอาชีพ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าดาบเป็นสัญลักษณ์ของการต่อสู้ที่มักปรากฏในพิธีกรรม

นอกจากนี้ข้าวอาวูยังใช้ในการชู้ขวัญญาติที่เข้ามาบวกรับการประกอบพิธีกรรม โดยเหล่านางเทียมจะนำข้าวอาวูของตนมามัดรวมกันที่เสาเอกของศาลาที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรม เพื่อแสดงให้เห็นว่าตนมีอาวูพร้อมจะรบหรือขับไล่ญาติที่ที่จะเข้ามาสร้างความพิธีกรรม ในพิธีกรรมลงนางเทียมบริเวณศาลาได้จะมีปืนโบราณมามัดไว้ที่เสาเอกของศาลาที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมร่วมกับข้าวอาวูด้วย

จากการศึกษาข้างต้นจะชี้ให้เห็นว่า ความเชื่อเรื่องผีเป็นความเชื่อดั้งเดิมของคนในอดีตที่ไม่อาจแยกออกจากชีวิตของมนุษย์ได้ ทั้งนี้มนุษย์ยังจำแนกผิออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ผีร้าย คือ ญาติที่บันดาลให้มนุษย์พบภัยพิบัติหรือเจ็บป่วย บางครั้งจะมีความต้องการชีวิตมนุษย์ อีกประเภทหนึ่ง คือ ผีดี อันได้แก่ ผีฟ้า ผีแถน ผีบรรพบุรุษ ผีแม่เหล็กดีหลักบ้าน หรือบางครั้งจะยกฐานะให้เป็นเทพ เพราะผีเหล่านี้จะคอยคุ้มครองปัดรังควาน และดูแลมนุษย์ที่ประพฤติดีจากผีร้าย เหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นได้ว่ามนุษย์มีความต้องการในปัจจัยพื้นฐานนั้นคือ ต้องการความปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ มนุษย์ที่พึงพาธรรมชาติจึงต้องให้ความเคารพต่อธรรมชาติ นำมาสู่การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์หรือพิธีกรรม ทั้งนี้อาจกล่าวได้ว่า พิธีกรรมเป็นสิ่งที่ยึดโยงจิตใจของมนุษย์กับธรรมชาติไว้ด้วยกัน อันแสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ของเทพ ผี และมนุษย์ได้อย่างชัดเจน

2. การธำรงอัตลักษณ์ของพิธีกรรมท่ามกลางกระแสพลวัตของสังคม

พิธีกรรมลงนางเทียมไม่มีหลักฐานแน่ชัดว่าเริ่มมีการประกอบพิธีกรรมมาตั้งแต่เมื่อใด จากการสอบถามเพื่อสืบทราบความเก่าแก่ของพิธีกรรมนั้นได้พบว่า พิธีกรรมลงนางเทียมเป็นพิธีกรรมที่สืบทอดมายาวนานตั้งแต่เมืองโพนพิสัยยังเป็นส่วนหนึ่งของมณฑลอุดรธานี ราวปี พ.ศ. 2433 หนุณา พิทักษ์เขต (การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 เมษายน 2566) ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา พิธีกรรมลงนางเทียมได้มีพลวัตของการประกอบพิธีกรรมที่เห็นได้ชัดคือ การเพิ่มวันประกอบพิธีกรรมในบางพื้นที่ ในอดีตไม่ได้มีการประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมในช่วงออกพรรษา แต่ในราวปี พ.ศ. 2545 หน่วยงานภาครัฐในจังหวัดได้เริ่มมีการจัดเทศกาลบั้งไฟพญานาคโลกขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในจังหวัดและหน่วยงานท้องถิ่น จึงได้มีนโยบายในการเชิญชวนนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวชมเทศกาลบั้งไฟพญานาคในอำเภอโพนพิสัย ต่อมาจึงได้เริ่มมีการบวงสรวงพญานาคบริเวณศาลหลักเมืองปากห้วยหลวง และมีการเชิญนางเทียมมาประกอบพิธีกรรมเพื่อให้เกิดความสงบสุขร่มเย็นต่อนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมเทศกาล

นอกจากนี้ยังมีการลดจำนวนการประกอบพิธีกรรมในพื้นที่ใกล้เคียง โดยในอดีตมีพิธีกรรมลงนางเทียมในพื้นที่อำเภอโพนพิสัยจำนวน 5 พื้นที่ ได้แก่

1) ศาลหลักเมือง ปากห้วยหลวง (ศาลเหนือ) 2) ศาลข้างวัดจอมนาง (ศาลใต้)
3) ศาลบ้านเวิน 4) ศาลบ้านน้ำเป ปัจจุบันอยู่ในอำเภอรัตนวาปี จังหวัดหนองคาย และ
5) ศาลบ้านนาเพียง สุณี เต็มตะวงษ์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 17 เมษายน 2566) จะเริ่ม
จากศาลหลักเมืองปากห้วยหลวงก่อนจึงเวียนไปยังศาลต่าง ๆ ตามลำดับ สาเหตุที่ปัจจุบัน
เหลือเพียง 2 สถานที่ คือ ศาลหลักเมืองปากห้วยหลวง (ศาลเหนือ) และศาลข้างวัด
จอมนาง (ศาลใต้) เป็นศาลใหญ่ของเจ้าแม่ นางเทียม โดยสาเหตุพื้นที่อื่น ๆ ที่ไม่ได้ประกอบ
พิธีกรรมลงนางเทียมแล้ว สืบเนื่องมาจากจำนวนของเจ้าแม่ นางเทียมที่ลดลง ไม่มีผู้สืบทอด
และความศรัทธาของคนในพื้นที่ลดลงจึงไม่มีงบประมาณในการจัดพิธีกรรมลงนางเทียม

การปรับเปลี่ยนองค์ประกอบในพิธีกรรมด้วยยุคสมัยที่เปลี่ยนไปจึงทำให้อ
องค์ประกอบในพิธีกรรมต้องมีพลวัตตามยุคและสมัยที่เปลี่ยนไป เช่น เครื่องดนตรี
ในการประกอบพิธีกรรม มีการใช้ลำโพงหรือที่เหล่านางเทียมเรียกว่าม้าอากาศเข้ามาใช้แทน
นักดนตรีที่ต้องเล่นดนตรีตลอดระยะเวลา 2 วัน 2 คืน และในปัจจุบันแคนในพิธีกรรมก็ได้
สูญหายไป เพราะไม่มีผู้สืบทอดการเป่าแคนในการประกอบพิธีกรรมลงนางเทียม

ด้านเครื่องเซ่นไหว้ของพิธีกรรมก็มีการปรับเปลี่ยน คือ ในช่วงออกพรรษา
เครื่องที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมและลักษณะพิธีจะถูกจัดขึ้นในลักษณะ
ของพิธีพราหมณ์มากกว่าความเชื่อเรื่องผีในพิธีกรรมลงนางเทียม เครื่องประกอบพิธี
ก็จะเน้นหนักไปที่การไหว้และบวงสรวงแบบพราหมณ์ เพราะการลงนางเทียมในช่วง
ออกพรรษานั้นเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบพิธีกรรมบวงสรวงศาลหลักเมืองและพิธีถวาย
เครื่องสักการบูชาของคหบดีพญาพิสัยนาคราช ที่แสดงให้เห็นว่านางเทียมเป็นร่างทรงสามารถ
ติดต่อสื่อสารกับเทพหรือผีมหัศจรรย์ผู้ปกครองเมืองได้ นอกจากนี้ยังมีขั้นตอนที่สูญหาย
ไปจากพิธีกรรมลงนางเทียมคือ การเสี่ยงคางไก่เพื่อเป็นการทำนายถึงดวงบ้านเมืองว่าฝน
จะตกตามฤดูกาลหรือไม่ โดยในขั้นตอนนี้จะใช้ชะง้าเป็นผู้ทำนาย ซึ่งในปัจจุบันพิธีกรรม
ลงนางเทียมไม่มีชะง้ามาประกอบพิธีกรรมแล้วเนื่องจากชะง้าได้เสียชีวิตลง ไม่มีผู้สืบทอด
ในการทำพิธีดังกล่าว

จะเห็นได้ว่าการประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมท่ามกลางกระแสพลวัตทาง
สังคม โดยนางเทียมมีความพยายามที่จะธำรงอัตลักษณ์ของการประกอบพิธีกรรม
เพื่อสืบสานความเชื่ออันเก่าแก่ไว้ แต่ในขณะเดียวกันพิธีกรรมก็ต้องมีการปรับเปลี่ยน
เพื่อให้เข้ากับบริบทของสังคมปัจจุบัน ซึ่งผู้ศึกษาจะได้กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้พิธีกรรมต้องม
ีการเปลี่ยนแปลงและความพยายามในการธำรงอัตลักษณ์ที่สำคัญนี้เอาไว้เป็นลำดับถัดไป

3. การเปลี่ยนแปลงจากสังคมชาวบ้านสู่สังคมเมือง

พื้นที่อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย มีตำนานการเกิดบั้งไฟพญานาคและมีความเชื่อว่าพญานาคเป็นผู้ปกป้องเมืองโพธิ์ชัย ขณะเดียวกันทางหน่วยงานรัฐเริ่มมีการยกระดับให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลออกพรรษาในงาน “โพธิ์ชัยบั้งไฟพญานาคโลก” ทางเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย มีความพยายามขยายขอบเขตเทศบาลด้านเศรษฐกิจจากทุนทางวัฒนธรรมนี้ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองให้สมกับเป็นเมืองที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัดหนองคาย เป็นเมืองบั้งไฟพญานาคที่มีชื่อเสียงระดับโลกอันเป็นจุดแข็ง (Strength) ทางวัฒนธรรมที่สร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นในช่วงออกพรรษาเป็นอย่างมาก (เทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย, 2561) ด้วยเหตุนี้จึงมีการจัดพิธีกรรมลงนางเทียมในช่วงเทศกาลออกพรรษา อันมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการบอกกล่าวแก่ศาลหลักเมืองและบวงสรวงต่อองค์พญายักษ์สถิตนาคราช เพื่อขอพรให้เกิดลูกไฟ (บั้งไฟพญานาค) ขึ้นเป็นจำนวนมาก เพราะถ้าหากยิ่งมากขึ้นผู้คนจะมาท่องเที่ยวมากในปีถัดไป ทำให้เศรษฐกิจในท้องถิ่นดีขึ้น

ผู้ศึกษาได้ตั้งข้อสังเกตว่า สาเหตุที่ทำให้ความเชื่อเรื่องพญานาคเป็นที่นิยมในอำเภอโพธิ์ชัยนั้น นอกจากจะเป็นประเด็นทางทุนนิยมแล้ว สื่อสังคมได้เข้ามามีบทบาทในการนำเสนอผ่านโซเชียลมีเดีย (Social media) ละครโทรทัศน์ และบทเพลง สื่อที่เข้ามามีบทบาทในการกระจายข่าวของตำนาน เรื่องเล่า และอานุภาพความศักดิ์สิทธิ์ของพญานาค โดยเฉพาะในปัจจุบันที่ผู้คนสามารถเข้าถึงสื่อได้ง่ายผ่านการผลิตซ้ำและได้รับความนิยม แตกต่างจากอดีตที่ผู้คนมักจะใช้มุขปาฐะในการบอกเล่าถึงเรื่องราวอันศักดิ์สิทธิ์และพลานุภาพของพญานาค ปฏิเสธไม่ได้ว่าสื่อคือการผลิตซ้ำแบบทุนนิยม ยิ่งเรื่องราวในท้องถิ่นหรือประเด็นที่ได้รับความนิยมก็จะทำให้มีผู้สนใจมาก ประเด็นของการผลิตซ้ำเพื่อเศรษฐกิจจึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้พญานาคได้รับความนิยมในสังคมไทย

จากข้างต้น เมื่ออำนาจศักดิ์สิทธิ์ของพญานาคได้รับการบอกเล่าในรูปแบบของสื่อสมัยใหม่ บั้งไฟพญานาคที่เป็นทุนทางวัฒนธรรมในท้องที่อำเภอโพธิ์ชัยจึงได้รับการบอกเล่าและส่งเสริมให้เป็นสินค้าทางเศรษฐกิจ สามารถตอบสนองและกระตุ้นเศรษฐกิจภายในอำเภอได้ในช่วงเทศกาลออกพรรษา เช่น การจัดพิธีบวงสรวงองค์พระยาพิชัยสถิตนาคราชจะมีการเชิญนักแสดงหรือนักร้องที่มีชื่อเสียงเข้าร่วมรับบวงสรวง การออกร้านจำหน่ายสินค้าทางชุมชน การประชาสัมพันธ์ธุรกิจและโรงแรมในช่วงเทศกาล หรือแม้แต่การเชิญบุคคลสำคัญทางการเมืองเข้าร่วมในพิธี อันแสดงให้เห็นถึงพื้นที่ของอำนาจรัฐในพิธีกรรม ทุนนิยม และการผลิตซ้ำของสื่อเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พญานาคและบั้งไฟพญานาคในท้องถิ่นอำเภอโพธิ์ชัยได้รับการส่งเสริม ดังที่ พจมาน

มูลทรัพย์ (2564) ได้ศึกษาทัศนคติชนสร้างสรรค์จากความสำเร็จเรื่องพญานาคในภาคอีสานตอนบนของประเทศไทย พบว่า หน่วยงานรัฐได้มีการส่งเสริมพิธีกรรมเกี่ยวกับพญานาค และมีการส่งเสริมตำนานพญานาคประจำถิ่นเพื่อตอบสนองต่อบริบทเศรษฐกิจสร้างสรรค์และการท่องเที่ยว

ทบทวนวัฒนธรรมดังกล่าวสร้างรายได้ให้คนในท้องถิ่น จึงทำให้ค่านิยมของคนในท้องถิ่นจึงเปลี่ยนแปลงไปนำมาสู่พลวัตของพิธีกรรมลงนางเทียมได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ความเจริญด้านเศรษฐกิจที่ประชาชนสามารถเห็นความเปลี่ยนแปลงได้อย่างชัดเจนเช่นนี้ ผู้คนจะให้ความสนใจกับสิ่งที่เป็นรูปธรรมสามารถเห็นผลได้จริงและชัดเจน สิ่งนี้เป็นผลให้ผู้คนเริ่มถอยห่างจากพิธีกรรมลงนางเทียม เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลงของความเชื่อและพิธีกรรม ทิพย์ธิดา ชุมชิต (2559) ได้ชี้ให้เห็นปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อในพิธีกรรมว่าคนในปัจจุบันมีความเชื่อที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ถ้าคนไม่มีความเชื่อแล้วจะทำให้ไม่มีความสนใจหรือศรัทธาต่อสิ่งเหล่านั้น เป็นเหตุให้จำนวนผู้เข้าพิธีลดน้อยลงเมื่อเปรียบเทียบกับอดีต พลวัตของพิธีกรรมบ้างจะมีพลวัตในทางที่ดีขึ้นคือ มีผู้สนใจเข้ามาศึกษา รวบรวม และต่อยอดให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น บ้างจะมีพลวัตในทางที่ลดลง เพราะชุมชนเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์จากชุมชนที่มีความเชื่อเรื่องผิอย่างเหนียวแน่น สู่ชุมชนวิฤพุทธ ที่การท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจอันเกี่ยวเนื่องกับพญานาค โดยมีจุดประสงค์ด้านเศรษฐกิจแอบแฝงอยู่ เพราะการลงนางเทียมในช่วงออกพรรษาจะได้รับเงินสนับสนุนจากเทศบาลโพธิ์ชัย แต่การลงนางเทียมในช่วงหลังสงกรานต์กลับไม่ได้เงินสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐ อีกทั้งตำนานพระเกจิในท้องถิ่น การกลืนกลายทางวัฒนธรรมพุทธ พราหมณ์ ผี และลัทธิบูชาความมั่งคั่งที่ผู้คนให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจและวัตถุมงคลตามกระแสนิยมเข้ามาเปลี่ยนแปลงชุมชน จึงอาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงจากสังคมชาวบ้านสู่สังคมเมืองของชาวอำเภอโพธิ์ชัยที่ระบบทุนนิยมเข้ามามีบทบาทกับชุมชนทำให้พิธีกรรมอันเก่านี้ต้องปรับตัวเพื่อดำรงไว้ซึ่งพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์นี้

4. นางเทียมกับการธำรงสถานะศักดิ์สิทธิ์

นางเทียมจัดเป็นบุคคลที่มีอำนาจพิเศษในการติดต่อสื่อสารกับสิ่งเหนือธรรมชาติ และเป็นสิ่งที่พึ่งทางจิตใจของคนในชุมชน ปัจจุบันด้วยเหตุผลด้านค่านิยมของคนในชุมชนที่เปลี่ยนไป นางเทียมจึงต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของตนเพื่อคงสถานะศักดิ์สิทธิ์

บทบาทในการรักษาโรค ในอดีตหากมีผู้เจ็บป่วยและรักษาไม่หายจะต้องเชิญนางเทียมไปรักษา แล้วเมื่อรักษาหายต้องรับขันเพื่อสืบทอดอำนาจของนางเทียมเป็น

การตอบแทนในการรักษาโรค ปัจจุบันความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์การแพทย์ เข้ามามีส่วนในการเปลี่ยนแปลงความเชื่อดังกล่าว ทำให้ประชาชนนิยมเดินทางไปรักษา ที่โรงพยาบาลกับแพทย์แผนปัจจุบันมากกว่า บทบาทของนางเทียมในการรักษาโรคหรือ อาการเจ็บป่วยจึงปรับเปลี่ยนเป็นการผูกแขนเรียกขวัญและอวยพรให้หายจากอาการป่วย

บทบาทในการ बनนางของนางเทียม ในอดีตผู้เป็นนางเทียมจะได้รับความศรัทธาจากคนในชุมชนเป็นอย่างยิ่ง อันเนื่องมาจากเมื่อมีความต้องการจะไปทำงาน ในต่างประเทศหรือเดินทางติดต่อค้าขายก็จะมาบอกกล่าวต่อนางเทียม โดยสัญญาว่า เมื่อประสบความสำเร็จจะนำสิ่งของมาตอบแทนหรือแก้บน ปัจจุบันบทบาทดังกล่าว ของนางเทียมลดน้อยลงและไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้างเหมือนอดีต

ในด้านบทบาทของการ बनนางนางเทียม ผู้ศึกษาได้พบประเด็นที่น่าสนใจคือ เพศสภาพของนางเทียมและเพศของเทพผู้มาเทียมร่างที่มีการแบ่งลำดับชั้นอำนาจศักดิ์สิทธิ์ ในการอวยพรและ बनนาง ปัจจุบันมีเพียงนางเทียม 4 องค์ ที่มีอำนาจในการรับ बनนาง คือ เทพชมพูดิน ญาพ่อคำเที่ยง องค์หนูเนื้อ เจ้าพ่ออัมรินทร์ ในด้านบทบาทการ बनนาง ของนางเทียม ผู้ศึกษาได้พบประเด็นที่น่าสนใจคือ เพศหญิงกับการสร้างพื้นที่ทางสังคมและ อุดมการณ์ความเป็นหญิงที่มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์เข้ามาเกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาพบว่าพิธีกรรมลงนางเทียมเป็นพิธีกรรมที่ให้ความสำคัญกับการสร้าง พื้นที่ทางสังคมของผู้หญิง เช่น คำเรียกตัวบุคคลที่เป็นร่างเทียมว่า “นางเทียม” ซึ่งคำว่า “นาง” เป็นคำที่ใช้เรียกหน้าหน้าของผู้หญิง ส่วนคำว่า “เทียม” หมายถึงการสังสร่างหรือ ประทับร่าง “นางเทียม” จึงหมายถึงหญิงที่ทำหน้าที่เป็นร่างทรง อีกประการหนึ่งที่ใช้ให้ เห็นได้ว่าพิธีกรรมลงนางเทียมเป็นพิธีกรรมที่ให้ความสำคัญกับเพศหญิงคือ แม้ร่างเทียม จะเป็นเพศชายแต่ก็จะถูกเรียกว่านางเทียมเช่นเดียวกันกับเพศหญิง

นอกจากนี้ผู้ศึกษาพบว่านางเทียมมีความพยายามที่จะแสดงสถานะที่เหนือ กว่าเพศชาย โดยผู้ศึกษาได้พบข้อเคลา (ข้อห้าม) ของนางเทียมที่ห้ามร่วมหลับนอน กับสามีในวันพระ/วันศีล โดยจะต้องแยกห้องนอนกับสามี จากความเชื่อที่ว่าเมื่อยอมรับ อำนาจศักดิ์สิทธิ์ในการเป็นนางเทียมแล้วเท่ากับว่าตนได้เป็นภรรยาของเทพจึงไม่สามารถ อยู่ร่วมกับสามีที่เป็นมนุษย์ได้ จากข้อเคลาข้างต้นมีการแสดงนัยยะสำคัญของการเป็น นางเทียมนั่นคือการยกสถานะจากภรรยาของมนุษย์เป็นภรรยาของเทพอันจะสร้าง ความน่านับถือและแสดงสถานะเหนือกว่าเพศชาย ณรงค์ศักดิ์ กรณรอดทรัพย์ (2555) ได้กล่าวถึงอำนาจของเพศหญิงในด้านความเชื่อธรรมชาติและสิ่งเหนือธรรมชาติว่า ผู้หญิง ในสังคมไทยและอุษาคเนย์มีสถานะสูงกว่าเพศชายในด้านความเชื่อและสิ่งเหนือธรรมชาติ แม้เทพยดาก็ยังเป็นสตรี เพศหญิงจึงเป็นเพศแห่งความอุดมสมบูรณ์ที่มีความสำคัญต่อระบบ

การผลิต ในด้านเรื่องผิบรรพบุรุษหรือผีปู่ย่า สถานะของเพศหญิงที่สูงกว่าเพศชายดังปรากฏในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สอดคล้องกับพิธีกรรมลงนางเทียมที่ให้ความสำคัญกับเพศหญิงและเป็นการสร้างอุดมการณ์พื้นที่ทางสังคมของเพศหญิง

ทั้งนี้บทบาทหรือลักษณะของนางเทียมที่ถูกนำเสนอออกมาช่วยอธิบายปฏิกิริยาที่เป็นบุรุษเพศทั้งการใช้อาวุธ การตีแม่เหล็ก การสูบบุหรี่ อันแสดงออกถึงความเป็นชายนั้น นอกจากจะเป็นการแสดงให้รู้ว่ามีเทพหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาเทียมร่างตนอยู่ ก็แฝงนัยยะถึงความสามารถของเพศหญิงที่สามารถทำทุกอย่างได้เช่นเดียวกันกับบุรุษ การแสดงออกนี้ ทิมเบียร์ อ้างถึงใน แจ็คสัน, ปีเตอร์ เอ (2566) กล่าวว่า พิธีกรรมคือสัญญาณของการกระทำที่มุ่งแสวงผลหรือวัตถุประสงค์ในการเป็นเครื่องมือ เพื่อสร้างผลกระทบความเปลี่ยนแปลงไปอีกระดับ การประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมจึงเป็นการแฝงสัญญาณที่สำคัญและอุดมการณ์ของเพศหญิงผ่านการนำเสนอออกมาในรูปแบบของความเชื่อและพิธีกรรม

จากข้างต้น การประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมเป็นการสร้างอุดมการณ์ของเพศหญิงร่วมกับการอ้างสถานะศักดิ์สิทธิ์ของตน ในข้อนี้ผู้ศึกษาจะได้กล่าวถึงการสืบทอดอำนาจศักดิ์สิทธิ์ในการเป็นร่างเทียมให้กับบุคคลในครอบครัวหรือคนใกล้ชิด ในอดีตการประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมจะมีร่างเทียมเพศชายปรากฏอยู่บ้าง แตกต่างกับปัจจุบันที่มีเพียงร่างเทียมเพศหญิง ในข้อนี้กล่าวได้ว่าพิธีกรรมลงนางเทียมเป็นพิธีกรรมที่ให้ความสำคัญกับเพศหญิงหรือมีเพียงเพศหญิงเท่านั้นที่ยอมรับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ในการเป็นร่างเทียม ถึงกระนั้นการสืบทอดการเป็นร่างเทียมของนางเทียมก็มีได้มีข้อกำหนดว่าต้องสืบทอดให้กับเพศหญิงเท่านั้นและมีได้มีข้อกำหนดว่าต้องเป็นการสืบทอดทางสายเลือดเครือญาติฝ่ายหญิงหรือในลักษณะของผีประจำครอบครัว (ผีมูล) แต่การที่จะเป็นนางเทียมได้นั้นต้องมีเหตุดลบันดาลให้เกิดอาการเจ็บป่วยที่รักษาไม่หาย การประสบอุบัติเหตุทำให้ต้องมารับการรักษากับนางเทียมอาวโสและรับหน้าที่ในการเป็นร่างเทียมเมื่อหายจากอาการป่วย ปัจจุบันผู้ศึกษาสังเกตว่าร่างเทียมที่มาเข้าร่วมการประกอบพิธีกรรมลงนางเทียมนั้นจึงเป็นเพศหญิงและเป็นเครือญาติใกล้ชิดกันทั้งสิ้น แต่เมื่อพิจารณาถึงข้อกำหนดในการสืบทอดการเป็นร่างเทียมเพียงนั้นก็สามารถเข้าใจได้ว่า ความศรัทธาของคนในชุมชนที่จะรักษาโรคด้วยพิธีกรรมของนางเทียมนั้นลดน้อยลง หากนางเทียมไม่มีการสืบทอดให้คนในครอบครัวหรือคนใกล้ชิดอาจไม่เลือกร่างเทียมในพิธีกรรมลงนางเทียม นางเทียมจึงมีความพยายามในการคงสถานะศักดิ์สิทธิ์และส่งต่ออำนาจศักดิ์สิทธิ์ของตนประกอบกับการเปลี่ยนแปลงวิธีการสืบทอดอำนาจร่างเทียมด้วยการส่งต่อปลูกฝังความเชื่อให้กับบุตรหลานหรือคนใกล้ชิดของตน ดังที่นางเทียมจะนำบุตรหลานของตนมาเข้าร่วมในการประกอบพิธีทุกครั้งเพื่อปลูกฝังความเชื่อ

ดังกล่าว และเมื่อเข้าร่วมพิธีกรรมบ่อยครั้งจึงนำไปสู่ความเชื่อและความศรัทธา มีความยินดีที่จะสืบทอดการเป็นร่างเทียม ในประเด็นที่การสืบทอดร่างเทียมให้กับเพศหญิงนั้นมีความสำคัญมาจากพิธีกรรมได้ให้ความสำคัญกับเพศหญิง เหล่านางเทียมจึงมีความพยายามที่จะปลูกฝังความเชื่อให้กับบุตรหลานของตนที่เป็นเพศหญิง ต่างกับเพศชายที่ไม่ได้ให้ความสนใจในพิธีกรรม ทั้งนี้การสืบทอดการเป็นร่างเทียมให้เพศหญิงจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะคงอุดมการณ์ของผู้หญิงและยังสามารถธำรงไว้ซึ่งสถานะศักดิ์สิทธิ์ในพิธีกรรมลงนางเทียมในอนาคต

นอกจากนี้ผู้ประกอบพิธีกรรมพ่อนจ้าวนางเทียม การพ่อนจ้าวนางเทียมในอดีตจะใช้ร่างเทียมของเทพชมพุดิน แต่ในปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนมาใช้ร่างเทียมของญาพ่อคำเที่ยงและองค์หนูเนื้อ อันเนื่องมาจากร่างเทียมของเทพชมพุดินมีอายุมาก จึงไม่สามารถประกอบพิธีกรรมดังกล่าวได้ และญาพ่อคำเที่ยง องค์หนูเนื้อที่มีศักดิ์รองลงมาจากเทพชมพุดิน การปรับเปลี่ยนผู้ประกอบพิธีกรรมดังกล่าวแม้มิได้ส่งผลต่อรูปแบบของพิธีกรรมแต่ก็แฝงนัยยะว่านางเทียมมีการปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเองเพื่อธำรงไว้ซึ่งพิธีกรรมและสถานะศักดิ์สิทธิ์ของตน

ข้อเสนอแนะ

พิธีกรรมลงนางเทียมเป็นพิธีกรรมที่ปรากฏอยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขง ควรศึกษารูปแบบของพิธีกรรมในพื้นที่อื่นเพื่อนำมาเปรียบเทียบเพื่อหาข้อแตกต่างและหาปัจจัยที่ทำให้พิธีกรรมมีความแตกต่างหรือคล้ายกัน และการศึกษาพลวัตของพิธีกรรมควรมีข้อมูลในอดีต ผู้ศึกษาควรรวบรวมงานวิจัยจากพื้นที่อื่น ๆ ที่ปรากฏพิธีกรรมเพื่อใช้ในการสืบค้นภูมิหลังของพิธีกรรมอันจะทำให้ผู้ศึกษาเข้าใจในพิธีกรรมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สุขุมาลพงษ์. (2551). *เพื่อนนางเทียมในพิธีบุญเลี้ยงบ้าน กรณีศึกษาบ้านกาลิม จังหวัดอุดรธานี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.). https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/CU.the.2008.1120
- กาญจนา แก้วเทพ. (2554). *สื่อพื้นบ้านศึกษาในสายตานักเศรษฐศาสตร์*. ภาพพิมพ์.
- แจ๊คสัน, ปีเตอร์ เอ. (2566). *Capitalism Magic Thailand*. [ทเวา มนตรา คาถา เกจิ: ไสยศาสตร์สมัยใหม่กับทุน (ไทย) นิยม]. มติชน.
- ณรงค์กรณ รอดทรัพย์. (2555). ปีศาจปไตโย: ภาพสะท้อนแห่งความไม่เสมอภาคระหว่างชายหญิงในสังคมเอเชีย. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 4(2): 30-46.
- ทรงศร รักประเทศ, พัสสน พรหมมา, อนันตศักดิ์ พลแก้วเกษ, ฤชณะ ศรีกกโพธิ์, เอกฉันท จารุเมธิชน, อัจฉราพร ไครบุตร, พิธิบูลย์ ทองเกลี้ยง, ทศนีย์ มงคลรัตน์ และ พระวชิรวิชัย จิตวิโส. (2565). เหล้า: บทบาทในชุมชนอีสาน. *Journal of Modern Learning Development*, 11(7), 91-94.
- ทิพย์ธิดา ชุมชิต. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความเชื่อในพิธีกรรม การเหย้าเลี้ยงผีของชาวผู้ไท ตำบลกุดหว้า อำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์*. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทิพย์วิมล ชูชากุล. (2540). *พิธีสงนางเทียม อำเภโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย*. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). <https://lib.sac.or.th/catalog/Bibitem.aspx?BibID=b00032878>
- เทศบาลตำบลโพนพิสัย อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย. (2563, 20 กรกฎาคม). *แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2561-2565*. เทศบาลตำบลโพนพิสัย อำเภอโพนพิสัยจังหวัดหนองคาย. https://www.phonphisai.go.th/index/load_data/?doc=10361
- ธวัช ปุณโณทก. (2528). *ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน, วัฒนธรรมพื้นบ้าน: คติความเชื่อ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พจมาน มุลทรัพย์. (2564). *คติชนสร้างสรรค์จากความเชื่อเรื่องพญานาค
ในภาคอีสานตอนบนของประเทศไทย*. [ปริญญาานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎี
บัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Theses
and Dissertations (Chula ETD). [https://digital.car.chula.ac.th/cgi/
viewcontent.cgi?article=6327&context=chulaetd](https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=6327&context=chulaetd)

วดีพร จิตต์สถาพร. (2549). *การศึกษารำผีมอญของชาวไทยรามัญ
ตำบลบ้านม่วงอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี*. [ปริญญาานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. swuthesis.
http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Tha/Wadeeporn_J.pdf





การใช้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารและการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรม เป็นฐาน เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเรียนรู้คำศัพท์ ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ฐิติมา พระราช¹ และ วรวุฒิ ตัญยวิสุทธิ²

สาขาการสอนภาษาอังกฤษสำหรับผู้พูดภาษาอื่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี¹ และสาขาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี²

E-mail: ying.thitima4@gmail.com¹, worawoot.tu@udru.ac.th²

วันที่รับบทความ: 21 มกราคม 2567

วันที่แก้ไขบทความ: 11 มีนาคม 2567

วันที่ตอบรับบทความ: 21 มีนาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน 2) ศึกษาความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังจากเรียน โดยใช้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน 3) ศึกษาเจตคติของนักเรียนต่อการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหนองกุงหนองเจริญ อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี จำนวน 20 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยการสุ่มแบบกลุ่ม แบบแผนการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบไปด้วย แผนการสอน จำนวน 12 แผน แบบทดสอบวัดความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ และแบบวัดเจตคติ ดำเนินการวิจัยใช้เวลา 12 สัปดาห์ 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวมเป็น 24 ชั่วโมง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบทีแบบกลุ่มเดียวและการทดสอบทีแบบไม่อิสระ ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีคะแนนความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน คิดเป็น 20.11 คะแนน (40.23%) และหลังเรียนคิดเป็น 39.66 คะแนน (79.32%) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 2) นักเรียนมีคะแนนทดสอบหลังเรียนครั้งที่ 1 เฉลี่ย 39.66 และครั้งที่ 2 อยู่ที่ 39.22 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังสอบครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความคงทนในการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านการเรียนโดยใช้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน 3) นักเรียนมีเจตคติต่อการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร และการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.67 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ: การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ

Using Communicative Language Teaching and Activity-based Learning to Improve English Vocabulary Learning Ability of Prathomsuksa 5 Students

Thitima Praratch¹ and Worawoot Tutwisoot²

Teaching English to Speakers of Other Languages,

Faculty of Humanities and Social Sciences, Udon Thani Rajabhat University¹

and English Language, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Udon Thani Rajabhat University²

E-mail: ying.thitima4@gmail.com¹, worawoot.tu@udru.ac.th²

Received: January 21, 2024

Revised: March 11, 2024

Accepted: March 21, 2024

Abstract

The purposes of this study were: 1) to study and compare the English vocabulary learning ability before and after learning using communicative language teaching (CLT) and activity-based learning (ABL), 2) to study the English vocabulary retention after learning using CLT and ABL, and 3) to investigate the students' attitude towards teaching English vocabulary through CLT and ABL. The sample consisted of 20 Prathomsuksa 5 students at Bannongkungnongchareon School in Kutchap District, Udon Thani Province, in the first semester of the 2023 academic year. The students are selected via cluster random sampling. The research was experimental research with a group pretest-posttest design. The research instruments included 12 lesson plans, an English vocabulary ability test, and an attitude questionnaire. The experiment lasted 12 weeks, 2 hours a week, or 24 hours for all. The mean, percentage, standard deviation, and t-test for dependent samples were used for data analysis. The findings revealed: 1) Students' pretest and posttest mean scores on English vocabulary learning ability were 20.11 (40.23%) and 39.66 (79.32%), respectively. The posttest mean score exceeded the 70% criterion and the pretest score. 2) The average initial and subsequent posttests scores were 39.66 and 39.22, respectively. Statistical analysis revealed no notable variances in mean scores between the two tests. Students demonstrated retention of English vocabulary learned through CLT and ABL. 3) Students' attitude towards teaching English vocabulary with CLT and ABL was highly positive, as evidenced by a mean score of 4.67.

Keywords: Activity-based learning, CLT, English Vocabulary Learning

วารสารมนุษยศาสตร์
Journal of Man and Society

Introduction

In the contemporary era, English remains one of the most widely spoken languages globally, thereby solidifying its position as a lingua franca. Many people, including young learners, start to learn English as soon as they can. According to Hill (2022), English is ranked first among several users and currently has 1,348 million speakers. In this sense, English is commonly regarded as a lingua franca or a widely utilized medium of communication. Harmer (2015) states that it is widely used for communication between speakers whose native languages are different from each other. For these reasons, people are eager to learn English, either as a second language or as a foreign language.

There are various methods for teaching English vocabulary, one of the most prominent being Communicative Language Teaching (CLT). CLT represents an approach to language education that places a strong emphasis on communication as both the objective and the means of learning a language. Its primary aim is to equip students with the necessary skills to effectively communicate in real-life situations rather than solely focusing on acquiring grammatical rules and vocabulary. According to Brown (2007), CLT is a teaching approach that emphasises authenticity, interaction, and communication within real-world contexts. It revolves around a learner-centered teaching process wherein students are actively engaged in language usage. This methodology exposes learners to genuine situations and interactive classroom scenarios, thereby deviating from traditional grammar-centric teaching methods.

One example of CLT in action is through activities that simulate real-life language use, where individuals need to communicate to achieve a common goal. These activities encourage students to prioritize conveying their message effectively over focusing solely on grammatical accuracy. Through this interactive and communicative approach, students not only enhance their language skills but also develop essential communicative strategies and problem-solving abilities. Therefore, researchers are interested in applying CLT to improve the English vocabulary learning ability of Prathomsuksa 5 students.

Moreover, in teaching English in the classroom, students need more than just lecturing and listening to the teacher. Activity-based learning (ABL) is an approach that can be used to enhance students' English vocabulary learning. Activity-based learning is an educational approach that emphasizes hands-on, interactive activities and experiences as a primary method of instruction. Rather than relying solely on traditional classroom lectures and passive learning, activity-based learning encourages students to actively engage with the material through various activities, experiments, projects, and discussions. Panko et al. (2005) define activity-based learning as a learning process in which students are constantly engaged. Ayotola & Ishola (2013) explain that activity-based learning is an educational approach that promotes active student involvement in the learning process, moving away from passive listening. It involves utilizing diverse activities and experiences within campus environments, emphasizing the constructivist theory, where learners construct their knowledge for more meaningful and efficient learning. ABL encourages students to actively practice, think critically, and seek knowledge from various sources through observation, experimentation, and teacher guidance. Studies, such as Harfield's (2007), suggest that ABL leads to increased student engagement and improved grades compared to traditional teaching methods. According to the existing literature by investigating the effectiveness of CLT and ABL in enhancing English vocabulary learning among Prathomsuksa 5 students

In this study, the researcher applies the step of teaching and the activities by Khamanee (2002) who mentions activity-based learning as a learning process that engages the students in various activities, exercises, or tasks that require them to apply what they've learned in a practical context. The activities used in this study include word spider, word scramble, role play, and gallery walk. For example, in the topic "school object," The students made the discussion and exchanged their knowledge in their group to complete the word spider, which is thinking and writing about the school object, then use those words in conversation in the role-play activity.

After that, make the project with the words they've learned by writing and drawing a picture on the topic "What's in my bag?" to present in the gallery walk activity. The students can practice using the word in every activity. Given the importance and benefits of CLT and activity-based learning, the researcher is interested in using CLT and activity-based learning to improve the English vocabulary learning ability of Prathomsuksa 5 students. Hence, the researcher intends to investigate whether CLT and activity-based learning can improve English vocabulary learning ability and if students retain English vocabulary. The researcher also wants to know the level of the student's attitudes toward CLT and activity-based learning. The findings of this study may be useful for improving English vocabulary learning ability in Thailand in the future.

Purposes of the study

In this study, the purposes were:

1. To compare the English vocabulary learning ability of Prathomsuksa 5 students before and after learning using communicative language teaching and activity-based learning.
2. To study the English vocabulary retention of Prathomsuksa 5 students learning using communicative language teaching and activity-based learning.
3. To investigate the attitudes of Prathomsuksa 5 students toward communicative language teaching and activity-based learning.

Hypothesis of the study

1. The students' post-test mean score on English vocabulary learning ability is higher than the pretest.
2. English vocabulary learning ability using communicative language teaching and activity-based learning of Prathomsuksa 5 students is higher than the set criterion of 70 percent.
3. Communicative language teaching and activity-based learning impact positively on English vocabulary retention of Prathomsuksa 5 students.

4. The students have a positive attitude towards learning English vocabulary using communicative language teaching and activity-based learning.

Research Design

This study was experimental research with a group pretest–posttest design. It is a quantitative research method by Campbell & Stanley (1969).

The diagram below shows the single-group pretest-posttest design.

	O1	X	O2
	Pretest	Treatment	Posttest
O1	means	Pretest (Vocabulary test)	
X	means	Teaching English using communicative language teaching and activity-based learning	
O2	means	Posttest (Vocabulary test)	

Participants

In this context, the 20 students from Bannongkungnongchareon School in Phoopan Group, Kutchap District, Udonthani Province, during the first semester of 2023 are the participants of the study. The students were selected via cluster random sampling.

Research Instrument

Three research instruments were employed as follows:

1. An English vocabulary tests

The English vocabulary test is developed by the researcher.

The test has two parts:

Part 1 Vocabulary knowledge 30 multiple choice English items consisting of 10 spelling test items, 10 meaning test items, and ten word-using test items. The Index of Item Objective Congruence (IOC) value was 1.00 for every item. The difficulty value of the items was between 0.40–0.80 and the discrimination value was between 0.50–1.00. The reliability of the test was 0.96.

Part 2 Vocabulary pronunciation : An oral test requiring the students to pronounce words in 20 items. The Index of Item Objective Congruence (IOC) value was 1.00 for every item. The reliability of the three raters on scoring students' pronunciation using Scott's formula was 0.91.

2. An attitude questionnaire

An attitude questionnaire to investigate the attitude of the students towards teaching English vocabulary using communicative language teaching and activity-based learning was created by the researcher. The questionnaire was improved to the Thai version based on the five-point Likert's rating scale, which consisted of 20 items related to the teaching step. Examples of questions in the questionnaire include: The student liked the word scramble activity, and the word spider activities encouraged students to think of words in English. Students like the exchange of ideas at the discussion stage, etc. The Index of Item Objective Congruence (IOC) value was 1.00 for every item.

Data Collection

This research was conducted to investigate the results of teaching English vocabulary using communicative language teaching and activity-based learning. All designed research instruments were employed for quantitative data collection to collect data concerning the effects of teaching English vocabulary through communicative language teaching and activity-based learning on students' improvement of English vocabulary learning ability. Data from Prathomsuksa 5 students were collected in the first semester of the academic year 2023 with the following steps.

1. The students took the English Vocabulary Learning Ability test Part 1 (English vocabulary multiple choices). It took 1 hour, and Part 2 (English vocabulary pronunciation test). It took 30 minutes for each student to pronounce 20 words for evaluation and scoring by all three assessors.

2. The researcher conducted the teaching program using 12 lesson plans. The duration was 12 weeks, with 2 hours each week, totaling 24 hours.

3. After the teaching process was completed, the students took the posttest, which was the same test as the pretest.

4. The researcher gave an attitude questionnaire to examine the students' attitudes toward teaching English vocabulary using communicative language teaching and activity-based learning.

5. Two weeks later, the student retook the posttest to measure the retention.

6. The researcher collected all the data and analyzed it.

Data Analysis

The gathered data was analyzed to obtain the findings.

1. The mean ($\bar{X}$), percentage, and standard deviation (S.D.) were used for analyzing the scores of the pretest and post-test.

2. The statistics used for the evaluation of the quality of the instruments included the Index of Item Objective Congruence (IOC), reliability of three raters based on Scott's formula (1995) and reliability based on KR-20 by Kuder-Richardson (1937). The IOC was used to evaluate the quality of the instruments, which was assessed by three experts. Reliability based on KR-20 by (Kuder-Richardson) was used to evaluate the English vocabulary in part 1. The reliability of the three raters based on Scott's formula (1995) was used for evaluating the English vocabulary ability test part 2.

3. The statistics used for hypothesis testing included one sample t-test and a t-test for dependent samples. The first hypothesis was tested using the t-test for the dependent sample, which was analyzed by SPSS for Windows to compare students' pre-test and post-test scores. The second hypothesis was tested using one sample t-test analyzed by Statistical Packages for the Social Sciences (SPSS) for Windows to compare students' post-test scores with the 70 percent criterion. The third hypothesis was tested using the t-test for the dependent sample analyzed by SPSS for Windows to compare students' 1st post-test scores and 2nd post-test scores after two weeks.

Results

The results were presented according to the research objectives.

Table 1 provides a clear comparison of English vocabulary learning ability before and after the intervention, showing a notable improvement from the pretest to the posttest based on the given data.

Table 1
A comparison of English vocabulary learning ability between pretest and posttest.

Test	N	$\bar{X}$	SD.	t
1. Pretest	20	20.11	4.62	27.92*
2. Posttest	20	39.66	2.79	

Regarding Table 1, the results of the statistical analysis of the comparison between the pretest score and posttest score revealed that the pretest mean score was 20.11. In contrast, the posttest mean score was 39.66. The results indicated significant differences between the pretest and the posttest. It indicated that the English vocabulary learning ability of the Prathomsuksa 5 students differs significantly at the 0.05 level based on their performance in the posttest. It revealed that the English vocabulary learning ability of the Prathomsuksa 5 students’ post-test score was higher than the pretest score.

Table 2 compares English vocabulary learning abilities through posttest scores following the implementation of communicative language teaching and activity-based learning, based on 70 percent criteria.

Table 2

Comparison of English Vocabulary Learning Ability Posttest Scores Using CLT and ABL

Test	N	$\bar{X}$	SD.	70%	t
Posttest	20	39.66	2.79	79.32	6.60*

Table 2 shows that the students' posttest mean score on English vocabulary learning ability was 39.66, which was significantly different at the 0.05 level. The posttest score of 79.32% was significantly higher than a set criterion of 70 percent, supporting the second hypothesis that the student's English vocabulary learning ability after studying English vocabulary using communicative language teaching and activity-based learning is higher than the set criterion of 70 percent. Table 3 compares English vocabulary retention among Prathomsuksa 5 students after posttests.

Table 3

A Comparison Between the 1st Posttest and 2nd Posttest Scores of Prathomsuksa 5 Students

Test	N	$\bar{X}$	SD.	t
1 st posttest	20	39.66	2.79	1.84
2 nd posttest	20	39.22	2.86	

Regarding Table 3, the statistical analysis reveals that the mean scores on the 1st and the 2nd posttest were 39.66 and 39.22. The results showed no significant differences between mean scores for the 1st and the 2nd. This implies that English vocabulary was retained after two weeks. Table 4 displays the findings from the investigation of Prathomsuksa 5 students' attitudes toward teaching English vocabulary through communicative language teaching and activity-based learning.

Table 4

Attitudes Towards Teaching English Vocabulary

Questionnaire	N	$\bar{X}$	SD.	Interpretation
Students' attitudes towards teaching English vocabulary using communicative language teaching and activity-based learning	20	4.67	0.52	very good

Table 4 illustrates the students' notably positive attitude towards teaching English vocabulary through communicative language teaching and activity-based learning, as evidenced by the high mean score of 4.67. These results strongly endorse the effectiveness and favorability of communicative language teaching and activity-based learning methods among the students surveyed.

Conclusion

The results of the study can be summarized as follows:

In this research, the results can be summarized based on the study of the English vocabulary learning ability of 20 Prathomsuksa 5 students from Bannongkungnongchareon school before and after using communicative language teaching and activity-based learning, retention, and the investigation of students' attitudes towards learning English vocabulary using communicative language teaching and activity-based learning as follows:

1. The students' pretest and posttest mean scores on English vocabulary learning ability were 20.11 or 40.23 percent and 39.66 or 79.32 percent respectively. The students' mean score on the post-test was higher than the set criterion of 70 percent and higher than that of the pretest.

2. The average initial and subsequent posttests scores were 39.66 and 39.22, respectively. Statistical analysis revealed no notable variances in mean scores between the two tests. Students demonstrated retention of English vocabulary learned through communicative language teaching and activity-based learning

3. Students' attitude towards teaching English vocabulary with communicative language teaching and activity-based learning was highly positive, as evidenced by a mean score of 4.67.

Discussion

This experimental research aimed to investigate and compare the English vocabulary learning ability of Prathomsuksa 5 students before and after instruction utilizing communicative language teaching and activity-based learning. Additionally, it sought to examine the retention of English vocabulary among Prathomsuksa students following instruction using these methods and to explore students' attitudes towards English vocabulary instruction through communicative language teaching and activity-based learning.

1. The results of studying English vocabulary learning ability through communicative language teaching and activity-based learning revealed that students had a pretest mean score of 20.11 or 40.23 percent and a posttest mean score of 39.66 or 79.32 percent. Moreover, it was also found that the posttest mean score was higher than 70 percent, which followed the second hypothesis. In addition, after comparing the pretest and posttest mean scores, it was indicated that the mean score on the posttest was higher than the pretest which was in line with the first hypothesis. As a result, the scores on the post-test are higher than the scores on the pretest due to the following reasons.

Firstly, Activity-based learning is a dynamic learning approach centered on engaging students in diverse activities, often involving group work or discussions. It operates on a learning management principle that empowers learners to construct knowledge, practice skills, think critically, and seek information independently. Students navigate their learning journey through observation, experimentation, and guided participation with teachers. Khamanee (2002) characterizes this method as immersing students in activities, exercises, or tasks, prompting them to apply acquired knowledge within real-life contexts. This is consistent with the findings of Norarian &

Sithsungnoen (2020), who explored the implementation of activity-based learning to enhance the listening and speaking skills of Prathomsueksa 2 students by letting them discuss and present their work in the classroom. Their study revealed a notable improvement in the English listening and speaking proficiency of Prathomsuksa 2 students after engaging in the learning process, with significance observed at the 0.05 level. These results suggest that activity-based learning contributed to developing students' language abilities.

Secondly, the researcher combined communicative language teaching with activity-based learning to organize English vocabulary instruction. Drawing from Khamanee's (2002) framework for activity-based learning and Harmer's (2015) three-step approach of presentation, practice, and production within communicative language teaching, the researcher integrated these methodologies. As per Harmer's suggestions, the presentation phase involved introducing new vocabulary through flashcards, enabling students to learn pronunciation and spelling naturally. This approach not only facilitated vocabulary acquisition but also fostered enjoyment in learning English vocabulary while enhancing pronunciation skills, which is in line with Harmer's proposed ideas. This is consistent with the findings of Muangkod (2010), who conducted a study on the progress of English vocabulary acquisition among Prathomsuksa 4 students using communicative language teaching. In this study, flashcards were the instructional tool for introducing new English vocabulary to students. The results showed that students' achievement in English vocabulary reached 76.00%, surpassing the established criterion of 65%, after learning through the communicative language teaching approach.

Thirdly, the students learn English vocabulary through communicative language teaching and activity-based learning, which involves learning to do various activities. In this study, the researcher designed role-playing to allow students to practice using the vocabulary they learned and apply it to the dialog. The finding supported Alabsi (2016), who studied the effect of role-



playing in teaching English vocabulary to female high school students aged 15-16 years old in Al-Madinah, three rooms of 20 students each. The first room was the experimental group. The second room and the third room were the control group. Their native language was Arabic. The results show that there was no statistically significant difference. However, the post-test scores of the experimental group were higher than the control group. Based on this evidence, it can be cited that role-playing can help students learn and improve their English vocabulary.

2. The results of studying English vocabulary learning ability through communicative language teaching and activity-based learning revealed that the English vocabulary retention of Prathomsuksa 5 students based on the students' mean scores of the retention test indicated that after the accomplishment of the process of the teaching experiment and after two weeks (14 days) of taking the posttest, the students who learned English vocabulary through communicative language teaching and activity-based learning still had retention of English vocabulary knowledge, supporting the second hypothesis. The increase in mean test scores after a two-week study period compared to initial scores can be attributed to the efficacy of activity-based teaching methods in facilitating memory retention. Through activities designed to enhance English vocabulary learning, students engage more effectively, aiding comprehension and retention of word meanings. This method not only aids in recalling studied vocabulary but also fosters the creation of new vocabulary knowledge. Additionally, interactive learning experiences prevent monotony, making the process enjoyable for students and motivating them to review additional vocabulary independently. Furthermore, activities like gallery walks keep students actively involved throughout the lesson, leveraging the sensory memory system to enhance learning outcomes. The findings of this study align with those of Talabklang (2019), study the retention of Prathom Suksa 2 students using activity-based learning after the conclusion of the teaching and learning using ABL, a second post-test was administered, scheduled two weeks after the initial assessment.

The findings indicated that students exhibited significantly higher retention levels following engagement with activity-based learning, with statistical significance at the 0.05 level.

3. The results of studying English vocabulary learning ability through communicative language teaching and activity-based learning revealed that the investigation of the student's attitude towards teaching English vocabulary through communicative language teaching and activity-based learning pinpointed that the students' attitude was at a good level with a mean score of 4.67. The research findings can be discussed in the following aspects.

Teaching English vocabulary through communicative language teaching and activity-based learning not only enhances vocabulary knowledge but also ensures an enjoyable learning experience for students. Through the researcher's observations, it became evident that students actively engaged in collaborative activities, such as creating word spiders and gallery walk exercises, to expand their vocabulary. Additionally, they enthusiastically sought assistance from the teacher, fostering a positive attitude towards English vocabulary instruction using these methods. This positive attitude is further supported by Ayotola & Ishola (2013), who suggest that activity-based learning empowers learners to construct their knowledge effectively. Similarly, Hamdan & Alharbi's study (2017) revealed students' favorable disposition toward activity-based learning, highlighting its role in promoting classroom interaction and peer collaboration. The findings of this study align with those of Talabklang (2019), who examined students' attitudes toward activity-based learning. The results of the study were conducted on 42 Prathomsuksa 2 students at Wat Khiankhet School in Pathumthani, Thailand, and indicated a positive attitude towards this learning technique.

Recommendations

According to the study, the researcher suggests some recommendations as indicated below.

1. Recommendations from the study

To organize English vocabulary learning and teaching English vocabulary using communicative language teaching and activity-based learning more effectively, the researcher proposes the following recommendations.

1.1 According to the researcher, communicative language teaching and activity-based learning methods can significantly enhance students' English vocabulary learning abilities. Through these approaches, students can improve their pronunciation, spelling, understanding, better retention, and application of English words in various contexts. Therefore, it is recommended that these methods be integrated into English vocabulary learning and teaching activities for teachers.

2. Recommendations for further study

For the benefit of those who will conduct a further study concerning teaching English vocabulary using communicative language teaching and activity-based learning, the researcher suggests the following recommendations.

2.1 There should be research on teaching English vocabulary using communicative language teaching and activity-based learning by using two groups of study: control and experimental.

2.2 Using the various types of activity for teaching English vocabulary.

2.3 Adaptation of teaching English vocabulary using activity-based learning with other English skills such as listening, speaking, reading, and writing.

References

- Alabsi, T. (2016). The Effectiveness of Role Play Strategy in Teaching Vocabulary. *Theory and practice in language studies*, 6(2), 227-234.
- Ayotola, A., & Ishola, S. (2013). Preparation of primary teachers in pupil-centered Activity based mathematics instructions and its model. In European Scientific Institute. (Eds.), *Proceeding of 1st Annual International Inter Disciplinary Conferenc, AIIIC 2013*. (pp. 356-371). Researchgate. https://www.researchgate.net/publication/346628698_PREPARATION_OF_PRIMARY_TEACHERS_IN_PUPIL-CENTRED_ACTIVITY-BASED_MATHEMATICS_INSTRUCTIONS_AND_ITS_MODEL
- Brown, H. D. (2007). *Principles of Language Learning and Teaching*. Pearson Education.
- Campbell, D. T., & Stanley, J. C. (1963). *Experimental and Quasi-Experimental Designs for Research*. Rand McNally.
- Hamdan, M., & Alharbi, N. (2017). The Effectiveness of Semantic Mapping Strategy on Vocabulary Achievement of EFL Saudi Female Preparatory-Year Students. *Journal of Applied Linguistics and Language Research*, 4(7), 14 – 46.
- Harfield, T., Davies, K., Hede, J., Panko, M., & Kenley, R. (2007). Activity-based teaching for Unitec New Zealand construction students. *Emirates Journal for Engineering Research*, 12(1), 57-63.
- Harmer, J. (2015). *The practice of English language teaching* (5th ed.). Cambridge University.
- Hill, A. (2022, 8 February). *The 11 Most Spoken Languages in the World in 2022*. Rubric. <https://rubric.com/en-US/most-spoken-languages-in-the-world/>
- Khamanee, T. (2002). *A Variety of Alternative Teaching Styles*. Chulalongkorn University.



- Kuder, G. F., & Richardson, M. W. (1937). The Theory of Estimation of Test Reliability. *Psychometrika*, 2, 151-160.
- Muangkod, K. (2010). *Development of English Vocabulary Learning of Prathomsuksa 4 Students Through Communicative Language Teaching Model*. [Master of Education (Elementary Education). Chiangmai University]. CMU Intellectual Repository. <http://cmuir.cmu.ac.th/handle/6653943832/12819>
- Norarian, P., & Sithsungnoen, C. (2020). Managing Activity-Based Learning Combined with Multimedia to Develop Listening and Speaking Ability for Prathomsueksa 2 Students. *Journal of Humanities and Social Sciences Review*, 22(2), 46-61.
- Panko, M., et al. (2005). *Learning styles of those in the building and construction sector. Report for Building Research New Zealand*. Auckland.
- Scot, A. W. (1995). Reliability of Content analysis: The case of Nominal Scale Coding. *Public Opinion Quarterly*, 19(3), 321-325.
- Talabklang, P. (2019). The development of vocabulary learning achievement using activity-based learning for Prothomsuksa 2 students of Wat Khiankhet School. *Rajapark Journal*, 13(31), 195-208.



แนวทางการบำบัดจิตใจช่วงโควิด 19: กรณีศึกษาสุขภาพจิตความเป็นมนุษย์ในนวนิยาย เรื่อง พุทธศักราชอสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ

นิยา บิลยะแม¹ และ มาโนช ดินลานสกุล²
สาขาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ^{1,2}
E-mail: niya_bill@hotmail.com¹ , m_nisara@hotmail.com²

วันที่รับบทความ: 26 พฤศจิกายน 2566

วันแก้ไขบทความ: 13 มีนาคม 2567

วันตอบรับบทความ: 26 มีนาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสุขภาพจิตความเป็นมนุษย์ในนวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำเชิงจิตวิทยาและประยุกต์ผล การศึกษาเสนอเป็นหลักคิด เพื่อเป็นแนวทางการบำบัดจิตใจในช่วงโควิด 19 เชิงพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่าสุขภาพจิตความเป็นมนุษย์สะท้อนลักษณะนิสัยและความสัมพันธ์ ระหว่างมนุษย์ผ่านสุขภาพจิตเฉพาะบุคคล ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ส่งต่อผ่านนิสัยระดับผิว และระดับลึกของมนุษย์แต่ละคน สามารถประยุกต์หลักคิดที่ได้จากการศึกษาดังกล่าว คือ แนวทางที่ใช้บำบัดจิตใจในช่วงโควิด 19 ตามหลักของพุทธศาสนาเกี่ยวกับการสละ ความยึดติด การเปลี่ยนคำค่าเป็นธรรมทาน และการแก้ไขปัญหให้ตรงจุด ผลการศึกษานี้สามารถใช้เป็นแบบจำลองยุทธศาสตร์ด้านการดูแลสุขภาพจิตของประชาชนไทยให้ เข้มแข็งในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะช่วงระบอบของโควิด 19

คำสำคัญ: แนวทางการบำบัดจิตใจ โควิด 19 สุขภาพจิตความเป็นมนุษย์ นวนิยาย

Idea for Mind Healing During COVID-19: Humanistic Instinct in a Novel Entitled Descendant of Memories of the Memories of the Black Rose Cat

Niya Bilyamae¹ and Manoch Dinlansagoon²

Department of Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University^{1,2}

E-mail: niya_bill@hotmail.com¹, m_nisara@hotmail.com²

Received: November 26, 2023

Revised: March 13, 2024

Accepted: March 26, 2024

Abstract

This paper aims to investigate the psychological aspects of humanistic instinct as depicted in the novel *Descendant of Memories of the Black Rose Cat* and present applied results based on Buddhism for mind healing during the COVID-19 pandemic. The investigation revealed that humanistic instinct reflected human habits and relationships through individual instincts inherited at both surface and deep levels. Insights from this investigation were applied using Buddhism principles for mind healing during the COVID-19 pandemic, including relinquishing attachments, transforming criticism into offerings, and solving problems by identifying their true causes. The results of this study could be used as a strategic model for improving the mental health of Thai people in different situations, particularly during the COVID-19 pandemic.

Keywords: Mind Healing, COVID-19, Humanistic Instinct, Novel

บทนำ

วิถีชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดกระทั่งเสียชีวิตผูกติดกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เพราะมนุษย์เป็นพลเมืองของแต่ละสังคมในโลกใบนี้ ธรรมชาติของมนุษย์ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความเป็นมนุษย์ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ในศตวรรษที่ 21 นี้ เห็นได้ชัดว่าปัจจัยจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติส่งผลกระทบต่อเชิงลบกับวิถีชีวิตของประชาคมโลกเป็นอย่างมาก เช่น ไฟป่า น้ำท่วม แผ่นดินไหว โรคภัย เป็นต้น โดยเฉพาะวิกฤตการณ์จากโรคระบาดที่ทำให้ลายวิถีชีวิตของมนุษยชาติอย่างมหาศาล นั่นคือโรคโควิด 19 มีสาเหตุมาจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ เริ่มระบาดในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 จนองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศในวันที่ 30 มกราคม 2563 และประกาศให้เป็นโรคระบาดทั่วโลกในวันที่ 11 มีนาคม 2563

การระบาดของโรคภัยครั้งนี้ส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา และสุขภาพอย่างแสนสาหัส เพราะการแพร่กระจายของเชื้อโรครวดเร็ว และติดต่อกันง่าย ทำให้เกิดมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคมหรือ Social Distancing ที่ประชาชนต้องอยู่แต่ในบ้านหรือหลีกเลี่ยงการปฏิสัมพันธ์แบบใกล้ชิดกัน นอกจากนี้ยังมีผลโดยตรงต่อสุขภาพจิตของประชาชน เกิดความเครียดสะสม เพราะไม่สามารถประกอบอาชีพได้เต็มที่หรือบางอาชีพต้องปิดกิจการลง ตลอดจนไม่อาจใช้ชีวิตอิสระตามต้องการ เนื่องจากคอยระมัดระวังตัวทุกอย่างก้าวในที่สาธารณะเพื่อไม่ให้เสี่ยงติดเชื้อโควิด 19 ผวนกับการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อต่าง ๆ เป็นไปอย่างฉับไว ช่วยให้ประชาชนติดตามข่าวสารได้ตลอด 24 ชั่วโมง การเข้าถึงข่าวสารอย่างสะดวกถือเป็นข้อดีที่สร้างความปลอดภัยให้ประชาชนรู้จักการดูแลตนเองอย่างถูกวิธี ตรงกันข้ามสภาวะการณ์เหล่านี้บีบคั้นอารมณ์ความรู้สึกของประชาชนให้เผชิญแรงกดดัน ความกังวล และความหวาดกลัว จนเกิดความทุกข์ทางใจเป็นผลเสียกับสุขภาพจิต อาจนำไปสู่การเป็นโรคซึมเศร้าและการฆ่าตัวตายในภายหลังได้ ฉะนั้น การดำรงชีวิตด้วยสติจึงเป็นสิ่งสำคัญ ดังที่ ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์ (2563) กล่าวว่า “การสร้างปัจจัยทางบวกให้กับประชาชนกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งบุคลากรสาธารณสุขที่เป็นด่านแรกในการจัดการปัญหาโควิด 19 เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง โดยในสถานการณ์โควิด 19 นี้ ประชาชนมักได้ยินคำว่า ‘มีสติ’ อยู่เสมอในการปฏิบัติตนด้านสุขอนามัย การรับส่งข้อมูลข่าวสาร และการจัดการอารมณ์ความรู้สึก แต่ปัญหาหลักคือจะทำอย่างไร เพราะสติไม่ใช่เป็นเพียงความคิดที่สั่งตนเองให้มีสติแล้วจะมีได้ทันที หากในเชิงจิตวิทยานั้นสติเป็นสภาวะจิตขั้นสูงกว่าจิตพื้นฐานและฝึกฝนได้ ซึ่งจิตพื้นฐานมักสะสมความคิดลบกลายเป็นอารมณ์และความเครียดอย่างที่แต่ละคน

กำลังประสบในวิกฤตโควิด 19 สำหรับจิตชั้นสูงกว่าก็คือจิตอันมีสมาธิกับสติ จะมีคุณภาพที่ดีกว่า ทำให้บุคคลสามารถรับมือกับภาวะวิกฤตได้ดีกว่า การมีสติยังเป็นส่วนสำคัญของการเปลี่ยนแปลงตัวเองออกจากความกลัวสู่การเรียนรู้และก้าวไปหาการพัฒนาที่เน้นการมีสติกับปัจจุบัน เพื่อร่วมมือกันคิดหาทางออกในอนาคตอย่างมีความสงบและความอดทน ใช้ความคิดสร้างสรรค์รักษาสัมพันธภาพที่ดี ใช้ทักษะการทำงานเป็นกลุ่มในการปรับตัวและช่วยเหลือผู้อื่น ยินดีและชื่นชมกับผู้ที่ปรับตัวได้ ตลอดจนเห็นใจและช่วยเหลือผู้ที่ลำบาก ส่งเสริมให้การรับส่งข้อมูลข่าวสารเกิดความเข้าใจสถานการณ์และพยายามหาทางออกที่เป็นไปได้ รู้เท่าทันเหตุการณ์ และยอมรับความรู้สึกรู้สึกของตนเอง ด้วยการไม่กล่าวโทษหรือรังเกียจผู้อื่น หากอยู่กับความกลัวมากเกินไปจะทำให้หงุดหงิดง่าย ขอบบ่นว่า ตาหนิสื่อ เผยแพร่ส่งต่อข้อมูลโดยไม่ได้ตรวจสอบ ขยายความกลัวและความโกรธของตนออกไป รวมทั้งมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม” จึงสรุปได้ว่าการมีสติย่อมผลักดันให้มีทัศนคติที่ดีในการใช้ชีวิต ไม่ว่าจะสุขหรือทุกข์ด้วยการเรียนรู้และเข้าใจ สัญชาตญาณความเป็นมนุษย์

ตลอดช่วงเวลาที่เรามีมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคมนั้น ผู้เขียนมีโอกาสศึกษานวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำของ วีรพร นิติประภา จนพบแง่มุมน่าสนใจเกี่ยวกับสัญชาตญาณความเป็นมนุษย์ในสภาวะการดำรงอยู่ของตัวตนที่ปรากฏผ่านบุคลิกภาพว่าตัวละครมีการกระทำสะท้อนความรู้สึกนึกคิดอย่างไร สิ่งนี้เป็นสัญชาตญาณดั้งเดิมและสัญชาตญาณปรุงแต่งใหม่ เพื่อดิ้นรน ปรับตัว และเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้ในสภาพสังคมที่มีปัญหาหลากหลายและแตกต่างกันออกไป เพราะไม่เช่นนั้นชีวิตจะไร้ความหวัง จุดที่น่าคิดคือเมื่อตัวละครเผชิญความสิ้นหวัง ความเสียใจ ความสูญเสีย หรือความทุกข์ใด ๆ ก็ตาม จะมีกระบวนการจัดการจิตใจของตนเองอย่างไรหรือเลือกจมอยู่กับความทุกข์ไปตลอดกาล ทั้งนี้การยึดติดกับความทุกข์อาจชักนำตัวละครสู่การมีปัญหาด้านสุขภาพจิต ซึ่งตัวละครจะมีวิธีการแบบใดในการเยียวยาตัวตนให้สามารถมีชีวิตอยู่บนโลกที่มีปัญหารุมเร้าได้อย่างปกติ

การศึกษานวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำช่วยให้เล็งเห็นมุมมองอันเป็นผลตอบสนองทางจิตใจเชิงลบหรือความทุกข์ที่เกิดจากแรงสะท้อนกลับของสถานการณ์ไม่ปกติทั้งระดับครอบครัว ระดับประเทศ และระดับระหว่างประเทศ นับเป็นวิกฤตที่ประชาชนต้องรับผลกระทบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ปัญหาชาติพันธุ์ ปัญหาคนพลัดถิ่น ปัญหาการเมือง ปัญหาครอบครัว ฯลฯ จึงสังเกตเห็นว่าแต่ละตัวละครจะมีบาดแผลในจิตใจ ขึ้นอยู่กับว่าหนักหรือเบา ซึ่งมนุษย์ล้วนมีสัญชาตญาณในการรับมือหรือตอบสนองต่ออาการของบาดแผลดังกล่าวแตกต่างกัน

ดังนั้น ผู้เขียนประสงค์นำเสนอให้เห็นว่าหากสัญญาตญาณความเป็นมนุษย์โดนสั่นคลอน ด้วยนานาปัญหาจะส่งผลกับตัวตนความเป็นมนุษย์เช่นใด แล้วจะมีวิธีผ่อนคลายปัญหาให้เบาบางได้อย่างไร เพื่อสร้างความหวังและแรงบันดาลใจต่อการใช้ชีวิตอย่างเข้าถึงความสุข แม้ต้องประสบวิกฤตใด ๆ ก็ตาม

การประมวลองค์ความรู้ในการศึกษานวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอัสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ เป็นการนำหลักบุคลิกภาพทางจิตวิทยาและหลักสติทางพุทธศาสนามาวิเคราะห์สัญญาตญาณความเป็นมนุษย์ยามเจอวิกฤตการณ์ร้ายแรงเนื่องด้วยหลักการทางศาสนาเป็นการหลอมรวมหลักการทางจิตวิทยาเพื่อบริหารจัดการความรู้สึกนึกคิดจากภายใน ถือเป็นการดูแลรักษาตัวตนระดับจิตวิญญาณให้จิตใจเกิดความเข้มแข็งอย่างมีสติ จึงสอดคล้องกับแก่นแท้ของพุทธศาสนาที่ Kempton (2018) ได้กล่าวถึงธรรมชาติของชีวิต ซึ่งควรพัฒนาความเข้าใจโลกภายนอกและยอมรับโลกภายในผ่านวิถีคิดที่รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาหยานในนิยายเช่นไว้ว่า “ความไม่เที่ยงคือสภาวะธรรมของสรรพสิ่งและความเปลี่ยนแปลงนั้นหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น การพยายามจะเหนี่ยวรั้งอดีตหรือแม้กระทั่งขณะปัจจุบันเป็นเรื่องไร้สาระ ทำให้เครียดเสียเปล่า ๆ เมื่อความเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันเกิดมาจากปัจจัยภายนอก ไม่ว่าจะจากความขาดแคลน ความสูญเสียหรือความเจ็บไข้ได้ป่วย อาจทำให้ตกใจ แต่การแข็งขืนกลับยิ่งสร้างความเปราะบางต่อเรื่องราวเหล่านั้น หากยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นก็จะหลุกย่นพื้นกลับขึ้นมาได้ในไม่ช้า เพราะเราต้องมีชีวิตต่อไปพร้อมกับรับรู้มันไปแล้วปล่อยวางความยึดติดความจริงคือเราไม่สามารถเหนี่ยวรั้งและเปลี่ยนแปลงอดีต เมื่อรู้จักยอมตามมันไป ยอมรับสิ่งที่จะมาและสิ่งที่จะไป ชีวิตจะพล้นพลิกผันจากการโรมรันในสมรภูมิไปเป็นการเรียงรายบนเวทีเต็นรำ” สารสำคัญของหลักการทางพุทธศาสนาจึงมีความเป็นสากล โดยมุ่งพิจารณาแต่ละสภาพการณ์ตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในโมกขมัยปัจจุบัน ทำให้มนุษย์เรียนรู้ชีวิตด้วยความเข้าใจจนเกิดการยอมรับอย่างปล่อยวาง แต่ไม่ได้หมายถึงการเพิกเฉยต่อสิ่งนั้น ช่วยสนับสนุนการตัดสินใจในบทบาทการใช้ชีวิตลำดับถัดไปจากธรรมชาติอันเป็นสภาวะธรรมเพื่อการดำรงชีพอย่างเหมาะสม ซึ่งท่านพระพุทโธทาสภิกขุหรือพระธรรมโกศาจารย์ (เงื่อมอินทปญฺญ) เป็นอีกหนึ่งพระอริยสงฆ์ผู้มีหลักคำสอนและหลักปฏิบัติทางพุทธศาสนาที่เน้นพุทธธรรมนำสังคม กระทั่งได้รับการยกย่องจากองค์การยูเนสโก (UNESCO) ให้เป็นบุคคลสำคัญของโลกด้านการส่งเสริมสันติธรรม สันติธรรม วัฒนธรรม ความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีของมวลมนุษยชาติ ท่านพระพุทโธทาสภิกขุจึงเป็นนักปฎิรูปหลักคำสอนเชื่อมสู่หลักปฏิบัติที่เน้นการลงมือทำให้เห็นจริง เมื่อสรุปลักษณะเด่นแห่งหลักคำสอน พบว่า เรื่องสัญญาตญาณหรือจิตว่างเป็นภาวะการปล่อยวางที่ได้รับการเน้นย้ำอย่าง

ต่อเนื่อง โดยท่านพระพุทธทาสภิกขุได้นำแนวคิดจากนิกายเซนในพุทธศาสนาหยานมาประยุกต์ใช้สำหรับชีวิตประจำวัน ดังที่ ท่านพระพุทธทาสภิกขุ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า “กฎของโลก ธรรมชาติจะแสดงถึงความเป็นเหตุปัจจัยปรุงแต่งกันเกิดในสรรพสิ่งสื่อถึงความเป็นเช่นนั้นเอง ไม่พลั้งไหวไปตามความพอใจหรือไม่พอใจของมนุษย์ ในการนี้สมมติสัจจะจะเป็นเพียงกฎเกณฑ์ชั่วคราวที่บัญญัติขึ้นเพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้ราบรื่น แต่เปลี่ยนแปลงไปตามเหตุปัจจัยต่าง ๆ ถ้าข้อบัญญัติเหล่านั้นห่างไกลจากความจริงเชิงปรมัตถ์มากเพียงใด มนุษย์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกฎธรรมชาติ แต่สร้างโลกของตนขึ้นด้วยการแยกออกจากความจริงโดยธรรมชาติ ย่อมไม่อาจจัดความทุกข์ตามจุดมุ่งหมายของพุทธศาสนาได้” ฉะนั้น ควรนำหลักคำสอนของท่านพระพุทธทาสภิกขุมาเป็นแนวทางการศึกษาสัญชาตญาณความเป็นมนุษย์ในนวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ เพราะเป็นหลักธรรมะที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจด้วยการประสานหลักจิตวิทยาทำความเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ในสังคม ดังที่ ประเวศ วะสี (2553) อธิบายว่า “คำสอนธรรมะที่พันตัวตนของท่านพระพุทธทาสภิกขุสมสมัยยิ่งที่จะพามนุษย์ผู้ต้องการเข้าถึงธรรมให้พ้นความเป็นตัวตน ช่วยให้ผ่านพ้นวิกฤตชีวิต วิกฤตสังคม วิกฤตสิ่งแวดล้อม วิกฤตการเมือง หรือสรรพวิกฤตไปได้อย่างปกติสุข”

ผู้เขียนตระหนักว่าการสังเคราะห์ชุดความคิดจากนวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำสามารถเป็นตัวอย่างการบรรเทาสภาพจิตใจของประชาชนที่ได้รับผลกระทบระยะยาวจากวิกฤตการณ์โควิด 19 หรือวิกฤตการณ์อื่น ๆ ในปัจจุบันและอนาคตได้ แม้สถานการณ์ที่ตัวละครในนวนิยายต้องเผชิญอาจเป็นคนละวิกฤตกัน แต่สิ่งที่เหมือนกันคือการจมปลักอยู่ในวังวนของปัญหาอันเป็นเหตุของความทุกข์แห่งชีวิต ทางออกที่เหมาะสมจึงเป็นการปลดปล่อยความทุกข์ให้จิตใจคลายความเครียด ความกังวล และ ความหวาดกลัว ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันแก่จิตใจให้เข้มแข็ง เพื่อมีแรงผลักดันในการรับมือปัญหาชีวิตเมื่อต้องประสบความทุกข์จากวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจารณ์วรรณกรรมในมุมมองจิตวิทยาสู่การประยุกต์หลักคิดผ่านหลักธรรมทางพุทธศาสนา

วรรณกรรมวิวัฒนาการไปตามยุคสมัย ก่อเกิดความสัมพันธ์ทางสังคมที่เชื่อมโยงวิถีชีวิตของมนุษย์กับกระแสเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน จึงเป็นการฉายภาพสะท้อนจากประสบการณ์ที่ผู้ประพันธ์ได้เรียนรู้เรื่องราวในสังคม อันเป็นผลดีต่อการนำมาวิเคราะห์เพื่อเทียบเคียงกับสภาวะทางจิตใจของคนทั่วไปที่เผชิญวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ในหลากหลายมิติ ซึ่งใช้มุมมองจิตวิทยาเชิงสังคมเพื่อพิจารณาการตอบสนองของมนุษย์ต่อสถานการณ์

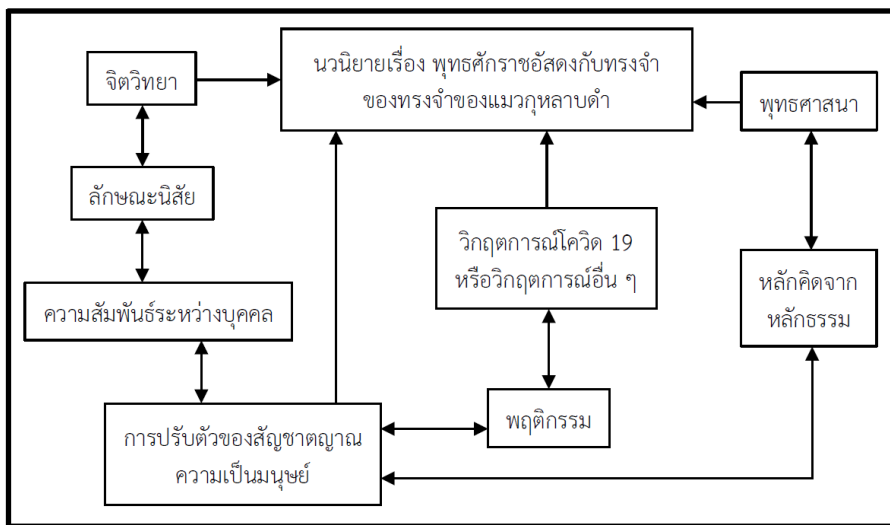
ในแต่ละสภาพแวดล้อมผ่านวรรณกรรมเป็นฉากหลัง โดยสังเคราะห์ชุดความคิดจากพฤติกรรมของตัวละครที่มีสัญชาตญาณการดิ้นรนด้วยการรับรู้เจตคติอันเป็นคุณลักษณะภายในถูกกำหนดผ่านสถานการณ์ การวินิจฉัยวรรณกรรมจึงเป็นพื้นฐานความรู้ช่วยให้เข้าใจปัจเจกชนในวิถีชีวิตจริงและสามารถแนะนำแนวทางการใช้ชีวิตเป็นแบบแผนเบื้องต้นสำหรับการรับมือกับปัญหา เพราะการเรียนรู้พฤติกรรมตัวอย่างสามารถปรับเจตคติให้เปลี่ยนแปลงตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังที่ Crisp (2015) อธิบายถึงพฤติกรรมการเปลี่ยนเจตคติผ่านทฤษฎีความไม่สอดคล้องของการรู้คิด เพื่อให้มนุษย์ดำรงอยู่ภายใต้แรงกดดันทางสังคมได้ดียิ่งขึ้น สรุปความได้ว่า “ทฤษฎีความไม่สอดคล้องของการรู้คิดสร้างขึ้นโดย Leon Festinger ที่ตั้งอยู่บนแนวคิดแบบ Sigmund Freud ซึ่งให้ความสำคัญกับสภาวะทางจิตของมนุษย์ เพราะมนุษย์มักเกิดประสบการณ์ไม่สุขสบายทางจิตใจเมื่อคิดทบทวนเกี่ยวกับพฤติกรรมของตนที่ตรงข้ามกับเจตคติดั้งเดิม เนื่องจากความไม่สอดคล้องระหว่างเจตคติกับพฤติกรรมที่แสดงออกจะปรับเจตคติให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ทำไปแล้ว การเปลี่ยนเจตคติจึงเป็นวิธีเดียวที่จะคลี่คลายความไม่สอดคล้องระหว่างเจตคติกับพฤติกรรมที่แสดงออก ทำให้อึดอัดไม่สบายใจ ดังนั้น จิตกับสังคมเป็นหนึ่งเดียวกันที่จะแสวงหาความมั่นคง โครงสร้าง และความหมายการมีชีวิตอยู่ของมนุษย์”

จากข้างต้น นำมาสู่กรอบแนวคิดการวิจารณ์วรรณกรรมที่มุ่งศึกษาสัญชาตญาณความเป็นมนุษย์ในนวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำเชิงจิตวิทยา โดยวิเคราะห์ลักษณะนิสัยของตัวละครทั้งนิสัยระดับผิวและระดับลึก ซึ่งใช้ทฤษฎีลักษณะนิสัยผิวและลักษณะนิสัยซ่อนเร้นในการวิเคราะห์ประเด็นนี้ให้กระจ่างชัด สามารถสรุปสาระสำคัญของทฤษฎีลักษณะนิสัยผิวและลักษณะนิสัยซ่อนเร้นตามที่ Cattell (1905-1998, อ้างถึงใน จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์, 2559) กล่าวไว้ว่า “โครงสร้างบุคลิกภาพของมนุษย์จะประกอบสร้างด้วยลักษณะนิสัยสามัญและลักษณะนิสัยพิเศษ ซึ่งผันแปรตามความสามารถ พื้นอารมณ์ และลักษณะนิสัยพลวัต จึงสะท้อนผ่านลักษณะนิสัยส่วนผิวและลักษณะนิสัยซ่อนเร้น” ถัดมาจะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่สื่อผ่านลักษณะนิสัยของตัวละครในการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน โดยใช้ทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในการวิเคราะห์ประเด็นนี้ให้ชัดเจน สามารถสรุปสาระสำคัญของทฤษฎีสัมพันธภาพระหว่างบุคคลตามที่ Sullivan (1953, อ้างถึงใน จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์, 2559) กล่าวว่า “การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีพัฒนาการตามช่วงวัยนำไปสู่พฤติกรรมที่หล่อหลอมโครงสร้างบุคลิกภาพส่วนบุคคลโดยปรากฏผ่านลักษณะนิสัยที่เป็นพลังพลวัต ซึ่งเป็นพลังภายในที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพราะบุคคลจะเปลี่ยนพลังงานที่มีอยู่สู่การแสดงพฤติกรรม

แบบใดแบบหนึ่ง ถือเป็นพฤติกรรมอันสังเกตได้ เช่น การพูด การกระทำต่าง ๆ การแสดงออกทางสีหน้า การแสดงออกทางอารมณ์ ฯลฯ การทำความเข้าใจบุคลิกภาพ จึงได้จากการศึกษาพลังพลวัตเหล่านี้ที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความพึงพอใจทางร่างกาย และความมั่นคงทางจิตใจ ทุกคนมีพลังพลวัตพื้นฐานเหมือนกัน แต่การแสดงออกแตกต่างกันตามประสบการณ์ของแต่ละคน” สุดท้ายเป็นการประยุกต์หลักคิดที่ใช้ปรับตัวของสัญญาณความเป็นมนุษย์ช่วงโควิด 19 ผ่านหลักธรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งใช้หลักคิดของท่านพระพุทธทาสภิกขุที่สามารถนำมาแก้ไขปัญหาเพื่อเยียวยาลักษณะนิสัยจากระดับลึกสู่ระดับผิว ประกอบด้วยหลักคิดเกี่ยวกับการละความยึดติด หลักคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนคำค่าเป็นธรรมทาน และหลักคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด โดยปรากฏกระบวนการศึกษาตามกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย



หมายเหตุ. จาก ผู้วิจัย, 2566

นิยามศัพท์เฉพาะ

สัญญาณความเป็นมนุษย์ หมายถึง สภาวะอารมณ์ ความรู้สึก และความนึกคิดที่มีมาตั้งแต่กำเนิด โดยปรากฏผ่านลักษณะนิสัยสู่การแสดงพฤติกรรม ซึ่งสะท้อนตัวตนของบุคคลในการรับมือสถานการณ์หรือวิฤตการณ์ต่าง ๆ รวมทั้ง

วิกฤตการณ์โควิด 19 เพื่อให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในสภาพสังคมที่มีความหลากหลายอย่างอยู่รอด

แบบจำลองยุทธศาสตร์ หมายถึง การต่อยอดทางความคิดจากการศึกษาบทความนี้ เพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลใช้พัฒนาแนวทางการบำบัดจิตใจหรือดูแลสุขภาพทางจิตของประชาชนไทยให้มีความพร้อมที่จะเผชิญสถานการณ์หรือวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนวิกฤตการณ์โควิด 19 ในอนาคตอย่างเหมาะสมและรู้เท่าทันสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตและปัจจุบัน

สัญญาตญาณความเป็นมนุษย์ในนวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำเชิงจิตวิทยา

มนทัศน์ที่มีต่อสัญญาตญาณความเป็นมนุษย์ของตัวละครในนวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำนั้น เมื่อใช้หลักจิตวิทยาวิเคราะห์พฤติกรรมที่ตัวละครสะท้อนออกมาจะเห็นถึงจิตวิทยาในการปรับตัว ซึ่งบ่งบอกว่าตัวละครนั้น ๆ มีสุขวิทยาทางจิตเป็นอย่างไร โดยจำแนกการวิเคราะห์เป็น 2 ประเด็น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ลักษณะนิสัยมนุษย์ในนวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำเชิงจิตวิทยา

การศึกษาสัญญาตญาณความเป็นมนุษย์ที่สื่อผ่านลักษณะนิสัยของแต่ละตัวละครพบว่า มีนิสัยใจคอเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งลักษณะนิสัยซ่อนเร้นของสมาชิกครอบครัวแซ่ตั้ง มีผลให้บุคลิกภาพปราศจากภูมิคุ้มกันต่อวิกฤตการณ์ในชีวิตที่ค่อนข้างอ่อนไหวต่อโลก เนื่องจากภูมิหลังในชีวิตแต่ละคนมีปัจจัยด้านพันธุกรรมด้านครอบครัว ด้านความรัก ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสุขภาพ หรือด้านวัฒนธรรมขัดเกลานิสัยที่ดีและไม่ดี ปัจจัยดังกล่าวเป็นตัวกำหนดสัญญาตญาณความเป็นมนุษย์ที่ใช้ปฏิภาณไหวพริบตามธรรมชาติปรับตัวให้อยู่รอดในสังคมซึ่งแวดล้อมด้วยปัญหา เช่น สัญญาตญาณความเป็นมนุษย์ของจิตรไสวที่รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านพันธุกรรมจากยายทวดเส้งี่ยม ผู้มีนิสัยเย้ยหยันผู้อื่น ถือตัว และเชื่อมั่นในตนเอง ทำให้จิตรไสวมีนิสัยเชิงก้าวร้าวผสมกับนิสัยเก็บงำและทะเยอทะยานแบบตาทวดตง โดยมีปัจจัยด้านครอบครัวที่ถูกยายทวดเส้งี่ยมเลี้ยงดูอย่างเอาใจ เพราะเป็นบุตรชายคนโปรด จึงมีนิสัยทำอะไรตามใจและลัทธิขโมย ส่วนปัจจัยด้านความรักที่ไม่เคยสมหวังสักครั้ง ได้ชักนำให้จิตรไสวเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับปัจจัยด้านการเมืองในการร่วมก่อกบฏแมนฮัตตัน เพื่อให้อดิศราเห็นว่ารักเธอมากเพียงใด เมื่อก่อกบฏล้มเหลวเป็นผลให้เขาหมดอนาคตในอาชีพทหารเรือที่รัก

หมดใจ เขาต้องสูญเสียหญิงสาวที่รักกับอาชีพที่รักจึงหมดแรงบันดาลใจ หมกมุ่น ย้ำคิด
 ย้ำทำ และสร้างกำแพงล้อมโลกของตนเองไว้ ทำให้เกิดพฤติกรรมพุดคุยกับตัวเอง สำหรับ
 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่กิจการค้าข้าวของครอบครัวเจริญก้าวหน้าส่วนหนึ่งมาจากการเข้า
 สังคมของจิตรไสว ซึ่งต้องติดต่อธุรกิจและผูกสัมพันธ์กับผู้คนหลากหลายวงการจนรู้จัก
 คนร่ำรวยและใช้ชีวิตแบบเสียดสี โชค จึงได้รู้จักกับอาเภารู้รายจากการพนันและชักจูง
 เขาเข้าสู่วงการอบายมุข ประกอบกับจิตรไสวมีนิสัยชอบความท้าทายและมีนิสัยใช้เล่ห์กล
 ลักขโมยเป็นทุนเดิมเลยหล่นหลงกับการพนันจนเป็นหนี้สิน แล้วแอบขโมยสมบัติ
 ของครอบครัวไปจำหน่ายเพื่อเอาเงินมาใช้หนี้และยังรู้ว่าถูกอดิสรากับอาเภัทักหลัง ก่อเกิด
 ความแค้น ทำยี่ที่สุดเขาเลือกยุติปัญหาอย่างอ่อนแอต่อโลกโดยการฆ่าอดิสรากับอาเภา
 และฆ่าตัวเองตาย นอกจากนี้ปัจจัยด้านวัฒนธรรมยังหล่อหลอมให้จิตรไสวมีนิสัยไม่ชอบ
 ความต่ำต้อย หยิ่งทะนง ทะเยอทะยาน และเชื่อมั่นในความคิดของตนเอง เนื่องจากถือ
 ตัวเองว่าได้รับการศึกษาที่ดีจากต่างประเทศและได้เรียนรู้อารยธรรมสากล จึงมี
 ความหลงตัวเองว่ามีความรู้ความสามารถอย่างปัญญาชน ทำให้มองผู้อื่นด้อยกว่าตนเอง
 ยึดความคิดเป็นใหญ่ และรักความสมบูรณ์แบบ ทว่าชีวิตไม่ได้เป็นระบบระเบียบตามที่เขา
 ต้องการ เพราะไม่ได้ฉลาดในการวางแผนชีวิต เมื่อประสบความผิดหวังกลายเป็นจมอยู่
 ในวังวนความทุกข์ที่พยายามหากิจกรรมมาเบี่ยงเบนให้ลืมความทุกข์เพียงชั่วคราว
 ผลกระทบที่เห็นชัดคืออาการป่วยทางจิตยิ่งกำเริบและไม่อาจควบคุมได้ ซึ่งอาการลักขโมย
 และการพุดคุยกับตัวเองถือเป็นอาการของโรคประสาทชนิดหนึ่ง ดังข้อความที่อธิบาย
 พฤติกรรมของจิตรไสวว่า

“...กินข้าวกินปลาเสร็จก็เก็บตัวอยู่ในห้อง
 ต่ำ นอนอ่านหนังสือ เปิดแผ่นเสียงเล่นเพลงซึ้งหวาน
 จากมหานครเซี่ยงไฮ้ยามยังเรื่องรองด้วยความรัก
 ฟังคลอ และหลายครั้งในเวลาอย่างนั้นที่เขาจะ
 เอาเครื่องแบบทหารทัพเรือสยามซึ่งซุกเก็บในหีบ
 ได้เตี๋ยออกมาใส่ ยืนปรับทุกข์กับเงาสะท้อนของตัวเอง
 ในกระจกทบทวนเรื่องจะกลับไปเป็นทหารอีกบางครั้ง...
 หลายครั้ง”

หมายเหตุ. จาก “ความฝันของแม่น้ำ,” โดย วีรพร นิติประภา, ใน สลักขณ บุนปาน (บ.ก.) พุทธศักราชอัสดงกับทรงจำของทรงจำ
 ของแมวหลายคำ (3, น. 226), 2561, มติชนปากเกร็ด.

เมื่อจิตรไสวมีความแปรปรวนทางอารมณ์สูงยามเจอปัญหาอาถรรพ์และมีความขัดแย้งภายในจิตใจ เลยปรับอารมณ์ได้ไม่ถือว่าต้องเยียวยาจิตใจอย่างไร ทำให้รากเหง้าของจิตใต้สำนึกด้านลบถูกกระตุ้น แล้วแสดงพฤติกรรมนั้นออกมาเพื่อระบายความเครียดที่กดทับกันอยู่ แม้มีพฤติกรรมที่ผิดปกติจากเดิม แต่ยังรับรู้ว่าคุณเองทำอะไรอยู่ มีสติต่อสิ่งที่ทำ และเปิดรับเรื่องราวที่เกิดขึ้นตามสภาพความเป็นจริง ดังนั้น การวิเคราะห์อาการทางจิตของจิตรไสวพบว่าไม่ได้ป่วยเป็นโรคจิต แต่มีอาการโรคประสาทซ่อนเร้นอยู่ในนิสัยส่วนลึก โดยอาการทางประสาทของเขาตรงกับผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างโรคประสาทกับโรคจิตของ ลักขณา สิริวัฒน์ (2545) สรุปได้ว่า “โรคประสาทเป็นความแปรปรวนทางพฤติกรรมที่ยังอยู่ในขอบเขตและเหตุผลความเป็นจริง มีความเชื่อทั่ว ๆ ไปพอเข้าใจได้ แต่จะยึดคิย้าทำ ส่งผลให้ความสามารถในการปรับตัวแก้ไขปัญหิต่าง ๆ ได้ไม่ดี บุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไปไม่มาก และความสนุกสนานหรือสมาธิในการทำงานลดลง ส่วนโรคจิตจะมีพฤติกรรมแปลกไปจากปกติวิสัยมากหรือไม่สมเหตุสมผลเลย เกิดภาวะการต่อต้านที่ไม่รู้จักตัวเอง ไม่ยอมรักษา ไม่คิดว่าตนเองป่วย และปฏิเสธการวินิจฉัยรักษา ทำให้ไม่สามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาใด ๆ ได้เลย จนมีบุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไปมาก เป็นผลให้นิสัยใจคอเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง”

2. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในนวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอัสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำเชิงจิตวิทยา

การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเกี่ยวกับสัญชาตญาณความเป็นมนุษย์ที่สื่อผ่านลักษณะนิสัยของแต่ละตัวละครในการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ปรากฏผลการศึกษาที่ถ่ายทอดให้เห็นถึงนิสัยอันมีแก่กัน เช่น ความรัก ความเกื้อกูล ความมีน้ำใจ ความเมตตา ความเกลียด การเอาเปรียบ ฯลฯ ซึ่งลักษณะนิสัยที่ปฏิบัติกับผู้อื่นขึ้นำวุฒิภาวะทางอารมณ์ของแต่ละคนว่าเป็นเช่นใด และยังมีผลต่อการปรับตัวเพื่อใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น ที่ดาวทวดตงมีพลังพลวัติด้วยการปลูกฝังบุตรทุกคนเรื่องการกลับคืนบ้านเกิดในประเทศจีน สืบเนื่องจากความไม่สงบและสงครามในแผ่นดินจีน ทำให้ดาวทวดตงต้องอพยพมารับช่วงต่อกิจการค้าข้าวจากลุงที่ประเทศไทย จึงจำเป็นต้องทิ้งครอบครัวที่ประเทศจีนมาอยู่ประเทศไทยและหวังว่าสักวันหนึ่งจะย้ายไปตั้งรกรากยังถิ่นฐานบ้านเกิดอีกครั้ง เพราะรักในแผ่นดินแม่สุดหัวใจ พลังใจนี้ได้สร้างแรงจูงใจที่มั่นคงแก่เขาอย่างแรงกล้า จวบจนมีครอบครัวและได้เดินทางกลับประเทศจีนเพื่อจัดการเรื่องเรียนให้จิตรไสว เลยมีโอกาสดูกลับไปเยี่ยมบ้านเกิด พบว่าสมาชิกในครอบครัวต่างเสียชีวิตจากสงครามและน้ำท่วมกันหมดแล้ว เขาหัวใจสลายและบอบช้ำเป็นอย่างมาก แต่ความสูญเสียไม่ได้บั่นทอนกำลังใจและความมุ่งมั่นที่จะยืนหยัดในบ้านเกิดอีกครั้ง เขาใช้เวลาทั้งหมดที่เหลืออยู่สร้างทรัพย์สิน

อันมันคงไว้ในประเทศจีน เพื่อรอวันกลับสู่บ้านเกิดที่จะได้รวมครอบครัวที่ประเทศไทยและประเทศจีนเข้าด้วยกัน แล้วใช้ชีวิตอย่างอิสระในแผ่นดินเกิด ดังที่ตาทวดตงบรรยายว่า

“ทั้ง ๆ ยังเคืองแค้นแทบคลั่งที่ต้องสูญเสียทั้งครอบครัวไปกับสายน้ำโดยน้ำมือผู้ปกครอง แต่ความมุ่งมั่นจะหวนคืนบ้านเกิดเมืองนอนยังฝังลึกในใจไม่เสื่อมคลาย ตาทวดตงตัดสินใจเดินทางข้ามแผ่นดินที่พื้กับน้องหันมารบพุ่งกันเองกลับไปโผวเล้งอีกครั้ง บอกสงหยู่ให้ช่วยพาหาซื้อที่ทาง ระหว่างการบ้านการเมืองยังระส่ำระสายกับยังต้องอยู่ดูแลกิจการในเมืองไทย ก็จะทำให้เขาเข้าทำงานไปก่อน เขาบอกเพื่อนสั้น ๆ หลังตระเวนดูจนทั่วก็มาตั้งใจเอาผืนดินร้างระแหงแห้งผาก ร้อยกว่าไร่นอกเมือง พลิกพื้นให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ไม่ใช่เรื่องยาก...”

หมายเหตุ. จาก “ดวงตาทมาไกลโพ้น,” โดย วีรพร นิติประภา, ใน สลักขณ บุนปาน (บ.ก.) พุทธศักราชอัสตกับทรงจำของทรงจำของแมวหลายคำ (3, น. 82), 2561, มติชนปากเกร็ด.

พฤติกรรมของตาทวดตงสะท้อนถึงสัญญาตญาณความเป็นมนุษย์ที่รู้จักเอาตัวรอดโดยมีการวางแผนอย่างรอบคอบและแก้ไขปัญหาย่างชาญฉลาด สิ่งทีลงมือทำมาจากกระบวนการคิดสังเคราะห์ด้วยการใช้เหตุผลวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน สามารถผสานความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์อันเป็นข้อเท็จจริงเข้ากับการตัดสินใจได้ดี ว่าจะลงมือทำอะไรเพื่อให้อนาคตตามที่หวังไว้ประสบผลสำเร็จ นิสัยดังกล่าวถ่ายทอดพันธุกรรมสู่รุ่นลูกน้อยเป็นอย่างมาก เช่น นิสัยของจรุงสิน แม้จะเป็นครูแต่ด้วยอาการทางประสาทของโรคซึมเศร้าภายหลังคลอดบุตรและการไม่ยอมรับความจริง ซึ่งแสดงพฤติกรรมออกมาว่าปัญหาอันเกิดขึ้นไม่ใช่ตนเองที่กระทำลงไป แต่สุดท้ายยอมหลีกหนีความจริงไม่พ้น เพราะรู้อยู่แก่ใจว่าเป็นคนฆ่าบุตรด้วยมือของตัวเอง ดังข้อความบรรยายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นว่า

“...เอ็งกลัวอะไรบอกข้าซิ บอกข้ามา
มีอะไรให้เอ็งกลัวนักหนา กลัวอะไรหรือ กลัวอะไร...
วันโรค โปลิโอ ห่า ชิฟิลิส ไทโก ปัญหาอ่อน ธรณีพิโรธ
ความอดอยาก พิกุลพิการ สงคราม พายุ คุณไสย ภูตผี ภู
ตะขาบ พระชุกศพซักรักใส่ในหีบเหล็กถ่วงน้ำ...ทุกอย่าง...
ทุกอย่างที่เธอกลัวมาชั่วชีวิต ผิดแต่หลังให้กำเนิดจุณความ
กลัวนั้นยังเติบโตโถมท้นจนไม่อาจข่มหลับ...ระหว่างนั่งกล่อม

ลูกหลับที่ระเบียงริมน้ำกลางบ้ายอบระอุ ขณะจรงลินไม่ทัน
ตั้งตัว จู่ ๆ รวดร้าวจากไหนไม่รู้ก็จู่โจม โศกเศร้ารันทตราว
โลกทั้งโลกกำลังจะแหลกสลาย คนทั้งหมดกำลังจะต้องตาย
อย่างทุกข์ทรมาน รวมทั้งลูกกำลังหลับไหลไม่รู้เรื่องรู้ราวอยู่
ในอ้อมอก โดยที่เธอผู้ซึ่งนำเขามาสู่โลกโหดร้ายไม่อาจ
ช่วยเหลือปกป้อง...เธอเริ่มระลึกได้ว่าเดินลงท่อน้ำไป
คลองพลุกพล่านกลับกลายเป็นว่างเปล่าในโมงยามร้อนระอุ...
โดยไม่หยุดยั้งละล้าละลังเธอก็หย่อนลูกลงในธารกระຈ้าง..”

หมายเหตุ. จาก “พุทธศักราชอัสตง,” โดย วีรพร นิติประภา, ใน สลักชัย บุนปาน (บ.ก.) พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำ
ของแมวกุหลาบดำ (3, น. 250-251), 2561, มติชนปากเกร็ด.

จากข้างต้นกล่าวได้ว่า พฤติกรรมของจรงลินสื่อให้เห็นภาพสะท้อนซึ่งผู้มีการ
ทางประสาทในสมัยก่อนต้องแบกรับความทุกข์ทรมานจากโรคและการขาดความเข้าใจ
ของคนในสังคม แม้ปัจจุบันที่นวัตกรรมทางการแพทย์พัฒนาอย่างก้าวหน้าก็พบว่
การยอมรับทางสังคมต่อผู้ป่วยทางประสาทยังได้รับการปฏิบัติไม่เหมาะสมอยู่ จึงไม่
แปลกที่ผู้ป่วยทางประสาทในสมัยก่อนมักถูกมองเป็นคนเสียสติหรือคนวิปริต จนโดน
เพิกเฉย หลงลืม และไม่ได้รับการรักษาอย่างถูกต้องเหมือนปัจจุบันนี้ เพราะเทคโนโลยียังไม่
เจริญและขาดองค์ความรู้ที่หลากหลาย ส่งผลให้การปฏิสัมพันธ์กับคนในสังคมเป็นไปด้วย
ความลำบาก เช่น ไม่มีใครอยากสมาคม โดนกลั่นแกล้ง โดนทอดทิ้ง โดนประณาม ฯลฯ

การศึกษาสัญชาตญาณความเป็นมนุษย์ในนวนิยายเรื่อง พุทธศักราช
อัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำเชิงจิตวิทยา ทั้งด้านลักษณะนิสัยและ
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นกรณีศึกษาให้เห็นถึงสัญชาตญาณการแสดงพฤติกรรม
ของมนุษย์ในการดำเนินชีวิต ซึ่งส่งผลต่อลักษณะนิสัยเฉพาะบุคคลที่เชื่อมสู่การปฏิสัมพันธ์
ระหว่างบุคคลในสังคม ช่วยให้สามารถประเมินได้ว่าทัศนคติอันมีผลโดยตรงต่อสุขวิทยา
ทางจิตสะท้อนออกมาในรูปแบบใดและอย่างไรดังได้อธิบายไว้ข้างต้น เพราะผลการวิเคราะห์
ส่วนนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการสังเคราะห์หลักคิดที่ใช้แก้ไขข้อบกพร่องด้านพฤติกรรม
ของประชาชนไทยที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด 19 อันทำให้สัญชาตญาณ
ความเป็นมนุษย์ในแง่การรู้คิดหรือรู้สำนึกต่อการปรับตัวเพื่อขจัดปัญหาและอยู่ให้ได้เมื่อ
ปัญหาเริ่มร้าว เกิดความตระหนักดีในการมองโลกเชิงบวก เพราะเป็นสิ่งสำคัญให้ดำรงชีวิต
ไปได้บนความเปลี่ยนแปลงของโลกที่ปัจจุบันเผชิญปัญหาหลายด้าน จึงลดทอนคุณภาพ
ชีวิตของมนุษย์ลง เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาโรคระบาด ปัญหาเศรษฐกิจ ฯลฯ หากไม่

เรียนรู้วิธีการปรับตัวอย่างเหมาะสมและถูกต้อง ย่อมทำให้สุขภาพทางจิตของประชาชน
เจ็บป่วย ซึ่งมีแนวโน้มว่าเมื่อจิตใจป่วยแล้วยิ่งปิดกั้นสติปัญญาในการหาทางออกให้กับปัญหา
หมดแรงบันดาลใจที่จะใช้ชีวิต และไม่เห็นคุณค่าในตนเอง

การประยุกต์หลักคิดในนวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำที่ใช้ปรับตัวของสัจจะญาณความเป็นมนุษย์ช่วงโควิด 19 เชิงพุทธศาสนา

การวิเคราะห์ลักษณะหลักคิดตามแนวทางพุทธศาสนาด้วยการใช้หลักธรรม
ของท่านพระพุทธทาสภิกขุเป็นการศึกษาว่าหลักคิดใดบ้างของท่านพระพุทธทาสภิกขุ
สามารถเป็นหนทางแก้ไขปัญหที่ตัวละครในนวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำ
ของทรงจำของแมวกุหลาบดำประสบ เพื่อสังเคราะห์หลักคิดเป็นองค์ความรู้นำไปประยุกต์
ใช้ปรับตัวในสถานการณ์โควิด 19 เพราะสัจจะญาณความเป็นมนุษย์ย่อมเปลี่ยนแปลง
ไปตามวิกฤตการณ์ที่กำลังเผชิญ ทั้งปัญหาโควิด 19 หรือปัญหาอื่น ๆ ปรากฏหลักคิด
ของท่านพระพุทธทาสภิกขุที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้แก้ไขปัญห จำแนกเป็น 3 ประเภท
ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. หลักคิดเกี่ยวกับการสละความยึดติด

การสละความยึดติดเป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก หากสามารถลดความยึดติด
ในอนิจจัง ทุกขัง และอนัตตาให้เบาบางลงย่อมเกิดความสงบแก่จิตใจ ช่วงวิกฤตการณ์โควิด 19
ถือเป็นบททดสอบมนุษยชาติที่ต้องเผชิญปัญหาโรคร้ายอีกครั้งหนึ่ง ผลกระทบที่เกิดขึ้นคือ
ความสูญเสียอย่างมหาศาลต่อตัวบุคคลและสังคม ถ้าย้อนดูประวัติศาสตร์การเกิดโรค
ระบาด พบว่า สถานการณ์โควิด 19 ไม่ใช่ความแปลก แต่เป็นการระบาดของโรคชนิด
ใหม่ที่ต้องหาวิธีการรักษาและควบคุมการลุกลาม เนื่องจากเป็นโรคที่ยังไม่มียารักษา
แพร่ระบาดง่ายและคร่าชีวิตประชากรโลกจำนวนมาก จึงสร้างความวิตกกังวลและ
ความกลัวแก่คนทุกคน อันมีต่อความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดกับวิถีความเป็นอยู่ สถานการณ์
โควิด 19 สะท้อนพฤติกรรมการยึดติดอย่างเด่นชัด เช่น การยึดติดในความสุข
การยึดติดในความสบาย การยึดติดในความรวย การยึดติดในความมั่นคง การยึดติด
ในเศรษฐกิจที่ดี การยึดติดในหน้าที่การงานอันก้าวหน้า ฯลฯ การยึดติดนับเป็นนิสัย
ธรรมชาติที่ติดตัวมนุษย์ปุถุชนซึ่งยังละทางโลกไม่ได้ จึงไม่ใช่เรื่องผิดแผกหากมนุษย์ยัง
ยึดติดในกิเลสอันเป็นสัจจะญาณติดตัวมาแต่กำเนิดและพัฒนาไปตามวุฒิภาวะในแต่ละ
ช่วงวัยของชีวิต เหมือนที่แต่ละตัวละครในนวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำ
ของทรงจำของแมวกุหลาบดำ ต่างมีนิสัยยึดติดแตกต่างกันตามกิเลสเฉพาะบุคคล เช่น
จรงสินหวาดกลัวความเปลี่ยนแปลงในชีวิตที่จะนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ เป็นการยึดติด

ทัศนคติเดิม ๆ อันฝังใจมาตั้งแต่วัยเยาว์ เรียกการยึดติดประเภทนี้ว่า ‘ทิฏฐุปาทาน’ ก็เลขนิดนี้จะสร้างความหมกมุ่น ความเชื่อมั่น และความอ่อนแอ หลอมรวมให้จຽงสินเชื่อว่าความคิดเห็นต่อการมองโลกในแบบของตัวเองเป็นความจริง เธอใช้จิตใจด้านการถือทิฐิเกินตัว ตัดสินความเป็นไปของโลกในแง่ลบ จนเกิดความกลัวว่าโลกต้องเปลี่ยนแปลงสู่ความเลวร้าย ทำให้การดำรงชีวิตแต่ละวันคือความไม่ปลอดภัย เช่น การกลัวโรคระบาด การกลัวอาชญากรรม การกลัวความอดอยาก การกลัวความหลอกลวง การกลัวชีวิตไม่สมบูรณ์แบบ ฯลฯ การยึดติดทิฐิอย่างไม่ปล่อยวาง ยิ่งทวีความเชื่อมั่นในความคิด ส่งผลให้ตลอดชีวิตของเธอเต็มไปด้วยความทุกข์และไร้ความสุขทางจิตใจ การยึดติดอย่างไม่ลดละและไม่เห็นต้นเหตุแห่งทุกข์ทำให้จมดิ่งสู่การป่วยเป็นโรคมะเร็ง เมื่อพฤติกรรมการยึดติดไม่ใช่สภาวะสามัญอีกต่อไป แต่กลายเป็นโรคมะเร็งร้ายบั่นทอนสุขภาพจิตลงเรื่อย ๆ การใช้ธรรมชาติบำบัดอาจไม่ใช่วิธีการแก้ไขเพียงวิธีเดียว เพราะการป่วยเป็นโรคมะเร็งร้ายคืออาการทางประสาทที่สมองหลั่งสารเคมีผิดปกติ จึงต้องพึ่งจิตแพทย์รักษาอาการ แต่จຽงสินไม่ได้รับการรักษาอย่างถูกวิธีจากจิตแพทย์ เนื่องด้วยสมัยก่อนนวัตกรรมทางการแพทย์ยังไม่พัฒนาก้าวหน้าไกลเช่นปัจจุบันนี้ ดังนั้น ในสถานการณ์โควิด 19 จะเห็นได้ว่าประชาชนไทยล้วนเกิดความตื่นตระหนก ความวิตกกังวล ความเครียด และความกลัวต่อความไม่แน่นอนของชีวิตที่ไม่รู้ว่าตนเองจะติดโรคร้ายไหม ไม่รู้ว่าการทำมาหากินจะประสบผลกระหนมากน้อยเพียงใด และไม่รู้ว้าชีวิตจะอยู่ดีมีสุขหรือไม่ พฤติกรรมเหล่านี้เป็นการยึดติดประเภท ‘อิตถวาพาทาน’ เป็นการยึดมั่นในตัวตนหรืออิตถา ดังที่ ท่านพระพุทททาสภิกขุ (2501) กล่าวว่า “ความยึดมั่นว่าตัวว่าตนนี้เป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งเร้นลับอย่างยิ่ง... เพราะมันเป็นสัญชาตญาณขั้นต้นที่สุดของสิ่งที่มีชีวิต และเป็นมูลฐานของสัญชาตญาณอื่น ๆ เช่น สัญชาตญาณหาอาหารกิน สัญชาตญาณต่อสู้อันตราย หลบหนีอันตราย... ซึ่งล้วนอาศัยสัญชาตญาณแห่งความรู้สึกรยึดติดว่าเป็นตัวตนทั้งนั้น มันต้องยึดมั่นว่ามิตัวเราเสียก่อนมันจึงไม่ยอมตาย...ความยึดถือว่ามีตัวตนนี้มีประจำอยู่ในสิ่งที่มีชีวิตทั้งหลายถ้าไม่อย่างนั้นแล้วมันจะมีชีวิตรอดมาได้ แต่อันนั้นมันก็เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความทุกข์ในการแสวงหาอาหาร ในการต่อสู้...ฉะนั้น จึงกล่าวว่ามันเป็นรากฐานแห่งความทุกข์ทั้งปวงด้วย”

ตามที่ท่านพระพุทททาสภิกขุกล่าวไว้ว่า การยึดติดตัวตนเป็นสัญชาตญาณแรกสุดของมนุษย์ต่อยอดไปยังสัญชาตญาณการเอาตัวรอดอื่น ๆ การยึดติดตัวตนอาจเป็นต้นเหตุแห่งทุกข์ แต่ในการใช้ชีวิตจำเป็นต้องยึดติดตัวตนเพื่อสามารถมีชีวิตอยู่บนโลกใบนี้ได้ เช่นนั้นเมื่อประชาชนไทยยังสละกิจวัตรทางโลกไม่ได้จึงเป็นความปกติที่ยามเผชิญสถานการณ์โควิด 19 ต่างเกิดความตื่นตระหนก ความวิตกกังวล ความเครียด และ

ความกลัวว่าชีวิตอาจส่อเสี่ยงต่อความตายหากติดโรค ชีวิตขาดรายได้อันมั่นคงอย่างเก่า อาชีพที่เพียรทำมาหลายปีต้องขาดทุนหรือปิดกิจการ ตลอดจนนานับปัญหาซึ่งรุ่มร้อนภายในจิตใจ สิ่งนี้คือการยึดติดว่าทุกอย่างมีอยู่และเป็นความถาวร ทั้งที่ทุกสรรพสิ่งตั้งอยู่ด้วยความเปลี่ยนแปลงและไร้ความเที่ยงแท้ หากหลงยึดติดจนขาดสติและปัญญาไตร่ตรอง ถูกผิย้อมตกลงไปในวัฏจักรความทุกข์ไม่มีที่สิ้นสุด เฉกเช่นประชาชนไทยบางส่วนมีความทุกข์หนักกับปัญหาโควิด 19 แล้วมีอาการป่วยเป็นโรคซึมเศร้าหรือบางคนหนีปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นจึงส่งผลกระทบต่อสุขภาพทางจิตของประชาชนไทยโดยตรง

ผู้เขียนมองว่าในเบื้องต้นสามารถนำหลักการถือสติของท่านพระพุทธทาสภิกขุ มาประยุกต์ใช้บริหารจิตได้ด้วยการลดทิฐิกับอดีตาลงบ้าง ตระหนักว่าทุกสิ่งเกิดขึ้นล้วนมีเหตุ มีปัจจัย และจะคลี่คลายไปตามธรรมชาติของมัน การที่ต้องสูญเสียความมั่นคงจากโรคร้าย ถ้าพิจารณาให้ดีก็จะเห็นชีวิตอีกด้านหนึ่งที่มนุษย์ยึดติดผลประโยชน์จากโลกอย่างมากมาย ทำให้โลกเสียสมดุลและเกิดวิกฤตการณ์ทางธรรมชาติ รวมถึงโรคระบาดต่าง ๆ หน้าที่ซึ่งมนุษย์ควรกระทำคือการปล่อยวางทิฐิกับอดีตาลงบางส่วนลง เพราะคงเป็นไปได้ยากหากจะให้ละทิฐิกับอดีตเสียทั้งหมด เนื่องจากมนุษย์ยังดำรงตนอยู่ในวัฏสงสาร การลดทิฐิกับอดีตาลงย่อมส่งเสริมให้มนุษย์สามารถปรับสัจจะตามกฎตามการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น มองโลกด้วยความเข้าใจและใช้สติในการเปลี่ยนความทุกข์ซึ่งนำทางออกที่สว่างมากกว่าจมปลักอยู่กับความทุกข์นั้น ดังที่ ท่านพระพุทธทาสภิกขุ (2501) กล่าวถึงผลดีของการลดความยึดติดว่า “อันความจริงตัวกูมิได้มีแต่พอเปลอ มันเป็นมีโพล่มาได้พอหายเปลอตัวกูก็หายไปหมด...สหายเอ๋ยจงถอนซึ่งตัวกูและถอนทั้งตัวสออย่างเต็มที่มีกันแต่ปัญญาและปรานี หน้าที่ใครทำให้ดีเท่านี้เอ๋ย”

2. หลักคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนคำตาเป็นธรรมทาน

เมื่อเกิดปัญหาใด ๆ ขึ้น โดยธรรมชาติของสัญชาตญาณความเป็นมนุษย์มักแสดงนิสัยอยากรู้ อยากเห็น และหาต้นเหตุที่สร้างปัญหาว่าเป็นสิ่งใด ซึ่งการดำทอตัวต้นเหตุหรือผลกระทบของปัญหาเป็นพฤติกรรมที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ตราบที่มนุษย์มีชีวิตอยู่ในโลกต่อให้เป็นผู้บรรลธรรมก็เลี่ยงการโดนด่าไม่ได้ เพราะมนุษย์มีความคิดหลากหลาย ทำให้การแสดงความประพฤติต่อบุคคลหนึ่ง ๆ มีทั้งด้านดีและไม่ดีขึ้นอยู่กับความพึงใจ ช่วงสถานการณ์โควิด 19 นี้ เป็นวิกฤตการณ์ที่หนักหน่วงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการระบาคในแต่ละประเทศเกิดขึ้นหลายระลอก หากยังไม่มีการรักษาอย่างแนบแน่นก็ทำได้เพียงควบคุมการลูกกลมของโรคให้ได้มากที่สุด สิ่งหนึ่งอันสะท้อนผ่านพฤติกรรมของมนุษยชาติซึ่งกำลังอยู่ในภาวะวิกฤตกังวลและเครียดนั้นคือ การระเบิดอารมณ์ด้วยการกล่าวโทษปัจจัยที่ทำให้ต้อง

มาประสบชะตากรรมแบบนี้ เช่น การค้าขายเงินว่าเป็นสาเหตุ การค้าการบริหารงานของรัฐบาล การค้าบุคคลที่กักตุนหน้ากากอนามัย การค้าบุคคลที่นำเชื้อโควิด 19 มาติดผู้อื่น ฯลฯ เหมือนที่บางตัวละครในนวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอสังคัมกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำมีนิสัยชอบด่าทอสิ่งต่าง ๆ ถ้าไม่เป็นดังใจหวัง เช่น ยายทวดเสี้ยมมักใช้อารมณ์ตัดสินปัญหาและระบายความอัดอั้นตันใจใส่เจริตศรียามเห็นทำอะไรไม่ถูกใจ ในวันที่เจริตศรียามโดนสามีทิ้งแล้วต้องย้ายกลับมาอยู่บ้านด้วยความเศร้าโศก แต่ยายทวดเสี้ยมไม่ปล่อยโยนเธอเลยกลับด่าว่าเพราะนิสัยคือด้านเป็นเหตุ ตลอดจนเรื่องราวร้าย ๆ ที่เกิดขึ้นในครอบครัวก็โดนยายทวดเสี้ยมกล่าวโทษว่าเป็นอีกานำพาความอัปมงคลมาสู่ครอบครัว ทั้งชีวิตของยายทวดเสี้ยมคือการยึดติดในอดีตและใช้อัตตานำชีวิตจึงปราศจากการเข้าถึงความสุขสงบทางใจอย่างแท้จริง ตัวอย่างพฤติกรรมของยายทวดเสี้ยมหากลองปรับทัศนคติย่อมเห็นอีกมุมที่สามารถเปลี่ยนคำด่าเป็นธรรมทาน ชี้หนทางแห่งสติปัญญาแก่ชีวิตได้

ในห้วงเวลาที่ประเทศไทยประสบสถานการณ์โควิด 19 เป็นโมฆะยามที่ต่อให้ด่าทออะไรก็ตามแต่ยังเป็นการเติมความทุกข์แก่จิตใจเสียมากกว่า ถ้าเปลี่ยนคำด่าเป็นธรรมทานจะพบว่าคำด่านั้นอาจเป็นการชี้แนะแก่มืดอันมีคุณประโยชน์สามารถนำไปแก้ไขปัญหาค้นพบได้ เช่น การเยียวยาสภาพจิตใจของประชาชน การเข้าใจความรู้สึกและความต้องการของประชาชน ฯลฯ ดังที่ ท่านพระพุทธานุสสิกะ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงการให้คำด่าเป็นธรรมทานว่า “แม้คำด่าก็เป็นธรรมทาน พระพุทธเจ้าท่านตรัสเองว่าให้ทุกคนถือว่าคำด่าเป็นคำชี้แนะทรัพย์ เพราะว่ามันเป็นคำด่าด้วยความหวังดี ด้วยความรักลูก ด้วยความรักศิษย์ ด้วยความรักเพื่อนมนุษย์จึงได้ด่า ฉะนั้น คำด่าจึงเป็นคำชี้แนะทรัพย์ มันมีความหมายเฉพาะของมัน ไม่ใช่ด่าด้วยกิเลส มันด่าด้วยความอยากให้ดี”

คำกล่าวของท่านพระพุทธานุสสิกะข้างต้นทำให้เห็นการรู้จักปรับกระบวนทัศน์ในการมองโลกเชิงบวกที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตอย่างมีสติ เมื่อสถานการณ์โควิด 19 เกิดขึ้น ทุกคนต่างได้รับผลกระทบเหมือนกัน แม้จะได้รับความทุกข์ยากด้วยสัจจะตามความเป็นมนุษย์ย่อมดิ้นรนเอาตัวรอดให้ได้ แต่การเอาตัวรอดนั้นหากต้องการด่าเพื่อกล่าวโทษฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ไม่ได้ส่งผลดีที่จะขจัดปัญหาให้หมดไป ถ้าคำด่านั้นตระหนักแล้วว่าสร้างผลดีก็ไม่เสียแรงด่า เพราะการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและการปรับตัวต่อสถานการณ์โควิด 19 คือสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อใช้เวลาหลังจากเข้าสู่ภาวะปกติ ฟื้นฟูประเทศทั้งจิตใจของประชาชน เศรษฐกิจ การเมือง หรือด้านอื่น ๆ ให้กลับมามีอรรถกัมอีกครั้ง ดังนั้น ทุกฝ่ายต้องเปิดใจให้กว้าง ลดทิฐิกับอดีต และเลิกด่าทออย่างไร้แก่นสาร

3. หลักคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด

การประสบวิกฤตการณ์โควิด 19 เป็นปัญหาเรื้อรังที่ทุกประเทศต่างเร่งหาทางออกอันเป็นไปได้มากที่สุด เพื่อควบคุมสถานการณ์โควิด 19 ไม่ให้ลุกลามยิ่งขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2564 ได้ค้นคว้าวิจัยวัคซีนป้องกันโควิด 19 สำเร็จและนำไปใช้จริง เช่น วัคซีนชื่อ ‘BNT162’ จากประเทศสหรัฐอเมริกา วัคซีนชื่อ ‘AZD1222’ จากประเทศอังกฤษ วัคซีนชื่อ ‘Coronavac’ จากประเทศจีน ฯลฯ แต่ประชาชนในบางประเทศยังกังวลต่อประสิทธิภาพของวัคซีนว่าจะมีผลข้างเคียงอย่างไรบ้าง การสร้างความเชื่อมั่นคุ้มครองสวัสดิภาพให้เกิดขึ้นในหัวใจของประชาชน เป็นปัจจัยที่ควรตระหนักอย่างมาก กล่าวคือ ต้องมีความมั่นคงที่จะรับมือและแสดงความพร้อมในทุกด้านว่าสามารถจัดการปัญหาโควิด 19 ได้อย่างจริงจัง เหมือนที่ตาวอดตง อีกหนึ่งตัวละครในนวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ มีนิสัยแก้ไขปัญหาย่างรอบคอบ และรู้ต้นสายปลายเหตุ เนื่องจากสงครามและการเมืองที่ร้อนระอุในแผ่นดินจีน ทำให้ตาวอดตงต้องอพยพมาอยู่ประเทศไทย ซึ่งหวังว่าสักวันหนึ่งจะย้ายครอบครัวกลับไปตั้งรกรากที่ประเทศจีนอีกครั้ง เพื่อไม่ให้สิ่งที่วาดหวังไว้ดูเลือนลอยไร้จุดหมาย จึงต้องสร้างความเชื่อมั่นให้สมาชิกในครอบครัวศรัทธาว่าสามารถพาทุกคนกลับไปประเทศจีนได้และจะอาศัยอย่างมีคุณภาพชีวิตที่ดี ตัวอย่างพฤติกรรมของตาวอดตงสื่อให้เห็นว่าการกระทำ การใดก็ตามนั้น ความเชื่อมั่นทางจิตใจเป็นสิ่งสำคัญ ถ้าปลูกฝังความเชื่อมั่นว่าสามารถแก้ไขปัญหาได้จริง ๆ ในเชิงปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรมย่อมกระทำได้อย่างราบรื่น เพราะพลังความเชื่อมั่นที่เต็มเปี่ยมจะกำหนดเป้าหมายให้บรรลุผล

ผู้เขียนเล็งเห็นว่าการแก้ไขปัญหาให้ตรงจุดในสถานการณ์โควิด 19 ต้องทำความเข้าใจมูลเหตุแห่งปัญหาเสียก่อน ว่าการที่ประชาชนไทยเกิดความตื่นตระหนก ความวิตกกังวล ความเครียด และความกลัวมาจากปัญหาทางกายและทางจิต เนื่องด้วยจิตใจขาดความเชื่อมั่น จึงส่งผลให้เกิดความตื่นตระหนก ความวิตกกังวล ความเครียด และความกลัว อาจนำไปสู่ปัญหาทางกายคืออาการทางประสาท โดยเฉพาะโรคซึมเศร้า การใส่ใจอารมณ์ความรู้สึกของประชาชนเป็นสิ่งที่ควรจัดการในลำดับแรก หากประชาชนมีจิตใจเข้มแข็งก็จะเข้าใจและเปิดใจรับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ ช่วยให้การแก้ไขวิกฤตการณ์โควิด 19 เป็นไปด้วยดีมากขึ้น ดังที่ ท่านพระพุทธานุสสิกะ (ม.ป.ป.) กล่าวว่า “เรื่องส่วนรวมของโลกก็สืบเนื่องไปจากเรื่องส่วนตัวของบุคคล เมื่อบุคคลแต่ละคนเป็นอย่างไร โลกทั้งหมดก็ต้องเป็นอย่างนั้น...เดี๋ยวนี้คนแต่ละคนในโลกถูกกระทำให้สนใจหรือเข้าใจเข้าใจเกี่ยวข้องกับแต่เรื่องทางฝ่ายวัตถุ...จนถึงกับไม่สนใจหรือเลิกละเรื่องทางฝ่ายจิต สิ่งที่จะต้องสังเกตให้ดีก็คือการที่มนุษย์สมัยนี้เมื่อสนใจในเรื่องฝ่ายวัตถุหรือฝ่าย

ร่างกายมากเข้า ก็ารู้สึกว่าเรื่องทั้งหมดมีแต่เรื่องเดียวคือเรื่องทางฝ่ายร่างกาย ไม่ได้แยกออกเป็น 2 เรื่อง คือ เรื่องกายกับจิต เห็นว่ามีแต่กายอย่างเดียว สำคัญอยู่ที่วัตถุอย่างเดียว... คือเมื่อทางร่างกายหรือวัตถุดีแล้วก็หมดปัญหา แม้จะมีกินมีใช้ มีอนามัยดี...มันก็ยังหาความสุขที่แท้จริงไม่ได้...เพราะว่ามันได้มีโรคภัยไข้เจ็บทางจิตประสาทนี้เพิ่มขึ้นมาใหม่ ในลักษณะที่ไม่เคยมีมาแต่กาลก่อน แม้แต่เชื้อโรคทางกายซึ่งเป็นเรื่องทางกายทางวัตถุแท้ ๆ นี้ มันก็มีแปลกออกมา เนื่องจากทางจิตมันแปลกออกไป มันก็ยังมีปัญหาเพิ่มขึ้นมาใหม่เป็นความไม่สมบูรณ์ ไม่เพียงพออยู่นั่นเอง ที่นี้พูดถึงเรื่องอนามัยหรือเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ ถ้ามีวัฒนธรรมทางจิตเพียงพอ มีบรรทัดฐานทางจิตเพียงพอ โรคภัยไข้เจ็บจะไม่ท่วมท้นโลกมากเหมือนสมัยนี้ นี่เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่จะต้องแยกดูกันโดยละเอียดว่าโรคภัยไข้เจ็บทางกาย นั้นมันมาจากโรคภัยไข้เจ็บทางวิญญาณอย่างไร ขอยืนยันเป็นเพียงสมมติฐานไว้ที่หนึ่งก่อนว่า ความเจ็บไข้ทางเนื้อหนังทางวัตถุนี้มันมาจากทางจิต”

ตามคำกล่าวของท่านพระพุทธศาสนิกชนข้างต้น สามารถนำมาเตือนสติให้ขบคิดว่าการเกิดโรคโควิด 19 แท้จริงสาเหตุมาจากการที่มนุษย์แสวงวัตถุอย่างไม่รู้จักเพียงพอ เช่น การทำลายป่า การค้าสัตว์ป่า การสร้างมลพิษทางอากาศ การสร้างขยะ การกินอยู่อย่างไม่เลือก ฯลฯ เมื่อโลกถูกทำลายอย่างหนักจนเสียสมดุล ย่อมเกิดวิกฤตการณ์ส่งผลเสียต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ เช่น เกิดไฟป่า เกิดอุทกภัย เกิดสภาวะเรือนกระจก เกิดโรคระบาด ฯลฯ อาจกล่าวได้ว่า ถ้ามนุษย์พึงพิงธรรมชาติอย่างเกื้อกูล โลกก็จะสะอาดและปราศจากวิกฤตการณ์ร้ายแรง ตรงกันข้ามเมื่อมนุษย์ใช้ธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองและไม่ดูแล โลกก็จะเปื้อนพิษและเกิดวิกฤตการณ์รุนแรงตอบแทนมนุษย์ ดังสัจธรรมที่ว่าใครทำอะไรไว้มักได้รับสิ่งนั้นตอบแทน หากตั้งสติและใคร่ครวญดี ๆ จะพบว่าแม้สถานการณ์โควิด 19 ทำให้มนุษย์เผชิญกับความสูญเสียอย่างมหาศาล แต่ก็มอบบทเรียนราคาแพงมหาศาลเช่นกัน เพื่อให้มนุษย์หันมาพิจารณาญาณดังเดิมว่าที่ผ่านมาได้ยึดสติในการดำเนินชีวิตมากน้อยเพียงใด หรือใช้กายที่ขาดสติเน้นความต้องการเป็นเข็มทิศชี้นำชีวิตกันแน่ ท้ายที่สุดทุกยุคสมัยเมื่อโลกถึงจุดซึ่งฐานทรัพยากรร่อยหรอ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม และมลภาวะเป็นพิษ สะท้อนว่าโลกได้เสียสละเลือดเนื้อของตัวเองหล่อเลี้ยงความต้องการของมนุษย์จนโลกป่วยหนักและเป็นผลให้มนุษย์ป่วยเป็นโรคร้ายเหมือนกัน เพราะมนุษย์กับโลกต่างเป็นส่วนหนึ่งของกันและกัน เมื่อวิกฤตการณ์โควิด 19 เกิดขึ้นแล้ว จึงควรมองถึงการบำบัดทุกข์แก่ประชาชนด้านจิตใจควบคู่กับการรักษาโรคทางกายไปด้วย ถ้าประชาชนมีสุขภาพทางจิตที่ดี จะสามารถปรับสภาวะจิตญาณความเป็นมนุษย์อันมีอยู่ในตัวเรียนรู้ เข้าใจ และเชื่อมั่นกระบวนการทำงานของทุกภาคส่วนด้วยความศรัทธา

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์สัจพจน์ความเป็นมนุษย์เชิงจิตวิทยาและการประยุกต์หลักคิดที่ใช้ปรับตัวของสัจพจน์ความเป็นมนุษย์ช่วงโควิด 19 เชิงพุทธศาสนาในนวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ ปรากฏข้อที่น่าสนใจว่าการใช้ทฤษฎีทางจิตวิทยามาศึกษาสัจพจน์ความเป็นมนุษย์ของตัวละครสามารถนำไปปรับใช้วิเคราะห์พฤติกรรมของประชาชนไทยที่ได้รับผลกระทบหลังจากวิกฤตการณ์โควิด 19 คลี่คลาย เพื่อประเมินสุขภาพจิตและสร้างความเข้มแข็งทางใจแก่ประชาชน พบว่า เมื่อลักษณะนิสัยดั้งเดิมของมนุษย์เป็นเช่นไร ยิ่งเจอปัญหายิ่งตอกย้ำให้นิสัยดั้งเดิมแข็งแกร่ง เชื่องซึม หรือเย็นชายิ่งขึ้น จึงขาดแรงบันดาลใจพัฒนาสู่นิสัยเชิงบวก เช่น ยายหวดเสียนกับจิตรไสวที่นิสัยถือตัวและหุ่นหันพลันแล่น ยามเจอปัญหาในชีวิตทำให้นิสัยดั้งเดิมร้ายแรงขึ้น ส่งผลต่อการบริหารจัดการชีวิตเป็นไปด้วยความล้มเหลว ฯลฯ ลักษณะนิสัยดั้งเดิมที่ไม่ดียิ่งกระทบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้มีระยะห่างกันหรือสร้างกำแพงกันตัวเองออกจากสังคม เช่น จงสว่างที่นิสัยอ่อนไหวเป็นทุนเดิม วันหนึ่งรู้ว่าไม่ใช่ลูกแท้ ๆ ของครอบครัวแช่ตั้ง ก็เกิดความน้อยใจในโชคชะตาและชอบปลีกตัวอยู่คนเดียว เลยกลายเป็นคนไม่เข้าสังคมและไม่สูงส่งกับใคร ฯลฯ กรณีตัวอย่างดังกล่าวนี้หากนำไปศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการด้านการประเมินสัจพจน์ความเป็นมนุษย์อันหมายถึงพฤติกรรมที่ส่งต่อผ่านนิสัยระดับผิวและระดับลึกของมนุษย์แต่ละคนย่อมทำให้เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของประชาชนที่ประสบวิกฤตการณ์โควิด 19 ว่ามีสภาพจิตใจเป็นอย่างไร เพื่อจะได้เตรียมแผนสำหรับการเยียวยาจิตใจประชาชนหรืออาจนำข้อมูลไปออกแบบคู่มือเกี่ยวกับแนวทางการดูแลตัวเองให้ห่างไกลจากโรคโควิด 19 หรือโรคระบาดอื่น ๆ เนื่องจากการศึกษาพฤติกรรมของตัวละครในนวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ ช่วยให้เห็นโครงสร้างลักษณะนิสัยอันเป็นสัจพจน์ตามธรรมชาติในการตอบสนองเพื่อตอบโต้ปัญหาที่มักใช้ความรู้สึกผสานกับอารมณ์นำสติปัญญา ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาหรือการรับมือกับความทุกข์มุ่งให้ความสำคัญต่อตนเองเป็นที่ตั้ง ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลขาดการปรับตัวให้อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์จึงไม่อาจดำเนินชีวิตท่ามกลางปัญหาหรือความทุกข์ด้วยความสันติ เพราะการมีสันติเป็นการรักษาความสัมพันธ์ที่ดี ซึ่งนำไปสู่การมีสติ สามารถหาทางออกในภาวะไม่ปกติได้อย่างสงบ ดังที่ เสาวลักษณ์ สุทธิพรโอภาส และ กฤตสุขิน พลเสน (2564) อธิบายถึงทักษะการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ในยุคชีวิตวิถีใหม่ที่อยู่ร่วมกับโรคโควิด 19 (New Normal) สู่ยุคชีวิตวิถีถัดไปภายหลังโรคโควิด 19 (Next Normal) ตามทฤษฎีทางจิตวิทยาไว้ว่า “ปัจจัยพื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมทั้งธรรมชาติ สังคม และครอบครัว มีอิทธิพลโดยตรง

ต่อพฤติกรรมของมนุษย์ จึงเกิดการหาหนทางเอาชนะปัญหาด้วยสัญชาตญาณ เชื่อว่าสัญชาตญาณเป็นคุณลักษณะสำคัญ ผลักดันให้มนุษย์พยายามปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งการแสดงออกของพฤติกรรมเป็นผลพวงจากกระบวนการทางจิต เพราะจิตก่อให้เกิดปัญญา โดยจิตมีหน้าที่ควบคุมทุกขั้นตอนภายในร่างกาย ช่วยให้มนุษย์เรียนรู้ที่จะปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลง” สอดคล้องกับที่ Dewey (1973) นำเสนอวิธีการจัดการชีวิตด้วยการปรับพฤติกรรมให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงว่า สภาพในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์จะเป็นเช่นไรขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่สั่งสมมา ดังนั้น การปรับตัวให้อยู่รอดภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมือนเดิม ควรใช้แนวทางการเรียนรู้แบบลงมือทำตั้งรับสถานการณ์อย่างเหมาะสม การศึกษาองค์ความรู้ดังกล่าว ชี้แนะแนวทางได้ว่าการมีจิตใจที่สมบูรณ์พร้อมมีผลให้การสื่อสารผ่านพฤติกรรมในการรับมือและปรับตัวต่อวิกฤตการณ์โควิด 19 หรือวิกฤตการณ์อื่น ๆ เป็นไปด้วยพรศนะเชิงบวกมากกว่าการด่วนตัดสินใจเชิงลบ นับเป็นการบำบัดตัวตนแบบทะนุถนอมกายและใจ (Mind-Body Interventions) ให้เกิดความสมดุลอย่างยั่งยืน

ส่วนการวิเคราะห์การประยุกต์หลักคิดที่ใช้ปรับตัวของสัญชาตญาณความเป็นมนุษย์ช่วงโควิด 19 ตามแนวทางพุทธศาสนา โดยใช้หลักธรรมของท่านพระพุทธาสภิกขุเป็นแนวทางศึกษาหลักคิดด้านต่าง ๆ เพราะหลักคำสอนของท่านพระพุทธาสภิกขุเน้นการปฏิบัติจนเกิดผลและประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน เพื่อพัฒนาจิตใจของมนุษย์ให้มีภูมิคุ้มกันที่ดีด้วยการนำธรรมะขัดเกลาสติปัญญา ดังที่ สมเจตน์ ฝืทองงาม (2557) กล่าวว่า “ท่านพระพุทธาสภิกขุได้พัฒนาตัวเองโดยการศึกษา ค้นคว้า และฝึกฝนให้พ้นจากความทุกข์ข้อกัทั้งช่วยเหลือผู้อื่นให้ตระหนักรู้และพ้นจากความทุกข์ด้วยการสั่งสอน ร่วมกับการแนะนำให้มนุษย์รู้ธรรมะ มีธรรมะ ใช้ธรรมะ และได้รับผลจากธรรมะ ส่งเสริมให้มีความประพฤติปฏิบัติถูกต้องจนดับความทุกข์ได้จริง หมดความเห็นแก่ตัว และเกิดสัมมาทิฐิสูงสุดในการดำเนินชีวิต ท่านพระพุทธาสภิกขุเป็นผู้ริเริ่มทำความเข้าใจหลักพุทธธรรมในระดับที่น่ามาใช้ได้จริง ตลอดจนแก้ไขปัญหาดังจริงในสภาวะวิกฤตด้านศีลธรรมซึ่งเป็นสาเหตุแห่งนานาปัญหา จึงตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะวางรากฐานสันติสุขระดับบุคคลและสันติภาพของมนุษยชาติในฐานะผู้พยายามใช้หลักศาสนธรรมเป็นเครื่องมือ แนวทางและเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมสำหรับแก้ไขวิกฤตการณ์ของมนุษยชาติ” จากการนำหลักธรรมของท่านพระพุทธาสภิกขุมาศึกษานวนิยายเรื่อง พุทธศักราชอัสดงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ พบข้อสังเกตว่าตัวละครทุกตัวต่างติดอยู่ภายใต้กับดักความยึดติดเป็นหลัก กล่าวคือหลงอยู่ในทิฐิกับอัตตาของตนเอง เช่น จรุงสินยึดติดความคิดของตัวเองว่าโลกนี้ช่างโหดร้ายและมีแต่เรื่องร้าย ๆ ทำลายชีวิตให้ไร้ความสุข

ทำให้จริงสินเป็นคนหมกมุ่นและอ่อนไหว สุดท้ายทั้งชีวิตต้องประสบกับอาการโรคซึมเศร้า และอาการทางจิตใจอื่น ๆ ซึ่งความยึดติดนี้สามารถสังเคราะห์หลักคิดเกี่ยวกับการสละความยึดติดด้วยการปล่อยวางและมุ่งแก้ไขปัญหาวางอย่างเข้าใจธรรมชาติที่เป็นอยู่ ทั้งยังประยุกต์หลักคิดดังกล่าวใช้ประโยชน์ในวิกฤตการณ์โควิด 19 หรือวิกฤตการณ์อื่น ๆ เพื่อบำบัดจิตใจของประชาชนไทย ร่วมกับการใช้หลักคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนคำต่ำเป็นธรรมทานและหลักคิดเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหามาให้ตรงจุดมาปรับสภาพจิตใจของประชาชน ด้วยการยึดแก้ไขปัญหามาจากจิตใจเป็นพื้นฐาน ถ้ามีจิตใจที่ดีจะสร้างภูมิคุ้มกันทางกาย ในการต่อสู้กับโรคภัยและฟื้นฟูสภาพจิตใจภายหลังสถานการณ์โควิด 19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งผู้เขียนเล็งเห็นว่าจะเป็นอย่างคุณประโยชน์หากนำผลจากการมีศึกษานี้ไปประยุกต์เป็นต้นแบบสำหรับการสร้างแบบจำลองยุทธศาสตร์ด้านการดูแลสุขภาพทางจิตของประชาชนไทยให้เข้มแข็ง สอดคล้องกับที่ เสาวลักษณ์ สุทธิพรโอภาส และ กฤตสุขชิน พลเสน (2564) กล่าวถึงการประยุกต์หลักธรรมตามแนวทางพุทธศาสนา เพื่อบำบัดโรคแบบใช้กายและใจ (Mind-Body Interventions) ว่า การนำธรรมะมาใช้บำบัดรักษาโรคถือเป็นวิธีการใหม่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติมีความสงบสุขระยะยาว ปัจจุบันได้รับความนิยมมากขึ้น เพราะสามารถปฏิบัติกันได้ทุกเพศ ทุกวัย ทุกเวลา ทุกสถานที่ และเสียค่าใช้จ่ายน้อย ไม่เพียงแต่เป็นการบำบัดรักษาโรคทางกายและใจไปพร้อม ๆ กันแล้วยังเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสุขภาพเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดโรคต่าง ๆ ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ถือเป็นการพัฒนาจิตใจมนุษย์ที่ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนา ช่วยในการเปลี่ยนแปลงหรือยกระดับคุณภาพการดำรงชีวิตของผู้คนให้ดีกว่าเดิม เมื่อประชาชนมีสุขภาพจิตที่ดีจะเปิดรับการขัดเกลาทัศนคติให้เข้าใจต่อวิกฤตการณ์โควิด 19 หรือวิกฤตการณ์อื่น ๆ ในอนาคตว่าควรปฏิบัติตนด้านสุขอนามัยทั้งร่างกายและจิตใจอย่างไร ดังนั้น แม้โรคโควิด 19 หรือสรรพโรคภัยจะเป็นการติดเชื้อโรคทางกาย ถ้าไม่ใส่ใจดูแลจิตใจของประชาชน ก็อาจเกิดโรคทางใจบั่นทอนสถานการณ์ให้ร้ายแรงยิ่งขึ้น อาจกล่าวได้ว่าหากประชาชนมีสุขภาพจิตที่พร้อมรับมือกับวิกฤตการณ์โควิด 19 หรือวิกฤตการณ์อื่น ๆ ย่อมสร้างพลังทางใจสนับสนุนให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปได้ดีด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์. (2559). จิตวิทยาบุคลิกภาพและพฤติกรรมสุขภาพ. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2553). โลกาภิวัตน์-ธรรมาภิวัตน์. *วารสารพุทธศาสนา*, 38(3), 35.
- พุทธทาสภิกขุ. (2501). *คู่มือมนุษย์*. ธรรมสภา.
- พุทธทาสภิกขุ. (ม.ป.ป.). *เคล็ดลับในการครองชีวิต*. ธรรมสภา.
- พุทธทาสภิกขุ. (ม.ป.ป.). *ธรรมในฐานะเป็นเครื่องมือสร้างคน สร้างชาติ และสร้างโลก*. แสงธรรม.
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. (2563). การดำเนินงานสุขภาพจิตภายใต้วิกฤตโควิด 19 ของประเทศไทย. *วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย*, 28(4), 280-291.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2545). *สุขวิทยาจิตและการปรับตัว*. โอ.เอส. พรินต์ติ้งเฮาส์.
- วีรพร นิติประภา. (2561). *พุทธศักราชอัสตงกับทรงจำของทรงจำของแมวกุหลาบดำ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). มติชนปากเกร็ด.
- สมเจตน์ ผิวทองงาม. (2557). พุทธทาสภิกขุกับการแนะแนวทางการดำเนินชีวิต. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 6(2), 177-178.
- เสาวลักษณ์ สุทธิพรโอภาส และ กฤตสุขิน พลเสน. (2564). การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์ในยุคชีวิตวิถีใหม่ภายใต้ทฤษฎีทางด้านจิตวิทยาและพุทธศาสนา. *วารสารโรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์*, 17(2), 41-48.
- Crisp, R. J. (2015). *Social Psychology: A Very Short Introduction*. Oxford University Press.
- Dewey, J. (1973). *The Philosophy of John Dewey*. G. P. Putnam's Sons.
- Kempton, B. (2018). *Wabi Sabi*. Piatkus Books.



การศึกษาอัตลักษณ์ของพระกะเทย: กรณีศึกษาจากพระกะเทยในจังหวัดเชียงราย

ธนพล เดชอุปการ
สาขาวิชาสตรี เพศสถานะ และเพศวิถีศึกษา วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
E-mail: dejupakarn@gmail.com

วันที่รับบทความ: 10 มกราคม 2567
วันที่แก้ไขบทความ: 17 มีนาคม 2567
วันที่ตอบรับบทความ: 29 มีนาคม 2567

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยให้เห็นถึงการนิยามอัตลักษณ์ในปัจจุบันของพระกะเทย พร้อมทั้งกระบวนการรื้อสร้าง และการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของพระกะเทยภายในเพศสมณะที่เกิดจากการต่อรอง ต่อสู้ และการเบียดขับกับพระที่มีความเป็นชายอำนาจในสังคมภาคเหนือ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบชาติพันธุ์วรรณาแนวสตรีนิยมหลังสมัยใหม่โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาประเด็นที่ 1 พบว่า การนิยามอัตลักษณ์ของพระกะเทย คือ พฤติกรรมของพระกะเทยที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่และตำแหน่งแห่งที่ ผลการศึกษาประเด็นที่ 2 พบว่า การประกอบสร้างอัตลักษณ์ตัวตนของผู้ชายในพื้นที่ภาคเหนือ ตั้งแต่เด็กไม่ได้มีการเข้มงวดในการทำงานตามเครื่องเพศ จึงทำให้เด็กผู้ชายสามารถช่วยทำงานบ้านได้ แต่ด้วยแนวคิดของความเป็นชายในสังคมเป็นเหตุทำให้กะเทยเมื่ออยู่ในสังคมฆราวาสได้ถูกทำให้ด้อยค่า แต่เมื่อได้เปลี่ยนสถานภาพเข้ามาอยู่ในสังคมสงฆ์แล้วกลับได้รับการยกย่องเชิดชู ผลการศึกษาประเด็นที่ 3 พบว่า พระกะเทยได้มีการต่อรอง ต่อสู้ ด้วยการนำเอาความเป็นหญิงเข้ามา เช่น การช่วยรักษาความสะอาดวัด การประดับสถานที่ และการสอนแม่บ้านทางด้านการฟ้อนรำมาใช้ประโยชน์ในพระพุทธศาสนา แต่สังคมไทยก็ยังผูกติดภาพเหมารวมของกะเทยในด้านลบ จึงทำให้สถานะของพระกะเทยยังคงด้อยกว่าพระที่มีความเป็นชายตามแบบฉบับที่สังคมต้องการ ผลการศึกษาประเด็นที่ 4 พบว่า อัตลักษณ์ตัวตนของพระกะเทยแปรเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่และสถานภาพ อันเป็นผลมาจากกระบวนการแห่งการเรียนรู้ด้วยอิทธิพลของความเป็นชายในสังคมสงฆ์ที่เป็นอำนาจที่มองไม่เห็น ซึ่งเข้ามากำกับควบคุมพระกะเทย ทำให้จำเป็นต้องเลือกอัตลักษณ์ตัวตนเพื่อการคงอยู่และอยู่รอดในสังคมแห่งความเป็นชายได้

คำสำคัญ: อัตลักษณ์ทางเพศ ความเป็นชาย พระกะเทย

A Study of the Gay Monk Identity: Case Study of Gay Monks in Chiang Rai

Thanapon Dej-u-pakarn

Women, Gender and Sexuality Studies, Collage of Interdisciplinary,

Thammasat University

E-mail: dejupakarn@gmail.com

Received: January 10, 2024

Revised: March 17, 2024

Accepted: March 29, 2024

Abstract

This study aimed to reveal the definitions of the current identity of gay monks along with the deconstruction process and construction of a new identity for gay monks within the monastic gender. This process arose from negotiations, fighting, and pushing with monks who had hegemonic masculinity in northern society. This study used postmodern feminist ethnographic research methodology through in-depth interviews. The mentioned interview had three main points of results. The first result showed that the definition of the identity of gay monks is the behavior of gay monks that is appropriate to the role, function and position. The second result showed that the identity construction of men in the northern region from their childhood was not required to work according to sex. Therefore, boys could help with housework. The concept of masculinity in society caused the devaluation of gay in a secular society; however, the status was changed in a monastic society where gay monks were praised and honored. The third result showed that gay monks negotiated and fought through the application of femininity, such as cleaning temples, adorning the place and teaching housewives in dance for the sake of Buddhism. However, Thai society still adhered to the negative stereotypes of gays. As a result, the status of gay monks was still inferior to that of monks who had a hegemonic masculinity. The result of the fourth study revealed that the identity of gay monks changed all the time. It depended on their role and status as a result of the learning process with the influence of masculinity in a monastic society. This was an invisible power that controlled gay monks and made them choose an identity for existence and survival in a society of masculinity.

Keywords: Gender Identity, Masculinity, Gay Monks

วารสารมนุษย์กับสังคม
Journal of Man and Society

บทนำ

“พระ” ถือได้ว่าเป็นกำลังหลักที่สำคัญในการช่วยสืบทอดพระพุทธศาสนาตามความคาดหวังของสังคมไทย โดยหน้าที่ของพระคือ การศึกษาหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ปฏิบัติตามหลักธรรมวินัยให้สมกับที่ได้รับการเคารพนับถือจากพุทธศาสนิกชน ความสำคัญของพระนั้น นอกเหนือจากการเป็นส่วนสำคัญของพิธีกรรมต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนาแล้ว ยังเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างความเป็นชายตามความคาดหวังของสังคมไทยอีกด้วย อันเนื่องมาจากการเป็น “พระ” นั้น นอกจากจะทำให้ได้เข้าถึงการฝึกฝนทางด้านศีลธรรมจากพระธรรมวินัย การสั่งสอนในเรื่องพฤติกรรม กิริยามารยาท และการเล่าเรียนวิชาแขนงต่าง ๆ จากพระอุปัชฌาย์และพระพี่เลี้ยง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ในอดีตมีเพียงผู้ชายเท่านั้นที่จะสามารถเข้าไปศึกษาได้ นอกจากการศึกษาแล้วนั้น ผู้ชายที่เข้าไปเป็น “พระ” ก็ยังต้องถูกกำกับควบคุมพฤติกรรมจากเหล่าประชาชน อีกทั้งยังได้ถูกควบคุมในกามารมณ์เป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ของพระ เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติธรรม ดังที่ปีเตอร์ เอ. แจ็คสัน (2541) กล่าวว่า พระวินัยปิฎกของพุทธศาสนา นิกายเถรวาท ต้องการที่จะควบคุมพระสงฆ์ให้ดำรงอยู่ในพรหมจรรย์ ปราศจากกิจกรรมทางเพศ จึงเป็นเหตุทำให้การเข้าไปยุ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเพศของพระเป็นความผิดทั้งเบาและหนักตามการกระทำ ดังนั้น เพื่อให้สมกับการที่พระละทิ้งได้แล้วซึ่งกามารมณ์ จึงเป็นผลทำให้สังคมไทยได้ยกย่องสถานะของพระนั้นสูงกว่าความเป็นหญิงและความเป็นชายโดยทั่วไป ถือว่าเป็น “อุดมเพศ” เป็นเพศที่สูงสุด (สมมติอมรพันธุ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ, กรมพระ, 2545) ทุกคนจึงต้องกราบไหว้บูชา อันเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการส่งเสริมให้ผู้ชายมีสถานะที่สูงสุดได้รับเงาพระพุทธรูปของสังคมไทย จึงทำให้เมื่อพระได้ลาสิกขาออกไปใช้ชีวิตในสังคม จักได้ชื่อว่าเป็น “คนสุก” เป็นผู้ชายที่มีความพร้อมที่จะก้าวขึ้นไปเป็นผู้นำของครอบครัวและสังคมต่อไปในอนาคต

เมื่อชายใดได้แปลงวาจาด้วยภาษามครว่า “เอสาหัง ภนเต สุกิริปริณิพพุตมปิ ตักควนตฺสรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญจ ภิกฺขุสงฺขญจ ลภฺยายหิ ภนเต ตสฺส ภควโต ธมฺมวินย ปพฺพชฺช ลภฺยายํ อุปสมฺปท...” (วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า, กรมพระยา, 2460) การบวชของชายผู้นั้นได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว ซึ่งก่อนการบวชจะสมบูรณ์แบบนั้น จักต้องผ่านพิธีกรรมในการตรวจสอบในที่ประชุมสงฆ์ โดยมีพระอุปัชฌาย์เป็นประธานแห่งการตรวจสอบเสียก่อน โดยอำนาจในการตัดสินว่าชายผู้นั้นสามารถบวชได้หรือไม่ ก็จักอยู่ที่พระอุปัชฌาย์เป็นส่วนใหญ่ ส่วนการตรวจสอบในที่ประชุมสงฆ์นั้นเป็นเพียงแค่การตรวจสอบในเชิงพิธีกรรมเสียมากกว่า การบวชเป็นพระของสังคมไทยนั้นถือได้ว่าเป็นโรงเรียนเตรียมผู้ชาย อันเนื่องมาจากมิได้ทำให้ผู้ที่เข้ามาบวชนั้นได้เข้าสู่สภาวะ

ของความไร้ซึ่งเพศวิถี (Asexuality) ไม่มีการข้องเกี่ยวกับกามารมณ์ การยึดถือครองเพศ เป็นบรรพชิต เป็นการออกจากการครองเรือนสู่ความไม่มีเรือน ไม่มีการสะสมโภคทรัพย์ ไม่มีอาชีพ (บรรจบ บรรณรุจิ, 2547) แต่ในทางกลับกันกลับเป็นการสร้างความเป็นชาย ได้อย่างสมบูรณ์แบบตามแบบฉบับสังคมไทยต้องการ ไม่ว่าจะเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยธรรมะ มีความสามารถด้านสมาธิ เป็นผู้กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ รวมไปถึงการรู้จัก ควบคุมซึ่งกามารมณ์ของตน สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สังคมไทยคาดหวังต่อการบวชเป็นพระ จะเห็นได้ว่าการบวชนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับกระบวนการสร้างความเป็นชาย ในสังคมไทย และยังเป็นการช่วยเสริมคุณค่าให้กับความเป็นชายให้สูงขึ้นในสังคม พร้อมกันนี้ยังได้ลดทอนเบียดขับคุณค่าของเพศอื่น ๆ ลงเพื่อปกป้องและป้องกันสิ่งอันตราย ต่อการประพาสพิราพของพระ เห็นได้จากการที่พระพุทธศาสนาได้ชี้แนะให้ความเป็น หญิงเป็นสิ่งต้องห้ามกับพระพุทธศาสนาในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นจากกรณีของภิกษุณี ที่คณะสงฆ์ไทยมิยอมรับ การห้ามผู้หญิงมิให้เข้าไปในศาสนสถานต่าง ๆ ยังรวมถึง การพยายามกีดกันและปิดกั้นไม่ให้กะเทยเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา

ภาคเหนือของประเทศไทยนั้นเคยเป็นที่ตั้งของอาณาจักรล้านนาที่เคยเจริญ รุ่งเรืองมากในอดีต (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2560) ได้รับอิทธิพลทั้งพระพุทธศาสนาจาก หลากหลายที่ พร้อมทั้งได้มีการผสมผสานความคิด ความเชื่ออย่างหลากหลาย จึงก่อให้เกิด ความเชื่อพุทธกรรมของพระภิกษุที่อาจจะแตกต่างไปจากชนของพระภิกษุที่เข้าใจกัน ในวงกว้างของสังคม โดยได้รับอิทธิพลมาจากจีน มอญ ลัทธิ และอาณาจักรที่อยู่แวดล้อม หรือแม้กระทั่งศาสนาพราหมณ์ ดังจะเห็นได้จากการที่พบเห็นวัตรปฏิบัติและความต่าง ของพระภิกษุทางภาคเหนือที่ไม่เหมือนกับที่อื่น ทั้งการไม่บริโภคเนื้อสัตว์ เพราะถือว่าเป็น การส่งเสริมการฆ่า การฉันอาหารในยามวิกาลอย่างเปิดเผย (พิสิฐ โคตรสุโพธิ์, 2560) มีความย่อหย่อนทางพระวินัย (วิริยงค์ สิรินธโร, พระ, 2521) บ้างก็เป็นหลวงตา (มีครอบครัวแล้วมาบวช) ยังห่วงภาระทางโลก (บัว ญาณสมปนโน, พระมหา, 2550; วิริยงค์ สิรินธโร, พระ, 2521) เป็นต้น จากเบื้องต้นได้ทำให้เห็นถึงความแตกต่างของพระในพื้นที่ ภาคเหนือที่มีความแตกต่างไปจากพระในพื้นที่อื่นของประเทศไทย ซึ่งไม่อาจที่จะปฏิเสธ ได้ถึงการเข้ามาอิทธิพลของสังคมที่แวดล้อมที่เข้ามามีอำนาจในพระพุทธศาสนาทาง ภาคเหนือ รวมไปถึงการทำให้ชาวพุทธได้เข้าใจประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับพระกะเทยในพระพุทธศาสนา ที่จะ ส่งผลต่อการทำความเข้าใจในพระไตรปิฎกอีกด้วย ซึ่งในพระไตรปิฎกนั้นก็ได้มีการบัญญัติ ข้อห้ามเกี่ยวกับการควบคุมพฤติกรรมทางเพศตั้งแต่แรกเริ่ม หากแต่จะมีการบัญญัติไว้ หลังจากเกิดเหตุการณ์ที่ได้ก่อให้เกิดความหมองมัวในพระพุทธศาสนา ดังเช่นจากเหตุการณ์

ที่พระสุทินได้ถูกบิดามารดาอ้อนวอนขอให้ผู้สืบสกุล จึงได้ทำการเสพเมณธรรมกับอดีตภรรยาถึง 3 ครั้งจนตั้งครรรค์ อันเป็นเหตุให้มีการเรียกประชุมสงฆ์ และออกมาเป็นบัญญัติปาราชิกในที่สุด (วิ.มหา. 1/10-20/14-27) และเหตุการณ์ที่ได้มีบัณฑิตเข้าไบบวชในพระพุทธศาสนา แล้วชักชวนพระภิกษุหนุ่ม สามเณร คนเลี้ยงช้าง และคนเลี้ยงม้าเข้ามามีเพศสัมพันธ์ด้วย เมื่อได้มีผู้ไปกราบทูลพระพุทธเจ้า จึงได้มีการสั่งห้ามมิให้ผู้ที่เป็นบัณฑิตบวช ที่บวชอยู่แล้วก็ให้สึกเสีย (วิ.มหา. 4/109/174) จากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ได้เห็นถึงการที่พระผู้ชายและพระบัณฑิตก็ได้มีความต้องการทางเพศหรือกิจกรรมทางเพศในขณะที่ดำรงอยู่ในเพศสมณะเหมือนกัน ต่อมาในพระวินัยปิฎกก็ได้บัญญัติห้ามมิให้บัณฑิตบวชตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา แต่สำหรับพระผู้ชายก็ได้ถูกห้ามบวชเช่นบัณฑิต โดยได้แสดงให้เห็นถึงความลดหลั่น ความไม่เท่าเทียม พร้อมทั้งมีการสร้างความสูงต่ำภายในพระพุทธศาสนา อันเป็นสิ่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดปิตาธิปไตยที่ต้องการสร้างเพศชายให้มีสิทธิและอำนาจเหนือกว่าเพศอื่น ในขณะเดียวกันก็ให้ลดทอนคุณค่าคนที่มิได้เกิดเป็นเพศชายให้เป็นผู้ที่ด้อยกว่า ปรากฏเช่นนี้เรื่อยมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการนิยามอัตลักษณ์ในปัจจุบันของพระกะเทย พร้อมทั้งกระบวนการก่อสร้างและการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของพระกะเทยภายในเพศสมณะ ที่เกิดจากการต่อรอง ต่อสู้ และการเบียดขับกับพระที่มีความเป็นชายอำนาจในสังคมภาคเหนือ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาเกี่ยวกับ “อัตลักษณ์ของพระกะเทย” จะใช้กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 3 รูป ดังแสดงในตาราง 1 เนื่องด้วยผู้ศึกษานั้นไม่อาจที่จะเข้าไปหาพระกะเทยได้ ผู้ศึกษาจำต้องเข้าไปทำความรู้จัก พร้อมสร้างความไว้วางใจกับพระหรือบุคคลต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกี่ยวข้องกับการศึกษานี้ อันเนื่องมาจากสถานะส่วนตัว ทั้งอาชีพหรือแม้กระทั่งเรือนร่างของผู้ศึกษา ประกอบกับความไม่ไว้วางใจต่อผู้ศึกษาของพระกะเทย ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงพระกะเทย ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงจำเป็นต้องหาผู้ที่สามารถเปิดประตูให้ผู้ศึกษาได้เชื่อมโยงกับพระกะเทยได้ โดยผู้ศึกษาได้รับการแนะนำจากเพื่อนสหยาจรธรรมที่ยังอยู่ในเพศบรรพชิต เพื่อนำไปสู่พระกะเทยที่ผู้ศึกษาได้เลือกศึกษา ซึ่งผู้ศึกษานั้นจะเลือกผู้ให้ข้อมูลการศึกษา (key informant) เป็นพระกะเทย จำนวน 3 รูป มาสนทนาพูดคุยด้วยในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับความเป็นชายในร่มกาสาวพัสตร์ ทำให้พระกะเทยจึงอยู่ใน

ฐานะเป็นความรู้ (the know) ของการศึกษานี้ (สุชาติ ทวีสิทธิ์, 2549) ที่เป็นผู้เขียนงาน การศึกษานี้ขึ้นมา พร้อมกับผู้ศึกษานั้นเป็นเพียงผู้ที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดและนำเสนอข้อมูลให้ ตรงตามคำบอกเล่าของพระกะเทย ผู้ศึกษานั้นได้เลือกพระกะเทยที่อยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ ในจังหวัดเชียงราย อันเนื่องมาจากการคุ้นเคยในพื้นที่ในฐานะที่ผู้ศึกษานั้นเป็นคนพื้นถิ่น อีกทั้งยังเคยบวชเรียนในพื้นที่ดังกล่าวอีกด้วย โดยผู้ศึกษาได้ทำการลงพื้นที่เก็บข้อมูลตั้งแต่ เดือนเมษายน พ.ศ. 2564 - ตุลาคม พ.ศ. 2565

ตาราง 1

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา

ชื่อผู้ให้ข้อมูล	อายุ	พระภิกษุ	จังหวัด	ตำแหน่ง	ระดับการศึกษา
พระพล (นามสมมติ)	45	23	เชียงราย	เจ้าอาวาส	ปริญญาตรี
พระดี (นามสมมติ)	34	12	เชียงใหม่	เจ้าอาวาส	ปริญญาตรี
พระบอส (นามสมมติ)	35	14	เชียงราย	เจ้าอาวาส	ปริญญาตรี

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกใช้พื้นที่จังหวัดเชียงรายเป็นพื้นที่หลักในการศึกษา ในฐานะที่ผู้ศึกษาเป็นคนในพื้นที่ จึงเป็นการสะดวกในการเปิดเข้าไปสู่พื้นที่ของพระกะเทยในจังหวัดดังกล่าวได้ ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงเลือกจังหวัดเชียงรายเป็นพื้นที่แห่งการศึกษาในครั้งนี้

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับ “อัตลักษณ์ของพระกะเทย” (Gay Monk Identity) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบชาติพันธุ์วรรณาแนวสตรีนิยมหลังสมัยใหม่ โดยใช้ข้อมูลจากการทำความเข้าใจพฤติกรรมและประสบการณ์ของพระกะเทย ประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับพระกะเทยในจังหวัดเชียงราย จำนวน 3 รูป อันเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษานี้ เป็นการสัมภาษณ์ด้วยคำถามปลายเปิดที่ได้แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรม ความเชื่อ ความเข้าใจทัศนคติ และค่านิยมของพระกะเทย ในฐานะเป็นเจ้าของข้อเท็จจริงและประสบการณ์ที่ศึกษา

เนื่องจากองค์ความรู้มีความเฉพาะ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความไม่สำเร็จรูปของความรู้ การเล่าเรื่องของพระกะเทยนั้นจะทำให้ได้ยินเสียงที่อยากให้ทุกคนได้ยิน และเสียงที่ไม่มีใครได้ยินแต่ยังคงมีตัวตนอยู่ พร้อมทั้งควรคำนึงถึงข้อควรระวัง ข้อต้องห้ามต่าง ๆ อีกทั้งผู้ศึกษาจักต้องคำนึงถึงความเหมาะสม เนื่องจากการศึกษาพระกะเทยนี้เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน จึงต้องให้ความระมัดระวังเป็นอย่างมาก พระกะเทยอยู่ในฐานะเป็นผู้ประพันธ์ร่วมและเป็นอัครวิสัยร่วมกันกับผู้ศึกษา อีกทั้งยังต้องมีการย้อนคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ศึกษาและพระกะเทยอยู่เสมออีกด้วย อันเนื่องมาจากจุดยืนในเรื่องอำนาจของผู้ศึกษาที่มีอำนาจในฐานะผู้ที่เขียนพรรณนาเรื่องราวต่าง ๆ ของพระกะเทย สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ต้องพึงตระหนักอยู่เสมอ พร้อมกันนั้นการให้ความสำคัญกับข้อมูลของคนในเรื่องราว (insider) บางทีผู้ศึกษาก็จะอยู่ในฐานะเป็นคนในเรื่องราวเสียเอง จนทำให้ผู้ศึกษานั้นสำคัญผิดว่าจะสามารถนำเสนอเรื่องราวแทนภาพจริงได้สมบูรณ์แบบมากกว่าคนนอกเรื่องราว (outsider) (สุชาติ ทวีสิทธิ์, 2549) แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาก็มีอาจหลีกเลี่ยงอคติร่วมกันของผู้ศึกษาและคนในเรื่องราวได้ ซึ่งการทำความเข้าใจเรื่องราวนั้นมักจะมองผ่านกรอบมุมมองไปจนถึงประสบการณ์ของตน อันมีผลต่อการตีความเรื่องราวไม่มากก็น้อย เพราะฉะนั้นความเป็นคนใน คนนอก หรือแม้กระทั่งเป็นทั้งคนในและคนนอก ย่อมจะมีผลต่อการศึกษาดูด้วยกันทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้ได้มีการคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนของพระกะเทย จึงจักต้องทำการปกปิดข้อมูลส่วนตัวและรักษาความลับของพระกะเทยทุกอย่าง แต่จะใช้นามสมมติแทน พร้อมทั้งข้อมูลที่เก็บรวบรวมทั้งหมดจากการศึกษา ผู้ศึกษาจะทำการเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดี ไม่นำไปเผยแพร่แก่สาธารณะ อันเป็นเรื่องที่ผู้ศึกษาพึงตระหนักไว้อย่างมาก เนื่องจากข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ควรจะได้รับ การปกป้องอย่างยิ่ง

แนวคิดทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้ศึกษาได้วางกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้ โดยเป็นการมองกรณีอัตลักษณ์ของพระกะเทยที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน อันเป็นสนามแห่งอำนาจ ความรู้ และอุดมการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่แวดล้อมในสังคม ผลักดันทำให้พระกะเทยจำเป็นจะต้องต่อสู้ ช่างชิง เพื่อให้ได้รับการยอมรับจากการเป็นพระกะเทยในพระพุทธศาสนาผ่านกระบวนการการเรียนรู้ในการสร้างตัวตน



1. แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจและความเป็นชายในพระพุทธศาสนาของสังคมไทย

ในส่วนนี้ได้พยายามชี้ให้เห็นถึงร่องรอยของอำนาจที่ยังปะทุในปริณิพจน์ของพระพุทธศาสนาในเรื่องเกี่ยวกับความเป็นเพศของพระภิกษุ ถึงแม้ว่าพระพุทธศาสนาจะพยายามเอ่ยบอกเป็นศาสนาแห่งความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ แต่ท้ายที่สุดก็ยังคงมีอำนาจแห่งความเป็นชายยังคงทรงพลังในพระพุทธศาสนา ดังเห็นได้จากการที่มีเพียงผู้ชายเท่านั้นที่จะสามารถบรรพชาอุปสมบทได้อย่างเป็นทางการ พร้อมทั้งได้เบียดขับเพศหญิงและเพศอื่น ๆ ให้เป็นได้แค่เพียงผู้สนับสนุนในงานด้านต่าง ๆ ของทางพระพุทธศาสนา (Falk, 2007; Kandelwal, 2004)

ในปัจจุบัน การกำกับควบคุมโดยเฉพาะในเรื่องเพศนั้นได้แปรเปลี่ยนไปจากรูปแบบเดิม จากการกำกับควบคุมผ่านการใช้กำลังอำนาจในการบังคับ ลงโทษ แปรเปลี่ยนมาเป็นการควบคุมที่แนบสนิทมากกว่าเดิม ผ่านกระบวนการในการสร้างองค์ความรู้เข้ามากำกับควบคุมในเนื้อตัวร่างกายไปจนจิตวิญญาณ ทำให้เกิดความเชื่อมากขึ้นกว่าการกำกับการควบคุมแบบเดิม โดย Foucault (1980) ได้แสดงให้เห็นถึงอำนาจที่มีอยู่อย่างกระจัดกระจายในทุก ๆ ความสัมพันธ์ของสังคม และเป็นเครือข่ายที่โยงใยกัน มีความแตกต่างและหลากหลาย ซับซ้อนเกินกว่าที่จะตัดทอน ลดส่วน และละเลยรายละเอียดปลีกย่อยของ “อำนาจ” ในแต่ละปรากฏการณ์ได้ การใช้อำนาจนั้นเกิดขึ้นได้อย่างตั้งใจและมีได้ตั้งใจ อีกทั้งยังเชื่อว่าไม่มีอำนาจใด ๆ ถูกนำมาใช้โดยปราศจากจุดมุ่งหมาย อันเนื่องมาจากบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้อำนาจและผู้ถูกใช้อำนาจเป็นเหตุทำให้ทุกคนรับรู้และเข้าใจเมื่อกล่าวถึงพระก็ต้องมาพร้อมด้วยคุณลักษณะแห่งความเป็นชาย โดยอำนาจในรูปแบบของ Foucault นั้น เป็นอำนาจที่มีชีวิตและทำงานได้เองโดยมีได้ยึดโยงกับปัจเจกหรือศูนย์กลางอำนาจอื่นใด อันเป็นอำนาจที่ได้แปรเปลี่ยนการใช้โดยการหันขอยให้อำนาจนั้นมีขนาดเล็กและสามารถแผ่กระจายไปทั่วทั้งสังคม โดยอำนาจชนิดนี้ Foucault ได้นิยามไว้ว่า “ชีวอำนาจ” อันเป็นอำนาจที่มุ่งกระทำไปทั้งเรือนร่างและความเป็นจิตใต้สำนึก ซึ่งจะให้อำนาจนั้นบังคับตัวตนของปัจเจกได้ดังที่เรียกว่า “ร่างกายได้บงการ” ความจริงที่บงการชีวิตของพระ เป็นการนำเสนอแนวคิดของฟูโกต์ในฐานะผู้ทรงอิทธิพลที่เป็นผู้เผยให้เห็นถึงอิทธิพลของบทบัญญัติต่าง ๆ ที่ทำให้ได้เผยเห็นมุมมองของความไม่เชื่อในความเป็นสากลแห่งทฤษฎีและคำอธิบายที่เป็นสากลครอบคลุมไปในทุกสิ่งอย่าง อีกทั้งยังเป็นผู้ที่แสดงให้เห็นถึงความจริงไม่ใช่เป็นการค้นพบ แต่คือสิ่งที่ถูกผลิตขึ้นอย่างเป็นกระบวนการในประวัติศาสตร์ โดยสิ่งที่เรียกว่า “กระบวนการ” ก็คือ ขั้นตอนที่สร้างความรู้ขึ้นมา และแพร่ขยายความรู้นั้นออกไป โดยมีเป้าหมายอยู่ที่การค้นให้พบ “กระบวนการสร้างวาทกรรม” วาทกรรมถูกสร้างขึ้นโดยสังคม

ซึ่งอาจเกิดจากกลุ่มที่ถือครองอำนาจ หรือจากกลุ่มที่ต่อต้านอำนาจก็ได้ ดังนั้น วาทกรรม จึงเป็นเทคโนโลยีทางอำนาจที่ทำให้มนุษย์กลายเป็นวัตถุที่อยู่ภายใต้การบงการของอำนาจ (Michel Foucault, 1978)

พระพุทธศาสนาถือได้ว่าเป็นศาสนาที่ยืดหยุ่น สามารถปรับตัวเข้ากับปัจจัยต่าง ๆ ที่อยู่แวดล้อมได้เป็นอย่างดี ดังจะเห็นได้จากการที่ Jackson (2003) ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาไว้ว่า เป็นศาสนาที่มีขั้นตอนประเพณีที่ซับซ้อนอย่างมาก โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับเพศที่มีความหลากหลายก็ยังไม่มีบัญญัติไว้ในหลักพุทธบัญญัติ แต่มักจะปรากฏคำอธิบายตามคัมภีร์ต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนา ซึ่งคัมภีร์ในทางพระพุทธศาสนานั้นมีความแตกต่างกันไป ตั้งแต่การเห็นด้วยในความหลากหลายทางเพศไปจนถึงการเป็นปรปักษ์กับพระพุทธศาสนาอีกด้วย ขึ้นอยู่กับบริบทแวดล้อมของสังคมที่คัมภีร์นั้นอยู่ โดยการมองว่าความเป็นปรปักษ์ต่อเพศที่มีความหลากหลายนั้นมิได้มีอยู่ในสังคมไทยมาก่อน แต่สิ่งที่นำเข้ามากับชาวตะวันตกอันจะเห็นได้จากการที่กลุ่มชนชั้นกลางที่มีการศึกษามีการเข้าถึงชาวตะวันตกนั้นได้มีมุมมองเชิงลบและแสดงความรังเกียจกับผู้ที่เป็นกะเทย แต่ตรงกันข้ามกับชนชั้นล่างกลับยอมรับในพฤติกรรมการเป็นกะเทย โดยเห็นได้อย่างชัดเจนในช่วงปีพุทธศักราช 2480 - 2520 อันเป็นช่วงที่สังคมไทยนั้นไม่ยอมรับกะเทย ทำให้กะเทยไม่สามารถเข้าไปอยู่หรือแสดงออกกับกิริยาได้ในพื้นที่สาธารณะ เช่นปัจจุบัน มีเพียงบางพื้นที่ เช่น งานวัด งานร่ำวง หรืองานรื่นเริงอื่นที่เกี่ยวข้องกับชนชั้นล่างที่เปิดโอกาสให้กะเทยได้แสดงออก (นฤพนธ์ ด่วงวิเศษ, 2556; Jackson, 2003) อีกทั้งในช่วงทศวรรษ 1990 ได้มีการสร้างภาพให้กะเทย เกย์ และผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ เป็นผู้ที่แพร่เชื้อเอชไอวี และมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอชไอวี พร้อมกับการสร้างภาพเหมารวมให้บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่มีความมกมากสาส์อนในกามารมณ์ เป็นผู้ที่แพร่เชื้อเอชไอวี อันเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดการผลิตซ้ำการทำให้สังคมขุนายของกะเทยตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา (Jackson, 2003)

จากเบื้องต้นทำให้เห็นถึงอิทธิพลทั้งภายในและภายนอกที่มีผลต่อการจัดระบบความเป็นเพศในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลของพระพุทธศาสนาแบบเถรวาท ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญสำหรับการสร้างและกำหนดบทบาทความเป็นเพศ อันทำให้พบว่าพระพุทธศาสนานั้นจะให้พื้นที่ทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นการยกย่องความไว้วางใจ และการมีอิสระเสรีภาพให้แก่ผู้ชายมากกว่าผู้หญิง (กุลวีร์ ประภาพรพิพัฒน์, 2545) ถึงแม้ว่าพระพุทธศาสนาจะมีการแบ่งความชัดเจนในการทำหน้าที่ระหว่างผู้ชายและผู้หญิง แต่ในผู้ชายเองนั้นก็ยังมีอย่างหลากหลาย ดังจะเห็นได้จาก Connell (2005) ได้ให้ข้อเสนอว่าการศึกษาผู้ชายนั้นก็ควรที่จะศึกษาในเรื่องความเป็นชายที่มีอยู่อย่างหลากหลาย แทนที่

จะศึกษาความเป็นชายเพียงประเภทเดียวที่ได้เป็นแกนนำหลักในสังคม โดยได้เสนอความเป็นชายไว้ 4 รูปแบบ คือ 1. ความเป็นชายแบบอำนาจนำ (hegemony) อันได้รับอิทธิพลทางความคิดความสัมพันธ์เชิงชั้นของกรัมส์ นำมาอธิบายผู้ชายที่มีอำนาจเหนือกว่าผู้อื่น เช่น ทหาร นักการเมือง นักกีฬา โดยเป็นรูปแบบผู้ชายที่มีอยู่น้อยมากในสังคม 2. ความเป็นชายแบบรอง (subordination) เป็นผู้ชายที่ไม่มีคุณสมบัติเด่นเท่าที่ควร อันเกิดการถูกลดคุณค่าด้วยความเป็นหญิง 3. ความเป็นชายแบบสมรู้ร่วมคิด (complicity) อันเป็นผู้ชายที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก เป็นผู้ชายที่พยายามจะเข้าไปอยู่ในกลุ่มประเภทที่ 1. แต่ทำไม่ได้ตามอุดมคติ จึงต้องทำการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคม มีความประนีประนอมเพื่อให้อยู่รอดในสังคม และ 4. ความเป็นชายแบบชายขอบ (marginalization) ความเป็นชายที่อยู่ชายขอบ มิได้มีลักษณะเฉพาะแต่ขึ้นอยู่กับความเป็นชายประเภทที่ 1. ประกอบกับยังได้มีความสัมพันธ์กับเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ สีผิว ชนชั้น สถานะทางเศรษฐกิจ ผู้ชายชาวม้งที่สามารถสอบได้อันดับที่ 1 ผู้ช่วยผู้พิพากษา รุ่นที่ 66 “จากเด็กม้งสู่บัลลังก์ท่านเปา วิริยะบัณฑิต ศิริระกุล” (สุวัฒน์ ปัญจวงศ์, 2560) อาจจะไม่ใช่วัยชายขอบในสังคมไทย แต่กลับกันผู้ชายชาวม้งคนอื่น ๆ ที่มิได้เป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาก็สามารถที่จะเป็นผู้ชายชายขอบได้ในสังคมไทยที่มีความเหยียดชาติพันธุ์เป็นทุนเดิม แต่สำหรับความหลากหลายของเพศชายนั้น ไม่ว่าจะเป็นเกย์และกะเทยก็จะถูกเหมาให้อยู่ในระดับที่ต่ำสุดแห่งความเป็นชาย อันเนื่องมาจากถูกจัดระดับให้มีลักษณะเป็นผู้หญิง และปราศจากความเป็นชายนั่นเอง ถึงจะมีหน้ามีตาในสังคม หรือทรัพย์สินมากกว่าผู้ชาย 4 กลุ่มนี้ แต่ก็ยังมิได้ถูกนับให้มีความเป็นชายเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นชายนั้นจำต้องปฏิบัติตามที่สังคมคาดหวัง แน่นนอนเหล่าผู้ชายจึงจำต้องน้อมรับและชวนขายเพื่อจักได้เข้าเป็นชายอย่างสมบูรณ์แบบ จึงจะเห็นได้จากการต้องเข้าอุปสมบทเมื่ออายุครบเกณฑ์ การเกณฑ์ทหาร เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เหมือนหน้าที่ที่จำต้องทำตามบทบาทที่ระบอบปิตาธิปไตยได้กำหนดเอาไว้

สังคมไทยกับพระพุทธศาสนานั้นเป็นสิ่งที่เคียงคู่กันอย่างแนบแน่น โดยเชื่อว่าพระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญในการจัดระเบียบของสังคมไทย โดยรัฐจะมีการออกกฎหมายมาบังคับใช้ทั่วราชอาณาจักร ส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทุกคน การที่ประชาชนจะเชื่อถือและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคมมากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับพระพุทธศาสนาที่จะช่วยในการกล่อมเกล้าให้กับคณะศรัทธาญาติโยมให้ปฏิบัติตามระเบียบของสังคม พร้อมกับการโน้มน้าวจิตใจและสร้างคามสำนึกทางศีลธรรมให้มีความคล้อยตามระเบียบทางสังคมอีกด้วย (พลศักดิ์ จิรไกรศิริ, 2527)

พระพุทธศาสนาได้นำเอาพระไตรปิฎกมาใช้ โดยเป็นการเผยแผ่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการภายในของคณะสงฆ์ในการครอบงำสังคมสงฆ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การศึกษาอำนาจในพระพุทธศาสนาที่ได้มาจากการใช้พระไตรปิฎกจะช่วยให้เข้าใจกระบวนการขับเคลื่อนผ่านพระไตรปิฎกได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น การนำเอาอำนาจของพุทธโคตมาเผยให้เห็นกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดจากคณะสงฆ์และพระไตรปิฎก โดยมีได้มีเป้าประสงค์เพื่อหักล้างหรือล้มล้างพระไตรปิฎกแต่อย่างใด แต่เป็นการสร้างการแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อเป้าประสงค์แห่งการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างผาสุก การกระทำต่าง ๆ ในทางสถาบันสงฆ์ที่เกิดขึ้น ทั้งในการส่วนตัวของพระหรือในระดับผู้ที่มีอำนาจของสถาบันสงฆ์ล้วนมีเป้าประสงค์ในการกระทำอยู่เสมอ จากเบื้องต้นทำให้เห็นว่าความเป็นขายนั้นมิได้ถูกกำหนดโดยเครื่องเพศแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับผลแห่งการปฏิบัติทางสังคมอีกด้วย ซึ่งความเป็นขายนี้นั้นมีอยู่อย่างหลากหลายรูปแบบ เพียงแต่สังคมนั้นจะให้ความสำคัญกับความเป็นชายในแต่ละรูปแบบแตกต่างกันไป พระภิกษุไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมสงฆ์เพราะความเป็นชายของพวกเขาไม่ตรงกับตามแบบฉบับที่สังคมต้องการ ในพระพุทธศาสนาต้องการพระภิกษุที่มีความเป็นหญิงเพื่อมาช่วยจัดการกิจการต่าง ๆ ภายในวัด พระภิกษุสามารถมีตัวตนในสังคมได้ แต่ต้องหาพื้นที่ที่ตนเองได้รับการยอมรับ เช่น ในวัดหรือในพิธีกรรมต่าง ๆ

2. แนวคิดการนิยามตัวตนและอัตลักษณ์แห่งความเป็นพระภิกษุ

ด้วยความที่เป็นจริงของสังคมที่ผู้ศึกษาต้องการศึกษาและทำความเข้าใจ มีความเลื่อนไหลไปตามกาลเทศะ (Time and Space) ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องมีการทำความเข้าใจและเป็นพื้นฐานในการคิดเกี่ยวกับการนิยามและอัตลักษณ์ของพระภิกษุ

การนิยามตัวตนของพระภิกษุเป็นสิ่งที่ได้แสดงให้เห็นถึงความรู้สึนึกคิดของพระภิกษุเกี่ยวกับภาพลักษณ์และอัตลักษณ์ของตน ดังเห็นได้จากการที่ สุวิทย์ ไพทยวัฒน์ และคณะ (2537) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการนิยามตนเองไว้ คือ การเลือกเอกลักษณ์อันเหมาะสมที่สุดในบรรดาเอกลักษณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในการครอบครอง อีกทั้งจะมีการตกแต่งเพิ่มเติมเมื่อจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ

การนำพระภิกษุมาเป็นประธานแห่งการศึกษา ทำให้พระภิกษุได้มองย้อนกลับให้รู้ว่าตนเองเป็นใครด้วยตัวของพระภิกษุเอง ผู้ศึกษานั้นมีอาจที่จะเข้าใจตัดสินใจได้ แต่จะเป็นเพียงผู้ร้อยเรียงและถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ออกมา ประกอบการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ที่หลากหลายของพระภิกษุที่เปลี่ยนไปตามสถานการณ์ จึงทำให้ทราบถึงความอัตลักษณ์ของพระภิกษุที่มีความหลากหลายท่ามกลางความแปรเปลี่ยนของเวลา สถานที่ และสังคม ล้วนเป็นสิ่งที่มียุทธพลต่ออัตลักษณ์ของพระ

กะเทยด้วย ดังจะเห็นได้จาก อรุโณทัย ปันศิริ (2544) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับอัตลักษณ์ไว้ว่า ความรับรู้ถึงความเป็นตัวตนของปัจเจกว่า “ฉันเป็นใคร” (Who am I) หรือการพึงระลึกถึงตัวตนแล้วแสดงออกมาให้ผู้อื่นหรือสังคมได้รับรู้ ซึ่งแน่นอนในแต่ละบุคคล แต่ละสังคม แต่ละเวลา แต่ละสถานที่ อัตลักษณ์ของปัจเจกนั้นมีโอกาสจะคงที่อยู่เสมอ แต่มันได้ปรับเปลี่ยนไปตามที่สถานการณ์ในแต่ละสถานการณ์เป็นตัวกำหนด จึงเป็นการทำให้อัตลักษณ์นั้นอยู่ในเรื่องเพียงแค่ว่า “ฉันมองตัวฉันอย่างไร” และ “คนอื่นจะมองฉันอย่างไร” ซึ่งเป็นส่วนที่ได้เห็นถึงปัจเจกเป็นผู้ที่มีอัตลักษณ์ที่หลากหลาย (พิศิษฐ์ คุณวโรตม์, 2545) ซึ่งส่วนนี้ก็ยังเป็นประโยชน์ต่อการนิยามตัวตนของพระกะเทยอีกด้วย ที่สามารถแบ่งการนิยามออกเป็น 2 แบบก็คือ “การนิยามตนเองตามที่คนอื่นนิยาม” กับ “การนิยามตนเองตามที่ตนเองพิจารณาตนเอง”

พระกะเทยนั้นเป็นเสมือนผู้ที่มีอัตลักษณ์แตกต่างไปจากภาพพระที่มีความเป็นชายตามแบบฉบับที่สังคมต้องการอยู่เป็นอันมาก โดยเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดการเบียดขับพระกะเทยออกจากกลุ่มพระโดยส่วนรวม จึงทำให้พระกะเทยนั้นจะมีการรวมกลุ่มเฉพาะพระกะเทยที่จะมีการจัดการภายในกลุ่มของพระกะเทย ประกอบกับการสร้างอัตลักษณ์ตัวตนร่วมพระกะเทยขึ้นมา เพื่อจักได้เป็นอัตลักษณ์ร่วมกันของกลุ่มพระกะเทยอีกด้วย ซึ่งอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มพระกะเทยเป็นผลผลิตมาจากอัตลักษณ์ของพระกะเทยแต่ละรูปรวม ๆ กัน หรือบางครั้งอาจจะเป็นอัตลักษณ์ของพระกะเทยที่มองว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมสำหรับตนเอง อัตลักษณ์ส่วนตัวและอัตลักษณ์ร่วมของพระกะเทยนั้นจำเป็นต้องอยู่บนบรรทัดฐานแห่งการยอมรับและความพึงพอใจของปัจเจกอีกด้วย ซึ่งตรงตามที่ ฉลาดชาย รมิตานนท์ (2542) ได้อธิบายความหมายของคำว่า “อัตลักษณ์” ว่าเป็นสิ่งที่ให้เรารู้สึกว่าเป็นเราหรือพวกเรา ซึ่งมีความแตกต่างจากเขา พวกเขา หรือคนอื่น แน่แน่นอนความเป็นอัตลักษณ์นั้นมิได้เป็นเอกภาพเสมอไป แต่มักจะอยู่ในรูปแบบพหุลักษณะที่มาประกอบขึ้นเป็นตัวเรา อัตลักษณ์นั้นเป็นสิ่งที่สังคมได้รังสรรค์ขึ้นมา (Social construct) ทำให้จำเป็นต้องมีกระบวนการสร้างความเหมือนและความต่างอยู่เสมอ

ภาพอัตลักษณ์ของกะเทยในสังคมไทยนั้นมีโอกาสที่จะหลุดพ้นจากบรรทัดฐานแห่งความเป็นชายและหญิงได้เลย เนื่องด้วยหากกะเทยนั้นเกิดความสัมพันธ์ทางเพศกับความเป็นชายขึ้นมาเมื่อใด ความเป็นชายก็ยังคงคู่อยู่กับความเป็นชาย ส่วนกะเทยนั้นได้รับเอาความเป็นหญิงเอาผ่านคำว่าเมียไปโดยปริยาย ดังจะเห็นได้จาก Morris (1994) ได้มองว่าประเทศไทยนั้น อัตลักษณ์แห่งความเป็นกะเทยนั้นสามารถมองเห็นได้ด้วยตา เนื่องด้วยกะเทยนั้นกล้าที่จะแสดงตัวตน มีความกล้าแสดงออก ประกอบกับยังได้แสดงให้เห็นถึงทัศนคติความเป็นเพศในสังคมไทยนั้นยังคงยึดติดกับบทบาททางเพศแบบชายหญิง

ดังนั้นหากเราได้กล่าวถึงกระบวนการนิยามตัวตนและการสร้างอัตลักษณ์ของพระกะเทย แน่นนอนย่อมแสดงให้เห็นถึงความสามารถจัดวางตำแหน่งของพระกะเทยลงในกรอบแห่งโครงสร้างที่สังคมได้วางเอาไว้ ด้วยความที่มีความแตกต่างไปจากพระส่วนใหญ่ จึงทำให้จะต้องมีการทำความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับการนิยามตัวตนและอัตลักษณ์ของพระกะเทยในพื้นที่ที่ทางสังคมได้สร้างขึ้นมามีให้กับพระกะเทย กับทั้งกระบวนการอันสลับซับซ้อนในเรื่องของการทำให้การนิยามตัวตนและอัตลักษณ์ของพระกะเทยมีความเป็นอื่น แตกต่าง และแปลกแยก โดยส่วนใหญ่แล้วนั้นผู้ที่มิอำนาจในการจัดการบ่งชี้เรื่องการนิยามตัวตนและอัตลักษณ์แห่งความเป็นอื่นนั้นก็มักจะเป็นกลุ่มเดียวกันกับผู้ที่มีอำนาจในการสร้างความรู้และความจริง อันได้น้อมรับความเป็นอื่นที่กลุ่มทั้งหลายเหล่านี้ได้สร้างขึ้นมา (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2543) ซึ่งกระบวนการการนิยามตัวตนและการสร้างอัตลักษณ์ของพระกะเทยนั้นมีความแตกต่างไปจากพระกลุ่มใหญ่ภายในพระพุทศศาสนาอย่างแน่อน แต่อย่างน้อยการศึกษานี้จะได้เผยให้เห็นถึงการนิยามตัวตน การมีอัตลักษณ์ร่วมและอัตลักษณ์หลักของสมาชิกภายใน/ภายนอกกลุ่มพระกะเทยที่มีเพศวิถีในตัวตนเฉกเช่นเดียวกัน

3. แนวคิดพระกะเทยกับวาทกรรมแห่งความเป็นอื่น

วาทกรรมแห่งความเป็นอื่นที่ได้สร้างให้กับพระกะเทยจากการเทียบเคียงกับพระที่มีความเป็นชายตามแบบฉบับที่สังคมต้องการ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พระกะเทยนั้นได้ถูกขับออกจากสังคมมิให้เผยตนออกมา โดยทำให้พระกะเทยนั้นเป็นเพียงผู้ที่สนับสนุนให้กับพระที่มีความเป็นชายตามอุดมคติผ่านการปฏิบัติการเชิงวาทกรรมที่ได้ครอบงำมิให้พระกะเทยนั้นแสดงตัวตนออกมาจนเกินกรอบที่สังคมได้ตั้งไว้ อีกทั้งกระบวนการสร้างวาทกรรมนี้ก็มีได้มีพื้นที่ให้กับความเป็นหญิงเข้ามาในสังคมสงฆ์มากเกินกว่าที่จะเป็นเพียงผู้ที่ให้การสนับสนุนพระในอุดมคติแต่เพียงเท่านั้น

ดังเห็นได้จากการศึกษาที่ผ่านมาที่ได้สร้างภาพเหมารวมให้พระกะเทยเป็นผู้ป่วยทางจิตใจ มีความเปี่ยงเบนทางเพศ เป็นต้น อันจะเห็นใน พระมหาสักราย กนตสีโล (2551) ที่ได้พยายามใช้พระไตรปิฎกเป็นเครื่องมือในการสร้างกรอบแนวคิด โดยได้กล่าวถึงพฤติกรรมข้ามเพศของพระและสามเณร ถือได้ว่าเป็นความบกพร่องทางจิตใจ อันเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูในครอบครัว อีกทั้งพฤติกรรมข้ามเพศดังกล่าวจะก่อให้เกิดผลด้านลบมากกว่าผลด้านบวกในพระพุทธศาสนา อันเป็นการตอกย้ำความรู้กระแสหลักที่ได้ตีตราให้กับบุคคลที่มีพฤติกรรมข้ามเพศ โดยการศึกษานี้จะเปิดมุมมองในการสร้างกรอบองค์ความรู้ที่ถูกผลิตซ้ำออกมาในทางการศึกษา โดยการถือธงของคำตอบที่สังคมตะวันตกได้สร้างขึ้น นั่นก็คือ “ความเปี่ยงเบนทางเพศ” ซึ่งผู้ศึกษาจะนำกรอบแนวคิด

นี้มาศึกษาทำความเข้าใจในเรื่องมุมมองของความรู้ชุดเก่าที่มีอคติทางด้านเพศสภาพของพระและสามเณรในเรื่องพฤติกรรมข้ามเพศ เป็นเสมือนงานนี้ที่สร้างขึ้นมาก็ได้เผยให้เห็นถึงสิ่งที่กดทับ ตอกย้ำ และตีตราเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศที่ได้อยู่นอกบรรทัดฐานแต่ได้ตัดสินความผิดความไม่ป็นชาย ความไม่ป็นหญิงนี้ผ่านชุดความรู้แบบเก่าเพื่อกล่าวถึงความย่อยยับของพระพุทธศาสนาที่จะมาจากพฤติกรรมข้ามเพศ แทนที่จะชี้ให้เห็นถึงบริบททางสังคมวัฒนธรรมที่อยู่รายล้อมเสียมากกว่า ข้อบกพร่องของการศึกษาชิ้นนี้ก็คือการมีอคติที่มีต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ยังไม่เท่านั้นก็ยังมีพระมหาดุลย์ ยโสธโร (2549) ได้พยายามตอกย้ำและโยงความคิดเรื่อง “การเบี่ยงเบนทางเพศ” และกามวิถถารเข้ากับแนวคิดเรื่องอำนาจอภุศลกรรมและวิบากกรรมในอดีต ทำให้บุคคลที่เรียกว่า “บัณเฑาะก์” กลายเป็นคนที่น่ารังเกียจทางสังคม และไม่สามารถบวชเรียนเพื่อการบรรลุลัทธิได้ เพราะจัดอยู่ในกลุ่ม “อภัพบุคคล” (มีระดับสติปัญญาเพียงแค่รับรู้ และเข้าใจหลักธรรมในขั้นพื้นฐาน) การศึกษาเรื่องนี้มองว่าบัณเฑาะก์คือผู้มีพฤติกรรมและอัตลักษณ์ทางเพศแบบ “ไฮโมเซ็กซ์วล” หรือ “รักร่วมเพศ” ซึ่งเป็นการนำวิธีคิดเรื่องเพศของตะวันตกในคริสต์ศตวรรษที่ 19 มาอธิบาย พระมหาดุลย์ ฯ เชื่อว่าบัณเฑาะก์ที่สามารถบรรลุลัทธิได้ต้องสร้างกรรมดี ประพฤติดีทั้งกาย วาจา ใจ ตามหลักคำสอนในพุทธศาสนา การศึกษานี้ช่วยให้ได้เปิดมุมมองที่มากกว่าจะถกเถียงในเรื่องของการบวชได้หรือบวชไม่ได้

จากแนวคิดเบื้องต้น พอจะทำให้เห็นภาพของพระกะเทยได้ถูกกระทำการบางอย่างในการประกอบสร้างความหมาย ไม่ว่าจะเป็นความเป็นพระ เพศวิถี หน้าที่สังคม และวัฒนธรรมที่แวดล้อม และสิ่งที่สำคัญก็คือการทำให้พระกะเทยมีความเป็นอื่น (otherness) ภายใต้อัฒคมไทยก็ยังผูกติดกับวาทกรรมแห่งความเป็นชายและความเป็นหญิงเป็นหลัก หากมีสิ่งอื่นใดที่อยู่นอกเหนือจากความเป็นชาย/หญิง ก็จะถูกผลักดันออกไปจากกรอบของสังคม จึงทำให้พระกะเทยนั้นมีโอกาสที่จะสามารถแสดงออกได้อย่างสมบูรณ์ส่วนหนึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากกระบวนการสร้างอำนาจของรัฐในการควบคุมพฤติกรรมของปัจเจกที่ทำให้ปัจเจกนั้นจำต้องเดินตามกรอบที่สังคมได้วางไว้ อันเป็นเหตุทำให้พระกะเทยนั้นมีได้มีพื้นที่อยู่ได้อย่างถาวร

อภิปรายผลการวิจัย

อัตลักษณ์ของพระกะเทยในจังหวัดเชียงรราย จากการศึกษาคำบอกเล่าของพระกะเทย เมื่อพระกะเทยได้เข้าไปอยู่ในสังคมสงฆ์อันเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยอุดมการณ์ของความเป็นชาย จึงจำป็นที่จะต้องยืนหยัดที่จะต่อรอง ต่อสู้ และเบียดขับให้พระกะเทยยังคงอยู่รอดในสังคมสงฆ์ บางครั้งต้องสยบยอมหรือบางครั้งต้องลุกขึ้นมาต่อสู้ภายใต้อำนาจ

ของความเป็นชาย คำบอกเล่าผ่านประสบการณ์ของพระภิกษุเหล่านั้นทำให้ได้ค้นพบรูปแบบของอำนาจที่ได้เข้าไปมีอิทธิพลต่อพระภิกษุ ตั้งแต่เมื่อครั้งวัยเยาว์เรื่อยไปจนเข้าไปสู่ร่มผ้ากาสาวพัสตร์ อันเป็นการเผยให้เห็นถึงเทคนิคในการจัดการควบคุมอัตลักษณ์ของพระภิกษุตลอดจนรูปแบบการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ตัวตนของพระภิกษุ เพื่อให้ได้อยู่รอดต่อไปได้ในสังคมสงฆ์ต่อไปได้

1. การนิยามอัตลักษณ์ของพระภิกษุ

ภายใต้กระบวนการศึกษาอัตลักษณ์ของพระภิกษุ สิ่งหนึ่งที่สำคัญคือ การศึกษาความเป็นตัวตนของพระภิกษุผ่านความคิดและมุมมองของพระภิกษุเอง การที่พระภิกษุเหล่านั้นจะยอมรับในการนิยามแบบใดให้กับตัวตนก็ย่อมเป็นสิ่งที่ส่งผ่านมาจากกระบวนการทางสังคมที่พระภิกษุได้รับมา ในลำดับถัดไปนี้จะได้นิยามอัตลักษณ์ของพระภิกษุ แบ่งได้ออกเป็น 2 กลุ่มคือ จากตัวของพระภิกษุเองกับจากประชาชน และสังคมที่อยู่แวดล้อม

1.1 การนิยามตนเอง

จากข้อมูลการศึกษาพบว่า พระภิกษุได้มีการนิยามอัตลักษณ์อยู่ 2 ช่วง คือ ในช่วงเป็นฆราวาส และช่วงเป็นบรรพชิต โดยในช่วงเป็นฆราวาสนั้น พระภิกษุได้แสดงให้เห็นถึงนิยามอัตลักษณ์ออกมาในรูปแบบของการได้รับมอบหมายหน้าที่จากครอบครัว โดยมีได้รับมอบหมายให้ช่วยงานเฉพาะในบ้านเพียงเท่านั้น แต่พระพลได้รับมอบหมายให้ทำงานบ้านควบคู่กับงานนอกบ้านไปด้วย การคบและเล่นกับเพื่อน พระที่ได้ให้เหตุผลในการเลือกเล่นกับเด็กผู้หญิงเป็นส่วนใหญ่คือ มักจะโดนเด็กผู้ชายแกล้งอยู่เสมอ ตลอดจนการอบรมเลี้ยงดูจากสถาบันครอบครัวที่อาจจะรับรู้ในอัตลักษณ์ของลูกหลานอยู่แล้ว จึงมีการดูแลและห่วงใยเป็นพิเศษทั้งเมื่ออยู่ในครอบครัวและเมื่อจะต้องเข้าไปอยู่ในสังคมแห่งความเป็นชายเช่นในสังคมสงฆ์ ดังจะเห็นได้จากการที่ไม่มอบหมายหน้าที่นอกบ้านให้ทำงาน โดยได้รับผิดชอบงานในบ้านเป็นหลัก และในช่วงที่เป็นบรรพชิต พระภิกษุก็ยังได้ใช้ความรู้ความสามารถที่อยู่ในตัวออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา ไม่ว่าจะเป็นการช่วยชาวบ้านและช่วยคณะสงฆ์ในการจัดประดับและตกแต่งสถานที่ การดูแลรักษาความสะอาดของวัด หรือแม้กระทั่งการช่วยสอนชาวบ้านในการฟ้อนรำ เป็นต้น จากการศึกษาสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้พระภิกษุได้รับการยอมรับและยังเป็นการให้ความหมายหรือการนิยามอัตลักษณ์ของพระภิกษุอีกด้วย

1.2 การนิยามจากสังคมแวดล้อม

นอกจากพระภิกษุจะได้ให้ความหมายอัตลักษณ์ของตนแล้วก็ยังมีสังคมแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นคณะศรัทธาชาวบ้านที่อยู่รายล้อมวัดเป็นผู้ที่ได้ให้ความหมาย

อย่างไรก็ตามผู้ศึกษาไม่อาจเข้าถึงสังคมที่แวดล้อมพระกะเทยในขั้นตอนของการศึกษา ทำให้ข้อมูลในส่วนนี้ได้มาจากคำบอกเล่าผ่านพระกะเทยเพียงเท่านั้น

จากข้อมูลของการศึกษาได้พบว่า คณะศรัทธาชาวบ้านถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่ใกล้ชิดกับพระกะเทยมากที่สุดรองมาจากสถาบันครอบครัว ในฐานะที่เป็นผู้ทำนุบำรุงวัด อีกในฐานะหนึ่งก็ยังเป็นผู้ที่คอยสอดส่อง กำกับ และควบคุมพฤติกรรมของพระภิกษุสามเณรที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดอีกด้วย ซึ่งการที่พระกะเทยได้ถูกนิยามจากสังคมที่อยู่แวดล้อมนั้น เห็นได้จากการที่ชาวบ้านได้ให้การสนับสนุนเพื่อให้พระกะเทยเข้ามาดูแลสาธารณะสมบัติต่าง ๆ ของวัด ถึงแม้จะรู้ว่าเป็นกะเทยก็มีได้เรื่อง เนื่องจากชาวบ้านเคยเลื่อมศรัทธากับพระที่มาเป็นเจ้าอาวาส แล้วลาสิกขาออกไปแต่งงานกับผู้หญิงในหมู่บ้าน โดยชาวบ้านได้บอกว่า “ได้พระกะเทยมาเป็นเจ้าอาวาส ไม่ต้องกังวลในเรื่องชู้สาว ไม่ต้องกลัวที่จะต้องสึกออกไปเอาเมีย” อีกทั้งยังได้มีการกล่าวถึงเรื่องความสะอาดของศาสนสมบัติต่าง ๆ ที่ได้มีการเปรียบเทียบระหว่างพระกะเทยกับพระที่มีความเป็นชายตามแบบฉบับที่สังคมต้องการ

ทำให้เห็นได้ว่าการนิยามอัตลักษณ์ของพระกะเทย ทั้งการนิยามตนเองและการนิยามจากสังคมแวดล้อมที่ได้จากการศึกษา โดยมีจุดร่วมกันคือ พฤติกรรมของพระกะเทยที่เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รวมไปถึงการอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมในอัตลักษณ์ของพระกะเทย ซึ่งการนิยามของพระกะเทยจะเป็นไปในทิศทางใดขึ้นอยู่กับสังคมที่แวดล้อมในขณะนั้น โดยในสังคมฆราวาสนั้นเป็นสังคมแบบรักต่างเพศ จึงไม่ได้เปิดพื้นที่ให้กับความเป็นกะเทย แต่ในทางกลับกันในสังคมสงฆ์เป็นสังคมที่ไม่มีเพศ จึงทำให้ความเป็นกะเทยมิได้เป็นปฏิกิริยาในสังคมสงฆ์ จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่คณะศรัทธาชาวบ้านจะให้การยอมรับพระกะเทย หรืออาจจะเหนือกว่าพระที่มีความเป็นชายตามแบบฉบับที่สังคมต้องการในบางครั้งก็เป็นได้

2. การประกอบสร้างความเป็นชายในสังคมภาคเหนือ

ความเป็นชายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการกำหนดและควบคุมพฤติกรรมของผู้ชายให้อยู่ในร่องรอยตามแบบแผนที่สังคมได้คาดหวังไว้ ถึงแม้ว่าความเป็นชายจะก่อกำเนิดขึ้นมาจากความแตกต่าง ความไม่เท่าเทียม และการกดขี่ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ชายและผู้หญิง โดยให้ความสำคัญกับความเป็นชายมากกว่าความเป็นหญิงภายใต้ระบบชายเป็นใหญ่ หากแต่ความเป็นชายนี้มิได้ที่จะมุ่งเป้าไปจัดการและควบคุมเฉพาะผู้หญิงหรือสิ่งที่ยอยู่นอกเหนือจากความเป็นชายมิให้มีบทบาทและอำนาจมาจนเกินไปแต่เพียงเท่านั้น ในทางกลับกันผู้ชายยังต้องพบเจอกับการควบคุมจากความเป็นชายในสังคมด้วย

ไว้ว่าจะเกิดจากความแตกต่างทางกายภาพแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการกล่อมเกลாத่างสังคม ระบบเศรษฐกิจ ระบบจารีตประเพณี กับความคาดหวังต่าง ๆ อันเป็นปัจจัยที่ทำให้อัตลักษณ์ตัวตนของความเป็นชายจำเป็นจะต้องมีการเรียนรู้ในความเป็นชายตามแบบฉบับที่สังคมต้องการ (Connell, 1992)

จากข้อมูลในการศึกษาพระกะเทยได้เผยข้อมูลเกี่ยวกับการถูกประกอบสร้างความเป็นชายในชีวิตส่วนตัว ทั้งก่อนและหลังเข้ามาในร่มผ้ากาสาวพัสตร์ที่มีความแตกต่างกันไป อันเป็นผลมาจากการตอรอง ต่อสู้ และการเบียดขับ ที่พระกะเทยได้มีการถูกกระทำและกระทำอยู่ตลอดเวลา เพื่อการยังคงอยู่และอยู่รอดได้ในสังคม โดยดินแดนลำนานี้มีลักษณะวัฒนธรรมสายแม่ ซึ่งมีความต่างจากวัฒนธรรมสากลทั่วไปที่นิยมนับสายทางพ่อมากกว่า มีหน้าที่ในการดูแลความเป็นอยู่และความอยู่รอดของครอบครัว ดังนั้น แนวทางในการดำเนินชีวิตในลำนานาที่เดินทางในสายทางแม่เป็นใหญ่ มีอำนาจในการจัดการทุกอย่างภายในครอบครัวนั้น (วิธิ พานิชพันธ์, 2548) จะทำให้เกิดผลดีต่อผู้ที่มีความเป็นชายโอ้นเอียงไปทางความเป็นหญิงมากกว่า โดยจะเห็นได้ว่าในครอบครัวของพระกะเทยนั้นมีการแบ่งงานกันทำภายในครอบครัว โดยมีได้มีการเข้มงวด บังคับให้ลูกผู้ชายจักต้องทำงานนอกบ้านหรือในบ้าน แต่จะมีความยืดหยุ่นมากกว่านั้น ยังเป็นผู้ชายที่มีใช้ตามแบบฉบับที่สังคมคาดหวัง (กะเทย) แล้วนั้น ก็จะมีได้เข้มงวดหรือบังคับ สามารถช่วยทำงานในบ้านได้ แต่ตามปกติในวัฒนธรรมสากลทั่วไปที่นับสายทางพ่อ (Patriarchal Society) เด็กผู้ชายมักจะไม่ได้รับหน้าที่ทำงานภายในบ้านเลย แต่จะออกไปทำงานนอกบ้านโดยการช่วยครอบครัวทำไร่ทำนา ยามว่างก็จะเล่นโลดโผนไปตามประสา โดยจะมีการเรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตการประกอบสร้างความเป็นชายมาจากผู้ชายที่อยู่แวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นจากพ่อ พี่ ปู่ ตา หรือลุงที่เป็นผู้สอนวิชาการใช้ชีวิตต่าง ๆ ผ่านประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมาตลอดชีวิต ทั้งกิริยาท่าทาง คำพูด ความคิด ไปจนถึงการใช้ชีวิตส่วนตัว เช่น การเลือกคู่ครอง การจีบเกี้ยวสาว เป็นต้น (วิธิ พานิชพันธ์, 2548)

จากการศึกษาอัตลักษณ์ของพระกะเทยต่างก็ได้แสดงให้เห็นถึงการประกอบสร้างความเป็นชายเมื่อครั้งเยาว์วัยของพระกะเทยทั้ง 3 รูป ซึ่งก็อาศัยอยู่และถูกอบรมเลี้ยงดูมา ภายใต้ครอบครัวเกษตรกรรมที่ทุก ๆ คนจักต้องมีหน้าที่ใช้แรงงานในการไปช่วยงานของครอบครัวตามกำลังและความสามารถที่เหมาะสมกับวัยและแรงในการทำงาน อย่างไรก็ตามครอบครัวของพระกะเทยทั้ง 3 รูปนั้น ก็ได้สนับสนุนให้ออกไปทำไร่ทำนา มีเพียงเฉพาะกรณีของพระพลเท่านั้นที่ท่านได้รับการเลี้ยงดูให้มอบบาทหน้าที่ในการทำงานบ้านควบคู่กับการทำงานนอกบ้านไปด้วย อันเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึง

การประกอบสร้างความเป็นชายในตัวตนของท่าน มิได้รับการเลี้ยงดูด้วยความเป็นชาย ผ่านการช่วยเหลือครอบครัวในการทำงานนอกบ้านเพียงอย่างเดียว แต่ยังได้มอบหมายการทำงานบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นหน้าที่ของเด็กผู้หญิง (วิถี พานิชพันธ์, 2548) ให้พระพลได้ทำอีกด้วย ในทางกลับกัน พระตีและพระบอสกลับได้รับการเลี้ยงดู ด้วยการมอบหมายให้ทำหน้าที่จำเพาะอยู่ในบ้าน พื้นที่การทำงานในบ้านเป็นพื้นที่ของความเป็นหญิงที่จักต้องดูแลรักษา โดยที่สังคมนั้นมีความคาดหวังในการมอบหมายการทำงานในบ้านให้กับผู้หญิง ทำให้การทำงานบ้าน ดูแลรักษาความสะอาดในบ้าน จึงเป็นหน้าที่ของผู้หญิง ด้วยแนวคิดการแบ่งงานกันทำได้เข้ามามีบทบาทในสังคมมากยิ่งขึ้น โดยมีแนวคิดของมาร์กซ์ และเอนเกลส์ (อ้างถึงใน ไชยยันต์ ไชยพร, 2546) ได้กล่าวถึงการแบ่งงานกันทำตามเพศ โดยที่ผู้ชายนั้นจักเป็นผู้ผลิตสิ่งของที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ แต่สำหรับผู้หญิงนั้นทำงานเฉพาะในบ้าน โดยในกรณีดังกล่าวนี้ ครอบครัวอาจเล็งเห็นถึงความเป็นชายของพระกะเทยที่มีความแตกต่างจากความเป็นชายของเด็กผู้ชายคนอื่น จึงจำเป็นต้องมีการจัดแบ่งภาระหน้าที่ที่เป็นของผู้หญิงให้กับพระกะเทยได้ปฏิบัติ เพื่อความเหมาะสมตามเพศสภาพของพระตีและพระบอส จากแนวคิดนี้เป็นที่น่าสังเกตได้ว่า ครอบครัวเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ในการกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของความเป็นชายให้กับพระกะเทย ดังจะเห็นได้จากประสบการณ์ในวัยเยาว์ของพระตีและพระบอส ในเบื้องต้น จะเห็นได้จากการที่ครอบครัวได้มอบหมายให้ทำงานเฉพาะแต่เพียงในบ้านเท่านั้น อาจด้วยเหตุผลที่ครอบครัวได้มีการรับรู้และเข้าใจในอัตลักษณ์ตัวตนของลูกหลานของตนเป็นอย่างดี จึงมิให้ออกไปนอกบ้านเพื่อที่จะทำงานหนักเฉกเช่นเด็กผู้ชายในวัยเดียวกัน เป็นการแสดงให้เห็นว่าครอบครัวนั้นได้มีการยอมรับและให้ความสำคัญต่อความเป็นตัวตนของกะเทย ไม่จำกัดบทบาทหน้าที่ตามเครื่องเพศที่ติดตัวมาแต่กำเนิด

การมีเครื่องเพศแห่งความเป็นชายนั้น มิใช่เป็นเครื่องยืนยันในความเป็นชายในสังคมภาคเหนือดั้งเดิมนั้น มิได้ด้อยค่าในตัวตนของกะเทย แต่ด้วยอิทธิพลของความเป็นชายเข้ามาในสังคมอันส่งผลต่อวิถีชีวิตอ่านของคนในสังคมภาคเหนืออย่างช้า ๆ จึงทำให้เกิดการลดคุณค่าในตัวตนของกะเทยลงไป ดังจะเห็นได้จากการควบคุมและจำกัดพื้นที่การทำงาน โดยมอบหมายให้เพียงการทำงานภายในบ้านแต่เพียงเท่านั้น อย่างไรก็ตามกะเทยเมื่ออยู่ในสังคมฆราวาสถูกทำให้ด้อยค่า แต่เมื่อได้เปลี่ยนสถานภาพเข้ามาอยู่ในสังคมสงฆ์แล้วนั้น จากผู้ที่เคยถูกทำให้ด้อยค่ากลายมาเป็นผู้ที่ได้รับการยกย่องเชิดชู

3. ความคาดหวังในพระพุทธศาสนา

เมื่อกะเทยได้เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ผลจากการศึกษาในเบื้องต้นนั้น ไม่ได้มีผู้ใดกีดกันการบวช ถึงแม้จะรู้ว่าผู้ที่บวชนั้นมิได้มีความเป็นชายตามแบบฉบับที่สังคมต้องการ ในทางกลับกันกลับได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากคณะศรัทธาชาวบ้าน

การเข้ามาสู่ในพื้นที่พระพุทธศาสนาของพระกะเทย นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงการเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาก็ได้เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหากับพระกะเทย แต่สิ่งที่เป็นข้อกังวลคือ ความเป็นชายภายในคณะสงฆ์ที่ยังคงเรื่องพลังอำนาจอยู่ แม้ว่าตามความต้องการของพระพุทธศาสนาจะต้องการให้พระผู้ที่เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนานั้นมีสภาวะของความไร้ซึ่งเพศวิถี (Asexuality) ไม่มีการข้องเกี่ยวกับกามารมณ์ การยึดถือครองเพศเป็นบรรพชิต เป็นการออกจากการครองเรือนสู่ความไม่มีเรือน ไม่มีการสะสมโภคทรัพย์ ไม่มีอาชีพ (บรรจบ บรรณรุจิ, 2547) ในทางกลับกัน การเข้าบวชเป็นพระในสังคมไทยนั้นกลับกลายเป็นวิถีแห่งการสร้างความเป็นชายได้อย่างสมบูรณ์ แบบตามแบบฉบับสังคมไทยต้องการ ไม่ว่าจะเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยธรรมะ ด้านสมาธิศีล เป็นผู้กตัญญูตเวทีต่อผู้มีพระคุณ รวมไปถึงการควบคุมซึ่งกามารมณ์ของตน จึงไม่ใช่เรื่องที่น่าแปลกใจเกี่ยวกับการพยายามจัดระเบียบความเป็นชายในพื้นที่ศาสนาให้สิ่งที่มีใช้ ความเป็นชายนั้นเป็นสิ่งที่แปลกปลอม เป็นอันตราย เป็นภัยต่อการประพฤติพรหมจรรย์ของพระได้ อีกทั้งการบวชนั้นยังเป็นช่องทางหนึ่งของผู้ชายที่มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และครอบครัวในการเข้ารับการศึกษ เพื่อความอยู่รอดในสังคมฆราวาส จึงทำให้การบวชนั้นจึงเป็นหนทางหนึ่งในการเอาตัวรอดในสังคม พร้อมกันนั้นยังกลายเป็นการเลื่อนสถานะทางชนชั้นในสังคมไปในคราเดียวกัน โดยพระกะเทยผู้เป็นองค์ประธานแห่งการศึกษานี้ มีเหตุผลของการเข้าสู่ร่มผ้ากาสาวพัสตร์คือ เพื่ออุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้กับผู้ล่งลับ และเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา พร้อมทั้งยังเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายทางครอบครัวอีกด้วย

พระกะเทยเมื่อได้เข้าสู่พื้นที่ของพระพุทธศาสนาแล้วจะต้องทำตามเงื่อนไขที่สังคมสงฆ์ต้องการ อันเป็นสิ่งที่ทำให้พระกะเทยถึงแม้จะมีได้มีอัตลักษณ์ตัวตนตามแบบฉบับแห่งความเป็นชายที่สังคมต้องการ แต่ก็สามารถนำพาเอา “ความเป็นหญิง” ที่สังคมยอมรับในการเก็บจำอารมณ์และความรู้สึก พร้อมทั้งการสยบยอมต่ออำนาจแห่งความเป็นชาย เพื่อประโยชน์ต่อการได้รับการยอมรับจนสามารถยืนอยู่ในจุดที่ได้รับการยกย่องเชิดชูจากทั้งพระภิกษุและสามเณรภายในวัด คณะศรัทธาชาวบ้าน หรือแม้กระทั่งในสังคมสงฆ์ด้วยตนเองได้ จะเห็นได้ว่าอัตลักษณ์ตัวตนของพระกะเทย แท้จริงแล้วจากการศึกษาในเบื้องต้นมิได้เป็นปัญหาสำหรับการเข้าไปอาศัยอยู่ในพระพุทธศาสนา

แต่สิ่งที่เป็นปัญหาก็คือ การถูกความเป็นชายเข้ามาจัดการภายในคณะสงฆ์ไม่ว่าจะเป็น การผลิตซ้ำภาพเหมารวมทางเพศที่เสื่อมเสียอันเกิดจากพระภิกษุ หรือกรณีที่พระผู้ใหญ่ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับพระภิกษุ หากมีอาการที่ไม่เหมาะสมให้ลาสิกขาเสีย พร้อมทั้ง คัดโทษพระผู้ปกครองทั้งหลาย หากรับเอาภะเทยเข้ามาบวชในฐานะสร้างความเสื่อมเสีย ต่อศาสนา และเป็นอันตรายต่อทั้งเจ้าอาวาสและคณะสงฆ์อันปรากฏในการศึกษา ทำให้เห็น ถึงการปฏิสัมพันธ์ภายในคณะสงฆ์ที่ได้เผยให้เห็นถึงการจัดเรียงและความไม่เท่าเทียมกัน ของความเป็นชายภายในคณะสงฆ์ ซึ่งตรงกับ Connell (2005) ที่ได้มีการแสดงให้เห็นถึง ความเป็นชายของพระภิกษุไว้ว่า เมื่อครั้งอยู่ในสังฆมฆราวาส โดยจัดอยู่ในผู้ชาย กลุ่มชายขอบ (Marginalized Men) อยู่ในลำดับล่างสุดจากการจัดเรียงความเป็นชาย ในสังคมอย่างไ้ก็ตามเมื่อได้เข้าสู่ในสังคมสงฆ์แล้วนั้น จากผู้ชายกลุ่มชายขอบ (Marginalized Men) อาจจะสามารถยับยั้งสถานะแห่งความเป็นชายมาเป็นผู้ชายแบบรอง (Subordination Men) ในทางกลับกันพระผู้ชายก็ยังคงอยู่ภายใต้กลุ่มของความเป็นชาย ตามแบบฉบับที่สังคมต้องการ (Hegemonic Masculinities) ทั้งในสังคมฆราวาสและ ในสังคมสงฆ์

อย่างไรก็ตามภะเทยจากความเป็นชายที่ถูกมองข้ามในสังคมฆราวาส เข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาเปลี่ยนสถานภาพเป็นพระภะเทยขึ้นมามีตัวตนได้ในสังคมสงฆ์ การประกอบสร้างความเป็นชายของพระภะเทย มิใช่เป็นสิ่งที่เริ่มทำเมื่อครั้งเข้ามาสู่ ในพระพุทธศาสนา แต่เป็นสิ่งที่ได้มีการกระทำอยู่ตลอดเวลา โดยการศึกษาได้ชี้ให้เห็น ถึงตัวตนของพระภะเทยที่เป็นองค์ประธานแห่งการศึกษาได้ขึ้นมามีตัวตนมากยิ่งขึ้น ในสังคมสงฆ์ ผ่านการนำความเป็นหญิงเข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา เนื่องด้วยพระพุทธศาสนาเป็นพื้นที่และจุดเปลี่ยนผ่านแห่งความเป็นชายในอุดมคติ ถึงแม้ พระภะเทยจะนำพาเอาความเป็นหญิงเข้ามาในพระพุทธศาสนา หากมีการจัดการควบคุม อารมณ์และความรู้สึกของความเป็นหญิงได้ และไม่นำความเสื่อมมาให้กับพระพุทธศาสนา พร้อมกันนั้นก็นำเอาความเป็นหญิงเข้ามาสร้างประโยชน์และช่วยทำนุบำรุงพระพุทธ ศาสนาได้ ไม่ว่าจะเป็นการรักษาความสะอาดวัดวาอาราม การบริหารจัดการสิ่งของ ภายในวัด การประดับตกแต่งสถานที่ การเป็นครูสอนพ่อน้ำให้กับคณะแม่บ้าน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นคุณประโยชน์ต่อสังคมและพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น

จากเบื้องต้นทำให้เห็นถึงการประกอบสร้างความเป็นชายของพระภะเทย ในสังคมสงฆ์ จากความเป็นชายที่ไร้ตัวตนในสังคมฆราวาสกลายมาเป็นความเป็นชาย ที่เป็นพื้นที่สำคัญของพระพุทธศาสนาที่คอยทำนุบำรุงและสนับสนุนงานของพระพุทธ ศาสนาให้สำเร็จได้ พร้อมกันนั้นยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงการยอมรับในความหลากหลาย

ของความเป็นชายที่อยู่ในสังคมสงฆ์ แต่ก็มีการจัดเรียงให้กลุ่มของพระภิกษุเหล่านั้นเป็นกลุ่มผู้ชายแบบรอง (Subordination Men) ที่ได้ถูกทำให้ด้อยค่า เนื่องด้วยการรับเอาความเป็นหญิงเข้ามาอยู่ในตัวตน ถึงแม้ว่าความเป็นหญิงนั้นจะมีประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาก็ตาม

4. อัตลักษณ์ตัวตนใหม่: การต่อรองและการต่อสู้ของพระภิกษุ

อัตลักษณ์ตัวตนใหม่ของพระภิกษุมีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างกันออกไป อันเป็นผลมาจากกระบวนการแห่งการเรียนรู้ในการเอาตัวรอด การต่อรองในความเป็นตัวตน รวมไปถึงการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความเป็นตัวตนภายใต้สังคมแห่งความเป็นชาย ดังเช่นการปกครองดูแลของคณะสงฆ์ที่องค์กรประธานแห่งการศึกษาได้ประสบพบเจอมีความไม่เหมือนกัน ซึ่งมีปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบการสร้างตัวตนซึ่งมีความแตกต่างกัน อีกทั้งยังรวมไปถึงความแตกต่างทางด้านเวลาในแต่ละช่วงชีวิตอีกด้วย ที่ทำให้กระบวนการแห่งการเรียนรู้และความเข้าใจโลกของตัวตนไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตามมีสิ่งหนึ่งที่พระภิกษุมีร่วมกันคือ การรู้ตัวเองอยู่เสมอว่าเป็นใคร อยู่ที่ใด สิ่งใดทำแล้วได้รับการยกย่อง สิ่งใดทำแล้วมิได้รับการยอมรับ เพื่อผลอย่างเดียวกันคือการคงอยู่และอยู่รอดอยู่ภายในสังคมสงฆ์อันเป็นพื้นที่แห่งความเป็นชายได้

ถึงแม้พระภิกษุจะมีได้มีการปิดบังอัตลักษณ์ตัวตน แต่ก็มีได้เปิดเผยอัตลักษณ์ตัวตนให้ทุก ๆ คนได้รับรู้ ด้วยสิ่งที่พระภิกษุไม่สามารถควบคุมได้ คือการโดนปฏิเสธจากทุกคนที่อยู่แวดล้อมในสังคม อย่างไรก็ตามการปิดบังหรือการควบคุมอัตลักษณ์ตัวตนให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสม ก็ยังเป็นผลดีต่อการสร้างตัวตนใหม่เพื่อจักได้เป็นที่ยอมรับของคนที่อยู่แวดล้อมในสังคม

4.1 การแปรเปลี่ยนอัตลักษณ์ตัวตนจากบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

พระภิกษุได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากคณะสงฆ์นั้น เป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้อัตลักษณ์ตัวตนของพระภิกษุมีการแปรเปลี่ยนไป มีความจำเป็นจะต้องมีการกำกับควบคุมตนเองมากขึ้น รวมถึงจะต้องมีการประกอบสร้างพฤติกรรมให้เป็นไปตามแนวทางที่มีได้สร้างความเดือดร้อนและความเสื่อมเสียให้กับพระพุทธศาสนา เพื่อประโยชน์ต่อการปกครองดูแลคณะสงฆ์ที่อยู่ภายใต้การปกครองอันเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องด้วยสังคมสงฆ์นั้นเป็นสังคมแห่งความเป็นชาย การที่จะทำให้คณะสงฆ์ที่อยู่ภายใต้การปกครองของพระภิกษุเหล่านั้นให้การยอมรับ เคารพ และนับถือ มีความจำเป็นที่พระภิกษุจะต้องมีการยึดโยงเอาความเป็นชายตามแบบฉบับที่สังคมต้องการนำเอามาใช้ เพื่อประโยชน์ในด้านการปกครองของคณะสงฆ์ ดังจะเห็นได้จากการที่พระภิกษุได้เข้าไปปกครองดูแลวัดในฐานะเจ้าอาวาส จำเป็นจะต้องยึดเอา

ความเป็นชายเข้ามาใช้บ้างเพื่อประโยชน์ต่อการปกครองดูแลพระภิกษุและสามเณร ในวัด ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการปกครอง การสั่งการ การออกคำสั่งต่อผู้อยู่ใต้การปกครอง ทางด้านการอบรมสั่งสอนและการลงโทษ ซึ่งอาจจะต้องมีการใช้กำลังในการลงโทษต่อ พระภิกษุสามเณรที่ฝ่าฝืนและทำผิดบ้าง เป็นต้น โดยสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการยึดโยง และหยาบย้อมเอาความเป็นชายที่มีความเด็ดขาด แข็งกร้าว และเข้มแข็งมาใช้ เพื่อประโยชน์ ในด้านการปกครองของคณะสงฆ์ให้ได้การยอมรับจากคณะสงฆ์ และยังเป็นการปกปิด ควบคุมความเป็นชายอีกด้านหนึ่งของตนด้วย

ความเป็นชายที่ยังครอบงำพระพุทธศาสนาอยู่ เห็นได้จากการประพฤติปฏิบัติ ตนของพระ ยังเข้าสู่ฐานอำนาจทางการปกครองคณะสงฆ์แล้ว มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ จะต้องยึดโยงเอาความเป็นชายตามแบบฉบับที่สังคมต้องการเข้ามาด้วย เป็นการตอกย้ำ ให้เห็นถึงความจริงแล้วในสังคมสงฆ์นั้นมีความเป็นชายเพียงแค่รูปแบบเดียว พร้อมกันนั้น ยังได้พยายามควบคุมและปกปิดความเป็นชายรูปแบบอื่นที่มีอยู่และอยู่ในตัวตนของพระ มิให้แสดงออกมา ถึงแม้ว่าตัวตนของพระกะเทยจะมีความเป็นชายรูปแบบอื่นก็ตาม ซึ่งเป็ นการแสดงให้เห็นถึงการให้คุณค่าของความเป็นชายตามแบบฉบับที่สังคมต้องการในสังคม สงฆ์ที่ยังคงเรื่องอำนาจอยู่และส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของความเป็นเพศอื่นที่อยู่ ภายใต้อำนาจสงฆ์ด้วย มิใช่แต่เพียงความเป็นชายรูปแบบอื่นแต่เพียงอย่างเดียว

4.2 การแปรเปลี่ยนอัตลักษณ์ตามสถานภาพ

การแปรเปลี่ยนอัตลักษณ์แห่งความเป็นชายตามสถานภาพนั้นเป็นสิ่งที่ พระกะเทยจักต้องมีการเรียนรู้ ปรับเปลี่ยน และค้นหาอัตลักษณ์แห่งความเป็นชายให้ม ีการสอดคล้องกับสังคมและสถานภาพที่ตัวตนได้ร่วมอยู่อาศัยมาใช้เป็นอัตลักษณ์แห่ง ความเป็นชายของตนเอง แต่ก็ก็เป็นเพียงบางส่วนเท่านั้นมิได้ใช้ทั้งหมด ทั้งนี้ในอีกมุมหนึ่ง เพื่อเป็นการสร้างการยอมรับจากสังคมแวดล้อมอยู่ด้วย โดยการแปรเปลี่ยนอัตลักษณ์ แห่งความเป็นชายตามสถานภาพก็มักจะมีความสัมพันธ์กันกับความเป็นไปในสังคมแวดล้อม และสังคมสงฆ์อีกด้วย โดยการใช้ความเป็นชายรูปแบบอื่น ส่วนใหญ่ก็จะนำออกมาใช้ เพื่อประโยชน์ต่อการพระพุทธศาสนาและสังคมด้วยทั้งสิ้น อย่างน้อยการที่นำเอา ความเป็นชายรูปแบบอื่นออกมาใช้ก็จะเป็นประโยชน์อยู่เสมอ เป็นการสร้างเกราะให้กับ พระกะเทยที่ให้อุดพ้นจากความเป็นอคติต่อความเป็นกะเทยไปด้วย จะเห็นได้ว่า พระกะเทยนั้นมิได้ที่จะยืนหยัดเป็นกระต่ายขาเดียวในการเลือกที่จะแสดงออกเป็น พระกะเทยเพียงอย่างเดียว แต่ในทุก ๆ สถานภาพก็ได้แสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้ ในอัตลักษณ์แห่งความเป็นชายตามแบบฉบับที่สังคมต้องการ เพื่อให้สังคมทุกสังคม ไม่จำเพาะสังคมสงฆ์ให้การยอมรับในอัตลักษณ์แห่งความเป็นชายของพระกะเทยด้วย

อัตลักษณ์แห่งความเป็นชายที่แปรเปลี่ยนตามสถานการณ์ ในอีกมุมหนึ่งก็จะเห็นถึงอำนาจที่มองไม่เห็นได้เป็นตัวกำกับควบคุมให้พระภิกษุจะต้องมีการแปรเปลี่ยนอย่างไรก็ตามด้วยอิทธิพลของชุดความคิดของสังคมแบบรักต่างเพศ (Heterosexism) ที่ทำให้พระภิกษุจำเป็นต้องมีการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์แห่งความเป็นชายอยู่เสมอ เพื่อประโยชน์ต่อการเข้าไปสู่ในพื้นที่แห่งการต่อรองอำนาจและเป็นการสร้างการยอมรับในอัตลักษณ์ของพระภิกษุภายใต้สังคมแห่งความเป็นชาย อันแสดงให้เห็นถึงอำนาจแห่งความเป็นชายที่ได้บังคับให้พระภิกษุจะต้องเลือกอัตลักษณ์ เพื่อการคงอยู่และอยู่รอดในสังคมแห่งความเป็นชายได้

สรุปผลการวิจัย

การนิยามความเป็นตัวตนของพระภิกษุ พร้อมทั้งกระบวนการก่อสร้างและสร้างอัตลักษณ์ใหม่ของพระภิกษุ และการเกิดอัตลักษณ์ของพระภิกษุในรูปแบบใหม่ที่เป็นผลมาจากการต่อรอง ต่อสู้ และการเบียดขับ ส่งผลต่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่างพระภิกษุกับพระที่มีความเป็นชายตามแบบฉบับที่สังคมต้องการ อันเกิดจากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์และการควบคุมตัวตนของพระภิกษุที่เป็นองค์ประธานแห่งการศึกษา ทั้ง 3 รูป ซึ่งต่างก็มีประสบการณ์ที่จำเพาะตัวของแต่ละรูป อัตลักษณ์ที่เกิดจากประสบการณ์และการควบคุมนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับการศึกษานี้ โดยเป็นการแสดงให้เห็นผ่านคำบอกเล่า สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ ชุดความคิด คำอธิบาย รวมไปถึงการให้ความสำคัญจากสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่แวดล้อมของพระภิกษุ

การปฏิบัติการแห่งอำนาจของความเป็นชายในการศึกษานี้ยังคงเป็นสิ่งที่เรื่องอิทธิพลอย่างมาก ทำให้เห็นถึงชุดความคิดที่ได้สร้างอัตลักษณ์ของพระภิกษุตั้งแต่วัยเยาว์ ที่ได้รับเอาระบบอำนาจแห่งความเป็นชายเข้ามาใช้ เพื่อประโยชน์ต่อการอธิบายความเป็นตัวตนของพระภิกษุ โดยเป็นทั้งผู้ควบคุมและผู้ถูกควบคุมชุดความคิดของอำนาจแห่งความเป็นชาย

โดยการศึกษาครั้งนี้ได้เผยให้เห็นถึงความเป็นชายภายใต้พระพุทธศาสนา อันเป็นผลมาจากการประกอบสร้างในสถาบันต่าง ๆ ของสังคม อันเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กระบวนการประกอบสร้างความเป็นชายของพระภิกษุมีความแตกต่างกัน อีกทั้งการได้เข้ามาในพระพุทธศาสนาได้มีการควบคุมอัตลักษณ์ผ่านกรอบพระวินัย ระบบจารีตประเพณี หรือแม้กระทั่งอำนาจแห่งความเป็นชายด้วย ทำให้พระภิกษุจะต้องมีพฤติกรรมและบุคลิกตามแบบฉบับแห่งความเป็นชาย โดยผ่านการรับรู้และรับทราบบทบาทของตนเอง โดยมีได้มีผู้บังคับในการควบคุม แต่มีสังคมแวดล้อม โดยเฉพาะ

ครอบครัว วัด โรงเรียน ทำหน้าที่สร้างกรอบแห่งความเป็นชายให้กับพระภิกษุผ่านระบบความเชื่อ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และพระวินัย ฯลฯ อันเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้คหบดีแห่งชายเป็นใหญ่ มีประสิทธิภาพในการควบคุมอัตลักษณ์ของความเป็นชายอีกด้วย จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้พระภิกษุได้มีอัตลักษณ์ใหม่ อันเป็นผลมาจากกระบวนการแห่งการเรียนรู้ในการเอาตัวรอดภายในสังคมสงฆ์ ซึ่งเป็นสังคมแห่งความเป็นชายอีกด้วย

จะเห็นได้ว่าความเป็นเพศอื่นนอกจากความเป็นเพศชายในพระพุทธศาสนานั้น เป็นสิ่งที่สังคมยังมิได้พิสมัยมากกว่าการที่พระพุทธรูปศาสนายู่ภายใต้ความเป็นชาย อย่างไรก็ตามการที่จะยอมให้ความเป็นเพศอื่นหรือแม้กระทั่งความเป็นชายรูปแบบอื่น นอกเหนือจากความเป็นชายตามแบบฉบับที่สังคมต้องการเข้ามาในพระพุทธศาสนา อันเป็นพื้นที่แห่งความเป็นชายนั้น ถึงแม้จะเป็นผลดีต่อพระพุทธศาสนา แต่ก็ย่อมสะท้อนถึงอุดมการณ์แห่งความเป็นชายที่อยู่ในพระพุทธศาสนา จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่จะมีการปิดกั้นมิให้ผู้ที่มีได้มีความเป็นชายเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาให้เป็นได้แค่เพียงผู้ที่สนับสนุนความเป็นชายที่เข้ามาบวชแต่เพียงเท่านั้น เป็นเหตุที่ทำให้พระภิกษุจำเป็นอย่างที่จะต้องแปรเปลี่ยนอัตลักษณ์แห่งความเป็นชายของตนเองไปเป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือ เกื้อกูลและสนับสนุนการงานกิจการทางคณะสงฆ์มากกว่า เพื่อความอยู่รอดภายใต้ร่มเงาแห่งความเป็นชายตามแบบฉบับที่สังคมต้องการในพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ

1. สื่อมวลชนในแขนงต่าง ๆ ควรให้ความสนใจในการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระภิกษุในพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น เพื่อให้พุทธศาสนิกชนและประชาชนทั้งหลายได้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง มิใช่เข้าไปผูกโยงว่าพระภิกษุเป็นบัณฑิตกึ่งดั่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

2. ควรมีการสังคายนาพระไตรปิฎกใหม่ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแก่นหลักของพระพุทธศาสนา อีกทั้งควรเปิดใจยอมรับพระพุทธศาสนาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในแต่ละถิ่น อันทำให้เกิดการเข้าใจในบริบทของแต่ละสังคมมากยิ่งขึ้น โดยผ่านพระพุทธศาสนา

3. การศึกษาครั้งนี้อาจมีข้อจำกัดของผู้ศึกษาเองที่เป็นอุปสรรคในการศึกษา ในการต่อยอดการศึกษาครั้งต่อไปเห็นควรที่จะศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นที่เกี่ยวกับการเข้าสู่ฐานอำนาจในการปกครองคณะสงฆ์ของกลุ่มตัวอย่างพระภิกษุ เพื่อจักได้สร้างความรู้ความเข้าใจใหม่ที่แตกต่างจากการศึกษาในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กุลวีร์ ประภาพรพิพัฒน์. (2545). *แนวคิดและจริยศาสตร์ที่เกี่ยวกับเพศในพุทธศาสนาเถรวาท* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. Thammasat University Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:116438
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2542). การศึกษาครอบครัวไทย: ข้อคิดและแนวทางการศึกษา. *วารสารสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 11(2), 1-21.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2543). *วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกสิทธิ์ และความเป็นอื่น* (พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับปรับปรุง). ศูนย์วิจัยและผลิตตำรา มหาวิทยาลัยเกริก.
- ไชยันต์ ไชยพร. (2546). ผู้หญิงกับความรู้ในประวัติศาสตร์ความคิดทางการเมือง ตะวันตก: ว่าด้วยวาทกรรมแห่งอุปสรรคของความรักระหว่าง โซเฟีย กับโซเฟีย ?. *สังคมศาสตร์ปริทัศน์สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย*, 19(1), 27-52.
- นฤพนธ์ ด้วงวิเศษ. (2556). เพศหลากหลายในสังคมไทยกับการเมืองของอัตลักษณ์. *วารสารสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 25(2), 137-168.
- บรรจบ บรรณรุจิ. (2547). บวช: ที่มา ความหมาย และอิทธิพล. *วารสารอักษรศาสตร์ ฉบับภาษาเทคโนโลยีในภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 33(1), 119-139.
- บัว ญาณสมปนโน, พระมहा. (2550). *ประวัติพระอาจารย์มั่น ภูริทัตตะเถร*. ขานพิมพ์.
- พลศักดิ์ จิรไกรศิริ. (2562). ความเชื่อในพุทธธรรม สถานภาพในสถาบันสงฆ์ และความเชื่อทางการเมืองของพระสงฆ์ไทย. *วารสารมหาจุฬาริชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 6(1), 17-32.
- พิสิษฐ์ โคตรสุโพธิ์. (2560, 2 เมษายน). *พระพุทธศาสนาในอาณาจักรล้านนา*. Blogspot. http://phil-re4you.blogspot.com/2017/04/blog-post_2.html
- พิศิษฐ์ คุณวโรตม์. (2545). *อัตลักษณ์และกระบวนการต่อสู้เพื่อชีวิตของผู้ติดเชื้อ HIV*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม. Thammasat University Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:84806.

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วชิรญาณวโรรส, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา. (2515). *อุปสมบทวิธี และ บุรพกิจสำหรับภิกษุใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 20). โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย.
- วิถี พานิชพันธ์. (2548). *วิถีล้านนา*. สำนักพิมพ์ซิลค์เวอร์ม.
- วิริยงค์ สิริธโร, พระ. (2521). *ประวัติพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺตเถระฉบับสมบูรณ์ และได้สามัญสำนึก*. อาหารการพิมพ์.
- สมมอมรพันธุ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ. (2545). *เรื่องตั้งพระราชอาคันตุกะผู้ใหญ่ ในกรุงรัตนโกสินทร์ เล่ม 1*. กรมศิลปากร.
- ลักขาย กนต์สีโล, พระมหา. (2551). *การศึกษาวิเคราะห์เรื่อง “บัณเฑาะก์” ในกลุ่ม พระภิกษุสามเณรไทยในปัจจุบัน* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. Thammasat University Digital Collections. <https://digital.library.tu.ac.th/tudc/frontend/Info/item/dc:125671>
- สุชาติ ทวีสิทธิ์. (2549). *ชาติพันธุ์นิพนธ์แนวสตรีนิยม: การทำทนายกระบวนทัศน์ ปฏิฐานนิยม*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวัฒน์ ปัญจวงศ์. (2560, 23 กุมภาพันธ์). จากเด็กมั่งสู่ปลั้งก์ทานเปา “วิริยะบัณฑิต ศิริระกุล”. *มติชน*, https://www.matichon.co.th/local/crime/news_474252
- สุวิทย์ ไทพยวัฒน์, ไพฑูรย์ มีกุล, และ พงษ์สวัสดิ์ สวัสดิ์พงษ์. (2541). *พลุดิกรรรม มนุษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อดุลย์ ยโสธโร, พระมหา. (2549). *เรื่องการศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องบัณเฑาะก์กับ การบรรลุลหกรรม* [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์และงานวิจัย อิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต เชียงใหม่ & วิทยาเขตพะเยา. <http://202.28.109.103/ethesis/mcu-4-49051.pdf>
- อรุณทัย ปันศิริ. (2544). *อัตลักษณ์ที่สร้างขึ้นบนโฮมเพจของวัยรุ่นไทยที่อาศัยอยู่ในบริบทสังคมไทยและวัยรุ่นไทยที่อาศัยอยู่ในบริบทสังคมอเมริกัน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย]. ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย. <http://thaithesis.org/detail.php?id=10825444001312#>

- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2560). *ประวัติศาสตร์สังคมล้านนา: ความเคลื่อนไหวของชีวิต และวัฒนธรรมท้องถิ่น* (พิมพ์ครั้งที่ 2). รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- Connell, R. W. (1992). A Very Straight Gay: Masculinity, homosexual Experience, and The Dynamics of Gender. *American Sociological Review*, 57(6), 735-751. <https://doi.org/10.2307/2096120>
- Connell, R. W. (2005). *Masculinities* (2nd ed.). University of California Press.
- Falk, M. L. (2007). *Making the Field of Merit: Buddhist Female Ascetic and Gendered Orders in Thailand*. NIAS.
- Faure, B. (1998). *The Red Thread: Buddhist Approaches to Sexuality*. Princeton University Press.
- Foucault, M. (1978). *La Volenté de Savoir* [The History of Sexuality, Volume 1: An Introduction]. Vintage Books.
- Foucault, M. (1980). *Power/ Knowledge: Selected Interviews and Other Writing 1972-1977*. In Colin Gordon (Ed.). Pantheon Books.
- Jackson, P. A. (1998). Male Homosexuality and Transgenderism in the Thai Buddhist Tradition. In W. Leyland (Ed.), *Queer Dharma: Voices of Gay Buddhists* (pp. 55-89). Gay Sunshine Press.
- Jackson, P. A. (2003). Performative Genders, Perverse Desires: A Bio-History of Thailand's Same Sex and Transgender Cultures. *Intersections: Gender, History & Culture in the Asian Context*, (9). <http://intersections.anu.edu.au/issue9/jackson.html>.
- Khandelwal, M. (2004). *Women in Ochre Robes: Gendering Hindu Renunciation*. Sunny Press.
- Rosalind, C. M. (1994). Three Sexes and Four Sexualities: Redressing the Discourse on Gender and Sexuality in Contemporary Thailand. *Positions: Asia Critique*, 2(1), 15-43.



การศึกษาบทบาทหน้าที่ของประเพณียิงฟ้าขอฝน ตำบลห้วยแก้ว อำเภอปงนาราง จังหวัดพิจิตร

บุษกร แก้วอ่ำ¹ และ อาทิตยา พราเปรียง²
สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร^{1,2}
E-mail: butsakonk63@nu.ac.th¹, arthitayap63@nu.ac.th²

วันที่รับบทความ: 3 มกราคม 2567
วันที่แก้ไขบทความ: 11 มีนาคม 2567
วันที่ตอบรับบทความ: 1 เมษายน 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาบทบาทหน้าที่ของประเพณียิงฟ้าขอฝน ตำบลห้วยแก้ว อำเภอปงนาราง จังหวัดพิจิตร โดยมุ่งศึกษาองค์ประกอบของประเพณีพิธีกรรมและบทบาทหน้าที่ของประเพณีพิธีกรรมยิงฟ้าขอฝน ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่มประชากร การสังเกต และการเก็บหลักฐานในรูปแบบของการถ่ายภาพประกอบ แล้วเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาองค์ประกอบของประเพณีพิธีกรรมยิงฟ้าขอฝน ผู้วิจัยได้แบ่งองค์ประกอบของพิธีกรรมทั้งสิ้น 3 ประการด้วยกันคือ 1. องค์ประกอบในขั้นก่อนเริ่มประเพณียิงฟ้าขอฝน 2. องค์ประกอบขึ้นในวันเริ่มประเพณียิงฟ้าขอฝน และ 3. องค์ประกอบหลังเสร็จพิธีประเพณียิงฟ้าขอฝน และการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของประเพณียิงฟ้าขอฝน ผู้วิจัยได้พบบทบาทของประเพณีทั้งสิ้น 6 บทบาทด้วยกัน ประกอบไปด้วยการถ่ายทอดความเชื่อประเพณีและพิธีกรรม การสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่น การให้ความรู้ การเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมและทางออกของความขัดแย้ง การให้ความบันเทิง และการรักษาประเพณีให้คงอยู่สืบไป

คำสำคัญ: บทบาทหน้าที่ องค์ประกอบ ประเพณียิงฟ้าขอฝน พิธีกรรม

A Study of Roles of Ying Fa Khau Fon Ritual Huai Kaew Sub-district, Bueng Na Rang district, Phichit province

Butsakon Kaeo-am¹ and Arthitaya Phraphriang²
Thai Language Major, Faculty of Humanities, Naresuan University^{1,2}
E-mail: butsakonk63@nu.ac.th¹, arthitayap63@nu.ac.th²

Received: January 3, 2024

Revised: March 11, 2024

Accepted: April 1, 2024

Abstract

The aim of this research was to study constituents through the ritual in terms of the roles asking for rainfall during the season. Use qualitative research methods. Field data were gather by means of interview, observance, collection of pictures as evidences were gathered. Descriptive analysis was applied according to the results. Therefore, they were divided into three constituents; 1. Preparation 2. Initiation and 3. Ending. Additionally, there were six roles; ritual belief conveying, local identity building, Educating, Social rules and conflict exits, Entertaining and sustainable conserving of the ritual.

Keywords: Roles, Constituents, Ying Fa Khau Fon, Ritual

บทนำ

ประเพณี (Tradition) คือ แบบแผนพฤติกรรมของคนในกลุ่มชนในสังคมใดสังคมหนึ่งประเพณีปฏิบัติสืบต่อกันมา เพียงแต่ในรูปแบบปัจจุบันนั้นการสืบทอดประเพณีจะมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับกลุ่มชนในรูปแบบของยุคปัจจุบันเพื่อให้เกิดความน่าสนใจและกระตุ้นการท่องเที่ยวในการส่งเสริมประเพณีและวัฒนธรรม แต่ในปัจจุบันนั้นชื่อของประเพณียิงฟ้าขอฝนก็ถูกเปลี่ยนมาใช้ในรูปแบบเดิม คือ ประเพณีบุญบั้งไฟ (ยุพาทนและคณะ, 2544 อ้างถึงใน จารุบุตร เรื่องสุวรรณ, 2554) ที่ได้กล่าวว่า ประเพณีบุญบั้งไฟนั้นจัดขึ้น เพราะมีความเชื่อว่าเป็นการบูชา “พญาแถน” หรือ “แถน” อันได้แก่ เทพดาบนสรวงสวรรค์ ซึ่งเชื่อว่าเป็นผู้บันดาลให้เกิดฝนตกแกโลกมนุษย์ การจัดบุญบั้งไฟขึ้นก็เพื่อเป็นการทวงสัญญาให้ฟ้าฝนตกต้องตามฤดูกาล ตลอดจนพืชพันธุ์ธัญญาหารจะได้งอกงามอุดมสมบูรณ์ มัลลิกา คณานุรักษ์ (2550)

ชาวบ้านในตำบลห้วยแก้ว อำเภอปิงนาราง จังหวัดพิจิตร ถือเป็นชาวบ้านที่อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสาน เพื่อหาแหล่งประกอบอาชีพและขยายครอบครัว เนื่องจากในอดีตนั้นพื้นที่ภาคอีสานถือเป็นพื้นที่ที่แห้งแล้ง ซึ่งจังหวัดพิจิตรเป็นพื้นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ รวมถึงการขยายครอบครัวนั้นจึงทำให้ผู้ที่เคลื่อนย้ายถิ่นฐานและอพยพมาก่อตั้งหมู่บ้านที่นี่ และสิ่งที่ชาวบ้านห้วยแก้ว อำเภอปิงนาราง จังหวัดพิจิตร ได้รักษาและอนุรักษ์สืบสานต่อกันมานั้นคือ ประเพณียิงฟ้าขอฝน ตามหนังสือ 10 ชาติพันธุ์ ในจังหวัดพิจิตร (2550) ที่กล่าวว่า งานยิงฟ้าขอฝนเป็นประเพณีที่จัดขึ้นทุกปีของอำเภอปิงนาราง ซึ่งคือประเพณีบุญบั้งไฟที่ปฏิบัติสืบต่อกันแต่เมื่อมาอยู่ในพื้นที่จังหวัดพิจิตรซึ่งเป็นภาคกลาง ทำให้ชื่อประเพณีบุญบั้งไฟได้เปลี่ยนมาตั้งชื่อให้เกิดความสอดคล้องกับภูมิภาคหรือภาคกลาง นั่นคือ ประเพณียิงฟ้าขอฝน ในบางตำบลของอำเภอปิงนาราก็ไม่ได้มีเชื้อสายอีสาน

ประเพณียิงฟ้าขอฝนจึงไม่ถูกจัดให้เป็นงานประเพณีประจำอำเภอ และถูกลดบทบาทให้เหลือเป็นเพียงงานประเพณีประจำตำบล ซึ่งถือว่าเป็นประเพณีประจำตำบลห้วยแก้ว และใช้ชื่อเดิมว่าประเพณีบุญบั้งไฟ อีกทั้งองค์ประกอบยังมีพิธีกรรมในการประกอบพิธีและบทสวดที่ใช้ในการประกอบพิธีตามแบบฉบับของชาวอีสานที่มีความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาติ ธวัช ปุณโณทก (2530) ให้ความหมายของความเชื่อว่าเป็นความเชื่อที่นั้นเกิดจากการยอมรับที่อยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์หรือสังคม ถึงแม้จะพิสูจน์ไม่ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมหนึ่งยอมรับและให้ความเคารพ ความเชื่อที่ว่านั้นไม่ว่าจะเป็นเรื่องของพญาแถน ผีบรรพบุรุษ และพญานาค อีกทั้งยังมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับทางพุทธศาสนา และ

อัตลักษณ์ที่บ่งบอกถึงความเป็นประเพณีประจำหมู่บ้าน จึงทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของบทบาทหน้าที่ที่มีผลต่อประเพณียิงฟ้าขอฝนและการดำรงชีวิตของชาวบ้านตำบลห้วยแก้ว และยังเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาองค์ประกอบของพิธีกรรมและขั้นตอนของประเพณี รวมถึงบทสวดหรือบทวรรณกรรมที่ใช้ในการประกอบพิธีของประเพณียิงฟ้าขอฝน ตำบลห้วยแก้ว อำเภอ빙นาราง จังหวัดพิจิตร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบในประเพณีพิธีกรรมยิงฟ้าขอฝนของตำบลห้วยแก้ว อำเภอ빙นาราง จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2566
2. เพื่อศึกษาบทบาทหน้าที่ของประเพณีพิธีกรรมยิงฟ้าขอฝนของตำบลห้วยแก้ว อำเภอ빙นาราง จังหวัดพิจิตร ในปี พ.ศ. 2566

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาค้นคว้าเอกสาร รายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ของประเพณียิงฟ้าขอฝน แนวคิดเชิงทฤษฎี ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางนำมายังการศึกษาความเป็นมา และการดำรงอยู่ของประเพณีบุญบั้งไฟ ตำบลห้วยแก้ว อำเภอ빙นาราง จังหวัดพิจิตร

2. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ตรงตามวัตถุประสงค์ที่สุด ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ผู้ที่มีบทบาทในการจัดงาน จำนวน 5 คน (ได้จากการแนะนำของกำนัน คือ คนในหน่วยงานอบต. และชาวบ้าน/กลุ่มคนในพื้นที่)

2.2 ผู้ที่มีความรู้หรือปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 5 คน (ได้จากการแนะนำของกำนัน)

2.3 ผู้ที่มาร่วมงานประเพณียิงฟ้าขอฝน จำนวน 10 คน (เป็นบุคคลที่พร้อมยินยอมให้ข้อมูล)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทในการจัดงาน จำนวน 5 คน ผู้ที่มีความรู้หรือปราชญ์ชาวบ้านที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรมยิงฟ้าขอฝน จำนวน 5 คน และผู้ที่มาร่วมงานประเพณีบุญบั้งไฟ จำนวน 10 คน รวมทั้งหมดจำนวน 20 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะในตำบลห้วยแก้ว อำเภอ빙นาราง จังหวัดพิจิตร เป็นจำนวน 8 หมู่บ้าน โดยจะใช้ระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่เดือนเมษายน

พ.ศ. 2566 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2566 และศึกษาพิธีกรรมประเพณีบุญบั้งไฟวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2566 ถึงวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2566

4. ขอบเขตด้านกรอบแนวคิดทฤษฎี ผู้วิจัยได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดทฤษฎี บทบาทหน้าที่ของ ศิราพร ณ ถลาง และวิลเลียม บาสคอม (William Bascom) สรุปได้แนวคิดที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ 1) บทบาทหน้าที่ในการถ่ายทอดความเชื่อประเพณีและพิธีกรรม 2) บทบาทหน้าที่ในการสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่น 3) บทบาทหน้าที่ในการให้ความรู้ 4) บทบาทหน้าที่ในการเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมและทางออกของความขัดแย้ง 5) บทบาทหน้าที่ในการให้ความบันเทิง และ 6) บทบาทหน้าที่ในการรักษาประเพณีให้คงอยู่สืบไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้เรียบเรียงการดำเนินการวิจัยไว้ทั้งหมด 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย คือ พื้นที่ตำบลห้วยแก้ว อำเภอปัว จังหวัดพิจิตร
2. ผู้ให้ข้อมูล คือ กลุ่มประชากร 3 กลุ่ม 1) ผู้ที่มีบทบาทในการจัดงาน จำนวน 5 คน (ได้จากการแนะนำของกำนัน คือ คนในหน่วยงานอบต. และชาวบ้าน/กลุ่มคนในพื้นที่) 2) ผู้ที่มีความรู้หรือปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 5 คน (ได้จากการแนะนำของกำนัน) และ 3) ผู้ที่มาร่วมงานประเพณียิงฟ้าขอฝน จำนวน 10 คน (เป็นบุคคลที่พร้อมยินยอมให้ข้อมูล)
3. เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ทั้งหมด 3 ชุด
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ลงพื้นที่สัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มประชากร 3 กลุ่ม โดยมีประเด็นคือ ต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทในการจัดงาน ผู้ที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน และคนที่มาร่วมงาน จะมีการบันทึกภาพ และสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม คือ ผู้วิจัยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของประเพณี แต่คอยเฝ้าดูอยู่ห่าง ๆ
5. การวิเคราะห์ข้อมูล จะวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดทฤษฎีบทบาทหน้าที่ และสรุปข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ และนำเสนออภิปรายผลแบบพรรณนาวิเคราะห์

แนวคิดทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาบทบาทหน้าที่ในประเพณียิงฟ้าขอฝน สามารถศึกษาตามแนวทางคติชนวิทยา ดังที่ ศิราพร ณ ถลาง (2548) กล่าวว่า นอกจากนี้นักคิดที่สำคัญอีกคนหนึ่งของสำนักโครงสร้างหน้าที่คือ วิลเลียม บาสคอม (William Bascom) ซึ่งเห็นว่า เราควร

สนใจว่าเรื่องเล่าแต่ละประเภทในแต่ละสังคมใช้เล่าเมื่อไร ที่ใด และในโอกาสใด บาสคอมยังได้ชี้แนะต่อไปว่าเราควรสนใจด้วยว่า ใครเป็นผู้เล่า เวลาเล่ามีกลวิธีในการเล่าอย่างไร ใช้สีหน้าอย่างไร ใช้มือไม้ประกอบอย่างไร ผู้ฟังนิทานเป็นใคร มีส่วนร่วมอย่างไร และทัศนคติที่ผู้ฟังมีต่อเรื่องเล่าแต่ละประเภทเป็นอย่างไร เหล่านี้ล้วนเป็นคำถามที่สะท้อนความสนใจเกี่ยวกับการศึกษา บริบททางสังคมของเรื่องเล่าหรือของการเล่านิทานในสังคม คติชนแต่ละประเภทอาจมีบทบาทต่างกัน และคติชนบางประเภทอาจมีบทบาทหลายประการ ข้อเสนอของบาสคอมอาจกล่าวได้ว่า ได้รับการยอมรับด้วยในบทความ “Four Functions of Folklore” บาสคอมได้จำแนกบทบาทหน้าที่ของคติชนในภาพรวมไว้ 4 ประการ คือ 1. คติชนกับการเป็นทางออกสำหรับความขัดแย้งและกฎเกณฑ์ทางสังคม 2. คติชนกับการให้การศึกษาและอบรมระเบียบสังคม 3. คติชนกับการถ่ายทอดความเชื่อและพิธีกรรม และ 4. คติชนกับการสร้างเอกลักษณ์และประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น บทบาทคติชนในสังคมประเพณี ศีราพร ณ กลาง อธิบายว่า ไม่ว่าจะเป็นระดับชนเผ่าที่เป็นสังคมเล็กไปถึงสังคมใหญ่ ล้วนแล้วแต่ให้ความสำคัญกับการประกอบพิธีกรรม และทุกช่วงของอายุ และเวลา ดังที่กล่าวมาแล้วว่าทฤษฎีบทบาทหน้าที่นิยมมองว่าวัฒนธรรมเป็นส่วนต่าง ๆ ในสังคมที่มีหน้าที่ตอบสนองความต้องการของมนุษย์ทั้งด้านสังคมและทางด้านจิตใจ ในส่วนของเรื่องพิธีกรรมนั้นเป็นการรวมพลังของคนในสังคม ดังนั้น พิธีกรรมจึงเป็นกลไกในการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มชน นอกจากนี้พิธีกรรมมักมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ ตำนาน อาจเป็นไปได้ว่าในสังคมนั้น ๆ จะใช้เรื่องเล่าประเภทตำนานในการอธิบายเหตุผลและที่มาในการประกอบพิธีกรรม ตำนานจึงเป็นส่วนที่เป็นนามธรรม ในขณะที่เดียวกันนั้นพิธีกรรมเป็นส่วนที่เป็นรูปธรรม ดังที่ มลินอฟสกี กล่าวว่า ตำนานปรัมปราเป็นส่วนที่ขาดไม่ได้ในสังคมดั้งเดิม เพราะมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งนำมาอธิบายพิธีกรรม กำหนดศีลธรรม กำหนดกฎเกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติให้กับคนในสังคม ไม่ใช่เพียงแค่อธิบายเท่านั้น แต่ยังเป็นบทบัญญัติสำหรับความเชื่อ ศีลธรรม และภูมิปัญญาให้กับคนในสังคม (ศีราพร ณ กลาง, 2548)

ยศ สันตสมบัติ (2559) ได้กล่าวว่า แนวคิดทางมานุษยวิทยาอีกแนวทางหนึ่งที่เติบโตมาจากความขัดแย้งกับทฤษฎีวิวัฒนาการคือ แนวคิดแบบหน้าที่นิยม (Functionalism) แนวคิดนี้มีความคล้ายคลึงกับแนวคิดโบแอส ในแง่ของการเน้นวิจัยโดยการลงภาคสนามและเก็บบันทึกข้อมูลทางสังคมวัฒนธรรม แต่แนวคิดแบบหน้าที่นิยมนั้นมีความต่างจากแนวคิดของโบแอส คือ ไม่ให้ความสนใจต่อประวัติศาสตร์ หรือการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม แต่กลับสนใจสังคมในรูปแบบปัจจุบัน นักมานุษยวิทยาสองท่านซึ่งได้ชื่อว่าเป็นผู้ให้กำเนิดทฤษฎีหน้าที่นิยม คือ แรดคลิฟฟ์-บราวน์ และมาลินอสกี

งามพิศ สัตย์สงวน (2542) ได้กล่าวว่า ความคิดหลักของทฤษฎีการหน้าที่นิยม คือ วัฒนธรรมสนองความต้องการที่จำเป็นต่อบุคคล มาลินอฟสกีบอกว่า วัฒนธรรมเติบโตมาจากความต้องการจำเป็น 3 ประเภทของมนุษย์คือ 1) ความต้องการจำเป็นขั้นพื้นฐาน 2) ความต้องการด้านสังคม และ 3) ความต้องการทางด้านจิตใจเบื้องต้น คือ ความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพเพื่อมีชีวิตอยู่ เช่น ต้องการอาหารหรือที่อยู่อาศัย ส่วนความต้องการขั้นที่ 2 จะเกี่ยวกับเรื่องความร่วมมือกันทางสังคม เพื่อแก้ปัญหาพื้นฐาน และทำให้ร่างกายได้รับการตอบสนองความต้องการจำเป็นเบื้องต้นได้ เช่น การแบ่งงานกันทำ การแจกจ่ายอาหาร และการป้องกันภัย การผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ และการควบคุมทางสังคม ความต้องการขั้นที่ 3 คือ ความต้องการจำเป็นของมนุษย์เพื่อความมั่นคงทางด้านจิตใจ เช่น ต้องการความสงบทางใจ ความกลมกลืนกันทางสังคมและเป้าหมายของชีวิต มาลินอฟสกีย้ำว่า วัฒนธรรมทุกด้านมีหน้าที่ที่ต้องทำคือการตอบสนองความต้องการจำเป็นของมนุษย์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือทั้ง 3 อย่างดังที่กล่าวมาแล้วจากแนวคิดและทฤษฎีที่น่าเสนอมานี้ทั้งหมด

ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์และปรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเรื่อง “การศึกษาบทบาทหน้าที่ในประเพณียิงฟ้าขอฝนของชาวตำบลห้วยแก้ว อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร” ไว้ 6 บทบาท ดังนี้ 1) บทบาทหน้าที่ในการถ่ายทอดความเชื่อประเพณีและพิธีกรรม 2) บทบาทหน้าที่ในการสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่น 3. บทบาทหน้าที่ในการให้การศึกษาและอบรมระเบียบสังคม 4) บทบาทหน้าที่ในการเป็นทางออกสำหรับความขัดแย้งและกฎเกณฑ์ทางสังคม 5) บทบาทหน้าที่ในการให้ความบันเทิง และ 6) บทบาทหน้าที่ในการรักษาประเพณีให้คงอยู่สืบไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

ประเพณียิงฟ้าขอฝน หมายถึง เป็นประเพณีบุญเดือนหกของชาวอีสานพลัดถิ่นในตำบลห้วยแก้ว อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร และบุญบั้งไฟในที่นี้ คือ ประเพณียิงฟ้าขอฝนของหมู่บ้านห้วยแก้ว ตำบลห้วยแก้ว อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

บทบาทหน้าที่ หมายถึง บทบาทหน้าที่ของประเพณียิงฟ้าขอฝนของหมู่บ้านห้วยแก้ว ตำบลห้วยแก้วอำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร โดยพิจารณาจากชุมชนที่ชาวบ้านได้ปฏิบัติ และอัตลักษณ์ที่สื่อให้เห็นในบทบาทนั้น

องค์ประกอบ หมายถึง องค์ประกอบในพิธีกรรมประเพณียิงฟ้าขอฝนของหมู่บ้านห้วยแก้ว ตำบลห้วยแก้ว อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร โดยพิจารณาจากกระบวนการพิธีกรรมและการดำเนินพิธีกรรมของประเพณียิงฟ้าขอฝน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาประเพณียิงฟ้าขอฝนในปี พ.ศ. 2566 เท่านั้น ไม่มีการศึกษาอดีต
2. ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาบทบาทหน้าที่ของประเพณียิงฟ้าขอฝน
3. ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาองค์ประกอบพิธีกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษาบทบาทหน้าที่ในประเพณียิงฟ้าขอฝนของตำบลห้วยแก้ว อำเภอ บึงนาราง จังหวัดพิจิตร
4. ประเพณียิงฟ้าขอฝนในสมัยก่อนได้ยกระดับเป็นประเพณีประจำอำเภอ บึงนาราง แต่ปัจจุบันนั้นได้ถูกลดบทบาทลงเป็นประเพณีระดับตำบล และได้กลับมาใช้ชื่อเดิมคือ ประเพณีบุญบั้งไฟ

สรุปผลการวิจัย

พหุองค์ประกอบในประเพณีพิธีกรรมยิงฟ้าขอฝนของตำบลห้วยแก้ว อำเภอ บึงนาราง จังหวัดพิจิตร ดังนี้

1. ก่อนวันจัดงานประเพณียิงฟ้าขอฝน เมื่อใกล้ถึงในช่วงการเตรียมงานประเพณียิงฟ้าขอฝนก็จะร่วมกันทำบั้งไฟ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ไปสอบถามช่างทำบั้งไฟและผู้เชี่ยวชาญในหมู่บ้านเกี่ยวกับขั้นตอนต่าง ๆ ในการทำบั้งไฟ อีกทั้งยังมีการซ่อมรื้อแต่ละหมู่บ้านจำนวน 8 หมู่บ้าน และการตกแต่งบั้งไฟเื่อของอำเภอ รวมถึงการจัดเตรียมสถานที่สำหรับวันงาน

ภาพ 1

รถขบวนเอ้งบั้งไฟ



หมายเหตุ. จาก ผู้วิจัย, 2566

ภาพ 2

ชาวบ้านรวมตัวซ่อมรื้อ



หมายเหตุ. จาก ผู้วิจัย, 2566

2. วันงานประเพณีพิธีกรรมยิงฟ้าขอฝน วันงานที่จัดขึ้นจำนวน 2 วันนั้น โดยวันแรก วันศุกร์ที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2566 บุญบั้งไฟจะจัดเพียงสองวัน คือ วันรวม ซึ่งเรียกว่า วันโฮม เป็นวันแห่ขบวนบั้งไฟไปรวมกัน และวันจุด คือ วันรุ่งขึ้นของวันโฮม แต่ปีนี้หมู่บ้านบ้านห้วยแก้วจะจุดบั้งไฟทั้ง 2 วัน ซึ่งในวันแรกจะมีการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับ ก่อนจะนำไปสู่การเดินของขบวนนางรำ จำนวน 8 หมู่บ้าน และการบวงสรวงพญาแถนและบอกกล่าวศาลเจ้าปู่พิธีประเพณียิงฟ้าขอฝน กรรมการในพิธี กล่าวเปิดงาน และการแสดงรำของแต่ละหมู่บ้าน รวมถึงการจุดบั้งไฟเบื้องต้นของวันแรก

ภาพ 3

ของบวงสรวง



หมายเหตุ. จาก ผู้วิจัย, 2566

ภาพ 4

กล่าวบวงสรวง



หมายเหตุ. จาก ผู้วิจัย, 2566

ภาพ 5

จุดบั้งไฟ



หมายเหตุ. จาก ผู้วิจัย, 2566

3. หลังงานประเพณีพิธีกรรม วันที่สอง วันเสาร์ที่ 10 มิถุนายน พ.ศ. 2566 ในวันที่สอง จะมีการแข่งขันรถไถนา และมีดนตรีมาเล่น ส่วนการจุดบั้งไฟนั้นก็มียู่ เพราะก็มีคนอื่นที่เข้ามาร่วมจุดด้วย เป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกได้เข้ามาร่วมงาน ในการแข่งขันรถไถก็ได้จำกัดหมู่บ้าน แล้วแต่คนสมัคร ใครจะสมัครก็ได้ คนที่จะแข่งรถไถก็มาถึงสนามแข่งก็นำรถไถมารอในเตนท์เพื่อทำการแข่งขันกัน โดยมีรางวัลให้แก่คนที่ชนะ

ภาพ 6

แข่งขันรถไถนา



หมายเหตุ. จาก ผู้วิจัย, 2566

ภาพ 7

เครื่องดนตรีให้ความสนุกแก่คนชมงาน



หมายเหตุ. จาก ผู้วิจัย, 2566

พบบทบาทหน้าที่ในประเพณียิงฟ้าขอฝนของตำบลห้วยแก้ว อำเภอ
บึงนาราง จังหวัดพิจิตร ดังนี้

1. บทบาทหน้าที่ในการถ่ายทอดความเชื่อประเพณีและพิธีกรรม บทบาทหน้าที่อีกประการหนึ่งของประเพณีบุญบั้งไฟ คือ เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดเรื่องราวทางวัฒนธรรมให้กับสังคม

1.1 บทบาทในการถ่ายทอดความเชื่อ คือ การยอมรับยึดมั่นในสิ่งใดสิ่งหนึ่งเหมือน ๆ กัน อาจจะพิสูจน์ได้หรือพิสูจน์ไม่ได้

1.1.1 ความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติในรูปแบบของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ได้ปรากฏความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติในรูปแบบของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังนี้

1.1.1.1 ความเชื่อเรื่องพญาแถน ชาวบ้านในตำบลห้วยแก้วมีความเชื่อว่า จุดบั้งไฟเพื่อขอฝนจากพญาแถน หรือบูชาพญาแถน

...คนโบราณเขาเชื่อว่างานตัวนี้เป็นงานบูชา
พญาแถน ตอนจะลงไร่ลงนาพญาแถน แต่ก่อนเขาว่าเดือน
หก ต้องทำบุญตัวนี้ไปบูชาพญาแถน ขอฟ้าขอฝนให้ตก
ต้องตามฤดูกาลหน่อยจะได้ทำนา ความเชื่อเขามาอย่าง
นั้น

(ทองใบ กองสินแก้ว, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤษภาคม 2566)

1.1.1.2 ความเชื่อเกี่ยวกับผีบรรพบุรุษหรือผีที่
ให้คุณ คติความเชื่อดั้งเดิมของชาวอีสานมีลักษณะของการนับถือและบูชาผี พบว่า
มีการบูชาผี และมีการทำบุญให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วในวันงานบุญบั้งไฟ การบูชาผีนี้
ก่อนจะจุดบั้งไฟ หรือวันโฮม จะต้องมีการนำของมาไหว้บอกกล่าวที่ศาลเจ้าพ่อหรือ
เจ้าปู่ เพื่อเป็นการบอกกล่าวทำความเคารพและเป็นการบอกกล่าวให้ดูแลปกป้อง
ผู้คนในหมู่บ้านให้ปลอดภัย ผีในที่นี้จึงเป็นผีบรรพบุรุษหรือผีที่ให้คุ้มกับคนในหมู่บ้าน
นั่นเอง

...ก็ธรรมดา จะมีแต่ขอ มีผู้เฒ่าผู้แก่เขาบอก
แก่ก็พูดตามภาษาแกไป ขอบูชาพญาแถนขอให้ฝนฟ้า
ตกลงมา ตามประเพณีก็ต้องตามฤดูกาล จะมีอาหาร
คาวหวาน ธูปเทียนดอกไม้ไปบูชา ขอตรงที่ศาลเจ้าพ่อ
ศาลหมู่บ้านเหมือนศาลกลางบ้านอย่างนั้นแหละ คือจะ
มีแบบว่าศาลเจ้าปู่ประจำหมู่บ้าน

(ไพฑูรย์ สิงห์ทอง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 เมษายน 2566)

1.1.2 ความเชื่อเกี่ยวกับภพชาติ ความเชื่อเรื่องภพชาตินั้น
เป็นความเชื่อที่รับอิทธิพลมาจากผี แสดงให้เห็นว่าความเชื่อเรื่องภพชาติก็ยังปรากฏ
ให้เห็นในปัจจุบัน หมู่บ้านห้วยแก้วก็เช่นกัน วันจัดงานประเพณีก็มีการทำบุญตอนเช้า
ก่อนเริ่มประเพณี ซึ่งเป็นการทำบุญให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

...อ้อ ก็มีสมัยผมทำที่แรกนะ ก็มีตลอด
เพราะคำว่าบุญบั้งไฟ ต้องมีการทำบุญก่อน ทำบุญอุทิศ
ส่วนกุศลให้บรรพบุรุษคนที่ตายไปแล้ว ทำบุญแล้วก็มี
การบวงสรวงเทวดาฟ้าดิน

(ทูล ศรีสวาท, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 เมษายน 2566)

1.1.3 ความเชื่อเกี่ยวกับนาค ชาวบ้านห้วยแก้วมีการพูดถึงความเชื่อที่เกี่ยวกับตำนานผาแดงนางไอ่ กระรอกด่อน ซึ่งในตำนานนี้ก็จะมีการเรื่องของพญานาคอยู่ คนในหมู่บ้านเวลาจัดขบวนแห่ก็จะมีขบวนที่เกี่ยวกับตำนานผาแดงนางไอ่ด้วย ในส่วนใหญ่ความเชื่อเรื่องพญานาคนั้นก็มาจากนิทานตำนานจากผาแดงนางไอ่

...ความเชื่อในเรื่องอื่น แต่ก่อนนะไม่มี ก็มีตัวนี้
แหนะ เป็นงานแข่งขันตั้งแต่ผาแดงนางไอ่ โน่นพญาขอม
แข่งขันกันแต่ก่อน ใครชนะก็เอานางไ้ไป จุดบั้งไฟไม่ขึ้น
ก็แพ้

(ทองใบ กองสินแก้ว, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤษภาคม 2566)

1.2 บทบาทหน้าที่ในการถ่ายทอดประเพณีและพิธีกรรม ชาวบ้านห้วยแก้วนั้นในวันงานจะมีการทำบุญ ซึ่งการทำบุญนั้นไม่ได้ตรงกับวันพระ แต่เป็นการทำบุญก่อนเริ่มพิธีกรรมประเพณี ซึ่งคนในหมู่บ้านก็จะมาทำบุญกัน มีพระสวดปกติ ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าพิธีกรรมก็เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อทางศาสนา นอกจากนี้ยังมีพิธีบวงสรวงพญาแถน ซึ่งในตัวบวงสรวงนั้นก็ยังมีการสอดแทรกวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในชุมชน ในบวงสรวงได้กล่าวถึงการทำนาแล้วบอกกล่าวขอฝนจากพญาแถน

...ก็เรียกบุญบั้งไฟนี้แหละครับ เขามาห่ากัน
ไม่ทำบุญ นายคนก่อน ๆ เขาไม่ได้ทำบุญ แต่ผมเข้ามา
ก็มาทำ เพราะมันต้องอนุรักษ์ เพราะคำว่าบุญ ต้องทำบุญ
ด้วย แต่ก่อนมาเขาก็ทำบุญ เราจะแยกออกไม่ได้

(ทูล ศรีสาาท, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 เมษายน 2566)

จากที่ได้เรียบเรียง แสดงให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ในการถ่ายทอดความเชื่อประเพณีและพิธีกรรมการยอมรับนับถือในสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตน ทั้งที่พิสูจน์ได้และพิสูจน์ไม่ได้โดยบทบาทหน้าที่นั้นแสดงออกทางความคิดและวิถีชีวิตที่เป็นอยู่ เป็นการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น พูดปากต่อปาก ปลุกฝังกันมาให้ความเชื่อในแบบเดียวกัน และบทบาทหน้าที่ประเพณียังฟ้าขอฝนก็ยังคงทำหน้าที่และมีบทบาทในด้านการถ่ายทอดความเชื่อประเพณีและพิธีกรรม

2. บทบาทหน้าที่ในการสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่น สังคมคนภาคอีสาน จะเป็นสังคมที่มีวิถีชีวิต ความเชื่อ การเป็นอยู่ ค่านิยม เอกลักษณ์ และประเพณี บุญบั้งไฟก็ได้สะท้อนสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ที่เป็นอัตลักษณ์ของคนภาคอีสาน

2.1 อัตลักษณ์ด้านภาษา คนในหมู่บ้านห้วยแก้วนั้นจะมีภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ คือ ภาษาอีสาน แต่สำเนียงจะต่างกันออกไป เนื่องจากคนบางกลุ่มก็ไม่ได้มาจากจังหวัดเดียวกัน บางคนมาจากจังหวัดยโสธร สำเนียงก็จะอีกสำเนียง บางคนมาจากจังหวัดนครราชสีมา สำเนียงก็จะอีกสำเนียง แต่ทุกคนจะพูดภาษาอีสาน ทุกคนแต่เป็นภาษาอีสานตามท้องถิ่นของตนเอง คือ มีการพยายามธำรงอัตลักษณ์ของกลุ่มชนดั้งเดิมของตนเอง เพราะภาษานั้นก็บ่งบอกว่าตนเองเป็นคนที่ไหน

...มีกลุ่มลิงเซิงกัน กลุ่มขี่ควาย กลุ่มอ้ายเกี้ยนอง
ลืมิเป็นกลุ่มไป ชุมมือนี่กะมีอยู่ เล่นกันสนุกสนานเฮฮา

(ทองศรี คำแสวก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤษภาคม 2566)

จะเห็นได้ว่าที่ผู้วิจัยยกบทสัมภาษณ์นั้นมานั้น สังเกตได้จากภาษาที่ใช้ไม่ใช่ภาษาไทยกลาง แต่จะเป็นสำเนียงภาษาอีสาน ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้สัมภาษณ์มานั้นมีความหมายว่า ในประเพณีมีการละเล่น กลุ่มลิงร่วมเพศกัน กลุ่มขี่ควาย กลุ่มพีอ้อมนอง จะมีเป็นกลุ่มไป ทุกวันนี้ก็มีอยู่ เล่นกันสนุกสนานเฮฮา

2.2 อัตลักษณ์ด้านดนตรีและศิลปะการแสดง หากพูดถึงภาคอีสาน การเซิ้ง เป็นศิลปะประจำของภาคอีสาน ซึ่งคนในหมู่บ้านห้วยแก้วนั้นก็ยังคงสืบทอดและอนุรักษ์ไว้ ในประเพณีบุญบั้งไฟนั้นจะมีขบวนเซิ้งทุกหมู่บ้าน แล้วแต่ละหมู่บ้านก็จะเป็นการเซิ้งที่แตกต่างกันออกไปหลากหลายรูปแบบ รวมถึงด้านดนตรี ซึ่งในสมัยก่อนนั้นการเซิ้ง หรือการแสดงต่าง ๆ จะใช้ดนตรีสดที่เล่นเอง แต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีความทันสมัย จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านดนตรีมากขึ้น แต่ก็ยังมีความเป็นดนตรีอีสานไว้อยู่

...ก็มีรำเซิ้ง มีวันโฮม แต่ก่อนนะพ้อนกลอง
ตุ้ม แต่เดี๋ยวนีเขาไม่ทำเหมือนเมื่อก่อน ผู้ชายใส่ผ้าถุงเซิ้ง
แล้วแต่จะทำไปให้มันตลกเฮฮา บางคนก็ทาหน้าทาตา
ทำให้มันสัปดน

(สมัย สิวไทยสงค์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 เมษายน 2566)

2.3 เครื่องแต่งกาย เครื่องแต่งกายของคนอีสาน ผู้หญิงก็จะนุ่งผ้าถุงลายแบบภาคอีสาน เช่น มัดหมี่ลายต่าง ๆ และซิ่นตีนซิด (ส่วนใหญ่จะเป็นลายที่คนมีอายุมากแล้วจะใส่กัน) ผู้ชายก็จะนุ่งผ้าโสร่ง ซึ่งการแต่งกายแบบนี้ในปัจจุบันไม่ค่อยเห็นกันนัก จึงทำให้การแต่งกายแบบนี้เป็นการโหยหาอดีต และมีหมู่ที่ 4 หมู่บ้านไคคำที่แต่งตัวเป็นเอกลักษณ์อีกด้วย เนื่องจากยุคสมัยเปลี่ยนไปการแต่งกายก็ปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา แต่จะเห็นได้เมื่อมีงานประเพณีหรือเทศกาลต่าง ๆ นั่นเอง

ภาพ 8

การนุ่งโสร่งของผู้ชาย



หมายเหตุ. จาก ผู้วิจัย, 2566

ภาพ 9

การใส่ผ้าถุงของชาวบ้าน



หมายเหตุ. จาก ผู้วิจัย, 2566

ภาพ 10

การแต่งตัวไทดำ หมู่ 4



หมายเหตุ. จาก ผู้วิจัย, 2566

3. บทบาทหน้าที่ในการให้ความรู้ บทบาทการให้ความรู้ นั้น คือ กระบวนการปลูกฝังและการถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปอีกบุคคลหนึ่ง หรือจากกลุ่มหนึ่งไปยังกลุ่มหนึ่งได้ ไม่ว่าจะเป็นบริบทที่ตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม มีบทบาทปรากฏ ดังนี้

3.1 บทบาทการให้ความรู้ด้านศาสนา มีการบอกกล่าวถึงการทำบุญ เพราะอะไรถึงทำบุญแล้วพูดถึงขั้นตอนของการทำบุญ ว่าทำไมถึงเรียกว่า บุญ เพราะบุญเกิดจากการทำบุญก่อนที่จะเริ่มงานประเพณีชิงฟ้าขอฝน หรือบุญบั้งไฟ การทำบุญนั้นก็เป็พิธีกรรมทางศาสนาและหลักคำสอนต่าง ๆ ที่มีแนวความเชื่อเกี่ยวกับบุญบาป หรือคำที่บอกกล่าวต่อ ๆ กันมาว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หรือแม้กระทั่งเป็นการทำบุญให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

...มีรำเซ็ง ที่จริงบุญ ภาษาอีสานเขาเรียกบุญ
บุญก็คือทำบุญต่กบาตรก่อน ก่อนวันงานก็ทำบุญ
ต่กบาตรแล้วกลางวันก็ค่อยมีขบวนรำเซ็ง มันคือ
วันโฮม สมัยนี้ไม่เท่าไร สมัยก่อนเขาจะตั้งอยู่ที่วัดเลย

(ไพฑูรย์ สิงหทอง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 เมษายน 2566)

3.2 บทบาทการให้ความรู้ด้านวัฒนธรรม ประเพณี จะเห็นได้ชัดว่าคนรุ่นหลัง ๆ พยายามที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมและประเพณีไว้เพื่อให้คนรุ่นใหม่หรือลูก ๆ หลาน ๆ ได้ปฏิบัติสืบต่อกันไป ซึ่งถือว่าการอนุรักษ์ไว้อย่างหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางต่อสังคมถึงแม้จะมีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปตามสมัยของยุคนิยม แต่ก็ยังคงสืบสานให้เป็นประเพณีวัฒนธรรมในรูปแบบเดิม

...ด้วยความที่ประเพณีมันสืบต่อกันมา
ตั้งแต่รุ่นปู่ ย่า ตา ยาย เขาก็จะมีความเชื่อต่อ ๆ กันมา
คนเขาทำสืบต่อกันมา มันก็จะช่วยกันคนละไม้คนละมือ
คอยส่งเสริมกันนะ

(ชะลอ บุญดี, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤษภาคม 2566)

4. บทบาทหน้าที่ในการเป็นทางออกสำหรับความขัดแย้งและกฎเกณฑ์ทางสังคม บทบาทหน้าที่ในด้านนี้นั้นถือเป็นการแก้ไขในด้านปัญหาสังคมในส่วนของความขัดแย้งและระเบียบสังคมที่ทำให้คนในชุมชนยึดถือปฏิบัติ ดังนี้

4.1 บทบาทหน้าที่ในกฎเกณฑ์และการเป็นทางออกด้านประเพณีและวัฒนธรรม ความขัดแย้งนั้นอาจเกิดขึ้นจากความเห็นต่างจากคน 2 กลุ่มซึ่งในหมู่บ้านห้วยแก้ว อำเภอปึงนาราง จังหวัดพิจิตรนั้นจะเห็นได้ว่าในจังหวัดพิจิตรเป็นพื้นที่ราบลุ่ม ถือว่าเป็นแหล่งที่เหมาะสมสำหรับการทำมาหากิน มีน้ำและธรรมชาติที่เพียบพร้อม แต่ด้วยความคนในชุมชนนั้นเป็นผู้ที่อพยพมาจากภาคตะวันออก

เฉียดเหนือหรือภาคอีสาน ก็จะทำให้เราเห็นอีกมุมหนึ่งว่าคนในชุมชนยังคงความเชื่อในเรื่องของบุญบั้งไฟหรือประเพณียิงฟ้าขอฝน และเกิดความไม่สบายใจหากไม่ได้ปฏิบัติประเพณีตามเดิม เนื่องจากผู้อพยพมานั้นยังคงมีจิตใต้สำนึกในชาติพันธุ์ของตนเองที่ต้องการยึดถือปฏิบัติประเพณีที่เคยมีมาเป็นหลัก จึงทำให้เกรงกลัวว่าฝนจะไม่ตกต้องตามฤดูกาลหรืออาจจะเกิดอาเพศต่าง ๆ เกี่ยวกับภัยธรรมชาติมาจนถึงปัจจุบัน จึงทำให้รุ่นต่อ ๆ มามีความคิดในเชิงเดียวกัน เพราะเกิดการถูกสั่งสอนและปลูกฝังมาตั้งแต่เยาว์วัยนั่นเอง แต่ก็ยังมีบางกลุ่มที่ไม่ยึดติดกับประเพณีนี้หรือคนที่ปรับตัวเข้ากับภูมิภาคและยึดถือตามประเพณีของจังหวัดที่ได้อพยพมาเป็นหลัก จึงต้องมีการสร้างกฎเกณฑ์ทางสังคมขึ้นมาเพื่อให้เกิดความเสมอภาคของทั้งสองฝ่าย

...มันคาดไม่ได้ ถึงรอบปีเขาก็กว้างเราแล้ว

ทวงให้ทำ เดียวก็รวมหัวคุยกันว่ายังงั้นผู้นำไม่พาทำ
เดี๋ยวเขาก็รวมตัวกันโจมตีแล้ว ทำไม่ไม่พาทำ ทำไม่
ทุกปีทำ เงินทองอะไรก็ไม่เดือดร้อน เหมือนเขาอยาก
อนุรักษไว้

(ทูล ศรีสวาท, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 เมษายน 2566)

4.2 บทบาทหน้าที่ในการให้ความร่วมมือ ในประเพณียิงฟ้าขอฝนนั้นเมื่อถึงในช่วงของการทำบั้งไฟ สมัยก่อนจนถึงปัจจุบันนั้นชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านจะร่วมด้วยช่วยกันจัดทำบั้งไฟกันในแต่ละหมู่ แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือและร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชน อีกทั้งรวมไปถึงการช่วยจัดงานโดยมีในส่วนของประเพณียิงฟ้าขอฝนเป็นสื่อกลางที่ทำให้คนในหมู่บ้านนั้นออกมาช่วยกัน

...ก็มารวมตัว ชาวบ้านเขาเริ่มตั้งกลุ่มได้

พอสมควร แล้วชวนกันมาทำ สมัยนั้นก็ไม่มีใครสนับสนุน
ชาวบ้านบ้างก็ออกคนละ 20 บาทก็ทำกันแล้ว แล้วก็
ใช้กำลังชาวบ้านทำนะแต่ก่อนนะ

(ทูล ศรีสวาท, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 เมษายน 2566)

5. บทบาทหน้าที่ในการความบันเทิง เป็นบทบาทที่แสดงออกให้เห็นว่าประเพณียิงฟ้าขอฝนนั้น คนในชุมชนนำเอาความบันเทิงมาเป็นการผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยจากการทำงานหรืองานทางเกษตรกรรม โดยแสดงออกให้เห็นถึงการดำรงชีวิต ประเพณียิงฟ้าขอฝนนอกจากจะเป็นการบูชาพญาแถนในเรื่อง

ของความเชื่อยังมีความบันเทิงและความสนุกสนานที่เป็นการออกให้แก
ความซับซ้อนใจให้แก่คนในสังคมได้ ซึ่งอาจเชื่อมโยงในเรื่องของความเชื่อว่าการเล่น
สัปดนนั้นจะทำให้พญาแถนบันดาลฟ้าฝนมาให้ แต่บางท่านก็ไม่มี ความเชื่อในเรื่อง
นี้และมองว่าการเล่นสัปดนนั้นเป็นเพียงการเล่นสนุกสนานเสริมสร้างให้ประเพณีมี
ความพลิตพลิน

...มีกลุ่มลิงร่วมเพศกัน กลุ่มขี้ควาย กลุ่มพื้อ
น้องจะมีเป็นกลุ่มไป ทุกวันนี้ก็มีอยู่ เล่นกันสนุกสนาน
เฮฮา

(ทองศรี คำแสวก, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 พฤษภาคม 2566)

6. บทบาทหน้าที่ในการรักษาประเพณีให้คงอยู่สืบไป คนในชุมชน
ห้วยแก้วหมู่ 1 และหมู่ 2 นั้นจะให้ความสำคัญกับประเพณียิงฟ้าขอฝนมากกว่า
ในหมู่อื่น ๆ แต่ในหมู่อื่น ๆ นั้นที่ร่วมปฏิบัติต่อ ๆ กันมาด้วยเพราะถือว่าเป็นประเพณี
ของชุมชนและถึงแม้จะต่างกลุ่มชาติพันธุ์ก็มีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์
คนรุ่นใหม่ที่เป็นเด็กหรือวัยรุ่นก็มีความสนใจในเรื่องของการทำบังไฟ วัยรุ่นผู้ชาย
ก็จะสนใจเป็นพิเศษ แต่ผู้หญิงก็สนใจในเรื่องการร้องรำเอยมากกว่า รวมทั้งผู้นำ
ชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลและหน่วยงานอื่น ๆ ก็มีหน้าที่สำคัญในการให้
ความช่วยเหลือและสนับสนุนส่งเสริมประเพณียิงฟ้าขอฝน ในเรื่องของปัจจัยเงินทุน
ที่มอบให้แก่หมู่บ้านทั้ง 8 หมู่บ้าน เพื่อให้ไปจัดสรรตกแต่งบังไฟหรือขบวนแห่ เพราะ
จะมีการประกวด รวมถึงมีเงินรางวัลที่มอบให้แก่ผู้ชนะ จึงทำให้ประเพณียิงฟ้าขอฝน
ของชาวตำบลห้วยแก้ว อำเภอปงนาราง จังหวัดพิจิตร ยังคงสืบสานและเป็นปฏิบัติ
สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

...เราก็ต้องพยายามดึงให้มาเป็นประเพณี
ของเรา มันก็มีความหลากหลายวัฒนธรรม ซึ่งจะมีอีสาน
ในส่วนใหญ่ที่หมู่ 1 หมู่ 2 แล้วเขาก็อยากอนุรักษ์ไว้

(โสพรรณ เกียงติพงษ์พันธ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 เมษายน 2566)

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ได้วิเคราะห์องค์ประกอบของประเพณียิงฟ้าขอฝน
รูปแบบของการจัดประเพณียิงฟ้าขอฝนของตำบลห้วยแก้ว รวมถึงได้เข้าใจอย่าง
ลึกซึ้งว่าการดำรงอยู่ของประเพณียิงฟ้าขอฝน ประจำปี พ.ศ. 2566 ของตำบล

ห้วยแก้วนี้มีองค์ประกอบอยู่หลายประการ และมีขั้นตอนหลายขั้นตอนของประเพณี
 ย่อมสัมพันธ์กับ บทบาทหน้าที่ต่อสังคม ดังที่ ประเพณียิงฟ้าขอฝนของตำบลห้วยแก้ว
 ยังคงอยู่ชุมชน เนื่องจากยังคงทำหน้าที่หรือมีบทบาทรับใช้ชุมชนหลายประการ
 ทั้งการถ่ายทอดความเชื่อประเพณีและพิธีกรรม การสร้างอัตลักษณ์ของท้องถิ่น
 การให้ความรู้ การเป็นกฎเกณฑ์ทางสังคมและทางออกของความขัดแย้ง การให้
 ความบันเทิง และการรักษาประเพณีให้คงอยู่สืบไป ดังนั้น เราต้องเห็นความสำคัญ
 ของประเพณีพิธีกรรมในชุมชน และยอมรับองค์ประกอบบางประการให้สัมพันธ์
 ทันสมัยตามยุคและกาลเวลา แต่ไม่ยอมสูญเสียอัตลักษณ์ที่บ่งบอกความเป็นตำบล
 ห้วยแก้ว และต้องไม่สูญเสียลักษณะสำคัญของประเพณีพิธีกรรม จนไม่สามารถ
 สืบสาวไปจนถึงต้นสายปลายเหตุได้

บทบาทเหล่านี้พบว่าแตกต่างจากงานวิจัยอื่น ๆ ซึ่งทั้งนี้ก็ขึ้นอยู่กับบริบท
 ทางสังคมและชุมชนเป็นหลัก เช่น กรณีงานวิจัยของ สายหยุด บัวทุม (2559)
 ได้ศึกษา เปรียบเทียบบทสวดขวัญลาวกับบทสวดขวัญอีสาน: โครงสร้างทางวรรณกรรม
 และบทบาทหน้าที่ ผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า มีบทบาทหน้าที่ต่อสังคมอย่างไรหรือ
 มีหน้าที่ช่วยแก้ทุกข์สังคมอย่างไร จากการศึกษาพบว่า มีบทสวดขวัญลาว สรุปได้ว่า
 บทสวดขวัญลาวและบทสวดขวัญอีสานมีลักษณะโครงสร้างทางวรรณกรรมในองค์ประกอบ
 หลัก ๆ เหมือนกัน และมีต้นเค้าหรือจุดกำเนิดแหล่งเดียวกัน เป็นวรรณกรรมที่ใช้
 ประกอบในสังคมลาวในอดีต เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงมีการย้ายถิ่นฐาน
 มาอยู่ในบริบทสังคมใหม่ คือเขตภาคอีสานของไทย แต่ภายใต้บริบทสังคมใหม่กลุ่ม
 คนอีสานยังคงสืบทอดวัฒนธรรมของตนเองไว้อย่างดีเยี่ยม แสดงให้เห็นว่า
 การมีพื้นที่แวดล้อมด้วยคนหลากหลายชาติพันธุ์ มีการย้ายถิ่นฐาน แต่อย่างไรก็ตาม
 ความเป็นอีสานก็ยังคงสืบทอดไปในรูปแบบใหม่ที่ผสมผสานกับความเป็นอีสานแบบเก่า
 ที่มีส่วนทำให้บทบาทของคนในชุมชนหรือสังคมเปลี่ยนแปลงไปด้วย

ความเป็นอัตลักษณ์ของตำบลห้วยแก้วนั้น ไม่ว่าจะเป็นภาษา
 การแต่งกาย ศิลปะการแสดง ที่บ่งบอกว่าเป็นคนภาคใด เช่น กรณีงานวิจัยของ วรฐธยา
 สารศาณิน (2559) การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของสื่อพื้นบ้าน: กรณีศึกษาประเพณี
 กินข้าวห่อของชาวกะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี บทบาทหน้าที่ความเป็น
 อัตลักษณ์ของชุมชนนั้นมีความคล้ายกันตรงที่บ่งบอกถึงความเป็นชาติพันธุ์ว่าเป็น
 คนจากที่ใด อย่างบ้านห้วยแก้ว คือ อพยพมาจากภาคอีสาน ภาษา การแต่งกาย
 ศิลปะการแสดง ก็มีความภาคอีสาน ส่วนงานวิจัยของ วรฐธยา สารศาณิน (2559)
 พบว่า มีบทบาทที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน พิธีกรรมเรียกขวัญในประเพณีกินข้าวห่อ

เป็นพิธีกรรมที่สำคัญของชาวกะเหรี่ยงในอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นสื่อพิธีกรรม
ที่เป็นการบ่งบอกความเป็นเชื้อชาติเผ่าพันธุ์กะเหรี่ยงที่มีมายาวนานนับ 100 ปี
ด้วยเช่นกัน ความเป็นตัวเราหรืออัตลักษณ์นั้นสื่อถึงความเป็นอยู่หรือภูมิหลังที่มี
ความหมายและความประพฤติ รวมถึงภูมิปัญญานั้นก็บ่งบอกว่าตัวเราหรือพื้น
ถิ่นของเรานั้นคืออะไร อยู่ที่ไหน และเป็นมาอย่างไร จนเกิดเป็นการแสดงออกถึง
ความเป็นอัตลักษณ์

งานรื่นเริงสร้างความบันเทิงให้กับผู้เข้าร่วมประเพณี นับเป็นบทบาทหน้าที่
สะท้อนให้เห็นในประเพณียิงฟ้าขอฝน เป็นงานประเพณีที่คนในชุมชนห้วยแก้วให้
ความสำคัญเป็นอย่างมาก กล่าวได้ว่าเป็นประเพณีที่เต็มไปด้วยความรื่นเริง สมัย
ก่อนก็เป็นการแข่ง แต่ปัจจุบันก็จะเป็นการรำประยุกต์เพื่อให้ทันสมัยมากขึ้น การเล่น
เพลงก็สนุกสนาน เน้นไปที่เครื่องเสียงหรือรถแห่ เพื่อให้ประชาชนนั้นอยากมีส่วนร่วม
ในขบวนแห่ ก็มีการเล่นสับดน เช่น มีไม้แคะสลักเป็นรูปอวัยวะเพศชาย ไม้แคะสลัก
เป็นลิงร่วมเพศกัน แต่งตัวตลก เป็นต้น ชาวบ้านหรือคนที่มาดึกที่ต่างหัวเราะ และ
สนุกสนานไปกับการละเล่นที่ชาวบ้านนั้นเล่นกัน ซึ่งถือว่าเป็นการให้ความบันเทิง
เพลิดเพลินแก่ทั้งผู้ที่เป็นคนเล่นและผู้ชมไปพร้อมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ
คมศิลป์ จันทพันธ์ (2556) ที่ศึกษา “ลำเต้ยหัวดอนตาล” พบว่า บทบาทของ
ลำเต้ยหัวดอนตาลให้ความบันเทิง พบว่า เป็นการละเล่นที่เล่นในชุมชน และกลุ่มชน
ของชาวบ้านที่สืบทอดต่อกันมาตั้งแต่อดีต โดยมีการปรับปรุงพัฒนาในเรื่องของ
การบรรเลงและการแสดงเพียงเล็กน้อย ทั้งนี้เพราะการแสดงดังกล่าว ถือว่าเป็น
เอกลักษณ์ และเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นตัวตนของชาวดอนตาลอย่างหนึ่งที่เป็น
รูปธรรมอย่างชัดเจน โดยในรูปแบบของการแสดงนั้นเน้นการบรรเลงดนตรี และ
การขับร้องเป็นหลัก การฟ้อนขับร้องประกอบดนตรี ซึ่งเนื้อร้องนั้นจะเป็นการเกี่ยว
พาราสีระหว่างชายหญิง เป็นการละเล่นที่ให้ความบันเทิงทั้งผู้เล่น และผู้ฟัง เพราะ
มีการใช้คำที่เป็นสองแง่สองง่าม หยาดโลนในบางครั้ง หรือมีการนำเรื่องราวที่เกิดขึ้น
ในสังคมมาสร้างความบันเทิงในกลุ่มคนฟัง จะเห็นได้ว่า วิจัยทั้งสองเรื่องนี้มี
ความคล้ายกันในเรื่องของการให้ความบันเทิง แต่ต่างกันตรงที่งานวิจัยของคมศิลป์
จันทพันธ์ (2556) เป็นการศึกษาบทเพลง แต่งงานวิจัยของผู้วิจัยนั้นศึกษาเกี่ยวกับ
ประเพณี ความเป็นมาของงานนั้นสามารถแสดงออกมาได้หลากหลายรูปแบบ แต่ก็ล้วน
ทำให้จิตใจของคนเรานั้นเกิดความเพลิดเพลินผ่อนคลาย ไม่ว่าจะเป็นบทเพลง นิทาน
ประเพณี ก็สามารถทำให้เรานั้นมีความสุขทางจิตใจ

การดำรงอยู่ของประเพณีชิงฟ้าขอฝนที่ทำกันมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน ซึ่งเป็นประเพณีในระดับท้องถิ่น เกิดขึ้นในระดับครอบครัวและชุมชน มีความหมายที่แตกต่างกันไปตามความเชื่อของแต่ละชุมชน ต่อมา มีการสร้างความหมายของประเพณีในระดับที่สูงขึ้นโดยการเปลี่ยนชื่อประเพณีเพื่อให้เข้ากับคนภาคกลาง จากประเพณีบุญบั้งไฟ มาเป็นประเพณีชิงฟ้าขอฝนเพื่อให้เกิดการยอมรับจากคนนอกชุมชน แต่ในภายหลังก็เกิดปัจจัยภายนอก เช่น งบประมาณ รวมถึงการแสดงออกของคนนอกชุมชน ที่ว่าไม่ได้มีเชื้อสายอีสานที่จะต้องมาเข้าร่วมพิธีกรรมนี้ สมัยก่อนเป็นงานประจำอำเภอบึงนาราง แต่ปัจจุบันเป็นงานประเพณีประจำตำบลห้วยแก้ว จะเห็นได้ว่าประเพณีกับสังคมนั้นมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันเป็นไปตามแนวทางการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอีกเช่นกัน ทำให้ฐานะของประเพณีมีความหมายและบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป การดำรงอยู่ของประเพณีคือการให้ถ่ายทอดองค์ความรู้และการให้คุณค่าของความหมายให้คนภายในชุมชนได้รับรู้และสามารถถ่ายทอดบอกต่อได้ การนำตำนานเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและวัฒนธรรมของชุมชน ไม่ใช่แค่เพียงประเพณีชิงฟ้าขอฝนนี้เท่านั้น ในที่นี้หมายความว่าถึงประเพณีทั้งหมด การถ่ายทอดตำนานความเชื่อหลายต่อหลายเรื่องที่ได้ผูกความเชื่อเรื่องผีเข้ากับพระพุทธศาสนาให้มีการทำบุญ มีพระสงฆ์เข้ามามีส่วนสำคัญในประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อ นับว่าเป็นการผสมผสานความเชื่อเรื่องผีที่มีอยู่เดิมเข้ากับพระพุทธศาสนาได้อย่างกลมกลืน โดยประเพณีและพิธีกรรมมีกระบวนการทางศาสนาที่ใช้ผูกพันคนในสังคมไว้ด้วยกัน ย่อมแสดงให้เห็นถึงบทบาทความสำคัญของประเพณีชิงฟ้าขอฝนที่มีการแสดงออกร่วมกันและสร้างความผูกพันกันในสังคม

ประเพณีชิงฟ้าขอฝนของตำบลห้วยแก้ว อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ในการศึกษาครั้งนี้ยังก่อให้เกิดการศึกษาทางด้านคติชนท้องถิ่นที่แสดงถึงองค์ความรู้ใหม่ในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านอัตลักษณ์ของประเพณีที่ชาวบ้านตำบลห้วยแก้วได้อพยพมาและก่อตั้งหรืออนุรักษ์ประเพณีของตนไว้ให้อยู่ในรูปแบบเดิมหรือมีการปรับเปลี่ยนให้เข้ากับภูมิภาคของทางภาคกลาง รวมถึงการได้รับความสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อให้ประเพณีชิงฟ้าขอฝนยังคงสืบทอดไปได้ ความรู้กระบวนการการทำบั้งไฟที่เป็นองค์ประกอบของการทำพิธีชิงฟ้าขอฝน และบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไปข้างต้นส่งผลให้ประเพณีนี้ยังคงอยู่จวบจนปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของประเพณีพิธีกรรมยิ่งฟ้าขอฝนของตำบล ห้วยแก้ว อำเภอเบ็ญียงาราง จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยมีข้อเสนอดังนี้

1. ผู้วิจัยหรือหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว สามารถนำไปบูรณาการการศึกษา เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่นได้
2. สามารถนำแนวทางการศึกษาลักษณะนี้ไปศึกษาประเพณีท้องถิ่นอื่น ๆ ได้

เอกสารอ้างอิง

- คมศิลป์ จันทพันธ์. (2556). *ลำเตี้ยหัวดอนตาล* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2542). *การวิจัยทางมานุษยวิทยา*. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัช ปุณโณทก. (2530). *วรรณกรรมท้องถิ่น*. โอเดียนสโตร์.
- มัลลิกา คณานุรักษ์. (2535). *คติชนวิทยา*. โอเดียนสโตร์.
- ยุพา กาฬเนตร, ประทับใจ ลีขา และ ประสิทธิ์ พวงบุตร. (2544). *ประเพณีอีสานในเชิงอนุรักษ์และเผยแพร่*. สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ยศ สันตสมบัติ. (2559). *มนุษย์กับวัฒนธรรม*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรรัฐยา สารศาณิน. (2559). *การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของสื่อพื้นบ้าน: กรณีศึกษาประเพณีกินข้าวห่อ ของชาวกะเหรี่ยง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. Thammasat University International Relations (CUIR). http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5707030069_3632_3942.pdf
- ศิราพร ณ กลาง. (2548). *ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน-นิทานพื้นบ้าน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายหยุด บัวทุม. (2559). *เปรียบเทียบบทสวดขุททกปิฎกกับบทสวดขุททกปิฎกอีสาน: โครงสร้างทางวรรณกรรมและบทบาทหน้าที่* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานจังหวัดพิจิตร. (2550). *10 ชาตัพันธ์ ในจังหวัดพิจิตร* (พิมพ์ครั้งที่ 1). ป.การพิมพ์.



การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้ คำหลายความหมายในภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียน สาขาวิชาภาษาไทยในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วงประเทศจีน*

สุนีย์ ลีลาพรพินิจ¹, เพ็ญพิสุทธิ์ สีกาแก้ว², ประภัศสร นิกรสวัสดิ์³ และ เชียหลิง หลาน⁴
สายงานวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต¹, วิทยาลัยนานาชาติจีน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต²,
คณะกรรมการจัดการการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์³ และ หลักสูตรภาษาและ
วัฒนธรรมเอเชียนตะวันออกเฉียงใต้ มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศกว่างซี ประเทศจีน⁴

E-mail: sunee.lee@dpu.ac.th¹, penpisut.sik@dpu.ac.th²,
prapatsomnik@pim.ac.th³, 261687842@qq.com⁴

วันที่รับบทความ: 27 ธันวาคม 2566

วันแก้ไขบทความ: 20 มีนาคม 2567

วันที่รับบทความ: 24 เมษายน 2567

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้คำหลายความหมายในภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงผสมผสาน ด้วยการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาจีนในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3-4 จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่นักศึกษาจีนใช้มากที่สุด คือ ตี๊กต็อก (TikTok) ประเภทของแพลตฟอร์มที่ใช้มากที่สุด คือ เว็บไซต์กูเกิล (Google) ประเภทของสื่อออนไลน์ไทยที่ใช้เพื่อการเรียนและพัฒนาทักษะภาษาไทยมากที่สุด คือ ละคร โดยระยะเวลาที่เข้าใช้มากที่สุด คือ 1 ชั่วโมง-น้อยกว่า 2 ชั่วโมง ส่วนความถี่ในการใช้แพลตฟอร์มและสื่อสังคมออนไลน์ไทยในแต่ละสัปดาห์ พบว่า นักศึกษาจีนส่วนใหญ่ไม่เคยใช้ ทำให้ศักยภาพของสื่อในการถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับคำหลายความหมายให้กับผู้เรียนชาวจีนยังไม่สามารถใช้งานได้เต็มที่ปัจจัยด้านชาติพันธุ์ไม่มีผลต่อความถี่ในการใช้แพลตฟอร์มและการรับชมสื่อออนไลน์ไทย โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ปัจจัยด้านชั้นปีการศึกษากลับมีผลต่อความถี่ใน

* บทความวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตประเภท Investigator Initiated Project (IIP) ประจำปีการศึกษา 2565 และทุนสนับสนุนการวิจัยในโครงการ “การพัฒนาอย่างยั่งยืนในการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยภายใต้ความร่วมมือระหว่างไทยจีน” จากหัวข้อวิจัยพิเศษระดับอุดมศึกษานานาชาติ ตามแผนพัฒนาการศึกษากว่างซี เขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง สาธารณรัฐประชาชนจีน ประจำปี 2564

การรับชมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (<0.05) รูปแบบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนและพัฒนาทักษะภาษาไทยของนักศึกษาจีนมีพฤติกรรม “เสพ” หรือ “รับเข้า” มากกว่าการ “ใช้” หรือ “ส่งออก” ความคิดเห็นของนักศึกษาจีนเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้คำหลายความหมายในภาษาไทยอยู่ในระดับปานกลาง โดยหัวข้อที่นักศึกษาเห็นด้วยมากที่สุด คือ การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นประจำ ทำให้รู้จักคำหลายความหมายในภาษาไทยมากขึ้น และเห็นตัวอย่างการใช้คำหลายความหมายในประโยคต่าง ๆ

คำสำคัญ: พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้คำหลายความหมายภาษาไทย นักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทย

Impact of Online Social Media Usage Behavior on Perceptions of Thai Polysemous Words among Chinese Students Studying Thai Language in Guangxi Zhuang Autonomous Region, China

Sunee Leelapornpinit¹, Penpisut Sikakaew², Prapatsorn Nikornsawat³ and Xialing Lan⁴
Research Development and Innovation, Dhurakij Pundit University¹, Chinese International College, Dhurakij Pundit University², School of Creative Educational Management, Panyapiwat Institute of Management³ and School of Southeast Asian Language and Culture, Guangxi University of Foreign Languages, China⁴
E-mail: sunee.lee@dpu.ac.th¹, penpisut.sik@dpu.ac.th², prapatsornnik@pim.ac.th³, 261687842@qq.com⁴

Received: December 27, 2023

Revised: March 20, 2024

Accepted: April 24, 2024

Abstract

The purpose of this research is to study the online social media usage behavior which affects on the perception of Thai polysemous words among Chinese students studying Thai language in the Greater China region, particularly in Guangzhou area by utilize the mixed method. Data was collected from 108 Chinese students at the undergraduate level, specifically in their third and fourth years. The research tools used for data collection were questionnaires. Statistics used for data analysis included mean and standard deviation, and statistics for hypothesis testing were one-way analysis of variance. The results indicate that the type of online social media that Chinese students mostly use is TikTok, and the predominant platform is Google's website. In terms of online social media used for learning and developing Thai language skills is dramas, the majority of students spend 1 to less than 2 hours using these platforms. Regarding the frequency of using Thai platforms and Thai online social media per week, it was found that the majority of Chinese students do not use them. Yet, the media's potential to convey stories about multiple words to Chinese learners is not yet fully available. The research indicates that factors related to ethnicity have no statistically significant impact on the frequency of using Thai platforms and watching online media. On the other hand, factors related to academic year have a statistically significant impact (<0.05) on the frequency of watching online social media. The usage behavior of online social media for learning and

developing Thai language skills among Chinese students tends to involve more “consumption” rather than “active use”. Opinions about the behavior of using online social media which affects on the perception of Thai polysemous words are moderately in agreement. The topic that students mostly agree with is that regularly using online social media helps them become more familiar with Thai polysemous words. They also find examples of the use of multiple meanings in different sentences.

Keywords: Online Social Media Usage Behavior, Perceptions of Polysemous Words, Thai Language, Chinese Students

บทนำ

สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงและสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์ทั่วทุกมุมโลกผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ที่ไม่เพียงเพื่อการติดต่อสื่อสารกับผู้คนทั่วทุกมุมโลกแต่ยังเป็นแพลตฟอร์มที่สะดวกต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลความรู้ระหว่างบุคคลที่มีวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่างกัน สื่อสังคมออนไลน์จึงไม่ใช่แค่เครื่องมือที่เชื่อมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของผู้คนเท่านั้น แต่ยังเสริมสร้างสภาวะการรับรู้และการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ทั้งยังสามารถช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศได้เป็นอย่างดี

การรับรู้ (Perceptions) คือ กระบวนการที่ระบบประสาทของมนุษย์ใช้เพื่อตีความและแปลความหมายของข้อมูลจากสิ่งต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยในการทำความเข้าใจและตีความสถานการณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

เมื่อสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้คำหลายความหมายภาษาไทยในฐานะข้อมูลวิจัย China National Knowledge Infrastructure (CNKI) ซึ่งเป็นฐานข้อมูลที่รวบรวมงานวิจัยทั้งบทความ วิทยานิพนธ์ และประชุมวิชาการต่าง ๆ ในประเทศจีน ด้วยคำว่า “คำหลายความหมายภาษาไทย” พบว่า มีเพียงการศึกษาการรับรู้เรื่องการรับรู้คำหลายความหมายภาษาจีนของผู้เรียนภาษาจีนชาวไทยเท่านั้น ผู้วิจัยจึงยังไม่พบการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้คำหลายความหมายในภาษาไทย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาในประเด็นดังกล่าว โดยคำหลายความหมายถือเป็นปรากฏการณ์ทางภาษารูปแบบหนึ่งที่ทำให้คำ 1 คำ มีหลายความหมาย ซึ่งความหมายเหล่านั้นจะสัมพันธ์หรือไม่สัมพันธ์กันก็ได้ กระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการทางปริชาน (cognitive processes) ซึ่งวงความหมายของคำอาจถูกขยายผ่านการใช้ภาษาในเชิงอุปลักษณ์ สัญลักษณ์ หรือนามนัย เพื่อเชื่อมโยงวงความหมายหรือโมทัศน์ของคำเข้าด้วยกัน (Hanegreefs, 2004 อ้างถึงใน รุ่งทิพย์ รัตนานุศร และคณะ, 2549) ปรากฏการณ์ที่กล่าวถึงข้างต้นส่งผลให้ภาษากลายเป็นสื่อที่มีความหมายหลากหลายและลึกซึ้งตามลักษณะและพื้นที่ที่ใช้งาน

อย่างไรก็ตามการศึกษาเรื่องคำหลายความหมายนั้นส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การศึกษาในประเด็นของความหมาย เช่น คำหลายความหมายของคำกริยา (กาจบัณฑิต วงศ์ศรี, 2547; จิรัชย์ หิรัญรัตน์, 2550; ชัชวดี ศรลัมพ์, 2538; รุ่งทิพย์ รัตนานุศรและคณะ, 2549; สุรีเนตร จรัสจรงเกียรติ, 2559; โสภารวรรณ แสงไชย, 2537 อ้างถึงใน โสมรวิ สมเพชร, 2563) คำหลายความหมายของคำบุพพ (ศุภชัย ตั้ววิชัย, 2557 อ้างถึงใน โสมรวิ สมเพชร, 2563) การศึกษาเปรียบเทียบคู่คำภาษาไทยและจีน (ภัทรา พิเชษฐศิลป์, 2556

อ้างถึงใน โสมรวิ สมเพชร, 2563) ขณะที่การศึกษาวิจัยด้านการรับรู้คำหลายความหมาย พบเพียงงานวิจัยของวดิน สุขสมบูรณ์วงศ์ (2563) ที่ศึกษาความเข้าใจคำอุปลักษณฺรสชาติของอาหารในภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม โดยผลการศึกษาพบว่า อุปลักษณฺรเชิงมนทัศน์ของรสชาติในภาษาจีนมีความแตกต่างกับภาษาไทย ทำให้ผู้เรียนภาษาจีนชาวไทยอาจมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในส่วนความหมายของรสชาติเปรี้ยวและหวาน อาจเป็นอุปสรรคในการสื่อสารและการตีความภาษาในอนาคต

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาในประเด็นพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้คำหลายความหมายในภาษาไทยกับกลุ่มนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วงประเทศจีน โดยกำหนดพื้นที่การวิจัยเป็นมหาวิทยาลัยในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการเรียนการสอนสาขาวิชาภาษาไทยมากเป็นอันดับต้นของประเทศจีน และยังเป็นพื้นที่ที่มีชาติพันธุ์จ้วงอาศัยอยู่มากที่สุด การศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้คำหลายความหมายในภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วงประเทศจีน ในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้คำหลายความหมายในภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง

สมมติฐานการวิจัย

H1 นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วงที่มีชาติพันธุ์ต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้คำหลายความหมายในภาษาไทยต่างกัน

H2 นักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วงที่มีชั้นปีการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้คำหลายความหมายในภาษาไทยต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

เกณฑ์ในการกำหนดพื้นที่การวิจัย ผู้วิจัยคัดเลือกพื้นที่ในการวิจัยจากประเด็นด้านการเป็นพื้นที่ที่มีการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นอันดับต้นของประเทศ อ้างอิงจาก

งานวิจัยของจรัสศรี จิรภาส (2562) และประเด็นในด้านการเป็นพื้นที่ที่มีทุนวิจัยด้านภาษาไทยมากที่สุด อ้างอิงจากงานวิจัยของ Sikakaew et al., (2022) ทั้งยังเป็นพื้นที่ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นพื้นที่สำหรับพัฒนาบุคลากรด้านภาษาไทยด้วย โดยอ้างอิงจากบทสังเคราะห์ของเฉิน ชงหลิง และเพ็ญพิสุทธิ์ สีกาแก้ว (2022) เพื่อศึกษาทักษะการรับรู้ของนักศึกษาชาวจีนที่มีต่อคำหลายความหมาย

เกณฑ์ในการกำหนดกลุ่มคำที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยกำหนดชุดคำหลายความหมายในการศึกษาครั้งนี้เป็นชุดคำบอกรสชาติ ซึ่งถือเป็นชุดคำพื้นฐานสำหรับสอนภาษาไทยให้ชาวต่างชาติตามกรอบงานวิจัยของรุ่งฤดี แผลงศร (2554) และเป็นชุดคำที่แสดงการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส ซึ่งเป็นกลุ่มคำที่มีหลายความหมาย ครอบคลุมทั้งมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส มโนทัศน์ปริชาน และมโนทัศน์ด้านอารมณ์ความรู้สึก (Hanegreefs, 2004 อ้างถึงใน รุ่งทิพย์ รัตนภานุสร และคณะ, 2549)

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษา โดยผู้ให้ข้อมูลคือนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วงในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3-4 จำนวน 108 คน จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 500 คน โดยใช้สูตรคำนวณของทาโร ยามานะ (Yamane, 1973)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed method) อันประกอบด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยผ่านแบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และการสัมภาษณ์นักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยเกี่ยวกับปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้คำที่มีหลายความหมายในภาษาไทย โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ กระบวนการทางปริชาน (cognitive processes) และการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส (perception category) โดยกำหนดชุดคำบอกรสชาติภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติตามกรอบวิจัยของรุ่งฤดี แผลงศร (2554) และเป็นชุดคำที่เป็นคำที่มีหลายความหมายอันประกอบไปด้วยคำว่า “เค็ม เผ็ด ขม เปรี้ยว หวาน” เพื่อสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล

2. กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยเก็บข้อมูลจากนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยในมหาวิทยาลัยในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วงในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 3-4 จำนวน 108 คน จากจำนวนนักศึกษาทั้งหมด 500 คน โดยใช้สูตรคำนวณของทาโร ยามานะ (Yamane, 1973)

3. สร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือให้สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเครื่องมือการวิจัยได้เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ด้านภาษาไทย ภาษาศาสตร์ และด้านสถิติวิจัย ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยมีค่าเฉลี่ยดัชนีความสอดคล้อง (IOC) >0.50

4. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยข้างต้น

5. วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีคำถามทั้งหมด 3 ข้อ ได้แก่ เพศ ขาติพันธุ์ และชั้นปีการศึกษา มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด ส่วนด้านพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ แบ่งเป็น 5 ข้อ ได้แก่ (1) ประสบการณ์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ (2) ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่เข้าใช้มากที่สุด (3) ประเภทของแพลตฟอร์มภาษาไทยที่นักศึกษาเข้าถึง เวลา และความถี่ในการใช้โดยเฉลี่ยใน 1 สัปดาห์ (4) ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ภาษาไทยที่นักศึกษาเข้าถึง เวลา และความถี่ในการรับชมโดยเฉลี่ยใน 1 สัปดาห์ และ (5) พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนและพัฒนาทักษะภาษาไทย โดยแบ่งเป็น 6 ระดับ ได้แก่ (1) ไม่เคยปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 0.00 - 0.99) (2) แทบจะไม่ปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80) (3) ปฏิบัติน้อยครั้ง (ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60) (4) ปฏิบัติบางครั้ง (ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40) (5) ปฏิบัติบ่อยครั้ง (ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20) และ (6) ปฏิบัติเป็นประจำ (ค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00)

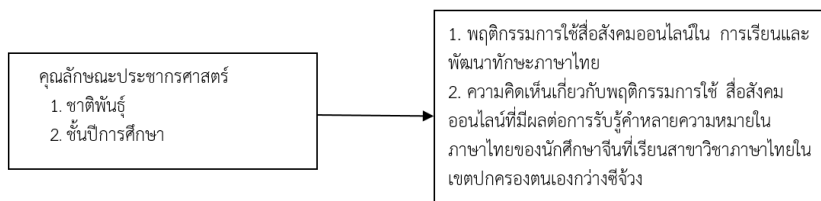
6. สรุป และอภิปรายผลการวิจัย

แนวคิดทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แนวคิดเรื่องพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับการเรียนภาษาต่างประเทศมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ โดยสัมพันธ์กับปัจจัยด้านชาติพันธุ์และชั้นปีการศึกษา

ภาพ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย



หมายเหตุ. จาก ผู้วิจัย; 2566

สื่อสังคมออนไลน์มิได้เป็นเพียงเครื่องมือที่มีแค่เนื้อหาและข้อมูลข่าวสารเท่านั้น แต่ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์สามารถสร้างกลุ่มหรือเครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงผู้ใช้จากทั่วทุกมุมโลกเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ทั้งยังสามารถช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นด้านไวยากรณ์ คำศัพท์ การฟัง การออกเสียง การพูด การอ่าน หรือการเขียนได้ (Lomicka & Loard, 2016 อ้างถึงใน โรสลิน่า สุมาลี, 2562) มีงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สื่อสังคมออนไลน์กับการเรียนและการพัฒนาทักษะทางภาษา โดยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาภาษาอังกฤษ เช่น งานวิจัยเรื่องการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนที่มีความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษระดับสูงและปัจจัยที่ส่งเสริมความสามารถด้านการพูดของโรสลิน่า สุมาลี (2562) ผลการวิจัยพบว่า YouTube เป็นสื่อออนไลน์อันดับหนึ่งที่ผู้เรียนใช้เรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยการดูภาพยนตร์ การใช้สื่อสังคมออนไลน์ทำให้ผู้เรียนมีโอกาได้ใช้ภาษาอังกฤษกับคนทั่วโลก อีกทั้งเนื้อหาภาษาอังกฤษบนสื่อสังคมออนไลน์มีความน่าสนใจ จึงทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะการพูดภาษาอังกฤษได้ดี

นอกจากนี้รูปแบบของสื่อสังคมออนไลน์ประเภทต่าง ๆ ยังมีผลต่อการรับรู้ จดจำ และการนำไปใช้ของนักศึกษาอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยเชิงทดลองของ Opgenhaffen และ d'Haenens (2011 อ้างถึงใน บุปผา เมฆศรีทองคำ และขจรจิต บุณนาค, 2556) ที่ศึกษาเรื่อง “การทดสอบองค์ความรู้: ผลกระทบของรูปแบบข่าวออนไลน์ต่อการเรียนรู้จากข้อมูลข่าว” พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะสื่อสารมวลชนจาก Catholic University of Leuven ประเทศเบลเยียม ซึ่งเป็นกลุ่มทดลองที่มีความชำนาญในการใช้อินเทอร์เน็ตมีการรับรู้ จดจำ และได้รับประโยชน์จากรูปแบบข่าวที่มีความซับซ้อนมากกว่าผู้ที่ไม่มีความชำนาญในการใช้อินเทอร์เน็ต

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ออกแบบสอบถามพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้คำหลายความหมายในภาษาไทยของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง จำนวน 108 คน โดยผลการศึกษสามารถแบ่งออกเป็น 4 หัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศและกลุ่มชาติพันธุ์

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 93.52 เป็นเพศชาย มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.48 และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ฮั่น (汉族) จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 64.81 ขณะที่ชาติพันธุ์จ้วง (壮族) มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 28.70 และยังมีกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.48 ตัวอย่างเช่น กลุ่มชาติพันธุ์อี๋ (彝族) กลุ่มชาติพันธุ์หมั่น (满族) และกลุ่มชาติพันธุ์เหมียว (苗族) เป็นต้น

1.2 มหาวิทยาลัยที่กำลังศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยภาษาต่างประเทศกว่างซี (广西外国语学院) จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 39.81 มหาวิทยาลัยชนชาติกว่างซี (广西民族大学) จำนวน 27 คน ร้อยละ 25 มหาวิทยาลัยกว่างซี (广西大学) จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 มหาวิทยาลัยครุศาสตร์กว่างซี (广西师范大学) จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.85 มหาวิทยาลัยไปเซอ (百色学院) จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.93 และอยู่ในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ เช่น สถาบันเซียงซือหู (相思湖学院) มหาวิทยาลัยเป่ย์ปู้วาน (北部湾大学) มหาวิทยาลัยเหอฉี (河池学院) และมหาวิทยาลัยกุ้ยหลิน (桂林学院) จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 24.07

1.3 ชั้นปีการศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักศึกษาชั้นปี 3 จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 60.19 และนักศึกษาชั้นปี 4 จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 39.81

2. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยทั่วไป

2.1 ประสบการณ์ในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์

ผลการวิจัยพบว่า มีนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยมีประสบการณ์ในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มากกว่า 4 ปีขึ้นไป จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 57.41 มีประสบการณ์เป็นเวลา 3-4 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 15.74

มีประสบการณ์เป็นเวลา 1-2 ปี จำนวน 15 คน ร้อยละ 13.89 และมีประสบการณ์น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 14 คน ร้อยละ 12.96

2.2 ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่นักศึกษาเข้าใช้มากที่สุด

จากผลสำรวจประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่นักศึกษาเข้าใช้มากที่สุด สามารถแบ่งเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1) สื่อโซเชียลมีเดีย อันประกอบด้วย ดิกต็อก (Tiktok) จำนวน 27 คน อินสตาแกรม (Instagram) จำนวน 14 คน ทวิตเตอร์ (Twitter) จำนวน 7 คน วีแชต (WeChat) จำนวน 7 คน เฟซบุ๊ก (Facebook) จำนวน 5 คน ไลน์ (Line) จำนวน 3 คน คิวคิว (QQ) จำนวน 2 คน เสี่ยวหงซู (XiaoHongShu) จำนวน 1 คน และ เว่ยป้อ (Weibo) จำนวน 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 67 คน คิดเป็นร้อยละ 62.04

2) เครื่องมือค้นหาและเว็บไซต์ข้อมูล ได้แก่ เว็บไซต์กูเกิล (Google) จำนวน 27 คน ไมโครซอฟท์ บิง (Microsoft Bing) จำนวน 2 คน เว็บไซต์วิกิพีเดีย Wikipedia จำนวน 5 คน จำนวนรวม 34 คน คิดเป็นร้อยละ 31.48

3) วิดีโอแชร์วิส (Video Sharing Platform) คือ ยูทูบ (YouTube) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.63

4) สื่อข่าวออนไลน์ คือ ไทยรัฐ (Thairath) จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.93

5) แพลตฟอร์มการประชุมออนไลน์ คือ Tencent Meeting (VooV) จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.93

2.3 ประเภทของแพลตฟอร์มภาษาไทยที่นักศึกษาเข้าถึงและความถี่ในการใช้

ประเภทของแพลตฟอร์มภาษาไทยที่นักศึกษาเข้าถึงและความถี่ในการใช้ มี 4 แพลตฟอร์ม โดยสำรวจความถี่ที่ใช้ในแต่ละแพลตฟอร์มเฉลี่ยใน 1 สัปดาห์ แบ่งออกเป็น 1) ไม่เคยใช้ 2) ใช้บ้าง (น้อยกว่าร้อยละ 25) 3) ใช้บ่อย (ร้อยละ 25-50) 4) ใช้เกือบทุกวัน (ร้อยละ 51-75) และ 5) ใช้ทุกวัน (มากกว่าร้อยละ 75) รายละเอียดแยกตามแพลตฟอร์มดังนี้

1) เฟซบุ๊ก (Facebook) พบว่า มีผู้ที่ไม่เคยใช้ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 52.78 ใช้บ้าง จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 37.96 ใช้บ่อย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 และใช้เกือบทุกวัน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.93 แต่ไม่ปรากฏผู้ใช้ทุกวัน

2) ทวิตเตอร์ (Twitter) พบว่า มีผู้ที่ไม่เคยใช้ จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 57.41 ใช้บ้าง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 27.78 ใช้บ่อย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 ใช้เกือบทุกวัน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.78 และใช้ทุกวัน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.93

3) อิน스타그램 (Instagram) พบว่า มีผู้ที่ไม่เคยใช้ จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 47.22 ใช้บ้าง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 30.56 ใช้บ่อย จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 15.74 ใช้เกือบทุกวัน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.63 และใช้ทุกวัน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.85

4) ไลน์ (Line) พบว่า มีผู้ที่ไม่เคยใช้ จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 49.07 ใช้บ้าง จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 31.48 ใช้บ่อย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 ใช้เกือบทุกวัน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 5.56 และใช้ทุกวัน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.78

2.4 ประเภทสื่อสังคมออนไลน์ภาษาไทยที่นักศึกษาเข้าถึงและความถี่ในการรับชม

ประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ภาษาไทยที่นักศึกษาจีนเข้าถึง จำนวน 108 คน สามารถแบ่งออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้ 1) ละคร 2) ภาพยนตร์ 3) การ์ตูน 4) รายการในยูทูบ 5) ข่าว และ 6) สารคดี โดยความถี่ในการรับชมเฉลี่ยใน 1 สัปดาห์ แบ่งออกเป็น 1) ไม่เคยรับชม 2) รับชมบ้าง (น้อยกว่าร้อยละ 25) 3) รับชมบ่อย (ร้อยละ 25-50) 4) รับชมเกือบทุกวัน (ร้อยละ 51-75) และ 5) รับชมทุกวัน (มากกว่าร้อยละ 75) โดยมีรายละเอียดแบ่งตามประเภทได้ดังนี้

1) ละคร พบว่า มีผู้ที่ไม่รับชมละคร จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 31.48 รับชมบ้าง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 36.11 รับชมบ่อย จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 23.15 รับชมเกือบทุกวัน จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.48 และรับชมทุกวัน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.78

2) ภาพยนตร์ พบว่า มีผู้ที่ไม่รับชมภาพยนตร์ จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 26.85 รับชมบ้าง จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 48.15 รับชมบ่อย จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 21.30 รับชมเกือบทุกวัน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.78 และรับชมทุกวัน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.93

3) การ์ตูน พบว่า มีผู้ที่ไม่รับชมการ์ตูน จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 รับชมบ้าง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 27.78 รับชมบ่อย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 และรับชมเกือบทุกวัน จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.78 แต่ไม่มีผู้รับชมทุกวัน

4) รายการในยูทูบ พบว่า มีผู้ที่ไม่รับชมรายการในยูทูบ จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 42.59 รับชมบ้าง จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 37.04 รับชมบ่อย จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 15.74 และรับชมเกือบทุกวัน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.63 แต่ไม่มีผู้รับชมทุกวัน

5) รายการข่าว พบว่า มีผู้ที่ไม่รับชมข่าว จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 25 รับชมบ้าง จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 59.26 รับชมบ่อย จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 12.04 และรับชมเกือบทุกวัน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.70 แต่ไม่มีผู้รับชมทุกวัน

6) สารคดี พบว่า มีผู้ที่ไม่รับชมสารคดี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 รับชมบ้าง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 30.56 รับชมบ่อย จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 รับชมเกือบทุกวัน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.85 และรับชมทุกวัน จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.93

3. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนและพัฒนาทักษะภาษาไทย

ประเภทของแพลตฟอร์ม แอปพลิเคชัน และเว็บไซต์ที่นักศึกษาจีนใช้มากที่สุดคือ เว็บไซต์กูเกิล (Google) ใช้เพื่อสืบค้นข้อมูล มีจำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 45.37 รองอันดับสองคือ ติกต็อก (Tiktok) มีจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 13.89 รองอันดับสามคือ อินสตาแกรม (Instagram) และยูทูบ (Youtube) มีจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.26 และรองอันดับสี่คือ เฟซบุ๊ก (Facebook) และอื่น ๆ เช่น บิลิบิลี (Bilibili) มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.48

ส่วนประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ภาษาไทยที่นักศึกษาจีนเข้าใช้เพื่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะภาษาไทยมากที่สุดคือ ละคร มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 รองอันดับสองคือ ภาพยนตร์ มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 27.78 รองอันดับสามคือ ข่าว มีจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 15.74 และรองอันดับสี่คือ รายการในยูทูบ มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 14.81

ระยะเวลาที่นักศึกษาจีนเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนรู้และพัฒนาทักษะภาษาไทย ระยะเวลาที่ใช้มากที่สุดคือ 1 ชั่วโมง-น้อยกว่า 2 ชั่วโมง มีจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 54.63 รองลงมาคือ น้อยกว่า 1 ชั่วโมง มีจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 37.04 ระยะเวลา 2 ชั่วโมง-น้อยกว่า 3 ชั่วโมง มีจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.48 และพบน้อยที่สุดคือ ระยะเวลามากกว่า 3 ชั่วโมง มีจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.85

พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนและพัฒนาทักษะภาษาไทยของนักศึกษาจีนอยู่ในระดับการปฏิบัติบางครั้ง ($\bar{x}=3.06$, $S.D.=0.14$) โดยหัวข้อ

ที่นักศึกษา มีระดับการปฏิบัติมากที่สุดสามอันดับแรก คือ อันดับหนึ่ง ใช้ประโยชน์ของสื่อสังคมออนไลน์ในการพัฒนาทักษะภาษาไทย ($\bar{x}=3.50$, $S.D.=1.39$) อันดับสองหาโอกาสนำคำหลายความหมายในภาษาไทยที่ท่านเรียนรู้จากสื่อสังคมออนไลน์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{x}=3.31$, $S.D.=1.35$) ส่วนอันดับสาม เรียนภาษาไทยออนไลน์บนสื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{x}=3.30$, $S.D.=1.44$) ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 1

ตาราง 1

ระดับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนและพัฒนาทักษะภาษาไทย

ระดับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนและพัฒนาทักษะภาษาไทย	$\bar{x}$	S.D.	รูปแบบพฤติกรรม	ระดับพฤติกรรม
1. ท่านมีโอกาสใช้ภาษาไทยสื่อสารกับคนไทยบนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ไลน์ เฟซบุ๊ก ฯลฯ	2.91	1.70	ใช่	ปฏิบัติบางครั้ง
2. ท่านมีโอกาสได้อ่านข้อความที่โพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม ฯลฯ	2.83	1.68	เฉพ	ปฏิบัติบางครั้ง
3. ท่านมีโอกาสใช้ภาษาไทยในการเขียนข้อความหรือเขียนสถานะ (status) บนสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ทวิตเตอร์ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ฯลฯ	2.56	1.79	ใช่	ปฏิบัติบางครั้ง
4. ท่านมีโอกาสได้ดูละครหรือซีรีส์ไทยในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น ยูทูบ เน็ตฟลิกซ์ (Netflix) ฯลฯ	3.19	1.54	เฉพ	ปฏิบัติบางครั้ง
5. ท่านมีโอกาสได้ดูภาพยนตร์ไทยในสื่อสังคมออนไลน์	3.18	1.52	เฉพ	ปฏิบัติบางครั้ง
6. ท่านมีโอกาสได้ดูสารคดีในสื่อสังคมออนไลน์	2.72	1.71	เฉพ	ปฏิบัติบางครั้ง
7. ท่านมีโอกาสได้อ่านหรือฟังข่าวหรือบทความในสื่อสังคมออนไลน์	3.12	1.43	เฉพ	ปฏิบัติบางครั้ง
8. ท่านมีโอกาสได้ดูรายการต่าง ๆ ในสื่อสังคมออนไลน์ เช่น รายการท่องเที่ยว ทำอาหาร เกมโชว์ ฯลฯ	3.15	1.53	เฉพ	ปฏิบัติบางครั้ง
9. ท่านเคยบันทึกคลิปวิดีโอโดยใช้ภาษาไทยในการพูดหรืออ่านและโพสต์ลงบนสื่อสังคมออนไลน์	2.68	1.75	ใช่	ปฏิบัติบางครั้ง
10. เมื่อพบคำศัพท์หรือสำนวนไทยที่ไม่รู้ความหมายบนสื่อสังคมออนไลน์ท่านจะศึกษาหาความหมายของคำศัพท์หรือสำนวนเหล่านั้น	3.28	1.50	ค้นคว้า	ปฏิบัติบางครั้ง
11. ท่านศึกษาหาความหมายและบันทึกคำหลายความหมายในภาษาไทยที่ท่านเรียนรู้จากสื่อสังคมออนไลน์	3.16	1.47	ค้นคว้า	ปฏิบัติบางครั้ง
12. ท่านหาโอกาสนำคำหลายความหมายในภาษาไทยที่ท่านเรียนรู้จากสื่อสังคมออนไลน์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.31	1.35	ค้นคว้า	ปฏิบัติบางครั้ง
13. ท่านเรียนภาษาไทยออนไลน์บนสื่อสังคมออนไลน์	3.30	1.44	ใช่	ปฏิบัติบางครั้ง
14. ท่านใช้ประโยชน์ของสื่อสังคมออนไลน์ในการพัฒนาทักษะภาษาไทย	3.50	1.39	ใช่	ปฏิบัติบ่อยครั้ง
รวมทุกด้าน	3.06	0.14	เฉพ (6), ใช่ (5), ค้นคว้า (3)	ปฏิบัติบางครั้ง

จากตาราง 1 มีข้อสังเกตที่น่าสนใจเกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนและพัฒนาทักษะภาษาไทยของนักศึกษาจีนคือ แบบแผนทางพฤติกรรมด้านการ “เสพ, ค้นคว้า” หรือการ “รับเข้า” ของนักศึกษามีมากกว่าการ “ใช้” หรือการ “ส่งออก” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมและแบบแผนในการเรียนที่นักศึกษาเลือกที่จะ “รับเข้า” มากกว่าการ “ส่งออก”

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้คำหลายความหมายในภาษาไทย

ความคิดเห็นของนักศึกษาจีนเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้คำหลายความหมายในภาษาไทยอยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ($\bar{x}$ =3.34, S.D.=0.11) โดยหัวข้อที่นักศึกษาเห็นด้วยมากที่สุดสามอันดับแรก คือ อันดับหนึ่ง การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นประจำทำให้รู้จักคำหลายความหมายในภาษาไทยมากขึ้น ($\bar{x}$ =3.59, S.D.=1.22) และเห็นตัวอย่างการใช้คำหลายความหมายในประโยคต่าง ๆ ($\bar{x}$ =3.59, S.D.=1.2) อันดับสอง การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นประจำทำให้เข้าใจคำหลายความหมายในภาษาไทยมากขึ้น ($\bar{x}$ =3.58, S.D.=1.25) และมีผลต่อการรับรู้และเข้าใจคำหลายความหมายในภาษาไทยอย่างมาก ($\bar{x}$ =3.58, S.D.=1.31) ส่วนอันดับสาม ผู้ตอบแบบสอบถามรู้จักและเข้าใจว่า คำว่า “เปรี้ยว” เป็นคำที่มีหลายความหมายจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ($\bar{x}$ =3.26, S.D.=1.41) ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2

ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้คำหลายความหมายในภาษาไทย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้คำหลายความหมายในภาษาไทย	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นประจำทำให้ท่านรู้จักคำหลายความหมายในภาษาไทยมากขึ้น	3.59	1.22	มาก
2. การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นประจำทำให้ท่านเข้าใจคำหลายความหมายในภาษาไทยมากขึ้น	3.58	1.25	มาก
3. การใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นประจำทำให้ท่านเห็นตัวอย่างการใช้คำหลายความหมายในประโยคต่าง ๆ	3.59	1.2	มาก
4. ท่านรู้จักและเข้าใจว่า คำว่า “หวาน” เป็นคำที่มีหลายความหมายจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.21	1.34	ปานกลาง
5. ท่านรู้จักและเข้าใจว่า คำว่า “เปรี้ยว” เป็นคำที่มีหลายความหมายจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.26	1.41	ปานกลาง
6. ท่านรู้จักและเข้าใจว่า คำว่า “เค็ม” เป็นคำที่มีหลายความหมายจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.04	1.45	ปานกลาง

7. ท่านรู้จักและเข้าใจว่า คำว่า “ผิด” เป็นคำที่มีหลายความหมายจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.11	1.47	ปานกลาง
8. ท่านรู้จักและเข้าใจว่า คำว่า “ชม” เป็นคำที่มีหลายความหมายจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์	3.08	1.47	ปานกลาง
9. การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของท่านมีผลต่อการรับรู้และเข้าใจคำหลายความหมายในภาษาไทยอย่างมาก	3.58	1.31	มาก
รวมทุกด้าน	3.34	0.11	ปานกลาง

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยทั่วไปของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง จำนวน 108 คน เป็นนักศึกษาชั้นปี 3 จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 60.19 และนักศึกษาชั้นปี 4 จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 39.81 นักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 57.41 มีประสบการณ์ในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มากกว่า 4 ปีขึ้นไป โดยประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ที่นักศึกษาจีนเข้าใช้มากที่สุดสามอันดับแรก คือ อันดับหนึ่ง ติดต่องาน อันดับสอง อินสตาแกรม และอันดับสาม ทวิตเตอร์และวีแชต

2. ประเภทของแพลตฟอร์ม แอปพลิเคชัน และเว็บไซต์ที่นักศึกษาจีนใช้มากที่สุดคือ เว็บไซต์ทงเกิล ใช้เพื่อสืบค้นข้อมูล ส่วนประเภทของสื่อสังคมออนไลน์ไทยที่นักศึกษาจีนเข้าใช้เพื่อการเรียนและพัฒนาทักษะภาษาไทยมากที่สุดคือ ละคร มีจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ระยะเวลาที่นักศึกษาจีนเข้าใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการเรียนและพัฒนาทักษะภาษาไทยมากที่สุดคือ 1 ชั่วโมง-น้อยกว่า 2 ชั่วโมง มีจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 54.63 ส่วนความถี่ในการใช้แพลตฟอร์มและสื่อสังคมออนไลน์ไทยในแต่ละสัปดาห์ พบว่าพฤติกรรมของนักศึกษาจีนส่วนใหญ่ไม่เคยใช้

3. ปัจจัยด้านชาติพันธุ์และชั้นปีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้คำหลายความหมายในภาษาไทยนั้นมีผลต่างกัน กล่าวคือ ปัจจัยด้านชาติพันธุ์ไม่มีผลต่อความถี่ในการใช้แพลตฟอร์มภาษาไทยและการรับชมสื่อสังคมออนไลน์ โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (>0.05) ส่วนปัจจัยด้านชั้นปีการศึกษามีผลต่อความถี่ในการรับชมสื่อออนไลน์ประเภทการ์ตูนและข่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (<0.05)

4. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนและพัฒนาทักษะภาษาไทยของนักศึกษาจีนอยู่ในระดับการปฏิบัติบางครั้ง โดยหัวข้อที่นักศึกษาจีนมีระดับการปฏิบัติมากที่สุดสามอันดับแรก คือ อันดับหนึ่ง ใช้ประโยชน์ของสื่อสังคมออนไลน์ในการพัฒนาทักษะภาษาไทย อันดับสอง หาโอกาสสนำคำหลายความหมายในภาษาไทยที่ท่านเรียนรู้จากสื่อสังคมออนไลน์ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ส่วนอันดับสาม เรียนภาษาไทยออนไลน์บนสื่อสังคมออนไลน์

5. ความคิดเห็นของนักศึกษาจีนเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้คำหลายความหมายในภาษาไทยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแตกต่างกับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ทำให้นักศึกษารู้จัก เข้าใจ และเห็นตัวอย่างของคำหลายความหมายในภาษาไทยที่อยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษาเห็นด้วยว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทำให้นักศึกษารู้จักและได้เห็นตัวอย่างของคำหลายความหมายมากขึ้น แต่การนำไปใช้จริง โดยเฉพาะกลุ่มคำหลายความหมายประเภทคำบอกรสชาติ อาจไม่ได้สร้างการรับรู้ เข้าใจ และทำให้เห็นเป็นตัวอย่างในเชิงประจักษ์มากนัก

อภิปรายผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์โดยทั่วไปของนักศึกษาจีนที่เรียนสาขาวิชาภาษาไทยในเขตปกครองตนเองกว่างซีจ้วง ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์มากกว่า 4 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 57.41 แสดงให้เห็นว่า นักศึกษามีโอกาสรับสื่อและเลือกใช้สื่อต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับความสนใจและความต้องการของตนเองจากกิจกรรมในและนอกห้องเรียน ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะทำให้นักศึกษาได้เห็นและเรียนรู้การใช้คำศัพท์และสื่อที่มีลักษณะทางภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่าง จนทำให้เกิดประสบการณ์การรับรู้คำที่มีหลายความหมายและมีทักษะในการเลือกใช้ความหมายของคำศัพท์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือบริบทต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ทั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาสภาพการเรียนรู้ภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน สาขาวิชาภาษาไทย ระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย ณ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ของ Chen (2562) ที่ว่า การดูละคร ภาพยนตร์ ข่าว รายการโทรทัศน์ และวิดีโอไทยเป็นวิธีการเรียนภาษาไทยที่ผู้เรียนจะได้รับประโยชน์มากเป็นอันดับที่สองรองจากการพูดคุยกับคนไทย

2. แม้ว่าพฤติกรรมของนักศึกษาจีนส่วนใหญ่ไม่เคยใช้แพลตฟอร์มและสื่อสังคมออนไลน์ไทย แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มที่เคยใช้จะพบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มใช้บ้าง (น้อยกว่าร้อยละ 25) ซึ่งแสดงให้เห็นว่ายังคงมีกลุ่มนักศึกษาจีนส่วนหนึ่งที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ไทยอยู่ ประกอบกับมาตรการควบคุมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของรัฐบาลจีนก็มีความเข้มงวดมากขึ้น (Jirattikorn, 2023) ทำให้นักศึกษาจีนมีข้อจำกัดในการเข้าถึงแพลตฟอร์มและสื่อต่าง ๆ ด้วย

3. ละครเป็นสื่อสังคมออนไลน์ไทยที่นักศึกษาจีนเข้าใช้เพื่อการเรียนและพัฒนาทักษะภาษาไทยมากที่สุด เนื่องจากผู้ชมในประเทศจีนมาจากบริบททางสังคมที่แตกต่างออกไป ทำให้ผู้ชมมองหาสิ่งแปลกใหม่หรือสิ่งที่ขาดหายไปในการชมตนเอง เช่น ชีวิตในโรงเรียน ความสัมพันธ์แบบรุ่นพี่รุ่นน้อง ความรักโรแมนติกของวัยรุ่นน้อยสาว หรือ

เรื่องต้องห้ามที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางเพศ (อัมพร จิรัฐติกร และคณะ, 2562) นอกจากนี้ในปัจจุบันละครไทยที่ออกอากาศในประเทศจีนบนแพลตฟอร์มอินเทอร์เน็ตทีวี (Internet TV) ถือเป็นช่องทางการรับชมละครไทยของผู้ชมชาวจีนที่ได้รับความนิยมอย่างมาก เนื่องจากมีจำนวนละครไทยมากกว่า 300 เรื่องให้เลือกรับชม (Chen, 2011)

4. ปัจจัยด้านชั้นปีการศึกษา นอกจากมีผลต่อความถี่ในการรับชมสื่อสังคมออนไลน์ประเภทการ์ตูนและข่าวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (<0.05) แล้ว นักศึกษาชั้นปี 4 ยังมีความถี่ในการใช้แพลตฟอร์มภาษาไทยและรับชมสื่อสังคมออนไลน์มากกว่าชั้นปี 3 ยกเว้นการรับชมสื่อสังคมออนไลน์ประเภทข่าว นักศึกษาชั้นปี 3 มีความถี่ในการรับชมข่าว (ร้อยละ 76.9) มากกว่านักศึกษาชั้นปี 4 (ร้อยละ 72.1) คิดเป็นร้อยละ 4.8 ทั้งนี้จะสัมพันธ์กับรายวิชาในหลักสูตรของนักศึกษาจีนสาขาวิชาภาษาไทยชั้นปี 3 ซึ่งจะมีรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการอ่านหนังสือพิมพ์หรือภาษาไทยในสื่อมวลชน ทำให้นักศึกษาชั้นปี 3 มีโอกาสได้อ่านหรือดูข่าว รวมถึงได้ฝึกทักษะการอ่านจับใจความ อ่านเชิงวิเคราะห์ และวิจารณ์ข่าวประเภทต่าง ๆ ในรายวิชาดังกล่าวด้วย

5. รูปแบบพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนและพัฒนาทักษะภาษาไทยของนักศึกษาจีน พบว่า แบบแผนทางพฤติกรรมด้านการ “เสพ, ค้นคว้า” หรือการ “รับเข้า” ของนักศึกษามีมากกว่าการ “ใช้” หรือการ “ส่งออก” สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมและแบบแผนในการเรียนที่ผู้เรียนเลือกที่จะ “รับเข้า” มากกว่าการ “ส่งออก” และอาจหมายถึงโอกาสในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อ “ส่งออก” สารเป็นภาษาไทยนั้นยังมีค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix เพื่อหาแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนและพัฒนาทักษะภาษาไทยของนักศึกษาจีนไว้ดังนี้



ตาราง 3

แนวทางส่งเสริมและสนับสนุนพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนและพัฒนาทักษะภาษาไทยของนักศึกษาจีน

S	W	O	T
ผู้เรียนสนใจและยินดีใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนภาษาไทย	อัตราการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์น้อย	ช่องทางแพลตฟอร์มและสื่อสังคมออนไลน์ไทยมีหลากหลาย	ช่องทางในการเผยแพร่ถูกปิดกั้นจากระบบของจีน
ผู้เรียนส่วนใหญ่สนใจสื่อประเภทละคร	ละครไทยวัยรุ่นที่ออกอากาศในจีนส่วนใหญ่ใช้ภาษาวัยรุ่นและมีคำไม่สุภาพอยู่มาก	การนำเสนอละครที่สอดคล้องทั้งวัฒนธรรม ค่านิยม และการใช้ภาษาไทยร่วมสมัย	ข้อจำกัดของการเข้าถึงสื่อ
ผู้เรียนเลือกใช้เวลาไม่เกินสองชั่วโมงในการเข้าถึงสื่อในแต่ละสัปดาห์	ข้อจำกัดของเวลาในการใช้ชีวิตและการเรียน	การผลิตสื่อที่มีความยาวไม่มากในแต่ละตอน	
T	O	W	S
SO (กลยุทธ์เชิงรุก) ความสนใจและยินดีใช้สื่อ / ช่องทางและมาตรการสื่อของจีน ทำให้เกิดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ในไทยได้หลากหลาย รวมทั้งส่งเสริมการใช้เวลาในการใช้สื่อและรับชมสื่อมากขึ้น	WO (กลยุทธ์เชิงแก้ไข) ช่องทางและมาตรการสื่อของจีน / โอกาสในการเผยแพร่และสร้างสื่อ ทำให้เกิดแนวทางการสร้างสรรค์สื่อสังคมออนไลน์ที่ดีเพื่อเผยแพร่ภาษาและวัฒนธรรมไทย โดยอาศัยความร่วมมือและการส่งเสริมจากภาครัฐ	ST (กลยุทธ์เชิงป้องกัน) ความสนใจและยินดีใช้สื่อ / มาตรการสื่อของจีนและข้อจำกัดของการเข้าถึงสื่อ ทำให้เกิดแนวทางการหาโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ในไทยมากขึ้น	WT (กลยุทธ์เชิงรับ) ช่องทางและมาตรการสื่อของจีน / อัตราการเข้าถึงที่ค่อนข้างน้อย ทำให้เกิดแนวทางการส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าถึงช่องทางการใช้สื่อสังคมออนไลน์อย่างสร้างสรรค์

ผู้วิจัยเห็นว่า สื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อการรับรู้คำหลายความหมายภาษาไทยสำหรับนักศึกษาชาวจีน แต่อัตราการเข้าถึงสื่อไทยของนักศึกษาชาวจีนยังมีจำนวนไม่มาก ทำให้ศักยภาพของสื่อที่มีผลต่อการรับรู้และความเข้าใจคำหลายความหมายยังไม่ได้ถูกนำมาใช้มากนัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า ควรส่งต่อความรู้ด้าน คำหลายความหมายผ่านสื่อ โดยผู้สอนอาจเป็นผู้กำหนดและคัดเลือกรูปแบบของสื่อต่าง ๆ ในการเรียนการสอน เพื่อสามารถพัฒนาทักษะการรับรู้คำหลายความหมายของผู้เรียนชาวต่างชาติได้

6. ข้อคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อการรับรู้คำที่มีหลายความหมายในภาษาไทยมีดังนี้ ประการแรก การเรียนรู้ผ่านวิดีโอและสื่อออนไลน์ช่วยให้นักศึกษาบางคนเรียนภาษาไทยได้ดีขึ้น ประการที่สอง สื่อสังคมออนไลน์ช่วยในการเข้าใจคำที่มีหลายความหมายในภาษาไทยและเข้าถึงวัฒนธรรมไทย รวมทั้งช่วยในการเรียนรู้คำในเนื้อหาหลากหลาย ประการที่สาม การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อรับข้อมูลและเรียนรู้คำศัพท์ใหม่เป็นวิธีที่สะดวกและรวดเร็ว ประการที่สี่ ควรส่งเสริมการพัฒนาภาษาไทยและความเข้าใจในความหมายของคำ และประการสุดท้าย บางครั้งการรับข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์อาจทำให้นักศึกษาบางคนมีความสับสนเกี่ยวกับความหมายของคำ

ข้อเสนอแนะ

1. แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในด้านผู้สอน สื่อ และผู้เรียน กล่าวคือ ด้านผู้สอน ควรนำสื่อสมัยใหม่มาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทยมากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นคำศัพท์ที่หลากหลาย และทำให้เข้าใจความหมายที่หลากหลายของคำมากขึ้น ด้านสื่อ หากมีข้อจำกัดในการเข้าถึงสื่อ ผู้สอนควรหาหนทางในการเข้าถึงสื่อจากประเทศไทย โดยอาจบันทึกวิดีโอหรือนำข้อมูลภาษาบางส่วนไปใช้เป็นสื่อประกอบการสอน ตลอดจนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนเข้าถึงสื่อออนไลน์เพื่อเรียนภาษาและวัฒนธรรมไทยให้มากขึ้น บ่อยขึ้น และ ด้านผู้เรียน ควรหาโอกาสใช้ประโยชน์ในการ “ส่งออก” ภาษาไทย หรือฝึกฝนภาษาไทยผ่านช่องทางออนไลน์ให้มากขึ้น

2. แนวทางต่อยอดในการทำวิจัย ศึกษาการรับรู้วัฒนธรรมและภาษาไทยผ่านซีรีส์หรือละครไทยของนักศึกษาจีน เนื่องจากละครไทยเป็นสื่อออนไลน์ที่ได้รับความนิยมอย่างสูงในกลุ่มผู้ชมชาวจีน โดยเฉพาะละคร ซีรีส์วาย

เอกสารอ้างอิง

- จรัสศรี จิรภาส. (2562). “ศึกษาไทย” และ “ไทยศึกษา” ในประเทศจีน. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 38(2), 94-118.
- เงิน ชงหลิง และ เพ็ญพิสุทธิ์ สีภาแก้ว. (2022, 1 มีนาคม). *ยุทธศาสตร์ BRI กั้นนโยบายการพัฒนาบุคลากรผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยในประเทศจีน*. Dhurakij Pundit University (DPU). <https://www.dpu.ac.th/dpurdi/analysis/32>.
- ทรศนี ศิริศรี และ สมิลา ศิริศรี. (2562). รายงานการวิจัยพฤติกรรมการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัยสงขลา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. <https://www.repository.rmutsv.ac.th/bitstream/handle/123456789/3383/FullText.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- บุปผา เมฆศรีทองคำ และ ขจรจิต บุณาค. (2556). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง พฤติกรรมการบริโภคข่าวของคนต่างวัยในสังคมไทย. สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สถาบันอิศรา และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). <https://www.presscouncil.or.th/wp-content/uploads/2014/06/vijaibufpha1.pdf>
- รุ่งทิพย์ รัตนกานุกร และคณะ. (2549). การมีหลายความหมายของคำกริยา เห็น ในภาษาไทย. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(1), 136-157.
- รุ่งฤดี แผลงสร. (2554). การกำหนดคำศัพท์พื้นฐานภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวต่างประเทศระดับต้น. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(2), 165-188.
- โรสลีนา สุมาลี. (2562). การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของนักเรียนที่มีความสามารถด้านการพูดภาษาอังกฤษระดับสูงและปัจจัยที่ส่งเสริมความสามารถด้านการพูด. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วศิน สุขสมบูรณ์วงศ์. (2563). การศึกษาความเข้าใจคำอุปสรรครสชาติของอาหารในภาษาจีนของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 11(1), 61-73.

- โสสมรวิ สมเพชร. (2563). การขยายความหมายของคำว่า “ก๊าด” ในภาษาไทย: การศึกษาตามแนววรรณคดีปริชาน. *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*, 37(2), 1-36.
- อัมพร จิรัฐติกร และคณะ. (2562). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการการบริโภคละครโทรทัศน์ไทยผ่านเว็บไซต์ในกลุ่มประเทศอาเซียนและจีน: กรณีศึกษาประเทศเวียดนาม ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และจีน. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกว.). https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:165645#
- Chen, F. (2011). *The research on the spreading of Thai drama in China*. [Unpublished master's thesis]. Chongqing University.
- Chen, Y. (2562). *สภาพการเรียนรู้ภาษาไทยของนักศึกษาชาวจีน สาขาวิชาภาษาไทย ระดับปริญญาตรีในมหาวิทยาลัย ณ มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]*. DSpace at Srinakharinwirot University. <http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/465/1/gs581110011.pdf>
- Jirattikorn, A. (2023). Carnavalesque communities: Thai TV dramas and the Chinese censorship. *INTER-ASIA CULTURAL STUDIES*, 24(5), 776-792.
- Sikakaew, P., Thamsatitsuk, K., Mo, L. F., Huang, X. C., & Chen, X. L. (2022). The tendency analysis of Thai language research in China during 2013-2020: A study on CNKI database. In *DPU International Conference on Business, Innovation and Social Sciences 2022* (pp. 166-175). DOI Foundation. <https://doi.org/10.29754/caicictbs.202205.0017>.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. Harper and Row Publications.

การพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ชิน ยิ่ง เหมย¹, ปฏิพันธ์ อุทยานกุล² และ อาภิสรา พลนรัตน์³

สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย^{1,2,3}
E-mail: 638866005@crru.ac.th¹, yoo_patipan@hotmail.com², hm_apisarap@crru.ac.th³

วันที่รับบทความ: 14 มีนาคม 2567

วันแก้ไขบทความ: 29 พฤษภาคม 2567

วันตอบรับบทความ: 13 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ในการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้การสอนแบบเทคนิค KWL Plus ก่อนเรียนและหลังเรียน การวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการก่อนทดลอง แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2566 สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จำนวน 13 คน โดยเลือกแบบเจาะจง 1. แผนการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง คะแนนระหว่างเรียนและหลังเรียน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.31/80.92 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการอ่านจับใจความสำคัญ การใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับผู้เรียนชาวจีน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

คำสำคัญ: การพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญ เทคนิค KWL Plus ผู้เรียนชาวจีน ภาษาที่สอง

The Development of Reading Comprehension using the KWL Plus Technique for Chinese Students Studying Thai as a Second Language at Chiang Rai Rajabhat University

Qin Ying mei¹, Patipan Uttayanukul² and Abhisara Bolnarattana³

Thai language teaching, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Chiang Rai Rajabhat University^{1,2,3}

E-mail: 638866005@crru.ac.th¹, yoo_patipan@hotmail.com², hm_apisarap@crru.ac.th³

Received: March 14, 2024

Revised: February May 29, 2024

Accepted: June 13, 2024

Abstract

The aims of this study were 1) to develop reading comprehension skills using the KWL Plus technique for Chinese students studying Thai as a second language at Chiang Rai Rajabhat University underlying the 80/80 efficiency standard criteria and 2) to compare the achievement in reading comprehension skills of Chinese students studying Thai as a second language at Chiang Rai Rajabhat University before and after learning by using the KWL Plus teaching. Using a pretest-posttest design with the same group of participants, the sample was 13 fourth-year Chinese students studying Thai as a second language in the Thai Language and Culture Program in their academic year 2023 at the Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University, selected through purposive sampling. The results showed that the efficiency of developing reading comprehension using the KWL Plus technique for Chinese students studying Thai as a second language at Chiang Rai Rajabhat University was 84.31/80.92, meeting the specified criteria. Additionally, the reading comprehension ability of Chinese students improved significantly after using the KWL Plus technique, with a significance level of .01.

Keywords: Reading comprehension development, KWL-Plus technique, Chinese students, Thai language learning

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่เราใช้ในการสื่อสารและติดต่อกันได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อการแสวงหาความรู้ ถึงพัฒนาความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การใช้ภาษาเป็นทักษะที่ต้องฝึกจึงจะเชี่ยวชาญ ไม่ว่าจะฟัง พูด อ่านหรือเขียน ทั้งหมดควรทำอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษาจะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกรมวิชาการ (2545) ที่กำหนดว่า ภาษาเป็นเครื่องมือในการรับและถ่ายทอดวัฒนธรรม ค่านิยม และคุณธรรมที่พึงประสงค์สู่คนรุ่นหลัง ให้สืบต่อวัฒนธรรม ค่านิยมที่ต้องการปลูกฝัง และในปัจจุบันนี้ชาวต่างชาติให้ความสนใจศึกษาภาษาไทยเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากประเทศไทยมีความสัมพันธ์กับนานาประเทศในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านการค้าขาย การท่องเที่ยว การศึกษา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เป็นต้น ชาวต่างชาติจึงเห็นความสำคัญของการใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารกับคนไทย โดยเฉพาะหลังจากการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับไทยมีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น จึงทำให้การศึกษาภาษาไทยเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการประสานสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน ซึ่งมีปัญหาในการเรียนภาษาที่สองคือภาษาไทยมากมาย สำหรับผู้เรียนชาวจีนที่มาเรียนภาษาที่สองคือภาษาไทย ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยหลายแห่งจึงต้องให้ความสำคัญ แก่การจัดการเรียนภาษาไทย เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งที่ตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญด้านภาษา โดยเฉพาะภาษาไทยสำหรับผู้เรียนชาวจีน ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จึงได้มีความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาของประเทศจีน โดยเปิดการสอนภาษาไทยทั้งหลักสูตรระยะยาว และระยะสั้น ในสองรูปแบบคือรูปแบบความร่วมมือ (Cooperation) โดยการรับนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาในประเทศจีนที่มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายและรูปแบบสมัครตรง (Walk In) โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายเปิดรับนักศึกษาโดยตรงจากต่างประเทศ

ลักษณะการเรียนรู้ และกลวิธีการเรียนรู้กับการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ภาษา ลักษณะการเรียนรู้และกลวิธีการเรียนรู้ของตนเอง ควรให้ความสำคัญกับสิ่งเหล่านี้ การเรียนภาษาไม่ว่าจะเป็นภาษาที่สองหรือภาษาที่สามเป็นเรื่องน่าสนใจ สิ่งเหล่านี้อาจเป็นแรงเสริมให้นักศึกษาต่างชาติ ได้หาโอกาสพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ภาษาของตนได้อีกทาง เสาวภา ช่วยแก้ว (2558) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการอ่าน ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้ดีขึ้นพบว่าผู้ที่มีการอ่านการใช้ภาษาได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น ในการจัดการเรียนรู้ จึงจำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้สามารถอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การที่จะพัฒนาผู้เรียนให้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ จึงจะประสบผลสำเร็จ โดย ศรีวิไล พลมณี (2545) ได้กล่าวไว้ว่าการอ่านจับใจความเป็นความเข้าใจเรื่องที่อ่านระดับต้นและเป็นพื้นฐานสำคัญ สำหรับการอ่านระดับสูงต่อไป การอ่านจับใจความสำคัญจึงเป็นหัวใจของการอ่านทุกรูปแบบ

การสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศให้แก่นักศึกษาจีนโดยมุ่งหวังสมรรถนะหลักของผู้เรียนและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ได้แก่ การรู้จักผู้เรียน การสร้างแบบเรียน การจัดการเรียนการสอน มีจิตวิทยาในการสอนนักศึกษาต่างชาติ อาจารย์ในคณะมนุษยศาสตร์ที่สอนวิชาภาษาไทยให้กับผู้เรียนชาวจีน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายเกี่ยวกับปัญหาในการเรียนวิชาภาษาไทย พบว่า ผู้เรียนมีปัญหาในการเรียนภาษาไทยที่หลากหลายออกไป เช่น ปัญหาผู้เรียนไม่เห็นความสำคัญของวิชาภาษาไทย ไม่เข้าใจเนื้อหาวิชาภาษาไทย ผู้เรียนไม่ตั้งใจเรียนและเบื่อหน่ายวิชาภาษาไทย ไม่เข้าใจเนื้อหาวิชาภาษาไทยอย่างชัดเจน และปัญหาการขาดแคลนสื่อและวิธีสอนใหม่ ปัญหาที่กล่าวมาสอดคล้องกับ Chen (2557) พบว่า ในระหว่างการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่สามารถตอบคำถามท้ายบทเรียน จับใจความสำคัญ สรุปใจความ วิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ และแสดงความคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านไม่เป็นที่น่าพอใจ และจากประสบการณ์ ผู้วิจัยในฐานะที่เคยเป็นผู้เรียนชาวจีนที่เรียนภาษาไทย พบว่าการเรียนการสอนอ่านจับใจความยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากนักศึกษาจำนวนมากไม่สามารถอ่านจับใจความเนื้อเรื่องได้ และวรรัตน์ สุธาวา (2556) ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และกล่าวว่าปัญหา การอ่านจับใจความไม่ได้ อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนขาดเทคนิควิธีการสอนที่น่าสนใจ ไม่ใช่ใช้สื่อการสอนที่หลากหลายในการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับสิ่งที่ได้อ่านไม่สามารถสรุปใจความสำคัญได้ ด้วยสาเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับวิธีสอนแบบ KWL Plus พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบ KWL Plus สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ ด้านการอ่านจับใจความ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น และผู้เรียนจะมีเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยดีขึ้น และวัชร เล่าเรียนดี (2553) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้เทคนิค KWL สามารถเสริมสร้างทักษะในการอ่านได้ทุกระดับ โดยการนำเทคนิค KWL มาใช้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและการคิดเป็นเรื่องง่าย เช่น เมื่อใช้เทคนิค KWL Plus ซึ่งเน้นไปที่การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการอ่านอย่างกระตือรือร้น และสร้างการอ่านที่เน้นการถามตนเองด้วยและการใช้การคิดและการวิเคราะห์เนื้อหาที่อ่าน

ช่วยในการพัฒนาการกำหนดเป้าหมายในการอ่าน รวมถึงการสรุปสาระสำคัญจากเนื้อหาที่ได้อ่านและสร้างความรู้ใหม่ตามความเข้าใจของตนเอง โดยใช้แผนภาพความคิดและการเขียนสรุปเพื่อสร้างความเข้าใจเพิ่มเติมจากเนื้อหาที่ได้อ่าน หลังจากที่ผ่านมาขั้นตอนการหาคำตอบของขั้น KWL กับเทคนิค KWL plus จึงเป็นเทคนิคที่ถูกพัฒนาต่อยอดจากเทคนิค KWL เพื่อเพิ่มการสรุปเนื้อหาที่จากการศึกษาในรูปแบบที่จดจำง่ายขึ้น

นอกจากนี้ยังมีผู้วิจัยได้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้เทคนิค KWL plus มาแล้ว พบว่าวิธีนี้ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการอ่านจับใจความที่ดีขึ้น ดังเช่น งานวิจัยของเสาวภาช่วยแก้ว (2558) ได้ทำเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยแบบฝึกการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค KWL plus พบว่าความสามารถในการอ่านและความเข้าใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการพัฒนาขึ้นมาก หลังจากใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความด้วยเทคนิค KWL Plus โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ Chen (2557) ได้ทำเรื่องเกี่ยวกับ การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทย โดยใช้เทคนิค KWL Plus พบว่า ทักษะการอ่านภาษาไทยโดยใช้เทคนิค KWL Plus หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหลักการและเหตุผล พบว่าการอ่านจับใจความสำคัญของผู้เรียนชาวจีนสามารถพัฒนาได้ โดยนำการจัดการเรียนรู้แบบเทคนิค KWL Plus มาพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ผู้วิจัยหวังว่าการทำให้ผู้เรียนวิเคราะห์เนื้อหาและเข้าใจขั้นตอนการอ่านที่สำคัญ จะช่วยให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นในการพัฒนาการอ่านและการจับใจความให้กับผู้เรียนชาวจีน

คำถามการวิจัย

1. คุณภาพของเครื่องมือสำหรับผู้เรียนชาวจีน ได้เรียนภาษาที่สองคือภาษาไทย เรื่องการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้เทคนิค KWL Plus มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 หรือไม่
2. การศึกษาการอ่านจับใจความสำคัญสำหรับเรื่องการอ่านของผู้เรียนชาวจีนที่ศึกษาภาษาที่สองคือภาษาไทยที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย หลังจากการเรียนเทียบกับก่อนเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ในการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้การสอนแบบเทคนิค KWL Plus ก่อนเรียนและหลังเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของการอ่านและจับใจความสำคัญ โดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สองที่มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย มีคุณภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายมีนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง สามารถใช้การสอนแบบเทคนิค KWL Plus พัฒนาทักษะการอ่านและจับใจความสำคัญ และเปรียบเทียบกับสถานะก่อนการเรียนได้ผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นหลังจากการเรียน

ขอบเขตการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ โดยใช้บทอ่าน 5 ประเภทในการอ่านจับใจความสำคัญ ได้แก่ 1) การอ่านนิทาน “ลิงเจ้าปัญญา” ความยาว 2 หน้ากระดาษ 2) การอ่านข่าว “รถไฟฟ้าสายสีชมพู” ความยาว 2 หน้ากระดาษ 3) การอ่านสารคดี “หาดป่าตองและแหลมพรหมเทพ” ความยาว 2 หน้ากระดาษ 4) การอ่านเรื่องสั้น “เกินกว่าการมองเห็น” ความยาว 4 หน้ากระดาษ 5) การอ่านบทความ “อาหารเช้าที่ควรระวัง” ความยาว 5 หน้ากระดาษ ความยากง่ายลำดับปานกลาง และสร้างแผนการเรียนกับแบบฝึกตามรายละเอียด ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นครั้งนี้คือ ผู้เรียนชั้นปีที่ 4 การศึกษาปี 2566 ผู้เรียนชาวจีนที่เรียนภาษาที่สองคือภาษาไทย สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย จำนวน 13 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย โดยเลือกแบบเจาะจง จะใช้ระยะเวลา ในปีการศึกษา 2566 โดยใช้เวลาจัดการสอนครั้งละ 4 ชั่วโมง รวมเป็น 20 ชั่วโมง โดยไม่รวมเวลาทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการก่อนทดลอง (Pre-Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังเรียน (The One-Group Pretest-Posttest Design) การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ประสิทธิภาพของแบบฝึกและแผนการเรียนการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้เทคนิค KWL Plus ใช้สูตร E1/ E2 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำคะแนนมาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยทดสอบค่า t - test แบบ (Dependent)

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือทั้ง 2 ชนิด ดังนี้

1.1 แผนและแบบฝึกการเรียนการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้เทคนิค KWL Plus จำนวน 5 แผน

1) แผนและแบบฝึกการเรียนการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้เทคนิค KWL Plus จากนิทาน

2) แผนและแบบฝึกการเรียนการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้เทคนิค KWL Plus จากข่าว

3) แผนและแบบฝึกการเรียนการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้เทคนิค KWL Plus จากสารคดี

4) แผนและแบบฝึกการเรียนการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้เทคนิค KWL Plus จากเรื่องสั้น

5) แผนและแบบฝึกการเรียนการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้เทคนิค KWL Plus จากบทความ

1.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความสำคัญ ก่อนเรียนกับหลังเรียน 1 ชุด เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย

2. และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ทั้งนี้จะแสดงรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.1 ขั้นวิเคราะห์ วิเคราะห์เนื้อหาที่ใช้ในการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้คัดเลือกเรื่องตามเนื้อหาที่ง่ายที่เหมาะสมกับผู้เรียนชาวจีน

2.2 ขั้นตอนออกแบบ ศึกษาหลักสูตร รายละเอียดการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยของมหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงราย ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบฝึก และแบบทดสอบ ศึกษาวิธีการสร้างแบบฝึก และแบบทดสอบเทคนิค KWL Plus การอ่านจับใจความสำคัญ จากงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง กำหนดเนื้อหา

ที่จะใช้ในการสร้างแผน แบบฝึก และแบบทดสอบ กำหนดจุดประสงค์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่กำหนดไว้ กำหนดเวลาให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ จำนวน 5 แผน แผนละ 4 ชั่วโมงการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 4 ชั่วโมง ทั้งหมด 24 ชั่วโมง

2.3 ขั้นพัฒนา สร้างแผน และแบบฝึก การเรียนการอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้เทคนิค KWL Plus ในแผนการจัดกิจกรรมตามแนวคิดทฤษฎี KWL Plus ของ เสาวภา ช่วยแก้ว (2557) ประกอบด้วย ดังนี้

- 1) ใบความรู้เกี่ยวกับการอ่านจับใจความแต่ละประเภท
- 2) ผู้เรียนทำใบกิจกรรม ชั้น K ที่ 1 : What we know
- 3) ผู้เรียนทำใบกิจกรรม ชั้น W ที่ 2 : What we want to know
- 4) ผู้เรียนทำใบกิจกรรม ชั้น L ที่ 3 : What we have learned
- 5) ผู้เรียนทำใบกิจกรรม ชั้นที่ 4 การสร้างแผนภาพความคิด (Mapping)
- 6) ผู้เรียนทำใบกิจกรรม ชั้นที่ 5 การสรุปเรื่องจากการอ่าน (Summarizing)

นำแผนและแบบฝึกการเรียนที่สร้างขึ้นมา ทั้ง 5 ชุด และแบบทดสอบ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.4 ขั้นนำไปทดลองใช้ นำแผน แบบฝึก และแบบทดสอบการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหาและนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้ ร่วมกับการทดลองใช้แบบฝึกกลุ่มหนึ่งต่อหนึ่ง (Individual Try-Out) กลุ่มเล็ก (Small Group Testing) และทดลองแบบภาคสนาม (Field Tryout) ดังได้กล่าวแล้ว เพื่อหาค่า E1/E2

2.5 ขั้นประเมินผล ผู้วิจัยนำแผน แบบฝึก และแบบทดสอบการเรียนการอ่านจับใจความสำคัญ ที่ใช้แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้เทคนิค KWL Plus ของผู้เรียนชาวจีนที่เรียนภาษาที่สองคือภาษาไทย ที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมสอดคล้องไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

แนวคิดทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวกับการอ่านจับใจความสำคัญ ดังนี้

การอ่านหมายถึง ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างตัวอักษรและเสียงอ่าน เป็นความสามารถในการอ่านออกเสียง ความเร็วในการอ่าน ความเชื่อถือได้ของเนื้อหาและความเข้าใจในการอ่าน อ่านแล้วสามารถสรุปเรื่อง ตอบคำถาม จับใจความสำคัญลำดับเหตุการณ์ในเรื่องตลอดจนประเมินค่าของเรื่องที่อ่านได้ และการอ่านจับใจความสำคัญเป็นหัวใจสำคัญในการอ่านหนังสือทุกชนิดถ้าผู้อ่านไม่สามารถจับใจความได้ก็จะไม่สามารถ

มองเห็นรายละเอียดของเนื้อความในหนังสือที่อ่านได้ โดยจินตารัตน์ ฉัตรสอน (2558) กล่าวได้ว่า การอ่านจับใจความ คือ การอ่าน เพื่อวิเคราะห์หรือรายละเอียดของเรื่องราวต่าง ๆ ที่อ่านมุ่งค้นหาสาระสำคัญของเรื่อง เพื่อทำความเข้าใจความหมายของข้อความ ตั้งคำถาม และตอบคำถามให้ทราบว่า เป็นเรื่องอะไร ใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร และทำไม โดยสามารถจัดลำดับเหตุการณ์และคาดคะเนเหตุการณ์ได้อย่างถูกต้อง จากที่กล่าวมา การอ่านจับใจความสำคัญ เพื่อให้ได้ข้อมูลและความรู้ที่เป็นประโยชน์สำหรับเราในการเรียนรู้ และเป็นทักษะการอ่านที่ช่วยฝึกฝนให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องที่เป็นประเด็นหลัก สามารถประหยัดเวลาอ่าน สามารถนำไปใช้ศึกษาค้นคว้าได้รวดเร็วและพัฒนาทักษะการอ่าน และผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวกับการอ่านจับใจความสำคัญแบบการใช้เทคนิค KWL Plus ดังนี้

Carr & Ogel (1987) ได้พัฒนาทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ การอ่านบนพื้นฐานความเชื่อว่าที่นักเรียนได้เรียนรู้อะไรมาบ้างแล้วก่อนการอ่าน (Know) ด้วยการวิเคราะห์หัวข้อเรื่องและทำนายเหตุการณ์ของเรื่องที่จะอ่าน โดยการให้นักเรียนได้ระดมกำลังสมอง (Brainstorming) นักเรียนต้องการรู้อะไร (What to know) ตั้งคำถามและตอบคำถามระหว่างการอ่านและนักเรียนเกิดการเรียนรู้อะไร (Learned) หลังการอ่าน ซึ่งเป็นทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้การอ่านของนักเรียนมีเป้าหมายโดยการเตรียมโครงสร้างความคิดในระหว่างอ่าน และโดยมีการสร้างแผนภาพตาราง KWL ช่วยให้นักค้นหาพื้นฐานความรู้ของนักเรียนที่มีต่อเรื่องที่จะอ่านเพื่อที่จะได้บันทึกการขอมูลความรู้ข้อคำถามลงในแต่ละช่อง โดยนักเรียนจะเขียนสิ่งที่นักเรียนคิดว่ารู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านลงในช่อง K-What do we know เขียนสิ่งที่นักเรียนต้องการรู้ลงในช่อง W-What we want to know และผลการเรียนรู้ที่นักเรียนรู้ลงในช่อง L-What we have learned หลังจากให้นักเรียนอ่านจบและเบญจวรรณ อินทรชิต (2558) ได้กล่าวถึง เป้าหมายของ KWL ดังนี้

1. กระตุ้นนักเรียนในการใช้กระบวนการอ่านอย่างกระตือรือร้นซึ่งแสดงถึงการอ่านอย่างมีความหมาย มีการถามคำถามและความคิดเกี่ยวกับแนวคิดของเรื่องในขณะที่อ่าน

2. ส่งเสริมให้นักเรียนตั้งวัตถุประสงค์ในการอ่านรวบรวมข้อมูล จากเรื่องจัดระบบข้อมูลสร้างแผนภูมิรูปภาพความคิดจากเรื่อง และสรุปเรื่องที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้วิจัย Carr & Ogel (1987) กับ เบญจวรรณ อินทรชิต (2558) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อม 2) การจัดกิจกรรมฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์และการเขียนสรุปความ 3) การวัดและประเมินผล และขั้นตอน KWL Plus มี 5 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ก่อนที่จะอ่านเราจะเรียกว่าขั้น K (What we Know) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เราต้องการทราบว่าเรามีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านอะไรบ้าง ขั้นตอนที่ 2

ระหว่างการอ่านคือขั้น W (What we want to Know) ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เราต้องการทราบว่าเราต้องการเพิ่มเติมเรื่องที่เรากำลังอ่านอะไรบ้าง โดยให้นักเรียนกำหนดคำถามร่วมกับครู ขั้นตอนที่ 3 ขั้น L (What we have Learned) หมายถึงหลังจากการอ่าน ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เราได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เราอ่านอะไรบ้าง ขั้นตอนที่ 4 เราใช้ข้อมูลจากการอ่านเพื่อสร้างแผนภาพความคิดคือการสร้างแผนภาพความคิด (Mapping) ขั้นตอนที่ 5 เราเขียนสรุปเนื้อหาโดยใช้แผนภาพความคิดเป็นแนวทางในการสรุปคือการสรุปเรื่อง (Summarizing)

จิราภรณ์ บุญณรงค์ (2554) ทำวิจัย เรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิค KWL กับวิธีสอนแบบปกติ การศึกษครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังได้รับการสอนด้วยเทคนิค KWL 2) การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิค KWL และวิธีสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิค KWL มีผลสัมฤทธิ์ในการอ่านและจับใจความหลังจากเรียนที่สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนโดยการสอนด้วยเทคนิค KWL มีผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความที่สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

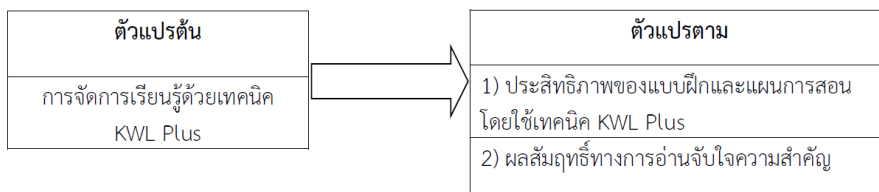
จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาข้างต้น ผลการวิจัยชัดเจนว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านและจับใจความสำคัญซึ่งสามารถพัฒนาได้ โดยการใช้เทคนิค KWL Plus เนื่องจากการอ่านเป็นทักษะสำคัญในการศึกษาภาษาและการเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ การที่ผู้เรียนมีปัญหาในการอ่านและจับใจความสำคัญเป็นเรื่องธรรมดา แต่วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL Plus สามารถช่วยในการพัฒนาทักษะการอ่านและการจับใจความได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและการจับใจความของผู้เรียนเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำวิธีการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ KWL Plus มาใช้ในงานวิจัยนี้



ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย



หมายเหตุ. จาก ผู้วิจัย, 2566

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL Plus หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญตามแนวคิดของ Carr & Ogel (1987) ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1) การนำเข้าสู่บทเรียนครูจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เรื่องที่จะอ่านโดยให้นักเรียนดูภาพที่สัมพันธ์กับเรื่องที่จะอ่านการใช้เกมทางการศึกษาทั้งแจกและอธิบายการดำเนินกิจกรรมตามใบงาน

2) การจัดกิจกรรมการอ่านจับใจความตามขั้นตอน KWL Plus มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ขั้น K คือผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่จะอ่านอะไรบ้าง ขั้นตอนที่ 2 ขั้น W คือเรื่องที่จะอ่านผู้เรียนต้องการจะรู้อะไร ขั้นตอนที่ 3 ขั้น L คือผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรบ้างจากเรื่องที่จะอ่าน ขั้นตอนที่ 4 การสร้างแผนภาพความคิด ให้ผู้เรียนนำข้อมูลจากการอ่านมาสร้างเป็นแผนภาพความคิด ขั้นตอนที่ 5 การสรุปเรื่อง โดยให้ผู้เรียนเขียนสรุปเรื่องที่จะอ่านโดยใช้แผนภาพความคิดเป็นแนวทางในการสรุป

3) การวัดและประเมินผล ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันประเมิน โดยผู้สอนตรวจผลงานและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน

การพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญ หมายถึง มีความรู้ ความสามารถในการอ่านแล้ว จับสาระสำคัญของเรื่อง ตั้งคำถามและตอบคำถามจากข้อความที่อ่าน เหตุการณ์เรื่องราวต่าง ๆ ที่กำหนดให้ได้ภายหลัง

นักศึกษาจีน หมายถึง นักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมไทย เป็นนักศึกษาแลกเปลี่ยนจากมหาวิทยาลัยซินอรัมอล ปีที่ 4 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 13 คน

ภาษาที่สอง หมายถึง ภาษาแม่ของกลุ่มประชากรไม่ใช่ภาษาไทย ดังนั้น เพื่อมีความรู้ทางภาษาไทย ซึ่งได้จัดการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

สรุปผลการวิจัย

1. การหาความสอดคล้องของแผนและแบบฝึกการเรียนรู้และแบบทดสอบกับ วัตถุประสงค์โดยใช้สูตร IOC (Index of Item Objective Congruence) การพัฒนา การอ่านจับใจความสำคัญ โดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับผู้เรียนชาวจีนที่เรียนภาษาที่สอง คือภาษาไทยในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย พบว่ามีผลการพิจารณาเหมาะสมทุกรายการ แผนการเรียนรู้ประกอบด้วย สารระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล แบบฝึกการเรียนรู้ประกอบด้วย คำแนะนำการใช้แบบฝึก ด้านเนื้อหา ด้านแบบทดสอบย่อยหลังเรียนและด้านภาษา แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานการอ่านจับใจความสำคัญของผู้เรียน ผู้เรียนมีความสามารถอ่านจับใจ ความสำคัญจากนิทาน ข้าว สารคดี เรื่องสั้น และบทความ

2. การปรับปรุงแผนและแบบฝึกการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้เทคนิค KWL Plus ตามข้อเสนอแนะของผู้เรียนชาวจีนที่ทดลอง (Try out) ตามแบบ หนึ่งต่อหนึ่ง กลุ่มเล็ก และภาคสนาม ดังนี้

ตาราง 1

แสดงผลการทดลองแบบ หนึ่งต่อหนึ่ง (Individual Try-Out) จำนวน 3 คน (1:1:1)

การทดสอบ	นักเรียนจากการฝึก ปฏิบัติในชุดกิจกรรม	คะแนน เต็ม	จำนวน นักเรียน	ประสิทธิภาพ	แปลผล
E ₁	231	100	3	77.00	ต่ำกว่าเกณฑ์
E ₂	106	50	3	70.67	ต่ำกว่าเกณฑ์

จากตาราง 1 พบว่ามีปัญหาการพิมพ์ตัวอักษรไม่ถูกต้อง การใช้ภาษาสื่อไม่ชัดเจน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจยาก เนื้อหาที่จะสอนในแต่ละหน่วยไม่เหมือนกัน ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการเรียนต่อไป

ตาราง 2

แสดงผลการทดลองแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Tryout) จำนวน 9 คน (3:3:3)

การทดสอบ	นักเรียนจากการฝึกปฏิบัติในชุดกิจกรรม	คะแนนเต็ม	จำนวนนักเรียน	ประสิทธิภาพ	แปลผล
E ₁	760	100	9	84.44	สูงกว่าเกณฑ์
E ₂	369	50	9	82.00	สูงกว่าเกณฑ์

จากตาราง 2 แสดงผลการทดลองแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Tryout) พบว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ E₁/E₂ ตามเกณฑ์ 80/80 ไว้ พบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.44/82.00 สูงกว่าเกณฑ์

ตาราง 3

แสดงผลการทดลองแบบภาคสนาม (Field Tryout) จำนวน 9 คน (3:3:3)

การทดสอบ	นักเรียนจากการฝึกปฏิบัติในชุดกิจกรรม	คะแนนเต็ม	จำนวนนักเรียน	ประสิทธิภาพ	แปลผล
E ₁	730	100	9	81.11	สูงกว่าเกณฑ์
E ₂	372	50	9	82.67	สูงกว่าเกณฑ์

จากตาราง 3 แสดงผลการทดลองแบบภาคสนาม (Field Tryout) พบว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพ E₁/E₂ ตามเกณฑ์ 80/80 ไว้ พบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.11/82.67 สูงกว่าเกณฑ์

ตาราง 4

แสดงผลการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 13 คน

การทดสอบ	นักเรียนจากการฝึกปฏิบัติในชุดกิจกรรม	คะแนนเต็ม	จำนวนนักเรียน	ประสิทธิภาพ	แปลผล
E ₁	1096	100	13	84.31	สูงกว่าเกณฑ์
E ₂	526	50	13	80.92	สูงกว่าเกณฑ์

จากตาราง 4 แสดงผลการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 13 คน โดยกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ E₁/E₂ ตามเกณฑ์ 80/80ไว้ พบว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.31/80.92 สูงกว่าเกณฑ์

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญ ก่อนและหลังเรียนด้วยการเรียนการสอนแบบเทคนิค KWL Plus สำหรับผู้เรียนชาวจีน ได้เรียนภาษาที่สองคือภาษาไทย ผลปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 5

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดผลก่อนเรียนและหลังเรียนของ แบบทดสอบ ผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับ ผู้เรียนชาวจีนได้เรียนภาษาที่สองคือภาษาไทย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน						
คะแนน	N	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	df	p
ก่อนเรียน	13	35.38	4.36	5.23**	12	0.01
หลังเรียน	13	40.46	4.97			

** นัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 5 พบว่าคะแนนค่าเฉลี่ยที่ได้การทดสอบหลังเรียน ($\bar{x}$ = 40.46) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนด้วยการเรียนโดยใช้แบบเทคนิค KWL Plus ($\bar{x}$ = 35.38) โดยใช้การทดสอบค่า t เปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองดีกว่าก่อนเรียน โดยค่า t เท่ากับ 5.23 เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับตาราง df (13 - 1) = 12 พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้ สรุปได้ว่า ผู้เรียนมีความก้าวหน้าด้านการอ่านจับใจความสำคัญ ภาษาไทย โดยใช้เทคนิค KWL Plus สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้ 1) การพัฒนาทักษะ การอ่านและความเข้าใจความสำคัญโดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักเรียนจีน ที่ศึกษาภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ได้ผลลัพธ์ ที่มีประสิทธิภาพที่ระดับ 84.31/80.92 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ที่ 80/80 และได้รับการยอมรับตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ด้วยความสำเร็จในการปรับปรุง ความเข้าใจในการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์การศึกษาดังกล่าว 2) การวิเคราะห์พบว่าความสามารถในการอ่านและเข้าใจความสำคัญโดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับผู้เรียนชาวจีนที่เรียนภาษาที่สองคือภาษาไทยที่มีการเรียนรู้หลังจาก ใช้เทคนิคนี้มีผลลัพธ์ที่มีระดับความสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสูงกว่าระดับ ก่อนเรียน ซึ่งเป็นการยอมรับสมมติฐานที่กำหนด

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลสร้างและหาประสิทธิภาพการอ่านจับใจความสำคัญสำหรับผู้เรียนชาวจีน ได้เรียนภาษาที่สองคือภาษาไทย มีประสิทธิภาพ 84.31/80.92 ตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ ที่ผลเป็นเช่นนี้ เนื่องมาจากผู้วิจัยได้สร้างแบบฝึกโดยผ่านการศึกษาหลักการสร้างแบบฝึก การปรับปรุงแก้ไขคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญและตรวจสอบโดยการทดลองหาประสิทธิภาพแบบฝึก ทำให้แบบฝึกมีความสมบูรณ์ ต้องมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้เรียน เรียงลำดับแบบฝึกจากง่ายไปหายาก ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความได้ดีขึ้น สามารถสรุปใจความสำคัญได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวภา ช่วยแก้ว (2558) ได้กล่าวว่าแบบฝึกที่ดีต้องให้ทั้งความรู้ ข้อคิดและความเพลิดเพลิน ทั้งยังเป็นเรื่องที่เหมาะสมกับผู้เรียน มีภาพประกอบที่สวยงาม สอดคล้องกับเนื้อหาสามารถดึงดูดความสนใจ มีการเรียงลำดับเรื่องจากง่ายไปหายาก ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความได้ดีขึ้น และสามารถ นำความรู้ที่ได้จากการฝึกอ่านไปใช้ประโยชน์ในการแสวงหาความรู้ได้

นอกจากนี้ น่าจะเพราะว่า การใช้เทคนิค KWL Plus เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับปรุงกระบวนการอ่านของตนเองได้ โดยเริ่มต้นด้วยการนำประสบการณ์ที่ผู้เรียนมีเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะอ่านมาใช้ โดยการบันทึกความรู้ที่มีอยู่เกี่ยวกับหัวข้อดังกล่าว และการฝึกตั้งคำถามเกี่ยวกับข้อมูลที่อาจพบในเนื้อหาที่จะอ่าน ผู้เรียนจะตอบคำถามเหล่านั้นขณะที่กำลังอ่านเพื่อเสริมสร้างการเข้าใจและการเรียนรู้ในขณะเดียวกัน หลังจากนั้นสามารถวิเคราะห์ และสรุปใจความสำคัญได้

ผู้วิจัยร่วมกับผู้เรียนด้วยการสอบถาม ตรวจสอบเฉลยข้อคำถามที่ตั้งไว้เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดอย่างมีระบบเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ในเรื่องที่อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบ็ญจวรรณ อินทรชิต (2558) ได้ศึกษา การพัฒนาชุดกิจกรรมโดยใช้เทคนิค KWL-Plus เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และเขียนสรุปความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่าชุดกิจกรรมโดยใช้เทคนิค KWL-Plus มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.20 / 81.97 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับผู้เรียนชาวจีน ได้เรียนภาษาที่สองคือภาษาไทย พบว่าการทดสอบค่า t เท่ากับ 5.23 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องจากเป็นเพราะเรื่อง

แบบฝึกการอ่านจับใจความสำคัญทั้ง 5 ชุด เป็นเรื่องที่น่าสนใจและสอดคล้องกับ
ผู้เรียน เนื้อหาของแบบฝึกมีการลำดับขั้นตอนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย จึงทำให้
ผู้เรียนมีความสนใจ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์
ของแบบฝึกการอ่านจับใจความ สอดคล้องกับ Yu (2560) กล่าวว่า แบบฝึกต้องมี
จุดมุ่งหมายในการฝึกที่ชัดเจน มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องและตรงกับบทเรียนที่ได้เรียนมาแล้ว
มีรูปแบบที่น่าสนใจมีคำอธิบายชัดเจน มีภาพประกอบใช้เวลาฝึกให้เหมาะสมตลอดจน
คำนึงถึงหลักจิตวิทยาในการเรียนรู้เป็นเรื่องสำคัญ

นอกจากเหตุผลข้างบนที่กล่าวมาอาจเพราะ การใช้เทคนิค KWL Plus เป็นวิธี
การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีทักษะการอ่านและฝึกให้นักเรียนตอบ
คำถามเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนมา ซึ่งรวมถึงการสร้างคำถามเพื่อค้นหาข้อมูลในขณะ
ที่อ่าน เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และการเข้าใจในขณะที่กำลังฝึกอ่าน หลังจากนั้น
สามารถวิเคราะห์ และสรุปใจความสำคัญได้ และสามารถปรับเปลี่ยนกลวิธีการคิด
ของตน สามารถตรวจสอบความคิดของตนเองได้ และได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ส่งผล
ให้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จนสามารถสรุปใจความจากเรื่องที่อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับ
จินดารัตน์ ฉัตรสอน (2558) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถในทักษะการอ่าน
จับใจความของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค
KWL กับแบบฝึก พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความ โดยการ
จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL ร่วมกับแบบฝึก และหลังจากการเรียนรู้ด้วยเทคนิค
KWL ร่วมกับแบบฝึก ผลลัพธ์สูงขึ้นมาก ๆ โดยมีสถิติที่ระดับ .01 และ นวลหงษ์ ปุณฺณ
(2563) ทำเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL พบว่า นักเรียนภายหลังจาก
การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังเรียนสูงกว่า
ก่อนเรียน ได้ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยเป็นไปตามสมมติฐาน
ทั้งนี้ก็เป็นเพราะว่าโดยใช้เทคนิค KWL Plus เป็นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียน
ฝึกคิดอย่างเป็นระบบช่วยพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การคิด และค้นหาคำตอบ
ด้วยตนเอง ผลการวิจัยครั้งนี้ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chen (2563) ทำเรื่อง
การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทย โดยใช้เทคนิค KWL Plus สำหรับนักศึกษาจีน
ที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย พบว่า เครื่องมือที่สร้าง
ขึ้นมามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา
หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ส่วนผลความก้าวหน้าของงานวิจัยนี้ คือ ผู้สอนกับผู้เรียน

ได้เครื่องมือการพัฒนาการอ่านจับใจความที่เหมาะสม เช่น การอ่านข่าว ผู้เรียนจะได้เรียนเนื้อหาที่ใกล้ตัวเอง และได้เผยแพร่แนวทางสำหรับผู้เรียนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง สามารถพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญได้ดียิ่งขึ้น

การวิจัยครั้งนี้ได้ลำดับความง่ายและความยาก เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ภาษาไทยได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผู้เรียนสามารถอ่านจับใจความสำคัญได้ดีตามลำดับดังต่อไปนี้
1) การอ่านนิทาน 2) การอ่านข่าว 3) การอ่านสารคดี 4) การอ่านเรื่องสั้น
5) การอ่านบทความ สรุปได้ว่าผลการทดลองผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. แบบฝึกเป็นการฝึกฝนทักษะที่จะช่วยทบทวนความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียน ดังนั้น ผู้สอนต้องมีความรู้ที่เกี่ยวกับแบบฝึกต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ ควรสร้างแบบฝึกที่มีความชัดเจนทั้งคำสั่งและวิธีทำ โดยคำสั่งควรอธิบายอย่างชัดเจนเหมาะสมกับผู้เรียน และเนื้อหาของแบบฝึกควรมีความหลากหลาย มีภาพประกอบที่สวยงามสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนอ่านจับใจความได้ดีขึ้น

2. ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนตั้งคำถาม ตอบคำถามได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและใช้ความคิดในการจัดระเบียบของข้อมูลได้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวัตถุประสงค์ความพึงพอใจต่อการเรียนรู้การใช้เทคนิค KWL Plus

2. ควรมีการทดลองใช้วิธีการเรียนรู้แบบ KWL Plus เพิ่มทักษะในการอ่าน และสรุปความของผู้เรียน เช่น การอ่านเชิงวิเคราะห์

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). *การวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา* ขั้นพื้นฐาน. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จินดารัตน์ ฉัตรสอน. (2558). *การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความ* ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่จัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิค KWL ร่วมกับแบบฝึก [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/587>
- จิราภรณ์ บุญรงค์. (2554). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การอ่านจับใจความ* ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิค KWL กับวิธีสอนแบบปกติ [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นวลหง ปุณญา. (2563). *การศึกษามลสัมฤทธิ์ทางการอ่านจับใจความ วิชาภาษาไทย* ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWL [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- เบญจวรรณ อินทรจิต. (2558). *การพัฒนาชุดกิจกรรมโดยใช้เทคนิค KWL-Plus เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และเขียนสรุปความ* กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วรรัตน์ สุธาวา. (2556). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านจับใจความ* ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเจตคติต่อการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบ KWL Plus และการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2553). *รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด* (พิมพ์ครั้งที่ 5). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรีวิไล พลมณี. (2545). *พื้นฐานการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- เสาวภา ช่วยแก้ว. (2558). การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้วยแบบฝึกการอ่านจับใจความโดยใช้เทคนิค KWLH
PLUS. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 8(2),91-96
- Carr, E. & Ogel, D. (1987). K-W-L Plus: A Strategies for Comprehension
and Summarization. *Journal of Reading*, 4(8), 631-636
- Yu, N. W. (2560). การสร้างแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านออกเสียงภาษาไทย
มาตราตัวสะกด แม่ก่งแม่กกแม่กดสำหรับนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทย
ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- Chen, X. X. (2557). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาไทย โดยใช้เทคนิค KWL Plus
สำหรับนักศึกษาจีนที่เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงราย. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 8(18),
1-8.





การพัฒนาความสามารถด้านไวยากรณ์ภาษามลายู เรื่อง หน่วยคำเติม (affix) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัย ราชภัฏยะลา โดยใช้หนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา

อาลีเยห์ มะแซ¹ ฮัสบูลลอห์ นะดาร์านิง² และ การ์ทีนี วาโด³
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา^{1,2,3}
E-mail: aleeyah.m@yru.ac.th¹, hasbullah.n@yru.ac.th², kartini.w@yru.ac.th³

วันที่รับบทความ: 25 ธันวาคม 2566
วันที่แก้ไขบทความ: 12 มิถุนายน 2567
วันที่ตอบรับบทความ: 17 มิถุนายน 2567

บทคัดย่อ

ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีในยุค 4.0 กับความท้าทายในการเรียนการสอน ยุคดิจิทัลนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์มากขึ้น ดังนั้นการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไวยากรณ์ภาษามลายู เรื่อง หน่วยคำเติม (affix) และความพึงพอใจของนักศึกษาโดยใช้หนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา กลุ่มเป้าหมายได้แก่ นักศึกษาจำนวน 32 คน ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาไวยากรณ์สำหรับครูภาษามลายู 1 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รูปแบบการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental research) แบบกลุ่มเดียวสอบก่อนสอบหลัง (One Group Pretest Posttest Control Group Design) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS เพื่อหาค่าผลสัมฤทธิ์การใช้หนังสือชุดดิจิทัล การสร้างคำกริยา สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หนังสือชุดดิจิทัล การสร้างคำกริยา แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ และแบบประเมินความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนโดยใช้หนังสือชุดดิจิทัล การสร้างคำกริยาอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$) จากผลการวิจัยสามารถอธิบายได้ว่า การเรียนด้วยหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา ทำให้ผู้เรียนชอบ สนุก และสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนั้นการเรียนด้วยหนังสือชุดดิจิทัลช่วยผู้เรียนมีความรู้ด้านไวยากรณ์ภาษามลายูมากยิ่งขึ้น แสดงให้เห็นว่าการเรียนด้วยหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา สามารถเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนและมีความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์อีกด้วย

คำสำคัญ: เทคโนโลยีดิจิทัล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไวยากรณ์ภาษามลายู

The Development of Malay Grammar Competence on the Topic of Affix of Second-Year Students at Yala Rajabhat University with the Use of the Digital Book on Verb Formation

Aleeyah Masae¹ Hasbulloh Nadaraning² Kartini Wado³

Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University^{1,2,3}

E-mail: aleeyah.m@yru.ac.th¹, hasbullah.n@yru.ac.th², kartini.w@yru.ac.th³

Received: December 25, 2023

Revised: June 12, 2024

Accepted: June 17, 2024

Abstract

The advancements in technology during the 4.0 era and the challenges in digital education have transformed traditional learning into online. Therefore, this research aims to explore the learning achievement in Malay grammar on affixes and the satisfaction of using the digital book on verb formation. The research samplings include 32 students enrolled in the Grammar for Malay Teachers 1 course in the first semester of the academic year 2023 at Yala Rajabhat University. The research method was a basic experimental research designed as (One Group Pretest Posttest Control Group Design). Data were analyzed using the SPSS program to determine the achievement result with averages, standard deviation, and t-test values. The research instruments included digital books on verb formation, achievement tests and satisfaction assessment forms. The research findings indicated 1) a significant increase in achievement rates, surpassing previous levels, with statistical significance at .05, and 2) the overall satisfaction of utilizing the digital book resulted in high among learners ($\bar{x} = 4.36$). These results reflect that digital books could foster students' engagement, enjoyment, and self-directed learning. Furthermore, it aids students in acquiring a deeper understanding of Malay grammar. This indicates that learning with digital books enhancing Malay language skills in verb formation can be a part of teaching and important in managing online teaching.

Keywords: digital technology, academic achievement, Malay grammar

บทนำ

การใช้สื่อดิจิทัลในกระบวนการเรียนรู้เป็นการปรับตัวเพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัย ปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในทุกด้านของชีวิต สื่อดิจิทัลช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาการเรียนรู้ที่หลากหลายและทันสมัยได้ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นผ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิดีโอการสอน หรือแหล่งข้อมูลออนไลน์อื่น ๆ (Means et al., 2010) นอกจากนี้ การใช้สื่อดิจิทัลในการเรียนการสอนช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เร็วขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากสามารถเข้าถึงข้อมูลและเนื้อหาการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทำให้สามารถทำความเข้าใจและทบทวนเนื้อหาได้อย่างต่อเนื่อง (Bernard et al., 2014) ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในยุค 4.0 หรือในยุคดิจิทัล ผู้สอนต้องมีการส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ในการเรียนในรูปแบบออนไลน์มากขึ้น เพื่อสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคดิจิทัลได้ สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพราะสื่อการสอนที่ดีหรือสื่อที่ใช้ควรมีความแปลกใหม่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจในเนื้อหา และสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ (Wayo et al., 2020)

สื่อดิจิทัลประเภท E-book หรือหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ สามารถเป็นสื่อการเรียนรู้รูปแบบใหม่ ที่สามารถแทรกรูปภาพ เสียง ภาพเคลื่อนไหว แบบทดสอบ กิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถเชื่อมโยงไปยังส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ ทำให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียน ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นดังนั้นครูผู้สอนควรเตรียมพร้อมตนเอง ให้มีความรู้ความเข้าใจด้านเทคโนโลยี เพื่อสามารถสร้างสื่อต่าง ๆ และนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนสนุกในการเรียน อยากที่จะเรียนรู้ ไม่เบื่อ และได้รับความรู้ที่ทันสมัย ส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mueangkaew & Aphiratvoradej (2018) ได้วิจัยการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) รายวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อนบ้าน (ภาษาจีน) สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบว่า นิสิตมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) รายวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อนบ้าน (ภาษาจีน) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภาษามลายูเป็นภาษาหนึ่งที่มีความสำคัญในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีหลายมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนรายวิชาภาษามลายูโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา กำหนดให้ภาษามลายูเป็นอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย มีหลักสูตรภาษามลายู และการสอนภาษามลายู นอกจากนี้ยังเป็นวิชาบังคับของหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปอีกด้วย (Masae, Baleh & Tamphu, 2020) จากประสบการณ์ของผู้วิจัยในการจัดการเรียน

การสอนภาษามลายูตั้งแต่ปีการศึกษา 2559 ในมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา พบว่า นักศึกษายังมีความผิดพลาดในการใช้ภาษา โดยเฉพาะการใช้หน่วยคำเติม (affix) การสะกดคำและการใช้ประโยค จากปัญหาดังกล่าวอาจจะมาจากหลายปัจจัย คือ เรียนภาษามลายูแต่ไม่ได้ใช้ในชีวิตจริง หรืออิทธิพลภาษาแม่ (ภาษามลายูถิ่น) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Nurul Ain & Nik Nur Athirah (2021) ที่ศึกษาเกี่ยวกับข้อผิดพลาดการเขียนของนักศึกษาต่างประเทศที่เรียนภาษามลายู พบว่า ข้อผิดพลาดส่วนใหญ่เกิดจากปัจจัยการรบกวนของภาษาแม่และพื้นหลังของประเทศที่แตกต่างกัน

การศึกษาและให้ความสำคัญกับข้อผิดพลาดในการใช้ภาษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนการสอนภาษา ทั้งในด้านภาษาศาสตร์เชิงทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ การทำความเข้าใจข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นสามารถช่วยให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ภาษาและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สำหรับครูผู้สอนสามารถออกแบบและพัฒนาสื่อการสอนได้ตรงตามความต้องการจำเป็น โดยเฉพาะประเด็นข้อผิดพลาดในการใช้หน่วยคำเติม (affix) ของนักศึกษาการสอนภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา เพราะหน่วยคำเติมมีบทบาทสำคัญในโครงสร้างทางภาษา โดยเฉพาะการสร้างและปรับเปลี่ยนความหมายของคำกริยา การศึกษาเรื่องนี้ช่วยให้เข้าใจวิธีการที่ภาษาสร้างความหมายและการแสดงความสัมพันธ์เชิงไวยากรณ์ระหว่างคำต่าง ๆ

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้พัฒนาหนังสือดิจิทัลเสริมทักษะภาษามลายูเรื่อง การสร้างคำกริยา สำหรับนักศึกษาสาขาการสอนภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ผลการวิจัย พบว่า ผลการประเมินคุณภาพด้านเนื้อหาภาษามลายูในด้านลักษณะรูปเล่มมีความสวยงาม น่าอ่าน ภาพประกอบมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาและมีความเหมาะสมกับผู้อ่านช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระเพิ่มขึ้น ด้านการใช้ภาษามีที่ที่มีความเหมาะสมกับผู้อ่าน และระดับของผู้เรียน และด้านการนำเสนอในแต่ละเล่มมีความต่อเนื่องกัน เนื้อหา มีความถูกต้องตามหลักวิชา ซึ่งสรุปความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญรวมทุกด้านอยู่ในระดับดี ส่วนคุณภาพด้านการออกแบบและเทคนิคการผลิตสื่อ พบว่า การออกแบบหน้าปก สวยงาม ดึงดูด น่าสนใจ ภาพประกอบมีความชัดเจน การออกแบบและการจัดระเบียบรูปเล่มมีความเหมาะสม มีการเชื่อมโยงลิงค์ในบทเรียนมีความถูกต้องตามเนื้อหาและเลขหน้าง่ายต่อการเข้าถึง และผลการประเมินประสิทธิภาพสื่อที่ได้พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 81.45/81.84 (Masae & Hasbulloh, 2021) ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนาความสามารถด้านไวยากรณ์ภาษามลายู เรื่อง หน่วยคำเติม (affix) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาโดยใช้หนังสือดิจิทัลการสร้างคำกริยา ในการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาไวยากรณ์สำหรับครูภาษามลายู1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาการสอนภาษามลายู ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา โดยใช้หนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาการสอนภาษามลายู ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ต่อการใช้หนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา

สมมติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สูงกว่าก่อนเรียน และความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากร คือ นักศึกษาหลักสูตรสาขาการสอนภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
กลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาการสอนภาษามลายู ที่ลงทะเบียนเรียน รายวิชาไวยากรณ์สำหรับครูภาษามลายู 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ในภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2566 จำนวน 32 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)
เครื่องมือการวิจัยในการประเมินผลการใช้

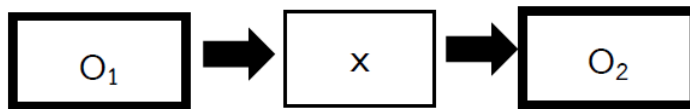
- 1) หนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา ผลการประเมินประสิทธิภาพสื่อที่ได้พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 81.45/81.84 (Masae & Hasbulloh, 2021)
- 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นข้อสอบปรนัย จำนวน 40 ข้อ ที่ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน
- 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการใช้หนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา ที่ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาวิชาการสมัครใจ จำนวน 3 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการศึกษานี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental research) แบบกลุ่มเดียวสอบก่อนสอบหลัง (One group pretest posttest control group design) ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1

รูปแบบการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น



หมายเหตุ. จาก ผู้วิจัย, 2566

O1 หมายถึง การประเมินก่อนเรียน

O2 หมายถึง การประเมินหลังเรียน

X หมายถึง การจัดการเรียนการสอนโดยใช้หนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา

การเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1) นำหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา ไปใช้กับนักศึกษาที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการเก็บข้อมูล

2) ประเมินผู้เรียนก่อนดำเนินการสอนในการสร้างข้อตกลงและชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้เรียนเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ด้วยหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา

3) ดำเนินการทดสอบก่อนเรียนกับผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบทดสอบใน google form เพื่อประเมินว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานหรือความพร้อมในการเรียนด้วยหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา

4) ผู้วิจัยดำเนินการสอนกับผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างด้วยหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา จำนวน 8 เล่ม ได้แก่ เล่มที่ 1 การสร้างคำภาษามลายู (pembentukan kata bahasa Melayu) เล่มที่ 2 รูปลักษณ์ คำกริยา (kata kerja) เล่มที่ 3 คำกริยา (bentuk kata kerja) เล่มที่ 4 ชนิดคำกริยา (jenis kata kerja) เล่มที่ 5 การสร้างคำกริยาด้วยหน่วยคำเติมหน้าคำศัพท์ (pembentukan kata kerja dengan awalan) เล่มที่ 6 การสร้างคำกริยาด้วยหน่วยคำเติมหลังคำศัพท์ (pembentukan kata kerja dengan akhiran) เล่มที่ 7 การสร้างคำกริยาด้วยหน่วยคำเติมหน้าและหลังคำศัพท์ (pembentukan kata kerja dengan apitan) และ เล่มที่ 8 คำกริยาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน (kata kerja dalam sehari-hari) แผนการเรียนรู้อใช้เวลา 10 ชั่วโมง โดยใช้ช่วงท้ายของแต่ละบทจะมีการทดสอบย่อย เพื่อเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าจะบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่

5) หลังการสอนครบทั้ง 8 เล่มแล้ว ดำเนินการทดสอบหลังเรียนกับกลุ่มเป้าหมายโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา

เป็นข้อสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ถ้านักศึกษาตอบถูก 1 ข้อ ให้ 1 คะแนนและถ้าตอบผิดหรือไม่ตอบให้ 0 คะแนน จากนั้นนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าร้อยละเปรียบเทียบกับเกณฑ์เป้าหมายทางการเรียนรู้

แนวคิดทฤษฎีและกรอบแนวคิดของการวิจัย

ทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้ของกานเย (Gagne)

กานเย (Gagne) เป็นนักการศึกษาที่ได้คิดค้นทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มผสมผสานระหว่างพฤติกรรมนิยมกับพุทธินิยม (Behavior cognitivist) ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอน โดยกานเยได้เน้นการจัดกระบวนการเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่เรียกว่า เหตุการณ์การสอน (Events of instruction) ทฤษฎีนี้ถูกใช้เป็นพื้นฐานในการออกแบบการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดกระบวนการสอนเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน มีทั้งหมด 9 ขั้นตอน (Gagne, 1985)

1) การกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน (Gaining attention) เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจกับเนื้อหาที่เรียน เช่น ในบทเรียนมีภาพกราฟฟิก เสียง รูปภาพเกม เป็นต้น

2) การบอกจุดประสงค์การเรียนรู้ (Informing learners of objectives) เป็นการบอกให้ผู้เรียนถึงสิ่งที่คาดหวังให้เรียนรู้และความสำคัญของเนื้อหาที่จะเรียน

3) การกระตุ้นความรู้พื้นฐาน (Stimulating recall of prior learning) เป็นการเชื่อมโยงเนื้อหาใหม่กับความรู้ที่ผู้เรียนมีอยู่แล้วเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจ

4) การนำเสนอเนื้อหา (Presenting the content) เป็นการนำเสนอข้อมูลหรือเนื้อหาที่ต้องการสอนโดยใช้วิธีการที่เหมาะสม เช่น การบรรยาย การสาธิต

5) การให้คำชี้แนะ (Providing learning guidance) เป็นการให้คำแนะนำหรือแนวทางในการเรียนรู้ เช่น การใช้ตัวอย่าง การให้คำอธิบายเพิ่มเติม

6) การฝึกปฏิบัติ (Eliciting performance - practice) เป็นการให้ผู้เรียนฝึกฝนหรือปฏิบัติสิ่งที่ได้เรียนรู้มา เช่น การทำแบบฝึกหัด การทดลอง

7) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Providing feedback) ให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการปฏิบัติของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงความถูกต้องและแนวทางในการปรับปรุง

8) การประเมินผลการเรียนรู้ (Assessing performance) เป็นการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อดูว่าผู้เรียนได้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่

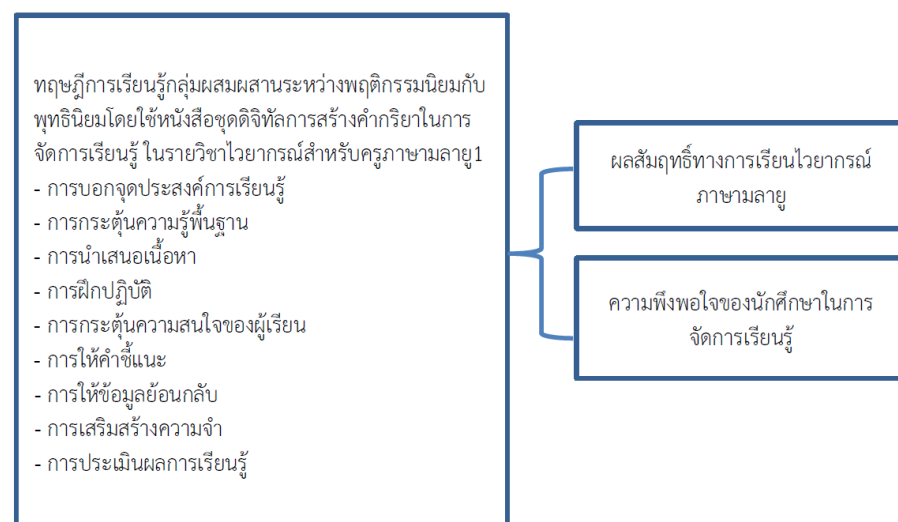
9) การเสริมสร้างความจำ (Enhancing retention and transfer) เป็นการส่งเสริมการจำและการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ เช่น การทบทวนเนื้อหา การให้ผู้เรียนฝึกใช้ความรู้ในบริบทที่หลากหลาย

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มผสมผสานระหว่างพฤติกรรมนิยมกับพุทธินิยม (Behavior cognitivist) ของ กานเย่ (Gagne) มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนรู้รายวิชาไวยากรณ์สำหรับครูภาษามลายู1 โดยยึดหลักการนำเสนอเนื้อหาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ และจัดสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยมีการกำหนดกระบวนการสอนเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน จึงนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพ 2

กรอบแนวคิดการวิจัย



หมายเหตุ. จาก ผู้วิจัย, 2566

ผลการวิจัย

จากการวิจัยผู้วิจัยได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา โดยผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา

ผู้วิจัยได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา โดยได้ทดสอบก่อนและหลังเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง 32 คน รายละเอียดแสดงในตาราง 1

วารสารมนุษย์กับสังคม
Journal of Man and Society

ตาราง 1

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	32	30.79	7.23	29.43	.000
หลังเรียน	32	52.86	5.78		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 1 พบว่า ภายหลังจากที่นักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเรียนด้วยหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา

ผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา โดยให้กลุ่มตัวอย่างแบบสอบถาม และนำผลมาวิเคราะห์ รายละเอียดแสดงในตาราง 2

ตาราง 2

ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา (n=32)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ความพึงพอใจ
1. ฉันชอบและสนุกเมื่อได้เรียนด้วยหนังสือชุดดิจิทัล	4.53	0.689033	มากที่สุด
2. ฉันเรียนด้วยหนังสือชุดดิจิทัลช่วยให้ความรู้ด้านหน่วยคำเติม (affix) มากยิ่งขึ้น	4.52	0.588654	มากที่สุด
3. สื่อหนังสือชุดดิจิทัลทำให้ฉันเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.45	0.688088	มากที่สุด
4. ฉันชอบกิจกรรมแบบนี้ในทุก ๆ เรื่องที่เรียนในรายวิชาไวยากรณ์สำหรับครูภาษา มลายู1	4.48	0.641116	มากที่สุด
5. ฉันเข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น เมื่อได้เรียนด้วยหนังสือชุดดิจิทัล	4.37	0.766935	มาก
6. สื่อหนังสือชุดดิจิทัลช่วยให้ฉันสามารถทบทวนบทเรียนได้ตลอดเวลา	4.39	0.519144	มาก
7. ฉันกระตือรือร้น และสนใจเมื่อได้เรียนด้วยหนังสือชุดดิจิทัล	4.23	0.727775	มาก
8. ฉันได้นำความรู้ไปใช้ในการเตรียมสอบ และในชีวิตประจำวัน	4.26	0.760634	มาก
9. กิจกรรมและแบบทดสอบช่วยให้ฉันรู้พัฒนาการของตนเอง มากยิ่งขึ้น	4.39	0.703788	มาก
10. ฉันได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และทำกิจกรรมครบทุกเล่ม	3.98	0.826007	มาก
รวม	4.36	0.691117	มาก

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า การเรียนด้วยหนังสือดิจิทัลการสร้างคำกริยา สำหรับ นักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ชั้นปีที่ 2 ปีการศึกษา 2566 มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เมื่อพิจารณาสองอันดับแรก ที่ผู้เรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด พบว่า ด้านฉันชอบ และสนุกเมื่อได้เรียนด้วยหนังสือชุดดิจิทัลมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) รองลงมา คือ ด้านสื่อหนังสือชุดดิจิทัลทำให้ฉันเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) และความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ฉันได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้และทำกิจกรรมครบทุกเล่ม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$)

สรุปผลการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของและผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหนังสือชุดดิจิทัล การสร้างคำกริยา สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการสอนภาษามลายู ผลการวิจัยสามารถสรุป ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนรู้ด้วยหนังสือดิจิทัลการสร้างคำกริยา มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาต่อหนังสือดิจิทัลการสร้างคำกริยา มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักศึกษาชอบ และสนุกเมื่อได้เรียนรู้ด้วยหนังสือชุดดิจิทัล มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$) และสื่อหนังสือชุดดิจิทัลทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$)

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ภาษามลายูในรายวิชาไวยากรณ์โดยนำหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยาจัดในรูปแบบผสมผสาน (Blended learning) รูปแบบออนไลน์และการเรียนรู้แบบห้องเรียน โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการสอนของโรเบิร์ต กานเย่ (Robert M. Gagne) ที่กำหนดกระบวนการสอนเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน มีทั้งหมด 9 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1) การบอกจุดประสงค์การเรียนรู้ 2) การกระตุ้นความรู้พื้นฐาน 3) การนำเสนอเนื้อหา 4) การฝึกปฏิบัติ 5) การกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน 6) การให้คำชี้แนะ 7) การให้ข้อมูลย้อนกลับ 8) การเสริมสร้างความจำ และ 9) การประเมินผล การเรียนรู้ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดในการบวนการเรียนรู้ของนักศึกษา ผู้สอนควรทำความเข้าใจเนื้อหาและโครงสร้างของหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยาอย่างละเอียด เพื่อสามารถนำเสนอและอธิบายเนื้อหาให้นักศึกษาได้อย่างชัดเจน โดยให้นักศึกษาอ่านและศึกษาหนังสือชุดดิจิทัลล่วงหน้า จากนั้นจึงมาอภิปรายและทำกิจกรรมร่วมกันในห้องเรียน ในระหว่างเรียนกระตุ้นนักศึกษาผ่านกิจกรรม การทำแบบฝึกหัดออนไลน์ การทำงานกลุ่ม และการนำเสนอ โดยใช้เนื้อหาในหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยาเป็นฐาน ก่อนการจัดการเรียนการสอนให้นักศึกษาแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และหลังเสร็จกระบวนการเรียนการสอนให้นักศึกษาทำแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) เพื่อวัดความรู้และความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับหน่วยคำเติม (affix)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยหนังสือชุดดิจิทัลเสริมทักษะภาษามลายู สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาการสอนภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการเรียนการสอนโดยใช้หนังสือชุดดิจิทัลเรื่องการสร้างคำกริยา ที่ได้ผ่านการพัฒนาและหาคุณภาพของสื่ออยู่ในระดับดี ประกอบด้วย หน้าปกสวยงาม น่าอ่าน การจัดหน้าสวยงาม อ่านได้สะดวก ภาษามีความเหมาะสมกับวัยและระดับของผู้เรียน เนื้อหามีความถูกต้องตามหลักวิชา และทันสมัย และเนื้อหาในแต่ละเล่มมีความต่อเนื่องกัน และมีลำดับการนำเสนอที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mueangkaew & Aphiratvoradej (2018) ที่ได้พัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ e-book รายวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อนบ้าน (ภาษาจีน) สำหรับนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ e-book รายวิชา ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อนบ้าน (ภาษาจีน) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ e-book เป็นสื่อประสมที่สามารถสอดแทรกรูปภาพกราฟิกที่น่าสนใจ สามารถใช้เสียงข้อความ วิดีโอ ตัวอักษรที่ทำให้อ่านง่ายสบายตามีเสียงบรรยายข้อมูลที่ชัดเจนมีการใช้ปุ่มนำทางเพื่อให้มีการเชื่อมโยงองค์ความรู้เดิมสู่องค์ความรู้ใหม่หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ e-book จึงมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาจีนทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนด้วยหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาการสอนภาษามลายู พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.36$) ทั้งนี้ จากผลการประเมิน พบว่า ผู้เรียนชอบ และสนุกเมื่อได้เรียนด้วยหนังสือชุดดิจิทัล มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$) และสื่อหนังสือชุดดิจิทัล ทำให้ฉันทัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$) ซึ่งสอดคล้องกับ Waenasae et. al, (2020) ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม เรื่องการออกเสียงพยัญชนะภาษาอาหรับ มีความพึงพอใจในประเด็นเนื้อหาสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจในวิธีการอ่านออกเสียงของผู้เรียนเร็วขึ้น ช่วยให้นักเรียนทบทวนเนื้อหาได้ด้วยตนเองโดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mueangkaew & Aphiratvoradej (2018) ผลการประเมินความพึงพอใจของนิสิตหลังการใช้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ e-book อยู่ในระดับดี ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.29$) และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 โดยผู้เรียนมีความเห็นว่าหนังสือ

อิเล็กทรอนิกส์ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับภาษาจีน เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเนื้อหาในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นประโยชน์และนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนของ กานเย ในการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน (Gaining attention) ซึ่งเป็นขั้นที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในบทเรียน เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นทั้งสิ่งยั่วยุภายนอกและแรงจูงใจที่เกิดจากตัวผู้เรียนเองด้วย ผู้สอนอาจใช้วิธีการสนทนา ซักถาม ทายปัญหา หรือมีวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัว และมีความสนใจที่จะเรียนรู้ และเสนอบทเรียนใหม่ เป็นการเริ่มกิจกรรมของบทเรียนใหม่โดยใช้วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมมาประกอบการสอน (Gagne, 1985)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้หนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา ที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาไวยากรณ์สำหรับครูภาษามลายู1 โดยเฉพาะเรื่อง การสร้างคำกริยา หรือหน่วยคำเติม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังนั้น นักศึกษาและครูสามารถนำมาใช้เป็นสื่อในการอ่านเพิ่มเติมนอกจากเนื้อหาที่ได้เรียนในห้องเรียน แต่ก่อนที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนควรให้สอดคล้องกับเนื้อหา แผนการสอน และเหมาะสมกับวัยผู้เรียน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการเรียนของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายนักศึกษาสาขาการสอนภาษามลายู มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา การวิจัยครั้งต่อไปสามารถนำหนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยานำไปใช้กับนักศึกษาหรือกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ เพื่อต่อยอดในการทำวิจัยให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

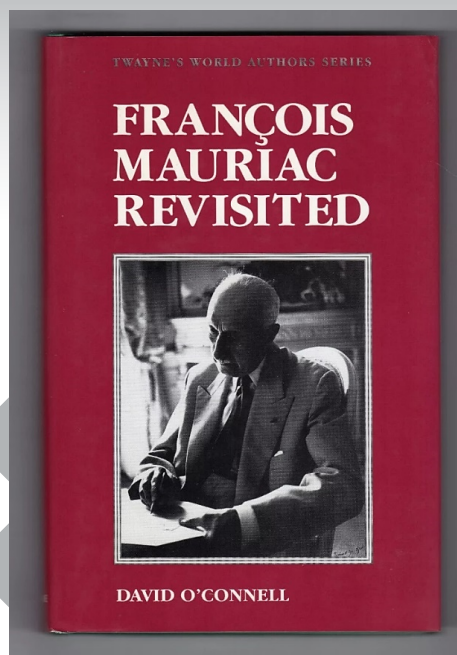
2.2 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเดี่ยวเพื่อหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลัง โดยใช้หนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปสามารถเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้หนังสือชุดดิจิทัลการสร้างคำกริยา กับการสอนโดยวิธีอื่น ๆ เพื่อต่อยอดในการทำวิจัยให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Bernard, R. M., Borokhovski, E., Schmid, R. F., Tamim, R. M., & Abrami, P. C. (2014). A meta-analysis of blended learning and technology use in higher education: from the general to the applied. *Journal of Computing in Higher Education*, 26(1), 87-122.
- Gagne, R. M. (1985). *The conditions of learning and theory of instruction* (4th ed.). Holt, Rinehart, and Winston.
- Masae, A., Baleh, S., & Tamphu, S. (2020). The development of Malay lessons for travelers in Thai-MOOC of Malay language for communication course, Yala Rajabhat University. *Journal of Yala Rajabhat University*, 16(2), 258-266.
- Masae, A., & Hasbulloh, N. (2021). Developing innovative digital books in Malay language on the topic of verbs construction for Malay language teaching students, Yala Rajabhat University. *Journal of Information and Learning*, 32(1), 1-16.
- Means, B., Bakia, M., & Murphy, R. (2014). *Learning online: what research tells us about whether, when and how*. Routledge.
- Mueangkaew, S. & Aphiratvoradej, K. (2018). Development of electronic book (E-book) on neighboring countries language and culture course for first year students in Bansomdejchaopraya Rajabhat University. *CMU Journal of Education*, 2(1), 18-32.
- Nurul Ain, A. & Nik Nur Athirah, N. M. A. (2021). Error analysis in international students' Malay language written compositions. *International Social Science and Humanities Journal*, 4(1), 113-127.
- Panyaamornwat, Th., & Suthithanakul, A. (2014). Development of multimedia media for teaching basic Chinese language. *The Panyapiwat Academic Conference* no. 4 (34-43). Panyapiwat Institute of Management.
- Wayo W., Charoennukul A., Kankaynat Ch., & Konyai J. (2020). Online learning under the COVID-19 epidemic : concepts and applications of teaching and learning management. *Regional Health Promotion Center 9 Journal*, 14(34), 285-298.

Waenasae, R., Napapongs, W., Kaosaiyaporn, O., & Tehhae, I. (2020). Effects of using augmented reality for improving learning achievement on Arabic consonant pronunciation of grade 3 students. *Journal of Information and Learning*, 31(3), 11-21.





บทวิจารณ์หนังสือ

François Mauriac Revisited

ชุด Twayne's World Authors Series

ผู้วิจารณ์: ทิปรกร อยู่ยง

ตำแหน่ง/ที่ทำงาน: สาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาควิชาภาษาตะวันตกและภาษาศาสตร์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

E-mail: thipprakorn.y@msu.ac.th

ข้อมูลหนังสือ: O'Connell, D. (1995). *François Mauriac revisited* (1st ed.). Twayne Pub.

เสมือนบทนำ

ฟร็องซัวส์ โมริแยค (François Mauriac) นักประพันธ์คาทอลิกชาวฝรั่งเศสเจ้าของรางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรมปี ค.ศ. 1952 เป็นชาวฝรั่งเศสคนที่ 8 ที่ได้รับรางวัลในสาขานี้ ในหนังสือชื่อ *Présence littéraire* (1972) อ็องเดร เซอแยย์ (André Séailles) ระบุข้อความตอนหนึ่งจากสุนทรพจน์สดุดีเมื่อครั้งประกาศรางวัลว่า งานประพันธ์ของฟร็องซัวส์

โมริยัค “วิเคราะห์จิตวิญญาณของมนุษย์อย่างลึกซึ้ง ตีความชีวิตมนุษย์ภายใต้รูปแบบของนวนิยายด้วยศิลปะการเขียนที่กระชับเข้มข้น” (อ้างถึงใน วัลยา วิวัฒน์ศร, 2541) หากศึกษาประวัติของโมริยัค เราจะพบว่า เขาคือผู้สร้างสรรค์ผลงานที่มีเรื่องราวเข้มข้นกินใจ ให้ความสำคัญต่อบริบทและข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ในงานประพันธ์อย่างละเอียดลึกซึ้งตามขนบวรรณกรรมแนวสำนึกนิยม

เขาสร้างนวนิยายโดยอิงฉากส่วนใหญ่จากสถานที่จริงในแคว้นลองด์ (les Landes) และเมืองบอร์โดซ์ (Bordeaux) ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตของเขาตั้งแต่เกิด เขาใช้ถิ่นกำเนิดของตนนำเสนอปัญหาความขัดแย้งในใจของตัวละครเกี่ยวกับความรักและศรัทธาในพระเจ้าเป็นเจ้า อาจกล่าวได้ว่า เขาเป็นนักเขียนนวนิยายแนวสำนึกนิยมผู้รังสรรค์งานขึ้นมาจากพื้นแผ่นดินอันอุดมที่เขาทั้งรักและผูกพัน ผลงานของเขาคือบันทึกรวดกทางภาษาและวรรณคดีของประเทศฝรั่งเศสและของโลก ดังได้เกริ่นมานี้ น่าจะพอเห็นได้ว่าโมริยัคคือนักประพันธ์ผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งแห่งคริสต์ศตวรรษที่ 20 ผลงานและชีวประวัติของเขาได้รับการศึกษามากมายและหลากหลายในวงวรรณกรรมตะวันตก สำหรับในประเทศไทย แม้งานประพันธ์ของโมริยัคปรากฏสู่สายตาผู้อ่านแล้วหลายเรื่องในสถานงานวรรณกรรมแปล แต่ผู้เขียนเห็นว่า งานศึกษาหรือหนังสือว่าด้วยประวัติชีวิตและงานเขียนของเขาในลักษณะที่ครอบคลุมยังมีจำกัด จำต้องศึกษาจากภาษาต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ โดยหนังสือ *François Mauriac Revisited* แต่งโดย David O'Connell¹ เล่มนี้ นับเป็นเล่มมูลฐานที่ควรค่าแก่การแนะนำเป็นอย่างยิ่ง

ผู้แต่งเริ่มต้นเนื้อหาด้วยการสรุปลำดับเหตุการณ์ชีวิตของโมริยัคตามปีคริสต์ศักราช ตั้งแต่ปีเกิด ค.ศ. 1885 ชีวิตวัยเด็ก การเติบโต การศึกษา ชีวิตครอบครัว เส้นทางอาชีพ การประพันธ์ผลงาน ชื่อเสียงเกียรติยศที่ได้รับ จนถึง ค.ศ. 1970 ปีที่โมริยัคเสียชีวิต การเริ่มนำเข้าสู่เนื้อหาของหนังสือผ่านสรุปลำดับเหตุการณ์ชีวิตของนักประพันธ์เช่นนี้ นับเป็นการปูพื้นฐานแก่ผู้อ่านให้เห็นภาพรวมชีวิตโมริยัคได้เป็นอย่างดี

หนังสือเล่มนี้ ผู้แต่งจัดสรรเนื้อหาออกเป็น 8 บท แต่ละบทมีรายละเอียดพอสังเขป ดังนี้

¹ ศาสตราจารย์เกียรติคุณสาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส มหาวิทยาลัยแห่งรัฐจอร์เจีย (Georgia State University) สหรัฐอเมริกา

บทที่ 1 The Man and the Writer กล่าวถึงวัยเด็ก ชีวิตการศึกษา มิตรสหาย อาจารย์ นักเขียน นักคิด นักปรัชญาผู้มีอิทธิพลต่อชีวิต อุดมการณ์ ความคิดและความศรัทธาของโมริยัคทางด้านศาสนา สังคม การเมือง วังวรณกรรม เช่น André Lacaze, บาทหลวง Laberthonnière, Maurice Blondel, Charles Maurras ผู้แต่งสรุปว่า สำหรับบุคคลผู้มีความสำคัญยิ่งต่อการก้าวสู่วงการประพันธ์ของโมริยัค คือ Maurice Barrès นักเขียน นักวิจารณ์ นักการเมืองชาตินิยมหรือปัญญาชนฝ่ายขวาคนสำคัญของฝรั่งเศส ซึ่งได้เขียนบทความยกย่องขึ้นชมกวีนิพนธ์ชื่อ *Les Mains jointes* (1909) งานประพันธ์แรก ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นที่วังวรณกรรมฝรั่งเศสในเวลานั้นให้การยอมรับโมริยัค เขาส่งเสริมประสบการณ์การเขียนและแสวงหาแนวการประพันธ์ของตนเรื่อยมา จนถึง ค.ศ. 1922 เมื่อนวนิยายเรื่อง *Le Baiser au lépreux* พิมพ์วางจำหน่ายโดยมียอดขายถึง 18,000 เล่ม ภายในสี่เดือนแรก และเป็นนวนิยายเล่มแรกของโมริยัคที่ได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษ ชื่อเสียง ความสำเร็จอันเป็นดอกผลจากงานเรื่องนี้ ทำให้ฐานะของเขามั่งคั่งขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เขาและครอบครัวมีกำลังทรัพย์เพียงพอไปพักตากอากาศยังเมืองท่องเที่ยวริมหาดทะเล เมดิเตอร์เรเนียน ชายฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ของฝรั่งเศสหรือโกตดาซัวร์ (Côte d'Azur) ซึ่งในเวลานั้นเป็นสถานที่พักผ่อนของราชวงศ์ ชนชั้นสูง เหล่าศิลปินและนักเขียนมีชื่อ ผู้แต่งเสริมว่า ความสำเร็จ ณ เวลานั้น สร้างความมั่นใจให้โมริยัค เขาตระหนักได้ถึงความนิยมในตัวเขา โมริยัคได้โต้ตอบและติดต่อกับนักเขียนผู้ได้รับการโอบอุ้มในแวดวงมากขึ้น เช่น André Gide, Marcel Proust และ Jean Cocteau โมริยักรังสรรค์งานอย่างต่อเนื่อง นอกจากนวนิยายแล้ว เขาเขียนบทความ บทวิจารณ์ลงหนังสือพิมพ์ด้วยเช่นกัน ผู้แต่งกล่าวว่า ในช่วงนี้เองที่โมริยัคมีชีวิตอย่าง “คนวรรณกรรมชาวปารีสเต็มตัว” จนสามารถประพันธ์นวนิยายที่ยิ่งใหญ่ที่สุด 3 เรื่องของเขาสำเร็จอันได้แก่ *Genitrix* (1923), *Le Désert de l'amour* (1925) และ *Thérèse Desqueyroux* (1927) ทั้งนี้ แม้อยู่ในจุดสูงสุดของความสำเร็จ แต่ขณะเดียวกัน โมริยัคก็ต้องเผชิญข้อครหาจากสังคมคาทอลิก เนื่องด้วยงานเขียนของเขา มีเนื้อหาเชิงลบ เสมือนมองโลกในแง่ร้าย บรรยายถึงความโลภของตัวละคร นำเสนอการร่วมประเวณีระหว่างพี่น้อง รวมไปถึงการฆาตกรรม จึงถูกมองว่าขัดต่อศีลธรรมอันดีงามของชนชั้นสูงที่เป็นคาทอลิกและกลุ่มอนุรักษนิยม เป็นต้นว่าในหนังสือ *Le renouveau catholique dans la littérature contemporaine* (1927) ของ Jean Calvet นักเทววิทยาและศาสตราจารย์ด้านประวัติศาสตร์ฝรั่งเศส ผู้เขียนก็มิได้จัดให้นวนิยายของโมริยัคเป็น “นวนิยายคาทอลิก” O'Connell กล่าวว่า ข้อวิจารณ์ทั้งหลายส่งผลโดยตรง

ให้โมริยัคต้องเผชิญวิกฤตทางจิตใจ ซึ่งภายหลังจะสะท้อนให้เห็นได้ในเรื่องสั้นและนวนิยายหลายเรื่องของเข เช่น *Destins* (1928), *Ce qui était perdu* (1930) จนถึงผลงานเรื่องเยี่ยมอีกหนึ่งเรื่องอย่าง *Le Nœud de vipères* (1932) ในช่วงวัยกลางคน โมริยัคให้ความสนใจประเด็นทางการเมืองมากขึ้น เขาเสนอความคิดเห็น เขียนข้อวิจารณ์จำนวนมากเกี่ยวกับการต่อต้านลัทธิฟาสซิสต์และกลุ่มคอมมิวนิสต์ โมริยัคได้ติดต่อกใกล้ชิดกับนายพลชาร์ล เดอ โกล (Charles de Gaulle) ประธานาธิบดีคนแรกแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสที่ 5 ซึ่ง Claude Mauriac บุตรชายคนโตของโมริยัคยังมีตำแหน่งเป็นเลขาส่วนตัวของนายพลท่านนี้ด้วย

ในบทนี้ ผู้แต่งยังสรุปสถานการณ์ที่เกิดขึ้นหลังมรณกรรมของโมริยัคว่า ชีวิตประวัติและงานประพันธ์หลากหลายของเขาได้รับความสนใจจากวรรณกรรม เกิดการศึกษา ค้นคว้าอย่างเป็นกิจจะลักษณะ มีการจัดตั้งชมรมและศูนย์ศึกษาผลงานของเขาหลายแห่ง เช่น Centre François Mauriac de Malagar เป็นศูนย์ที่จัดนิทรรศการและมีวารสารตีพิมพ์เผยแพร่ประวัติชีวิตและงานค้นคว้าเกี่ยวกับโมริยัค รวมถึงนำชมปราสาทมาลาการ์ ซึ่งเป็นปราสาทประจำตระกูลของเขา นอกจากนี้ มีการสร้างอนุสรณ์สถานอีกหลายแห่งเพื่อรำลึกถึงนักประพันธ์ที่สร้างคุณูปการให้แก่แผ่นดินฝรั่งเศส ผู้แต่งกล่าวว่าสิ่งที่เกิดขึ้นดังยกตัวอย่าง แสดงให้เห็นถึงการสถาปนาโมริยัคให้เป็น “สถาบัน” ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมฝรั่งเศสได้เป็นอย่างดี

บทที่ 2 The Early Fiction and the Short Stories แบ่งเป็น 2 หัวข้อ คือ The Early Fiction และ The Short Fiction โดยหัวข้อที่ 1 กล่าวถึงนวนิยาย 4 เล่มแรกของโมริยัค ได้แก่ เรื่อง *L'Enfant chargé de chaînes* (1913), *La Robe prétexte* (1914), *La Chair et le sang* (1920) และ *Préséances* (1921) สองเรื่องแรกซึ่งตีพิมพ์ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 นั้น ค่อนข้างมีเนื้อหาเป็นอัตชีวประวัติ สองเรื่องต่อมาตีพิมพ์หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 มีเนื้อหาเกี่ยวกับศาสนา โมริยัคน่าจะพยายามสื่อกับผู้อ่านของเขาว่า สิ่งที่จะช่วยให้มนุษย์รอดพ้นจากบาปทั้งปวงได้ มีเพียงศรัทธาที่แท้จริงและพระหรรษทานของพระเจ้าเท่านั้น อย่างไรก็ตาม นักอ่าน นักวิจารณ์ในช่วงนั้นเห็นว่าโมริยัคพยายามยึดยึดประเด็นเหล่านี้ให้ผู้อ่านมากเกินไป งานของเขาจึงไร้เสน่ห์ เป็นงานที่ “ไม่ประสบความสำเร็จ” แต่สำหรับ O'Connell เขาให้ทัศนะว่า การตัดสินใจเช่นนี้ เป็นการยุติธรรมแล้วหรือ สำหรับนักประพันธ์หนุ่มที่เพิ่งเริ่มฝึกฝนและแสวงหาลีลาเฉพาะของตน ทั้งนี้ O'Connell เห็นว่า ควรศึกษานวนิยายในช่วงปฐมบทแห่งการประพันธ์ทั้ง 4 เรื่องนี้ด้วยกัน

เพราะมีประเด็นที่น่าสนใจร่วมกันอยู่ และล้วนเป็นงานที่แสดงถึงความมุ่งมั่นของโมริยัค
ในวัยหนุ่มผู้ปรารถนาจะสื่อแนวการเขียนที่ตนได้พัฒนาฝีปากกาออกมา

หัวข้อที่ 2 The Short Fiction ผู้เขียนกล่าวถึงเรื่องสั้นหลายเรื่องของผู้ประพันธ์
ได้แก่ “Le Visiteur nocturne (1920)”, “Un Homme de lettres² (1926)”, “Coups
de couteau³ (1926)”, “Insomnie (1929)”, “Le Démon de la connaissance
(1928)”, “Le Drôle (1933)”, “Thérèse chez le docteur (1933)”, “Thérèse à
l’hôtel (1933)”, “Le Rang (1936)”, “Conte de Noël (1938)” เรื่องสั้นหลายเรื่อง
เกี่ยวโยงสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมกับนวนิยายเล่มสำคัญ ๆ ของผู้ประพันธ์ กระนั้น
ก็ตาม O’Connell เห็นว่า เรื่องสั้นของโมริยัคยังมิเคยได้รับการศึกษาให้เป็นระบบอย่าง
ที่ควรจะเป็น หัวข้อว่าด้วยเรื่องสั้นนี้ จึงเป็นงานศึกษาชิ้นแรกที่น่าเสนอเนื้อหาทั้งเชิงวิเคราะห์
และวิพากษ์วิจารณ์

บทที่ 3 The Novels of Maturity กล่าวถึงนวนิยายเรื่องเด่นในช่วงที่โมริยัค
ถึงจุดที่เขาบรรลุภาวะทางการประพันธ์ กล่าวคือเขาถึงช่วงสุกงอมกับแนวการเขียน
ของตนเต็มที่ งานเขียนในช่วงนี้ได้รับเสียงตอบรับดียิ่งจากทั้งนักอ่าน นักวิจารณ์และ
วรรณกรรมฝรั่งเศส นับตั้งแต่เรื่อง *Le Baiser au lépreux* (1922) ประสบความสำเร็จ
ขึ้นหึ่งเป็นหนังสือขายดี โมริยัคก็ได้ค้นพบแนวทางของตัวเองอย่างแท้จริง ระหว่างเขียน
เรื่องดังกล่าว เขาเขียน *Le Fleuve de feu* (1923) คู่ไปด้วย นวนิยายเรื่องถัดมา
Genitrix (1923) เปรียบเสมือนงานชิ้นเอกเล่มแรก ต่อมา ค.ศ. 1924 เขาตีพิมพ์เรื่อง
Le Mal (1935)⁴ ซึ่งเป็นงานที่เขาไม่พึงพอใจเท่าใดนัก นวนิยายที่มีชื่อเสียงเล่มต่อมาคือ
Le Désert de l’amour (1925) ได้รับรางวัล Grand Prize from the French Academy
(Grand prix du roman de l’Académie française) จนถึง ค.ศ. 1927 เรื่อง *Thérèse
Desqueyroux* ปรากฏขึ้นในวรรณกรรม นวนิยายเล่มนี้เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ได้รับ
การยกย่อง ซึ่ง O’Connell เห็นพ้องกับนักอ่านนักวิจารณ์จำนวนมากที่ว่าเทแรส (Thérèse)
ตัวละครเอกหญิงจากเรื่องนี้ เป็นตัวละครที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของผู้ประพันธ์

²⁻³ ศึกษาเรื่องสั้นสองเรื่องนี้เพิ่มเติมฉบับแปลเป็นภาษาไทย ใน ติปรกร อยู่ยง. (2565). **บทแปลพร้อมบท
วิเคราะห์เรื่องสั้น เรื่อง “มีดแทงใจ” (“COUPS DE COUTEAU”) และ “ชายนักเขียน” (“UN HOMME
DE LETTRES”)** ของ ฟร็องซัวส์ โมริยัค (FRANÇOIS MAURIAC). [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต
สาขาวิชาการแปลภาษาฝรั่งเศส-ไทย]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

⁴ ปีคริสต์ศักราชในวงเล็บนี้อิงตามหนังสือ

บทที่ 4 Toward the Catholic Novel ปลายทศวรรษ 1920 คือช่วงที่โมริยัคประสบ “วิกฤตทางจิตวิญญาณ” ของตนเอง กล่าวคือเขาตระหนักได้ถึงความขัดแย้งกันระหว่างศรัทธาที่เขาศรัทธาและสิ่งที่เขามุ่งเสนอในนวนิยาย ดังที่ผู้แต่งได้เอ่ยถึงปัญหานี้ของโมริยัคบ้างแล้วใน**บทที่ 1** O’Connell มีความเห็นเพิ่มเติมว่าหากจะวิเคราะห์ประเด็นนี้ก็ต้องเข้าใจระหว่าง “นักเขียนที่เป็นคาทอลิก” กับ “นวนิยายคาทอลิก” ให้ถ่องแท้เสียก่อน เพราะไม่จำเป็นว่านวนิยายที่เขียนขึ้นโดยนักเขียนคาทอลิก จะต้องเป็นนวนิยายคาทอลิกด้วยเสมอไป ซึ่ง “ความเป็นคาทอลิก” ในงานประพันธ์ของนักเขียนคาทอลิกก็ย่อมมีความแตกต่างกันออกไปอยู่ดี ความสับสนของโมริยัคดังกล่าวสะท้อนผ่านนวนิยายที่ผู้แต่งยกตัวอย่างในบทนี้ เช่น *Destins* (1928) ซึ่งแม้โมริยัคเองก็ยังมองว่าเรื่องนี้เป็นงานมองโลกในแง่ร้าย แต่ O’Connell เห็นว่าเป็นงานที่มีคุณค่ากว่าที่ผู้ประพันธ์มองงานของตนเรื่อง *Ce qui était perdu* (1930) ซึ่งนวนิยายนี้มาจากพระวรสารนักบุญมัทธิว บทที่ 18 ข้อที่ 11⁵ ในคำนำหนังสือ *Œuvres complètes* (1950) โมริยัคเขียนไว้ว่าเขาประพันธ์นวนิยายเรื่องนี้ช่วงที่สภาพจิตใจว่านอยุ่กับเรื่องศาสนามากที่สุด เป็นงานที่เขียนขึ้นอย่างเร่งรีบและยังไม่สมบูรณ์ดังใจปรารถนา อย่างไรก็ตาม O’Connell แสดงทรรศนะว่านวนิยายเรื่องนี้ควรค่าแก่การนำกลับมาศึกษาใหม่ เพราะนับเป็น “นวนิยายคาทอลิกเล่มแรกของโมริยัค” จากนั้นใน ค.ศ. 1932 เรื่อง *Le Nœud de vipères* งานที่มีความเป็นคาทอลิกที่สุดของเขาก็ปรากฏขึ้น

บทที่ 5 The Longer Novels of the Late 1930s สำคัญเนื้อหาบทนี้ มีว่า โมริยัคแสวงหาสุนทรียะของนวนิยายคาทอลิกอย่างต่อเนื่อง เขาพยายามประพันธ์งานที่มีขนาดยาวมากขึ้น พัฒนาตัวละครให้มีความซับซ้อนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เขานำตัวละครสำคัญจากงานที่ได้รับการยอมรับ มารจนาต่อยอดเพื่อนำเสนอผู้อ่านของเขาอีกครั้ง เช่น เรื่อง *La Fin de la nuit* (1935) เล่าภาคต่อชีวิตเตแรส ตัวละครหญิงที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของเขาจากเรื่อง *Thérèse Desqueyroux* เรื่อง *Les Anges noirs* (1936) เล่าเรื่องบาทหลวง ตัวละครที่เกี่ยวข้องเนื่องมาจากตัวละครใน *Ce qui était perdu* เป็นต้น

⁵ภาษาฝรั่งเศสว่า “Car le Fils de l’homme est venu sauver ce qui était perdu.” (Matthieu 18: 11) ภาษาอังกฤษ “The Son of Man has come to save that which was lost” (Matthew, 18: 11) หรือในภาคภาษาไทย “ด้วยว่าบุตรมนุษย์มาเพื่อช่วยผู้หลงหายให้รอดพ้น” พระวรสารข้อนี้พบในสำเนาโบราณบางฉบับ อิงตาม Thai New Contemporary Bible (TNCV). (2007). **BibleGateway**. <https://rb.gy/3wl3gk>

บทที่ 6 The Last Novels งานเขียนในช่วงนี้ เช่น *Le Sagouin* (1951) นวนิยายที่ทรงอิทธิพลเรื่องหนึ่งของโมริยัค ได้รับความสนใจแพร่หลายในหมู่นักเรียนมัธยมในฝรั่งเศส ด้วยมีแก่นสาระเล่าถึงชะตาชีวิต “เด็กชายผู้ไม่เป็นที่รัก” แม้จากการดาตนเอง โมริยัคบรรยายความทุกข์ทรมานทางจิตใจของเด็กในเรื่องนี้ได้ที่น่าทึ่ง เรื่อง *Galigai* (1952) ตามความเห็นของ O’Connell นวนิยายเรื่องนี้แม้เป็นงานที่ยังมีข้อบกพร่อง ทว่าก็เป็นงานที่มีประเด็นน่าสนใจหลายประการ เช่น ความรัก ความปรารถนา หรือมิตรภาพระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน งานที่ยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควรอีกเรื่องในช่วงเวลานี้ คือ *L’Agneau* (1954) ซึ่งบางตัวละครพัฒนามาจากเรื่อง *La Pharisienne* (1941) ต่อมา ปี ค.ศ. 1969 นวนิยายเรื่องสุดท้ายที่เสร็จสมบูรณ์ตีพิมพ์ก่อนมรณกรรมของโมริยัค คือ *Un Adolescent d’autrefois* (1969) มีเนื้อหาเชิงอัตชีวประวัติ O’Connell (1995) กล่าวว่า “เป็นภาพเหมือนของโมริยัคในฐานะศิลปินเมื่อครั้งยังหนุ่ม” แม้จะเป็นนวนิยาย แต่งงานเรื่องนี้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับชีวิตจริงผู้ประพันธ์ได้เป็นอย่างดี ผลงานเรื่องสุดท้ายที่โมริยัคแต่งไม่เสร็จ และตีพิมพ์หลังการเสียชีวิตของเขาคือ *Maltaverne* (1972) จะเห็นได้ว่าผลงานเหล่านี้ปรากฏขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในช่วงหลังของชีวิตการประพันธ์นี้ โมริยัคอุทิศเวลาส่วนใหญ่ให้กับการพยายามเขียนบทละครและงานด้านหนังสือพิมพ์

บทที่ 7 Theater and Poetry งานบทละครมี 4 เรื่อง ได้แก่ *Asmodée* แสดงครั้งแรก ค.ศ. 1937 (ตีพิมพ์เป็นตอนครั้งแรกในนิตยสาร *Revue des Deux Mondes* ก่อนตีพิมพ์รวมเล่ม ค.ศ. 1938) สำหรับโมริยัคเอง บทละครนี้นับว่าประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง ทั้งได้รับการแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย บทละครเรื่องที่ 2 คือ *Les Mal-aimés* (1945) ได้รับเสียงตอบรับที่น่าพอใจจากทั้งผู้ชมและนักวิจารณ์ เรื่อง *Passage du Malin* แสดงครั้งแรก ค.ศ. 1947 ก่อนตีพิมพ์ปีถัดมา เรื่องนี้ได้รับเสียงวิพากษ์วิจารณ์เชิงลบมากที่สุดในบรรดาบทละครทุกเรื่อง เรื่องสุดท้าย *Le Feu sur la terre* (1950) François Durand นักวิชาการผู้ศึกษางานของโมริยัคเห็นว่าเรื่องนี้เป็นบทละครเอกของผู้ประพันธ์ ส่วนงานกวีนิพนธ์ซึ่งอาจไม่เป็นที่สนใจของผู้อ่านนัก เช่น *Orages* (1925), *Le Sang d’Atys* (1940) รวมกวีนิพนธ์สองเล่มนี้น่าสนใจในทฤษฎีของ O’Connell เพราะสะท้อนแนวคิดของผู้ประพันธ์ในช่วงประสบภาวะวิกฤตเรื่องศาสนา ทั้งในบรรดางานทุกประเภท ความขัดแย้งดังกล่าวของโมริยัคปรากฏชัดเจนที่สุดก็ในงานกวีนิพนธ์นี้เอง

บทที่ 8 Conclusion ผู้แต่งสรุปชัดเจนว่า ในฐานะนักประพันธ์ จุดเด่นของโมริยัคคือแนวการเขียน (O’Connell, 1995) เพราะสามารถใช้คำเพียงไม่กี่คำถ่ายทอดความคิด

ออกมาได้อย่างสมบูรณ์ ผู้แต่งเห็นเป็นประโยชน์ว่าหากงานของโมริยัค เช่น *Thérèse Desqueyrou* หรือ *Le Sagouin* ให้ผู้เรียนในสถาบัน การศึกษาของประเทศฝรั่งเศส ได้ศึกษา ก็จะช่วยสะท้อนให้เห็นสภาพสังคมฝรั่งเศสเองมากขึ้น สำหรับกวีนิพนธ์และบทละคร หรืองานที่ถูกกลืนเลย รวมถึงชีวประวัติของโมริยัค ควรจะได้รับการนำมาศึกษา มากขึ้นในอนาคต นอกจากมอผลงานวรรณกรรมที่มีคุณค่าให้แผ่นดินฝรั่งเศส โมริยัค ยังมีบทบาทในอันที่เสนอความคิดความเห็นนานาประการเกี่ยวกับการเมืองหรือเหตุการณ์ สำคัญหลายเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ฝรั่งเศส ผู้แต่งย้ำถึงความเป็นนวนิยายคาทอลิก ของโมริยัค ผ่าน *Le Noeud de vipères* ด้วยวรรณกรรมเรื่องนี้พรรณนาถึงความศรัทธา และการหาหนทางหลุดพ้นทางจิตวิญญาณได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ แม้โมริยัคได้รับการเลี้ยงดู เติบโตในครอบครัวชนชั้นกลางอนุรักษนิยมที่มั่งมี อิทธิพลของยายและมารดาที่เคร่งครัด ศาสนาส่งผลให้เขามีศรัทธาในพระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าหรือเป็นคาทอลิก แต่มิได้หมายความว่า งานวรรณกรรมทุกเรื่องของเขาจะเป็นคาทอลิกด้วยเสมอไป

สรุป

หนังสือในชุด Twayne's World Authors Series เล่มนี้ นับเป็นผลงานที่แนะนำ ประวัติชีวิตและงานประพันธ์ของโมริยัคด้วยข้อมูลที่มีความสำคัญ ผู้แต่งนำเสนอเนื้อหา แต่ละบทผ่านการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งอิทธิพลต่อชีวิตส่วนตัวและอาชีพการประพันธ์ ของโมริยัคได้ค่อนข้างครอบคลุม การวิพากษ์วิจารณ์งานแต่ละเรื่องด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ใช้ศัพท์ทางวิชาการให้ยากแก่ความเข้าใจทำให้เป็นข้อเขียนที่อ่านสนุก ผู้แต่งพาผู้สนใจ ร่วมสำรวจงานประพันธ์ของโมริยัคผ่านการใช้ภาษาที่กระชับ ชัดเจน หัวข้อส่วนใหญ่ นำเสนอข้อมูลเชิงลึกอย่างละเอียด กล่าวได้ว่า หนังสือเล่มนี้เป็นแหล่งทรัพยากรอันอุดม และเปี่ยมคุณค่ายิ่งสำหรับผู้อ่านนักวรรณกรรมศึกษา รวมถึงผู้อ่านทั่วไปที่ปรารถนา จะรู้จักและทำความเข้าใจนักประพันธ์ผู้ยิ่งใหญ่คนหนึ่งแห่งคริสต์ศตวรรษที่ 20 นามโมริยัค

เอกสารอ้างอิง

- O'Connell, D. (1995). *François Mauriac revisited* (1st ed.). Twayne Pub.
 วัลยา วิวัฒน์ศร. (2541). *มิติสถานที่ในนวนิยายของฟร็องซัวส์ โมริยัค*. โครงการตำรา
 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ข้อกำหนดการเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัย เพื่อตีพิมพ์ในวารสารมนุษยกับสังคม

1. เป็นบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ พร้อมบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมีขอบเขตเนื้อหาด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ได้แก่ 1) อักษรศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 2) ภาษาและภาษาศาสตร์ 3) ประวัติศาสตร์และปรัชญาแห่งศาสตร์ความรู้ 4) การพัฒนา และ 5) วัฒนธรรมศึกษา

2. ระบุชื่อบทความ และชื่อ-นามสกุลจริง พร้อมวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง สถานที่ทำงานและอีเมลของผู้เขียนบทความอย่างชัดเจน เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. บทความมีความยาวของต้นฉบับไม่เกิน 15 หน้าตามรูปแบบที่วารสารฯ กำหนด

4. บทความที่ส่งเข้ารับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฯ ต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อนและไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่นในช่วงเวลาเดียวกัน กับที่เสนอต่อวารสารมนุษยกับสังคม

5. ตัวอักษร รูปแบบการพิมพ์ และรูปแบบการเขียนอ้างอิง ตามรูปแบบที่วารสารกำหนด

จริยธรรมการตีพิมพ์ผลงาน

จริยธรรมของผู้นิพนธ์ (Author)

1. บทความต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
2. ผู้เขียนต้องอ้างอิงผลงานของผู้อื่น หากมีการนำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในบทความของตนเอง เช่น รูปภาพ ตาราง เป็นต้น
3. ผู้เขียนต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง ทั้งในแง่ของรูปแบบและเนื้อหา
4. ผู้เขียนบทความจะต้องปรับบทความตามรูปแบบและขนาดตัวอักษรตามแบบฟอร์ม (Template) ของวารสารมนุษย์กับสังคม
5. ผู้เขียนที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคนต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในการดำเนินการบทความจริง
6. ผู้เขียนต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้ และ/หรือหากมีผลประโยชน์ทับซ้อน จะต้องระบุในบทความอย่างชัดเจน และแจ้งให้กองบรรณาธิการวารสารมนุษย์กับสังคมทราบ
7. ผู้เขียนต้องไม่นำเอกสารวิชาการที่ไม่ได้อ่านมาอ้างอิงหรือใส่ไว้ในเอกสารอ้างอิง
8. การกล่าวขอบคุณผู้มีส่วนช่วยเหลือในกิตติกรรมประกาศนั้น หากสามารถทำได้ ผู้เขียนบทความต้องขออนุญาตจากผู้เขียนประสงค์จะขอบคุณเสียก่อน
9. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็น การสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่งหรือเลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
10. กรณีที่ผลงานเป็นการศึกษาวิจัยและทำการทดลองในคนหรือสัตว์ทดลอง โดยการทดลองในคนอาจส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรี สิทธิ ความปลอดภัย และสุขภาวะของคนขอให้แนบหนังสือรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง ทั้งนี้ การอนุมัติให้ลงตีพิมพ์ขึ้นอยู่กับพิจารณาจากกองบรรณาธิการวารสารมนุษย์กับสังคมถือเป็นที่สุด

จริยธรรมของบรรณาธิการ (Editor)

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ และไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว
2. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ
3. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้แนะว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่
4. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน
5. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง

จริยธรรมของผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Reviewer)

1. ผู้ประเมินบทความต้องไม่เปิดเผยข้อมูลในบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. หากผู้ประเมินบทความมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนผู้ประเมินบทความ จะต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ
3. ผู้ประเมินบทความควรรับประเมินบทความเฉพาะสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ และหากมีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

บทลงโทษการคัดลอกผลงานหรือส่งผลงานซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น

หากกองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์กับสังคมพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นหรือตนเองโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูลของผู้อื่นหรือตนเองโดยมิชอบ บทความนั้นจะต้องถูกระงับการประเมิน และถูกถอดถอนบทความ ทั้งนี้ กองบรรณาธิการจะติดต่อผู้เขียนเพื่อแจ้งปฏิเสธการตีพิมพ์ และผู้เขียนบทความต้องได้รับบทลงโทษที่ทางวารสารฯ กำหนด ดังนี้

1. ผู้เขียนที่กระทำผิดจริยธรรมการส่งผลงานตีพิมพ์ จะถูกถอดถอนบทความนั้น โดยบรรณาธิการวารสารฯ จะดำเนินการถอดถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียน ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

2. ผู้เขียนที่กระทำผิดจริยธรรมการส่งผลงานตีพิมพ์ จะถูกระงับการส่งผลงานในวารสารมนุษยศาสตร์กับสังคมเป็นระยะเวลา 3 ปี นับตั้งแต่กองบรรณาธิการวารสารฯ ตรวจพบการกระทำผิดจริยธรรมการส่งผลงานตีพิมพ์

3. กองบรรณาธิการวารสารฯ จะดำเนินการทำหนังสือแจ้งข้อมูลการกระทำผิดจริยธรรมการส่งผลงานตีพิมพ์ไปยังต้นสังกัดของผู้เขียน เพื่อให้ผู้บังคับบัญชาลงโทษตามสมควร